ge
ung
r.
r.
thek

Ms.or.oct. 538	S. 1
" " " 619	S. 8
" " " 620	S. 10
" " " 936	S. 11
" " " 939	S. 13
" " " 940	S. 15
" " " 941	S. 17
" " " 1018	S. 23
" " " 1066	S. 26
" " " 1067	S. 28
" " " 1068	S. 29
" " " 1069	S. 30
" " " 1107	S. 34
" " " 1127	S. 35
" " " 1314	S. 36
" " " 1315	S. 42
" " " 1637	S. 49
" " " 1638	S. 54
" " " 1639	S. 55
" " " 1640	S. 57
" " " 1641	S. 58
" " " 1642	S. 59
" " " 1643	S. 60
" " " 1644	S. 61
" " " 1645	S. 63
" " " 1646	S. 65
" " " 1647	S. 67
" " " 1648	S. 69
" " " 1649	S. 70
" " " 1650	S. 71
" " " 2052	S. 72
" " " 2057	S. 77
" " " 2145	S. 84
" " " 2177	S. 85
" " " 2240	S. 91
" " " 2251	S. 94
" " " 2252	S. 96
" " " 2253	S. 97
" " " 2254	S. 98
Ms.or.oct. 2348	S. 103
" " " 2364	S. 108
" " " 2370	S. 109
" " " 2371	S. 110
" " " 2405	S. 111
" " " 2409	S. 115
" " " 2414	S. 117
" " " 2576	S. 118
" " " 2577	S. 124
" " " 2872	S. 127
" " " 2914	S. 129
" " " 2920	S. 131
" " " 2939	S. 133
" " " 2947	S. 135
" " " 3064	S. 136
" " " 3074	S. 137
" " " 3075	S. 138
" " " 3076	S. 140
" " " 3077	S. 141
" " " 3078	S. 142
" " " 3079	S. 143
" " " 3150	S. 144
" " " 3156	S. 149
" " " 3206	S. 150
" " " 3207	S. 152
" " " 3208	S. 154
" " " 3305	S. 156
" " " 3306	S. 160
" " " 3307	S. 161
" " " 3308	S. 165
" " " 3309	S. 168
" " " 3310	S. 169
" " " 3311	S. 170
" " " 3312	S. 171
" " " 3313	S. 172
" " " 3314	S. 174
" " " 3315	S. 175
" " " 3316	S. 176
" " " 3317	S. 180

PREUSSISCHER
STAATS-
BIBLIOTHEK
ZU BERLIN
KULTURBESITZ

Hs.or.sim. 8939

Ms. or. oct. 538

acc. ms. or.

Sammelband kabbalistischer Schriften in 16 Teilen.

13o fol. in modernem Einband, vorn 2 und hinten 1 Schutzblatt; Deutsche Pagination; fol. 61^r-65^v unbeschrieben; 12,5 ~~dm~~ : 18 cm (8 ~~dm~~ : 15 cm); 28 Zl.; Spanische Maśqeṭschrift, geschrieben von Mardokai, fol. 76^v (Zl. 14, 19, 2o und 23) sind die Buchstaben des Namens מרדכי durch Schreiberzeichen elidiert. Besitzvermerk in italienischer Maśqeṭschrift auf fol. 1^r: מקנין כספי נתנאל סגרי ערב פסח תכ"ד לה"ו הצעיר אחי"ם ס"ט.

Teil I = fol. 1^r-59^v; Teil II = fol. 59^v-$6o^v$; Teil ~~V~~ III = fol. 66^r-67^v; Teil IV = fol. 68^r-$7o^v$; Teil V = fol. $7o^v$-77^r; Teil VI = fol. 77^r-77^v; Teil VII = fol. 77^v-79^v; Teil VIII = fol. 79^v-86^r; Teil IX = fol. 86^r-92^r; Teil X = fol. 92^r-94^r; Teil XI = fol. 94^r-95^v; Teil XII = fol. 95^v-96^r; Teil XIII = fol. 96^r-99^v; Teil XIV = fol. $1oo^r$-$1o1^v$; Teil XV = fol. $1o1^v$-129^v; Teil XVI = fol. 129^v-$13o^v$.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 478.

I

אור השכל

ʾŌr ha-śēkel. Licht der Vernunft. Kabbalistisches Werk über ~~die Mysterien des Tetragramms;~~ den Gottesnamen

Verfaßt von ʾAbrāhām ben Šemūʾēl ʾAbūʾlʿafīja.

A (fol. 1^r): בהעֿיות המחשבה האנושית קצרה מאד ...

E (fol. 59^r): ... וספרי מעיד על מדעי שהוא חצי / שמי וזה סימן שלשת הדרכים יחד.

Dann folgt auf fol. 59^v ein kurzes Gedicht: אור השכל ... / אהבת דוד ויהונתן (letzte Zl.); mit der Nachschrift: ... בריך רחמנא ועד כעֿן(!).

Vgl. LB Fulda, Ms. 8° Ba 2/I (Bd. II, Nr. 145); SCHOLEM, Mystik, S. 152 und 413.

Ms.or.fol.	3342	S. 337
" " "	3383	S. 342
" " "	4057	S. 343
" " "	4060	S. 344
" " "	4065	S. 346
" " "	4105	S. 348
" " "	4179	S. 351
" " "	4195	S. 352
" " "	4199	S. 354
" " "	4200	S. 355
" " "	4201	S. 357
" " "	4202	S. 360
" " "	4203	S. 363
" " "	4204	S. 364
" " "	4205	S. 365
" " "	4206	S. 366
" " "	4207	S. 368
" " "	4208	S. 369
" " "	4209	S. 370
" " "	4210	S. 371
" " "	4211	S. 372
" " "	4212	S. 373
" " "	4213	S. 376
" " "	4214	S. 377
" " "	4215	S. 378
" " "	4216	S. 379
" " "	4223	S. 381
" " "	4247	S. 382
" " "	4253	S. 383

V

Kein Titel

Kabbalistische Abhandlung über die zehn Sefirōt.

A (fol. 70^{v}): כתוב כי ביה יי׳ צור עולמים ...

E (fol. 77^{r}): ... / ונקרא כלה על שם שהיא כלולה מכל. סליק מפתח.

Ein Teil des ersten Abschnittes, fol. 70^{v}-72^{r}(Zl. 7), von כתוב bis ... סובל כל העולם כלו בחכמתו, steht auch in Ms. or. oct. 3305 der ~~PrSB Berlin (jetzt~~ SB Marburg) und trägt dort die Aufschrift (fol. 115^{v}): דברי ר׳ מנחם תלמיד הרב ר׳ אליעזר מוורמיישא זצ"ל.

(Nr. 000?) 14

Auf fol. 72^{r} beginnt ein neuer Abschnitt mit: ועתה אפרש הספירות בקוצר / יען במפתח הם בארך ...

Auf fol. 74^{r} beginnt ein neuer Abschnitt mit: ענין אחר שמעתי מהרב ר׳ שלמה מקלרושא / ושעיר אחד לעזאזל ...

VI

ענין הקשת

ʿInjān ha-qešet. Kabbalistischer Exkurs über den Regenbogen.

A (fol. 77^{r}): ענין הקשת תמצא בו אש ירקרק כצד מ׳/מדת הגבורה ...

E (fol. 77^{v}): ... נעשה לו / סם המות והוא סמאל המקטרג

VII

סוד של שם ארבע אותיות

Sōd šel šēm ʾarbaʿa ʾōtijjōt. Kabbalistische Exkurse über das Tetragramm und Anderes.

Ü (fol. 77^{v}): סוד של שם ארבע אותיות על היותו / מיוחד על אלו אותיות ולא על אותיות / אחרות ופירושו טוב למבין.

A (fol. 77^{v}): ידיע תדע כי בצורת הא׳ כוללות עשר ספירות ...

E (fol. 79^{v}): ... / וזהו (!) ארץ חפץ ודי למבין.

Teilüberschrift auf fol. 78^{v}: סוד תפילין.

Ms.or.oct.	3318	S. 181
" " "	3319	S. 185
" " "	3320	S. 186
" " "	3321	S. 190
" " "	3322	S. 191
" " "	3323	S. 192
" " "	3324	S. 193
" " "	3325	S. 195
" " "	3326	S. 197
" " "	3327	S. 198
" " "	3328	S. 200
" " "	3329	S. 202
" " "	3330	S. 203
" " "	3331	S. 204
" " "	3332	S. 205
" " "	3333	S. 208
" " "	3334	S. 209
" " "	3335	S. 211
" " "	3336	S. 212
" " "	3337	S. 214
" " "	3436	S. 216
" " "	3457	S. 217
" " "	3567	S. 218
" " "	3635	S. 219
" " "	3698	S. 221
Ms.or.quart.	567b	S. 223
" " "	680	S. 224
" " "	867	S. 226
" " "	899	S. 229
" " "	931	S. 230
" " "	932	S. 232
" " "	933	S. 233
" " "	934	S. 235
" " "	935	S. 237
" " "	942	S. 241
" " "	949	S. 252
" " "	957	S. 254
" " "	958	S. 256
" " "	959	S. 261
Ms.or.quart.	960	S. 262
" " "	1026	S. 263
" " "	1027	S. 266
" " "	1049	S. 271
" " "	1107	S. 272
" " "	1108	S. 273
" " "	1276	S. 274
" " "	1277	S. 275
" " "	1278	S. 276
" " "	1279	S. 277
" " "	1280	S. 278
" " "	1281	S. 279
" " "	1397	S. 285
" " "	1465	S. 286
" " "	1466	S. 288
" " "	1485	S. 290
" " "	1545	S. 291
" " "	1551	S. 294
" " "	1568	S. 298
" " "	1594	S. 299
" " "	1769	S. 300
" " "	1806	S. 301
" " "	1807	S. 302
" " "	1808	S. 303
" " "	1809	S. 304
" " "	1810	S. 305
" " "	1811	S. 306
" " "	1812	S. 307
" " "	1813	S. 308
" " "	1861	S. 310
" " "	1880	S. 314
" " "	1898	S. 315
" " "	1991	S. 316
Ms.or.fol.	3044	S. 317
" " "	3087	S. 318
" " "	3088	S. 319
" " "	3282	S. 329
" " "	3283	S. 330
" " "	3284	S. 331

II

Kein Titel

Zwei kurze kabbalistische Exkurse.

Der erste Exkurs beginnt mit (fol. 59^{v}): פרק כ"א מספר
המנורה מצאתי זה הסוד המופלא ו'/ורמזו מ"ר בתורה הטהורה באמרו שמע /
ישראל יי' אלהינו יי' אחד כי יש במלת אחד סודות נפלאים מורים / על ייחוד
שמו הנכבד ית' לעדי עד' ...

Der zweite Exkurs beginnt mit (fol. 60^{r}): עוד מצאתי ענין
המן הורד כנגד שתי נשמות / וסודו ...

und endet mit: ... והוא ירד והכה את ההר בתוך הבור והוא הזוהר / תם
ונשלם תהלה לאל עולם.

III

שלשים ושתים נתיבות

Šelōšīm ū-šetājīm netībōt. Aufzählung der zweiunddreißig Gattungen der שכל mit jeweils kurzer Erklärung.

Ü (fol. 66^{r}): בעזרת שוכן ערבות אתחיל / שלשים ושתים נתיבות ∴

A (fol. 66^{r}): נתיב ראשון נקרא שכל מופלא והוא אור מו/מושכל קדמון
בלא התחלה והוא / כבוד ראשון אשר אין כל בריה יכולה
לעמוד על מציאותו ∴ / נתיב שני ...

E (fol. 67^{v}): נתיב ל"ב נקרא שכל עובד ונקרא כן מפני ש/שהוא נעבד
לכל המשתמשים בעבודות / שבעה כוכבי לכת לחבלם ∴/ תם תם תם

IV

סוד המרכבה

Sōd ha-merkābā. Geheimnis des Gotteswagens. Kabbalistischer Exkurs unter Benutzung des Buches Bāhīr.

U (fol. 68^{r}): סוד המרכבה אשר בינותי בספר הבהיר

A (fol. 68^{r}): כתוב אחד אומר סוד יי' ~~...~~ ליראיו וכתוב
אחד או' ואת / ישרים סודו וכתוב כי אם גלה סודו אל עבדיו / הנביאים ..

E (fol. 70^{r}): ... ואף על פי / כן נתן להם רשות לישב בשעה שהוא
כותב זכות / לישראל ולא עוד אלא שיש כסא לבדו ∴

VIII

[פירוש ההגדה]

Pērūš ha-haggādā. Mystischer Kommentar zu einigen Haggādā-stellen.

Ü (fol. 79^v): אתחיל לבאר הגדות נסתרות אשר / נאמרו מפי חכמים על פי הקבלה / האמתית.׃

A (fol. 80^r): שאל ר׳ נהוראי ודרש מפני מה מתחלת התורה ...

E (fol. 86^r): ... / ותפארת נקרא רום בשרוק להורות על עינינו ׃. / סליק פרקא׃.

Auf fol. 81^r (Zl. 7) heißt es zwar: תם פירוש ההגדה, der Kommentar endet jedoch erst auf fol. 86^r. Der Text auf fol 83^v (Zl. 14: ... / ועתה אודיעך ...) bis zum Ende ist auch in Ms. or. oct. 3305 der ~~PrSB Berlin (jetzt~~ SB Marburg), fol. 112^v – 115^r, enthalten. Er trägt dort die Überschrift: כלל אחד מענין הקבלה und hat einen verständlicheren Schluß; vgl. dazu SCHOLEM-JOEL, S. 72, Nr. 27/4-5, und SCHOLEM, Mystik, S. 423.

IX

[ביאור עשר ספירות]

Bēʾūr ʿeśer sefīrōt. Erläuterungen zu den zehn Sefīrōt.

A (fol. 86^r): כלל גדול אודיעך כענין עשר ספירות למה / הם עשר ולא תשע ולא אחד עשר / הטעם כי אין לך דבר דק בכל הרקות ...

E (fol. 92^r): ... / ונקרא אבן ישראל שהיא תשלום הבנין ואין שרי האומות / והאומות חלק בה כי אם ישראל ׃. / סליק ביאור עשר ספירות / מדבר בחכמות ברורות ׃.

X

[סוד בראשית]

Sōd berēšīt. Mystische Erläuterungen zum Anfang der Genesis.

A (fol. 92^r): כתב ר׳ יעקב ז״ל מלשון החכם ר׳ יוסף בר׳ שמואל ב׳/בפירוש בראשית ברא אלהים נסתר הכ׳ ...

E (fol. 94^r): ... ואלו הארבעה פנים נקראים / מרכבה ׃. עד כאן הגיע לידיו ׃. / סליק סוד בראשית ׃.

XI

פירוש הקדיש

Pērūš ha-qaddīš. Mystische Erklärungen zum Qaddīš-Gebet, auch סוד קדיש, Sōd qaddīš (fol. 95^{v}), genannt.

A (fol. 94^{r}): פירוש הקדיש ∴ יתגדל ויתקדש / שמיה רבא / וגומר' על שם
המקרא הוסד דכתוב והתגדלתי והתקדשתי / לעיני הגוים וירעו כי אני יי' ...
E (fol. 95^{v}): ... אמן שבועה אמן קבלה כך מפורש באלה / הדברים
רבה' תם סוד קדיש

Vgl. SCHOLEM-JOEL, S. 71, Nr. 26/15; bei der vorliegenden Hs. scheint es sich jedoch um ein anderes Werk zu handeln.

XII

סוד אגוז

Sōd ʾegōz. Geheimnis der Nuß. Mystische Erklärung zu Cant 6,11.

A (fol. 95^{v}): סוד אגוז / כי אשה הגדולה כמו אגוז עבה ...
E (fol. 96^{r}): ... בד' רבואות פרסאות' / סליק פירוש אל גינת אגוז
ירדתי' הכל מפורש / בספר הלכות ברורות∴

XIII

פירוש הספירות

Pērūš ha-sefīrōt. Erklärungen zu den zehn Sefīrōt.

Ü (fol. 96^{r}): הילך פירוש הספירות
A (fol. 96^{r}): כתר עליון רום / מעלה מפני שהחולם משובח מכל הנקודות אין
סוף אם השמים / עלת העלות ...
E (fol. 99^{v}): ... ידעתי שאין השגתו אלא על דרך / לא∴

Auf fol. 96^{v} (Zl. 4 ff.) heißt es: ... מלכות / עטרה חכמה
שלמה ושלם' וכתב הרשב"א / נר"ו(!) שנקרא גם כן ציון ...

XIV

Kein Titel

Mystischer Excurs über die Arten des Lichts sowie eine kurze Abhandlung über den sündlosen Tod einiger biblischer Personen.

A (fol. 100r): האור הראשון הוא אור החכמה שם נוצר כל / היצור ...

E (fol. 101v): ... ובמשה / כתוב ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו ∴ / תם ונשלם שבח לבורא עולם ∴

XV

סוד דרכי הנקוד והבנת התנועה

Sōd darkē ha-niqqūd we- ha-bānat ha-tenūʿā. Mystische Erläuterungen über das Wesen der Vokalisation und die Beschaffenheit der Konsonanten.

A (fol. 101v): אתחיל סוד דרכי הנקוד והבנת התנועה / דע לך אחי כי הנקוד הוא יסוד האותיות כמו שאתה רואה / התנועה שהיא יסוד הפעולה ...)

E (fol. 129v): ... / ודי במה שפרשתי בסוד חלם לכל משכיל בעל קבלה כסוד ח/חלם חמל לחם למח מחל מלח ∴ / תם ונשלם תהלה לבורא עולם ∴

XVI

[מדרש ר' עקיבא על התגין]

Midraš Rabbī ʿAqībā ʿal ha-tāgīn. Mystische Deutungen der Buchstabenverzierung durch Krönchen sowie größer und kleiner geschriebener Buchstaben in der Bibel.

A (fol. 129v): את זה המדרש דרש ר' עקיבא בר' יוסף היה / דורש כתרי אותיות על התגין ...

E (fol. 130v): ... ת כנגד התלמוד שהוא דברי חכמים ע"ה ∴ / יגל הכותב וישמח הקורא א"א / ס"ס

Vgl. WERTHEIMER, Bātē midrāšōt II, Jerusalem 5715 (1955), S. 467 - 477.

Ms. or. oct. 619 ✓

acc. ms. or. 1899. 5.

381 fol. in modernem Ledereinband, vorn und hinten je 7 Schutzblatt; fol. 1-16 oben beschädigt; fol. 49,61,63,76, 84,91,110,124,129,133,158,201,223/~~256~~ und 256 sind in Form von Zetteln später zugefügt und bei der Hebräischen Pagination nicht berücksichtigt; fol. 349 bis Ende oben leicht beschädigt; Hebräische Pagination: לז-רס (= fol. 11r-235r; die Ziffern נז, קמו-קמט und קסו-קסס sind ausgelassen, es fehlt jedoch nichts vom Text; fol. 74 und 160 sind bei der Pagination übersprungen); fol. 8v, 10v, 16v, 19r-25v, 39v, 49v, 58v-60v, 61v, 63v, 73r, 74r, 76v, 84r, 91v, 124v, 133v, 156v, 158r, 189v, 199v, 201v, 223r, 256r, 290v-291v, 309v-310r 311v und 314v unbeschrieben; 8,5:14cm (ca.6:ca.13 cm); 15-38 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, 1. Hälfte 17.Jh.

Federzeichnungen zur Anatomie auf fol. 46r (farbige Darstellung des menschlichen Körpers), fol. 80r (Schädeldecke), fol. 165v/166rv,167rv,168r und 169rv (15 Darstellungen der verschiedenen Kindslagen), fol. 274r (Kopf eines Kalbes mit geöffnetem Maul).

1899 aus dem Antiquariat Kauffmann in Frankfurt/M. erworden.

Kein Titel

Medizinisches Werk in 12 Hauptteilen, teils hebräisch, teils jüdisch-deutsch. Anfang und Ende defekt (nach der hebräischen Pagination zu urteilen fehlen am Anfang 26 fol.).

Verfaßt von einem Frankfurter Arzt in der ersten Hälfte des 17. Jh.s. (vgl. fol. 236r, Zl. 1 f.: בשנת שעח [1618=] הב איך איין בעדיר [= Baden] בּוֹן ורנקפורט / צו דער רומן באד נטובן גיהיילט ...).

Der Inhalt der 12 Hauptteile im einzelnen:

1) Allgemeine Gesundheitsregeln mit Bezugnahme auf Jiṣḥāq Jiśrā'ēlī, Avicenna, Averroes, Maimonides, Hippokrates und Galen.
2) Physiologische Abhandlungen zum menschlichen Körper.
3) Rezeptbuch für innere und äußere Krankheiten.
4) סדר נשים, Pathologie der Frauenkrankheiten mit einer

Abhandlung über Kinderkrankheiten.

5) סדר נזיקין , ~~Bathnhungen~~ Über die Behandlung von Wunden sowie über Anatomie.

6) Rezepte für die Zusammenstellung von Farben.

7) Rezepte für die Zubereitung und Anwendung von Salben, alphabetisch geordnet.

8) Rezepte für die ~~Zusamme~~ Zubereitung von flüssigen Pflanzenextrakten und für die Anwendung derselben auf bestimmte Krankheiten.

9) Abhandlungen über Kräuter und deren medizinische Verwendbarkeit.

10) Zoologische Abhandlungen.

11) Über Edelsteine.

12) Kräuterlexikon, deutsch-lateinisch und lateinisch-deutsch (in hebräischer Schrift).

Im Abschnitt über die Herstellung der "Lubliner Farbe" bemerkt der Verfasser (fol. 235r, Zl. 12 ff.): ואני למדתי
וקבלתי ממהר"ר / זנוויל איש רויסא אשר הוא שכר ממון גדול /
באשכנז בזה ואני לכדתי ממנו .. וגם חבירי שמחה ...

Auf fol. 308rv befindet sich eine Zusammenstellung der Rezeptgewichte mit Erläuterungen. Der Verfasser hat vieles aus Vorlagen und mündlicher Überlieferung übernommen.
Er zitiert folgende Ärzte: Mīkāʾēl Eger (fol. 111r: מיכל איגר), R. Zimlein (fol. 111r: רבי זימלייה), R. ʾĒlijjāhū, den Arzt des Papstes (fol. 111r: רבי אליהו רופא של האפיפיור), Jōsēf Alsweiler (fol. 111v und 140r: יוסף אלשווייילר; vgl. STEINSCHNEIDER, Ärzte, Nr. 1167, S. 147), Seligmann Henau (fol. 112r: זליקמן הענוא), Jōsēf ʾAškenāz (fol. 137v: יוסף אשכנז), R. Jiṣḥāq (fol. 88v), R. Jaʿaqōb (fol. 88v und 153r) und R. Mōše Kirner (fol. 313r: משה קירנער מסליק(?)).
Einmal (fol. 40r) gebraucht er die Sammelbezeichnung הרופאים מרומא.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 356 ; WAJNBERG, S. 211-220.

45/ סוד אגוז כי אשה הגדילה כמר אגוז עבה ...46/ בר' רבואות פרסאות סליק פירוש

אל גינת אגוז ירדתי.הכל מפרש/כספר הלכות כרורות. 47/ פירוש הספירות

48/ הילך פירוש הספירות 49/ כתר עליון רום מעלה מפני שהחולם משוכה (=

משונה?) מכל הנקודות ... 50/ שאין השגתו אלא על דרך לא ..$

50a/ מלכות עשרה חכמה שלמה ושלם. וכתב הרשב"א בר"ר(!) שנקרא גם כן ציון ...

51/ האור הראשון הוא אור החכמה שם נוצר כל § היצור ... 52/ ובמשה כתיב

ומשה היה ... יתרו חותנו.תם ... עולם. 53/ סוד דרכי הנקוד והבנת

התבועה 54/ אתחיל סוד ... התבועה./דע לך אחי כי הנקוד הוא יסוד

האותיות ... 55/ ודי במה שפרשתי בסוד חלםחמל לחם למח מחל מלח./תם ...

עולם. 56/ מדרש ר' עקיבא על התגין

57/ את זה המדרש דרש ר' עקיבא בר' יוסף היה דורש כתרי אותיות ...

58/ ת' כנגד התלמוד שהוא דברי חכמים ע"ה/יגל הכותב וישמח הקורא §§§§§§§§

אא ס"ט

Ms. or. oct. 62o

31 fol. in Ledereinband mit Streicheisenlinien; fol. 1v, 2v und 3or-31v unbeschrieben; Hebr. Pagination: א-כז (=fol. 3r-29r); 11 : 16,5 cm (8 : 12,5 cm); 17 Zl.; Kustoden; Karaitische Masqetschrift, geschrieben um 1753 in Jerusalem (fol. 3v und 4r). Federzeichnung auf dem Titelbaltt. Besitzeintrag auf fol. 1r: Юда Сефетов (Juda Sefetow). Erworben aus dem Antiquariat Kauffmann in Frankfurt a. M.

Autograph.

זבחי צדק

Zibhē ṣedeq. Schlachtopfer der Gerechtigkeit.

Verfaßt von Šemū'ēl ben 'Abrāhām ha-lēwī.

Der Verfasser - ein karaitischer Gelehrter, der im Jahre 5o9 (=1749) von Damaskus nach Jerusalem kam - beweist, um die Niederlassung der Karäer in Jerusalem zu fördern, daß dort auch nicht geopfertes Fleisch gegessen werden darf.

T (fol. 2r): זבחי צדק / שחבר אותו שמואל / הלוי כלאא הזקן / הנכבר אברהם הלוי / החכם נכ"ע

A (fol. 3r): כשם ה׳ נעשה ונצליח׳ / כעלותי ההרה׳ / ההר אשר חמר אלהים לשבתו ...

E (fol. 29v): ... / ונקרא ירושלם עיר / האמת והר ה׳ / צבאות הר / הקרש׳ / תם ונשלם שבח לאל / בורא עולם ושלום

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 357, und WAJNBERG, S. 1oo-1o5 (beide haben den Inhalt des Werkes mißverstanden: "karaitische Schlachtvorschriften"); über Werk und Verfasser vgl. PINSKER, ליקוטי קדמוניות, S. 146; STEINSCHNEIDER, HÜ, §566, S. 947, Anm. 32o; ŚIMḤA ASAF, in: ציון I,2, Jerusalem 1926, S. 233 f.; JIṢḤAQ BEN ṢEBI, ... ארץ ישראל וישובה, Jerusalem 1955, S. 432 f. Die Einleitung wurde von MOŠE LUNCZ veröffentlicht; vgl. ASAF, a.a.O.

Ms. or. oct. 936

acc. ms. or. 1901. 210.

24 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1rv, 16r-17v und 24rv unbeschrieben; 8,5:12cm (7: ca. 10cm); ca. 16 Zl.; teilweise Kustoden; Orientalische Kursivschrift, 18. Jh.

Erworben aus dem Antiquariat J.Jolowicz in Posen (vgl. dessen Antiquariatskatalog Nr. 139/6).

Kein Titel

Gebete, Gedichte und Pentateuchauszüge in arabischer Sprache und hebräischer Schrift.

A (fol. 1r): מפי אל ∴ מפי אל ∴ יתברך ישראל / ...

(Pizmōn)

E (fol. ~~25v~~ 22v): ויבעת לנא אל משיח / ומן אל גלות ...(?) / ונעשה ונצליח כאל מדכור אליאו

Vgl. STEINSCHNEIDER, AL, S. 300, Nr. 143b; WAJNBERG, S. 177-180.

Notizen von Klein
(w 2 v - 1 r)

Ms. or. oct. 936:

1. Blatt nicht gezählt.
Bleistiftzählung beginnt mit dem Text auf dem 2. Blatt.
2. Blatt = 1 der Bleistiftzählung. Diese Zählung geht durch bis zum letzten Blatt = 23. Insgesamt sind es also 24 Blatt.

Davon sind unbeschrieben: (nach der Bleistiftzählung)

das erste, ungezählte Blatt,
Blatt ~~15 - 16~~ 15v - 16v
Blatt 23 rv

Der Beschreiber der Hs hat die Bleistiftzählung in der Hs außer Acht gelassen und für das erste, unnummerierte Blatt die Zahl 1 gesetzt. Mit 1 nummeriert ist aber erst das zweite Blatt der Hs, mit dem der Text beginnt.

Ms. or. oct. 939

Die Hs beginnt mit 4 leeren Blättern.

Dann folgt auf Blatt 5 der Text und mit diesem Text beginnen 2 Paginationen. Eine hebräische (Tinte) mit Alef und eine Bleistift= zählung mit 1. Beide Paginationen gehen konform bis zu Blatt 108. Dann macht die hebr. Zählung einen Fehler : nach 108 kommt sofort 110, während die Bleistiftzählung nach 108 mit 109... fortfährt. Diese Diskrepanz geht bis 112(Bleistift) = 113 (hebr. Zählung). Dann folgt: 113 (Bleistift) = 113 (hebr. Zählung). Also zweimal 113 (hebr. Zählung). Damit ist der Fehler oben nach 108 wieder beseitigt und die beiden Zählungen gehen wieder konform. 114 =114.

Bis 128 = 128. Dann: 129 (Bleistift) = 129 (hebr. Z.) , 130 (Bleistift) = 129 (hebr. Zählung) Wieder zweimal dieselbe Blattzählung im Hebr.

Bis 169 (Bleistift) = 168 (hebr.Z.)

170	"	=	169	"
171	"	=	169	"
172	"	=	170	"

Das geht so weiter bis 196 (Blei) = 194 (hebr.Z.)

196 r (Bleistift) ist Schluß der hebr. Pagination.

Es folgen 2 leere ungezählte Blätter; darauf setzt die Bleistiftzählung wieder ein mit Bl. 197 (Inhaltsverzeichnis) bis 208. Ende des Textes Bl 208.

Danach folgen noch 30 leere Bl.

Das Akzessions-Journal spricht von 206 Blättern.

II

Kein Titel

Kommentar zu den Sabbatgedichten des Jiṣḥāq Lurjā.
Verfaßt von Jōsēf ibn ʿĀbbas.

A (fol. 72^{r}): אלה השירים שיסד האר"י זלה"ה ... / אזמר בשבחין ... / ... / הפי' כבר ידעת כי כל יורדי מרכבה צריכין לומר שירה ...

E (fol. 87^{r}): ... שהם פסוקים של / גאולה שתהיה בב"א כי"ר / אני הכותב הצעיר ע"ה ... יוסף(!) ן' עבאס ן' המנוח / סים(?) הכהן ... / ... / ... כצאת השמש בגבורתו(?) אכי"ר

Der Kommentar folgt dem Gedicht strophenweise. Auch die Strophen von למבצע sind vorhanden und kommentiert; vgl. ~~ISY/~~ DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 11o, Nr. 2322.

Ms. or. oct. 939

acc. 1903.1

244 fol. in Ledereinband mit Streicheisenlinien und Blütenstempeln; z.T. sehr stockfleckig; fol. 1^r-4^v, 201^r-202^v und 215^r-244^v unbeschrieben; Hebr. Pagination: א-קצר (=fol. 5^r-200^r); 7,5 : 10 cm (5 : 6,5 cm); 11 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 17. Jh. Besitzvermerk auf fol. 5^r: שלי הקצין פינחס. Erworben aus dem Antiquariat Kauffmann in Frankfurt a. M. (Antiquariatskatalog 46, 1903, Nr. 7).

Kein Titel

Volksmedizinisches Werk, das auch geheime Schutz-, Abwehr- und Bewirkungsmittel samt Verfahren enthält; in 425 Abschnitten.

A (fol. 5^r): רפואות לקרחת / לקרחת טול ק' או ס' פולין שחורים / ...

E (fol. 200^v): ... / לשפחת קשר עור שפן ואין טוב מזה:

Dann folgt (fol. 203^r bis Ende) ein Inhaltsverzeichnis.

Auf fol. 147^v heißt es: פראטיקיה שחבר הכללי נגר / המגפה כ"מ מפי/ מעי' אריבירו"ן נ"ע רופא / מהאפיפיור"ר:

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 359; WAJNBERG, S, 199 f.

Ms. or. oct. 941

acc. ms. or. 1903.5.

150 fol. in modernem Einband; vorn und hinten je 2 Schutzblätter; fol. 1r, 2v und 125r-150v unbeschrieben; Hebr. Pagination: א-קכ (=fol. 3r-117r; unregelmäßig paginiert, zwischen fol. 18 und 19 fehlen 2 Bl.); 11 : 17 cm (7 : 12 cm); ca. 21 Zl.; teilweise Kustoden; Italienische Kursivschrift, 18. Jh. Auf fol. 1r ist das Jahr 1774 angegeben. Erworben aus dem Antiquariat J. Kauffmann in Frankfurt a. M.

[סודות וסגולות]

Sōdōt ū-segullōt. Sammlung geheimer Schutz-, Abwehr- und Bewirkungsmittel samt Verfahren.

T (fol. 2r): מלאכת מחשבת / אשרה תורה מאשר ולו כל אשר ערוכה / בכל ושמורה ...

A (fol. 3r): לזכירה / קח שמן חרדל ומשח על המות בלכתך לישן ויועיל / עור אחר / קח רבש הוסר' קצמו ...

E (fol. 117r): ... ויעבור וגו' / נשלם סודות וסגולות / ש"ל נורא עלילות

Dann folgen Zusätze (fol. 117rv) und ein Inhaltsverzeichnis (fol. 118r-125r) Weitere Zusätze: 125rv

Das Titelblatt stammt von anderer Hand und scheint keine Beziehung zu dieser Hs. zu haben. Ein eingeklebter Ausschnitt aus dem Antiquariatskatalog Kauffmann 46, 1903, Nr. 141, bringt den Titel: סגולות ורפואות. Auf fol. 97v wird der בעל שני לוחות הברית erwähnt, folglich muß das Werk nach 1653 verfaßt sein.x) Fol. 81v bringt Mittel gegen Fieber: אב אבר אברא אבראק אבראקא / אבראקאל / אבראקאלא אבראקאל / אבראקא אבראק אברא אבר / אב ... (bl. 81) והשם הזה שכתבנו ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 361; WAJNBERG, S. 201-205.

PREUSSISCHER STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN

Kopien Bl. 2r
81v
117rv

x) Isaiah b. Abraham Horowitz, Sne luhot ha-berit, gest. 1649 EJB 991

Ms. or. oct. 94o

acc. ms. or. 1903. 3

Sammelband in 2 Teilen.

87 fol. in modernem Einband; vorn und hinten je 2 Schutzblatt; fol. 87v unbeschrieben; Hebr. Pagination (am Anfang unregelmäßig): ד-עד (=fol. 1r-71r; am Anfang fehlen 3 fol.); 1o cm : 15 cm (Teil I = 7 cm : 1o,5 cm; Teil II = 7,5 cm : ca. 12,5 cm); Teil I = ca. 2o Zl.; Teil II = ca. 24 Zl.; Kustoden; Teil I: Spanische Maśqeṭschrift, Teil II = Spanische Kursivschrift. Teil I nach STEINSCHNEIDER, a.a.O., "Offenbar die Schrift Cordozo's, die wegen ihrer sabbatianischen Tendenz verpönt war"; abgeschlossen am 11. Kislēw 433 (=1672); Teil II geschrieben von Jōsēf ibn Abbas. Erworben aus dem Antiquariat Kauffmann in Frankfurt a. M.

Teil I = fol. 1r-71v; Teil II = fol. 72r-87r.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 36o; WAJNBERG, S. 122-124; STEINSCHNEIDER, in: Antiquariatskatalog Kauffmann 46, 19o3, Nr. 4o.

I

בקר דאברהם

Bōqer de-ʾAbrāhām (Kolumnentitel). Licht ʾAbrāhāms. Kabbalistisches Werk, Anfang defekt (fol. 1-3, 8 und 1o fehlen).

Verfaßt von ʾAbrāhām Mikāʾēl Cardōsō.

A (fol. 1r): הנפש אינם הרבה עצמיות אלא עצם א' נפש אחת בלתי / פירוד וקצוץ כן על אופן יותר חשוב ונעלם הספירו' הללו / מקושרות ומיוחדות ...

E (fol. 71r): ... (fol. 6) שאמרו היות הסבה ראשונה הוא הבורא / והוא הדעת לא באמת דברו כי אינו הדעת חס וחלילה / ואין פעולת הבריאה מתיחסת אליו' ועתה הנה אלהינו / ... (fol. 71v) ... הללויה / תם ונשלם ליל ב' אחד עשר יום לחדש כסליו שנת ואתה / תגל בה בקדוש ישראל / תתהלל / יגי הרב אייו / ידע שור קנהו / לשון עדות

Dann folgt eine unleserliche Unterschrift.

Das Werk ist nicht ediert, vgl. die Bemerkung Steinschneiders bei BENJACOB, Thes., S. 82, Nr. 547. Über den Verfasser vgl. SCHOLEM, Mystik, Index s.v. Cardoso.

Bemerkung Klein

Ms. or. oct. 941

In dieser Hs gibt es 2 Paginationen: Eine Bleistiftpag., beginnend mit Bl. 1, und eine hebr. Pagination, beginnend mit Bl. 3.

Bl. 1 (hebr. Pag.)		= Bl 3 (Bleistift): Hier beginnt der Text.	
Bl. 14 "		= " 16 "	

15 und 16 der hebr. Pag. fehlen.

Es geht weiter:

Bl. 17 (hebr. Pag.)		= Bl. 17 (Bleistift)	
" 18 "		= " 18 "	

Es folgt in der hebr. Pag. ein Sprung:

Bl. 21 (hebr. Pag.)		= Bl. 19 (Bleistift).	
so geht es weiter bis:	37 (hebr.P.)	= 35	(Bleistift)
danach kommt direkt:	38 "	= 37	"
so weiter bis:	47 "	= 46	"
danach direkt:	49 "	= 47	"
" "	50 "	= 48	"
" "	52 "	= 49	"
so geht es weiter bis	120 "	= 117	"

Hier: 117 r (Bleistiftzählung) endet die hebr. Pagination.
Die Bleistiftzählung geht weiter bis 125r, darauf folgen noch 25 leere Bl.
Der eigentliche Text der Hs. ist 117r zu Ende. Es folgen Zusätze (117rv).
Ein Inhaltsverzeichnis schließt sich an (118r-125r) (Bleistiftzählung).
Zusätze noch: 125 rv.

oct. 1018

66 fol. + 1 ungez. leeres Bl. am Anfang, in Pappeinband, fol. 33v – 34r unbeschrieben (ohne Textlücke, der Schreiber hat beim Umblättern wohl ein Blatt zuviel gegriffen), ferner fol. 43r – 66v leer; 13,5 : 17 cm (9,5 : 13 cm); 21 Zl.; Kursive, Ital. Kursivschrift, abgeschlossen Sonntag, 9 Nisan 5531/1771 in Vercelli.

941

117v

Da hoe Labbia ancor fatto frutto

[illegible]

118

[illegible]

קמיע לקדחת

אב אבר אבראי אבראק אבראקא

אבראקאל אבראקאלא אבראקאל

אבראקאס אבראק אברא אבר

אב [illegible] על [illegible] משה על [illegible]

[illegible] כל [illegible] קדחת

[illegible] ס׳

ס׳ ס׳ [illegible] לקדחת [illegible]

[illegible] של קלף [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כה

[illegible]

ברא שמים [illegible]

קמיע זה [illegible]

[illegible] קדחת [illegible]

[illegible]

[illegible] אשר [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ms. or. oct. 1018

acc. ms. or. 1906.50.

66 fol. in Pappeinband; fol. 1v, 34r-35v (ohne Textverlust) 44r-66v unbeschrieben; 13,5 : 17 cm (9,5 : 13 cm); 21 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, abgeschlossen am Sonntag, dem 9. Nīsān 5531 (=1771) in Vercelli.

Von den Buchhändlern Schwager und Fränkel in Husiatyn gekauft (s. Katalog Fränkel, Nr. XI, Husiatyn 1906, Ms. Nr. 339).

Vermerk auf fol. 1r: .הגיע ע"פ הגורל להר"ק(?) משה לוי יצ"ו

פלפול על זמן זמנים זמניהם

Pilpūl ʿal zeman zemānīm zemanēhem. Antichristliche Satire in Form einer Parodie auf die Pesaḥhaggādā.

Verfaßt von Jōnā Rappā.

Ü (fol. 1r): פלפול על זמן זמנים זמניהם

A (fol. 1r): גם איד זה לעומת זה קול ענות גבורה כנגד קול / ענות חלושה ...

E (fol. 42v): ... אשר לא ידעו ולא / יבינו בין שמאל לימין, בטלין ומבוטלין, לא שרירין / ולא קיימין / ותשלם כל המלאכת היום יום א ט לחדש ניסן שנת / התקל"א בוירצללא / בנל"כ איל"ב ה"ר

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 362; WAJNBERG, S. 133-135; ISR. DAVIDSON, Parody in Jewish Literature, New York 1907, Part II, Kap. 5, S. 153-167, bes. S. 155, Nr. 5; DE ROSSI, BJA, S. 94 f., Nr. 135; ISR. DAVIDSON, The Anti-Christian Polemik of Jonah Rappa, in: ZfHB 14, 1910, S. 20-23.

Das Werk wurde unter Vergleich mit der Hs. in Parma herausgegeben von G. BELASCO, London 668 (=1908).

Titel genau in NY Publ. Library

Belasco, George S. : Rapa Jonah.

פלפול על זמן זמנים זמניהם. [Parody] מיוחס לר' יונה רפא. ע"פ כ"י ... הוציאו לאור גרשון בן יוסף בילאסקו.

London : J. Jacobs. 1908.

~~2ע~~ 941

2 ע.

[illegible]

acc. ms. 1903. 5. ה

ספר ערוגה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

אשר ערוגה

Ex Biblioth. Regia Berolinensi.

[illegible]

1774

1774

1774

ערוגה

B:

Moses Chefez (Gentile) in Venedig (1663-1711)
b. Gerson

[illegible] Kbr. p Pentateuch; in: Melechet Machshebet EJ 7, 414 - Was, gr Venedig 1710

[illegible]

117 ר

סך

ברוך ונפלות בל תשרי ורק כי יבא נ״ו ויעלה
ימים ויכנו הבוונות תקף כשהשליך במוכן שם פים
בתקופת ניסן

תני שנורבו בחשי

ונפש להיות לו ימתין לראש חודש ב׳ בלתיה
חופר פא לו לאיסוריה ולא קלה יבא עלה ויאמרו
יסי רמנן ואז יתן ונ׳ חודשי אדר,
תי״ס ונ׳ ב׳ שמנים שתנץ
רמבי ונ׳ ויאמרו נ״ם
ויעבור ונ׳ =״

נשלמת סדרת ונסונות
של וחדש שלמותה

(ונברך כרבן ליעק כת =״)

לקדתם את ט׳ שקלי׳ ונגד עלפסתאל
ונ׳ מבנה נגלו פותחת בל״ר מ״ד
ט״ר וקן לזוהעל בנושקאתן נ׳ בינה
רזנתן ואן בשלנ׳ ולוהדלנביה
ונדור סנולע ומלנ וינשנל בנ״כל

---

117 ע

נ׳ נזיר // ב׳ בטור
כות מערב
תקופה א׳ אפנס // ד סיני
נ׳ ברכיר // ר צוור אוור
כות דרומי
א׳ משך // ד פטמוך
נ׳ תנימונה // ר תימתיר

אש בקשת לעלות ארס מתקופת זו לבא ע
עבר שגרת זו לבור כעין מבוך ויפא סובב
בזו סכנות לבלעבה לו׳ כותנו בשלש כוכב שם
של כל כות וכות בתקופותיהם ונעשו כמבלך ו
והלנת בנשיקף עד תמצא כנפרה ופבגנו ״

שלות פים בל׳ התקופות
פשנה

תקופה א׳ כלוך // ד תפונה
נ׳ מכריאל // ר׳ יפי נור

אם בקשת לנשות כבר לבשלך בם בנו בתים כמו
שם פים בתקופתם וכן בפנת שמנ ונוא יקבל

Ms. Klein

Ms. or. oct. 1018

Das 1. Blatt der Hs ist nicht gezählt.

Eine Bleistiftpagination beginnt mit dem 2. Blatt der Hs = Text mit 1.

Keine hebr. Pag.

Der Text geht bid 42v

43r - 66v sind leere Bl.

Weiter sind unbeschrieben: Das erste, ungezählte Blatt vor dem Text, weiter: 33v-34r (Ohne Textlücke; der Schreiber hat beim Umblättern wohl ein Blatt zuviel gegriffen.)

Der Beschreiber der Hs. läßt die vorgegebene Bleistiftzählung außer Acht, rechnet bei seiner Beschreibung das erste ungezählte, ~~leere~~ Blatt so hinzu, als sei es gezählt.

Ms. or. oct. 1066

Am Schluß der Hs. ist ein Blatt mit handschriftlichen Vermerken eines Bearbeiters eingeklebt.

Dort heißt es u.a. :

Autor nicht erwähnt. Bl. 7b.8.Zeile v.u. wird ein R. Šefaṭjā Ben-R. Amitai Ben-R. Ṣidqijjā erwähnt.

+

Ms. or. oct. 1o66

acc. ms. or. 1908.142.

14 fol. in Pappeinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 13^r-14^v unbeschrieben; 13,5 ~~cm~~ : 19,5 cm (11 ~~cm~~ : 17 cm); ca. 35 Zl.; kleine Italienische Kursivschrift, 17. Jh. (?), geschrieben von Ḥizqījā Ṣabbāʿ in Lapergola (vgl. ZUNZ, Abschreiber, Nr. 32o).

Erworben von Max Kantorowicz in Berlin; Herkunft von Antiquar Paganini in Mailand aus der Bibliothek des Aloys. Cipelli.

הלכות מלוה ולוה

Hilkōt malwe we-lōwe. Bestimmungen für Verleiher und Leiher. Parodie über das jüdische Bankwesen in Italien in Form ~~xxxxx~~ der Mišnē tōrā des Maimonides.

Ü (fol. 1^r): הלכות מלוה ולוה

A (fol. 1^r): יש בכללן כ"ה מצות י"ו מצות עשה וט' מצות לא תעשה ואלו הן / א להלות לערלים שנאמר לנכרי תשיך ...

E (fol. 12^v): ... / אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: / תם ונשלם הלכות לוה ומלוה׳ / תהלה לאל ממית ומחיה / ע"י זעירא דזעירין חזקיה צבע(!) יצ"ו מ"ר(!) ליאו / פה לפירגולה

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 363; WAJNBERG, S. 95-99; ISR. DAVIDSON, Parody in Jewish Literature, New York 19o7, Part II, Kap. 12, S. 2o4 ff.

Der Text wurde auf Grund von 2 Budapester Hss. veröffentlicht von A.N.Z. ~~Roth~~ RÓTH, in: HUCA XXVI, 1955, S. 39-74 (Hebr. Teil). Die Behauptung Davidsons, Zeḥarjā Pugliese sei der Verfasser, wird von Róth zurückgewiesen. Ist der Schreiber dieser Hs. mit dem bei Zunz erwähnten identisch, so ist damit auch das hohe Alter der Hs. nachgewiesen. Mit ליאו ist vielleicht Leo de Modena gemeint.

Bleistiftpaginierung.
Text von 1r - 12v

Ms. or. oct. 1o67

acc. ms. or. 1907.183 (56) נו-א (= 4r - 59r)

6o fol. in marmorierten Pappeinband; Hebräische Pagination: ~~נב-א (= fo. 4r-58r)~~; fol. 1rv, 2v-3v und 59v-6ov unbeschrieben; 9,5:16,5cm (ca.5:ca.1ocm); ca. 12 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, geschrieben von Dawid ben Mardokai aus Burgkunstadt/Bayern, begonnen Anfang Nisan des Jahres 515 (= 1755) in Prag.

|אגרת מחלת|

Iggeret mahalat. Beschreibung der Lage der Prager Juden während des österreichischen Erbfolgekrieges; am Anfang Hebräisch, dann immer mehr ins Jüdisch-Deutsche übergehend.

A (fol. 4r): כתב זאת זכרון בספר לפ"ק / חשון תק"א לפ"ק מת קיסר קראלוס ע"ה / בחורף שנת תק"א נשמע ...

E (fol. 59r): ... / והעיר פראג צהלה ושמחה / ומי שאמר והי' העולם יאמר / ... אמן / ה"ק דוד כ"ק |=בורגקונשטאט|

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 364; WAJNBERG, S. 223-226. Die Behauptung bei ALL.-LOEW., das Werk sei eine gekürzte Wiedergabe, trifft nicht zu.

Vermerk auf fol. 2r: כתבתי ... מה שהי' ... בעיר ... פראג בשנת תק"א ...
ואני העתקתי אות באות ממש כשהייתי פה פראג יום ה' ריש ירחא דניסן תקט"ו ה"ק
דוד בן כ"ר מרדכי סג"ל זצ"ל מק"ק בורגקונשטאט.

Der Text hat Lücken, wahrscheinlich war die Vorlage unvollständig. Doch ist auch möglich, daß der Schreiber ungenau verfahren ist, denn er gibt zum Teil offensichtlich falsche Daten. Zum Werk vgl. STEINSCHNEIDER, GL, § 241; Kat. Nat. Bibl. Wien, Nr. 86. Die Hs. zeigt Ähnlichkeit mit dem durch A. FREIMANN edierten Manuskript in ZfHB XVI, S. 97 ff. Vgl. auch S.H. LIEBEN, Handschriftliches zur Geschichte der Juden in Prag in den Jahren 1744-1754, in: JJLG II, S. 267 ff., III, S. 241 ff. und Hebr. Teil, S. 31 ff. Der Text der Hs. wird im Anhang mitgeteilt.

A7

Ms. or. oct. 1068

acc. ms. or. 1908. 201.

48 fol. in modernem Leineneinband, vorn und hinten je 2 Schutzblatt; Hebräische Pagination: א-מח (=fol. 1r-48r); 10:15,5cm (ca.9:ca.13cm); 16-22 Zl.; Kustoden; Marokkanische Maśqeṭschrift, 19. Jh.

Unvollständig.

פירוש על התורה ומגלות וכו' בתרגום ערבי המדובר בארץ מרוקו

מארוקו

Pērūš ʿal ha-tōrā ū-megillōt we-gōmer be-targūm ʿarbī ha-medubbar be-ʿereṣ Mārōqō. Kommentar zum Pentateuch, den Rollen usw., in arabischer Sprache, wie sie in Marokko gesprochen wird (Überschrift auf fol. 1r).

Die Hs. enthält ein hebräisch-arabisches Glossar zu den Büchern Gen, Ex, Lev, Num, Dt, Ruth, Thr, Est, Jos, Ri und I Sam (bis 25,8: על יום טוב).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 365.

wiederum in den geprüft, im Kontext fehlt nichts.

II

פרק שירה

Pereq šīrā. Exkurs über die Dichtkunst. 22

El (fol. 40r): פרק שירה מה שאומרים כל החיות ובהמות ועופות ואילנות ועשבים ושקצים ורמשים: / אמר רבי אליעזר כל העוסף בפרק שירה בעולם הזה זוכה לאומרו לעולם הבא / שנאמר אז ישיר מזה שר לא נאסר אלא שיר אותו לעולם הבא ואמר רבי ~~[illegible]~~ העוסק / בפרק שורה בעולם הזה מעיד אני עליו שהוא בן עולם הבא וניצל מיצר הרע / ומדין קשה ומשטן המשחית ומכל מיני מזיקין ומחבלו של משים ומדינה של / גיהנם טובה ללמוד וללמד ולשמור ולעשות ולקיים ותלמודו מתקיים בידו ומאריך / ימים טובה לחיי עולם הבא: /

A (fol. 40r, Zl.15): שמים מה הם אומרים השמים מספרים כבד אל ומעשה ידו מגיד הרקיע: / ...

E (fol. 42r): ... (Zl.9) כלבים מה הם אומרים באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו: /

Dann folgt eine Nachschrift: תלמידו של חנניה בן דוסא התענה פ"ה תעניות אמר כלבים שכתוב בהם / והכלבים עזי פנים ...

mit der Unterschrift des Kopisten: אני הכותב ע"ה [= עבד השם] דוד אדרעי ס"ט.

Vgl. STEINSCHNEIDER, Mch, 222/6, S. 100 (der Verweis auf HB stimmt nicht x)); BAER, S. 547-552, Anm. auf S. 547 zu Einleitung und Nachschrift.

Das Werk wurde mehrmals gedruckt, s. FRIEDBERG, Bet ʿeqed II, Nr. 874. Die Hs. hat Varianten.

1. Ed. v. Kbr. (?) Moses b. Josef de Trani, als Einleitung zu seinem Beit ha-Elohim, Venedig 1576.
Lit: M. Beit-Arié, Perek Shira, critical ed., 2 vols. (Phil. D. Thesis, Jerusalem 1966)

x) ?? 13/1875, S. 103-106.

Ms. or. oct. 1069

acc. ms. or. 1908. 202.

Sammelband in 2 Teilen.

48 fol. in modernem Einband; vorn und hinten je 2 Schutzblatt; fol. 42v-48v ~~43r-48v~~ unbeschrieben; 10,5 cm : 15,5 cm (9 cm : 14 cm); ca. 24 Zl.; Kustoden; Spanische Masqetschrift, geschrieben von Dāwīd bar Hāmōn Jahjā ʾEdreʿi in Meknes (fol. 1r), 19. Jh. Fol. 1r ist mit Federzeichnungen verziert.

Teil I = fol. 1r-40r; Teil II = fol. 40r-42r.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 366; WAJNBERG, S. 184.

I

קשת יהונתן

Qeset Jehōnātān. Griffel des Jehōnātān. Sammlung moral-ethischer Lehren.

Verfaßt von Jehōnātān ben Jaʿaqōb aus Ofen, Rabbiner in Nikolsburg (Ende 17. Jh.).

T (fol. 1r): ספר / קשת יהונתן / אשר הוא מלוקט כליקוטי / בתר ליקוטי מן כמה ספרים / הנזכרים בהקדמה אסף וליק' / חד מן סכי דאזלי אטוקרא / לקרות בספרים ספרי יראה / הלא הוא היעיש המעולה / כהר"ר יהונתן בן החבר ר' /יעקב ז"ל היה מיוחד בהדרו / ממנהיגי הקהילה / קודש אובן ובא בשבי / ונגדה במדינות מערהרי / בק"ק ניקל"ש פור"ג יע"א / נכתב בכתב בבכנאסא יע"א / על ידי ... דוד בר / המון יחייא אדרעי נר"ו:

A (fol. 2r): אמר דוד המלך ע"ה ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך יעבדיהו / ...

Fol. 37v beginnt ein Abschnitt mit: ולהראות גדולה מעלת זאת הלילה של חג השבועות ...

E (fol. 40r): ... לעובדו שכם א' אמן: / כה דברי לשוני אחיכם כלמה הלוי אלקוריך ע"כ לשון הכתב:

Über Verfasser und Werk vgl. FÜRST, BJ II, s.v. Jonathan ben Jakob, und ~~ROEST,~~ Cat.-Roest, ~~Bd.~~ II, S. 351, Nr. 1801. Das Werk wurde 1697 in Dyhernfurt, der bei FÜRST, a.a.O., aufgeführte Druck aus Sulzbach existiert nicht.

Ms. or. oct. 1069

Eingeklebt ist vorne ein Blatt Notizen eines Bearbeiters, handschriftlich:
Jonatan Ben-Jaʿaqob aus Ofen, Rabb. zu Nikolsburg.
Keset Jehōnātān "Griffel des Jonathan" gedruckt 1697 wohl noch zu Lebzeiten des Verf. , enthält Sammlung aus ethischen u. asketischen Schriften. Abschr. (nach Druck?) von Dāwid Ben-Hamōn Jaḥjā Edreʿi (אדרעי) aus Mequinez 19. Jh.

P.

vgl. Er 4596 (4°) 8°

1069

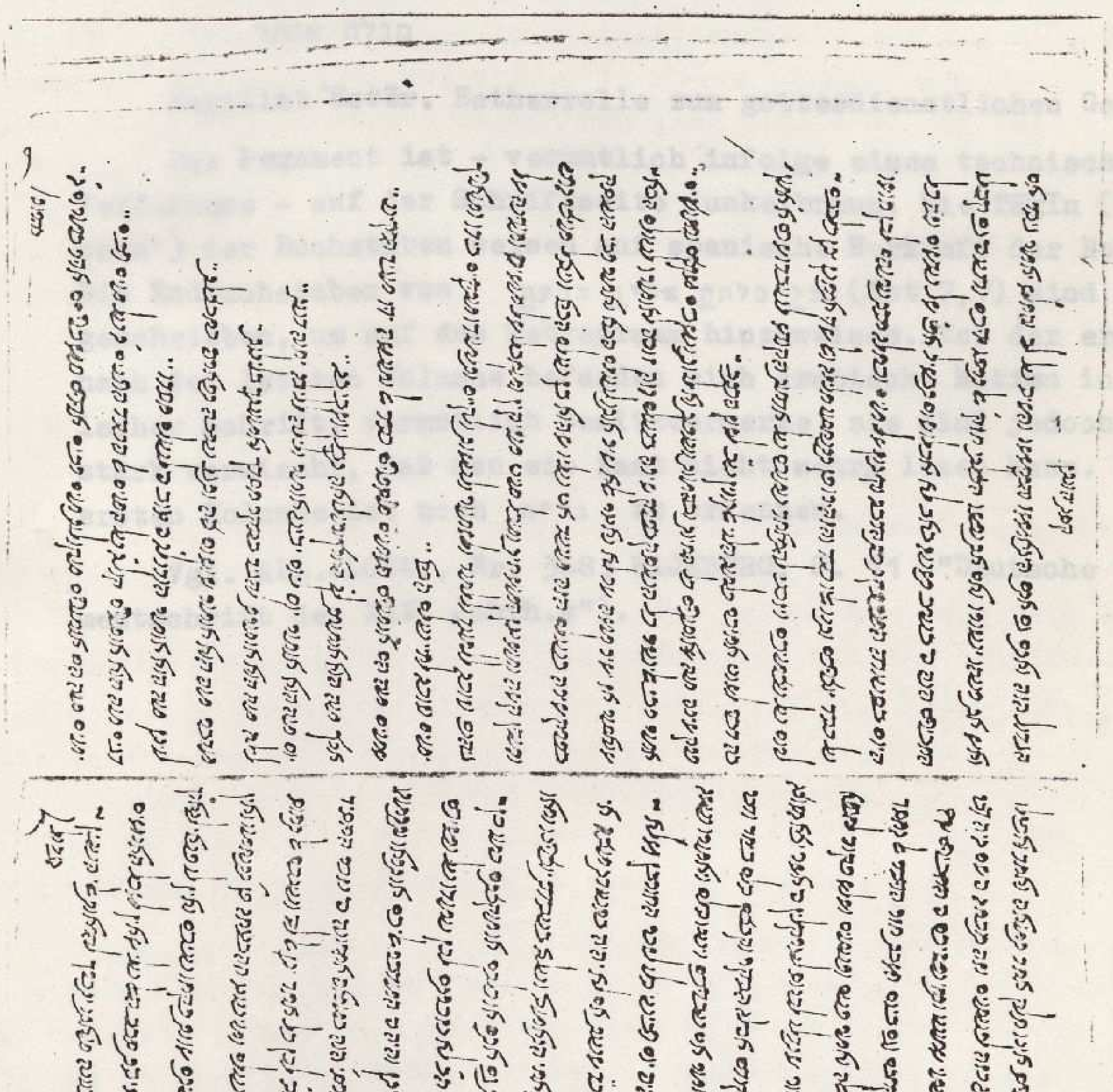

Ms. or. oct. 1127

acc. ms. or. 1911.350.

36 fol. in modernem Einband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1r, 3v, 16v, 35r und 36v unbeschrieben; Hebr. Pagination (teilweise abgeschnitten): א-קס (=fol. 5r-33r); 16 cm : 20 cm (14 cm : 18,5 cm); ca. 28 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, nach WAJNBERG S. 63: "Wahrscheinlich vor 1600". Besitzvermerke auf fol. 1v: "Jacob gans von hanuver(!)"; auf fol. 2v: דש געהר גיטלה אשת זלמן בן איצק שליטא daß geher gittele eschoß Salman ben izog schlitto; auf fol. 3r: שייך להדיין ... ליב פ"ב (Fernbach=) und "Löb aus Fernbach"; auf fol. 4r: ... אחתום שמו של מי ששייך הספר הלז ה"ה הגאון ... מה" ליב פ"ב נר"ו כ"ד תלמידו הק' ...ן(?) אולמא.

Gekauft aus dem Besitz von Šemū'ēl Ṣebī Weltsmann (Stempel auf fol. 4r שמואל צבי וועלטסמאן).

Autograph.

Kein Titel

Paraphrase und Erklärungen (Kompilationen) zu Pirqē 'ābōt, in jüdisch-deutscher Sprache.

Verfaßt von Giṭṭele, der Frau des Zalman ben Iṣiq (die Schrift des Besitzvermerks auf fol. 2v ist identisch mit der Schrift der Hs.).

A (fol. 5r): איר ליבן לייט זיכט וואש דא איז וואָרן בריט וועלכיש ניט איז גוועזן אין לנגי / צייט דיא פרקים האבן מיר טון אויף טייטש שרייבן ...

E (fol.35v): ... ווערט גאט אליין אויף דיא וועלט זיין דז זאל ווערין במהרה בימנו אמן: ר' חנניא / תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

Auf fol. 7v heißt es (Zl. 14): ... האט אמ"ר גישריבן אין זיין ספר משה [= מעשה?] / ה' ערשטין שטיט כל ישראל האבן עלום(!) הבא איז משמע ער מאג איין רשה(!) אדר / איין צדיג(!) זייך האט ער עלום(!) הבא אר' דער נאך שטיט ועמך כולם צידיקים(!) איז / משמע ער מוז דוקא איין צדיק זיין דא האט ער עלום(!) הבא

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 369; WAJNBERG, S. 63-67.

Ms. or. oct. 1107

acc. ms. or. 1906.246.

Rolle aus 6 zusammengehefteten Pergamenthäuten in Papphülse; 2,96 m : 20 cm; 20 Kolumnen, jede Kolumne 10-15 : 17 cm; 13 Zl.; Spanische Quadratschrift.

מגלת אסתר

Megillat ᾿Estēr. Estherrolle zum gottesdienstlichen Gebrauch.

Das Pegament ist - vermutlich infolge eines technischen Verfahrens - auf der Schriftseite dunkelbraun. Die Tāgīn ("Krönchen") der Buchstaben weisen auf spanische Herkunft der Rolle. Die Endbuchstaben von כי כלתה אליו הרעה (Est 7,7) sind größer geschrieben, um auf das Tetragramm hinzuweisen. Vor der ersten und nach der letzten Kolumne befanden sich arabische Notizen in hebräischer Schrift, vermutlich Besitzvermerke; sie sind jedoch so stark verwischt, daß man sie fast nicht mehr lesen kann. Vor der ersten Kolumne ist noch בר"ח zu erkennen.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 368; WAJNBERG, S. 11 ("Deutsche Ornamentschrift des XIX. Jahrh.s").

Ms. or. oct. 1314

acc. ms. or. 1912. 350.

1. Sammlung 7 hebräischer Urkunden in Leinenmappe; Autographe.
Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 370; WAJNBERG, S. 221 f.

I

2 fol.; fol. 2^{rv} unbeschrieben; 20 ~~cm~~ : 29,5 cm (17,5 ~~cm~~ : 27cm); 25 und 22 Zl.; Kustode; Deutsche Kursivschrift; 19. Jh.

Kein Titel

Rabbinisches Urteil in Sachen Unterhalt und Erziehung eines Waisenkindes. Ausgestellt am Dienstag, dem 18. Ḥešwān 5616 (=1855) in Jerusalem.

Das Dokument trägt folgende Unterschriften: (1) שמואל סלאנט
(2) מרדכי מאיר בהרב מו"ה אליי (3) בנימין דוד מווילנא (4) שמואל ב׳... מו"ה אברהם יצחק
Die letzte Unterschrift ist nicht zu entziffern.

II

1 fol.; einseitig beschrieben; 46 ~~cm~~ : 63 cm (38,5 ~~cm~~ : 20 cm); 13 Zl. ohne die Unterschriften; Marrokanische Maśqeṭschrift, 19. Jh.

Kein Titel

Urkunde über einen Ausgleich zwischen den nordafrikanischen Juden in Jerusalem und den Juden Marrokos, geschrieben von den nordafrikanischen Juden Jerusalems. Es wird mitgeteilt, daß sich die verschiedenene Gemeinden Jerusalems (Aškenāzīm und Marrokaner) in der Verteilung gesammelter Spenden einig sind. Ausgestellt im Nīsān 5616 (=1856) in Jerusalem.

Das Dokument trägt folgende Unterschriften, von denen einige nur sehr schwer, und die ~~erste~~ letzte überhaupt nicht zu lesen sind:
(1) ...? (2) אברהם ן׳ מטמטר(?) (3) יעקב ן׳ ערליילן (4) יצחק ששון (5) הצעיר
מאיר אבן עזרא (6) הצעיר יוסף אביטבול (7) לוי שפלת (8) יוסף מערב (9) ...?
(10) יצחק לבחר (11) נסים כהן (12) הצעיר משה לבחר (13) שלום ן׳ שלוחה
(14) יצחק ן׳ שטלית(?) (15) דינאר כהן (16) מוסא כהן (17) יצחק ן׳ הרוש
(18) מסעוד ן׳ ילורין(?) (19) יוסף זלכי (20) מורדכי(!) ן׳ סנירן(?)
(21) מרדכי כיליא (22) טירוש הרוס (23) מסעוד צבאח (24) שלמה ן׳ חסין(?)

(25) משה תאבידון (26) מכלוף(?) ..(?) סעלי (27) מסעוד תכושי (28) דוד שלום
(29) סעדיה ן׳ סעדון (30) מסעוד ן׳ חמו [=תמו?] (31) חיים הכהן (32) מאיר
אלפסי (33) יוסף שניור (34) יוסף כהן (35) שלום עגואר [=עגואר?] (36) Siegel
הצעיר שלום עיזאט (37) רפאל איכסוס (38) מאיר ן׳ שלום (39) ...?
(40) משה אלשקאר (41) סולימאן ..בת(?) (42) יאודה רוזיאר.

III

1 fol.; einseitig beschrieben; 15 cm : 2o cm (11 cm : 17,5 cm); 15 Zl.; Orientalische Maśqeṭschrift, 19. Jh.

Kein Titel

Erklärung zur Übernahme einer Verpflichtung bezüglich des Ketūbā-Betrages. Jehūdā Lēb ben R. Jōsēf Zundel Salant aus Jerusalem (Zl. 1: יהודא ליב כהרב ר׳ יוסף זונדל נ"י מירושלם) erklärt, daß er unter dem moralischen Druck seiner Frau die Verpflichtung eingeht. Die Erklärung wurde am 23. Siwān 5617 (=1857) in Jaffa ausgestellt und trägt folgende Unterschriften: (1) הצעיר שלום כטיטר סלנט (2-mal) (2) הצעיר יוסף רפאל עדזיאל (2-mal).

IV

1 fol.; einseitig beschrieben; 11 cm : 13,5 cm (1o,5 cm : 2,5 cm); 6 Zl.; Orientalische Maśqeṭschrift, 19. Jh.

Kein Titel

ʼAbrāhām ibn Nūn erklärt im Namen seines Vaters vor einem Kollegium, daß er nicht dulde, die Fenster der Aškenazischen Schule Menāḥēm Ṣiʿōn nach seinem Besitz hin zu öffnen. Die Erklärung wurde am 29. Tammūz 562o (=186o) in Jerusalem ausgestellt und trägt ~~drei~~ zwei Unterschriften, von denen nur eine lesbar ist: הצעיר חיים יטוליק.

Unterschriften nordafrikanischer Rabbiner ~~aus~~ in Hs. der PrSB Berlin

Ms. or. oct. 1314

[eingeklebt] ~~II~~ II

2) אברהם (?) מאמאן ס"ט — CS II (אברהם מאמאן) S. 774, Nr. 972; S. 850, Nr. 687.

3) ע"ה ב"ה יעקב ן' עוליל [?] ב.. ? בן צור — Jehuda + Semuel ben 'Ulil bei Lasnon

4) הצ[עי]ר . . . ששון ס"ט — CS II S. 762, Nr. 1032 (Eigentümer, Hs. aus 18. Jh.), 1908

5) הצעיר מאיר אבן עזרא

6) הצעיר יוסף אבוטבול ס"ט

7) הצער (?) לוי שיפלג (?)

8) יוסף מערבי — Elazar, Jehuda und 'Amram bei Lasnon

9) הצ[עי]ר ~~שלמה (?)~~ ן' שלמה (שלמה?) ס"ט

10) ישחק לבהר

11) (?)ק הכהן

12) הצ' משה לבהר

13) ב"ל גמ"ג שלום ן' שלוחה ס"ט

14) ב"ל גמ"ג יעקב ן' שטרות ס"ט

15) ע"ה כפיר כהן ~~[illegible]~~ ס"ט !

16) ס"ה משא כהן ס"ט !

17) ע"ה יצחק ן' הרוש — CS erwähnt einen Ḥai'im ben Harūš und Refā'ēl Harūš

18) ב"ל מסעוד ן' יאיון (יאנינו?) ס"ט

19) ב"ל גמ"ג יוסף בצבי ס"ט — CS II S. 1049, Nr. 768, … יוסף = בצבי !

20) מורדכי ן' רניקן ? ס"ט

21) ב"ל גמ"ג מרדכי ביליא ס"ט

22) טיוב הרוש ס"ט — s. oben

23) מסעוד בקאח — CS erwähnt David und Jiṣḥaq [illegible]

V

1 fol.; einseitig beschrieben; 15 cm : 2o,5 cm (4 cm : 19,5 cm); 8 Zl.; Spanische Kursivschrift, 19. Jh.

Kein Titel

Bestätigung der Gemeinde von Jaffa, daß Jaʿaqōb ibn Nūn und sein Bruder ʾAbrāhām eine größere Erbschaft gemacht haben und somit kreditwürdig sind; besonders, da die Aškenazische Gemeinde ein geerbtes Grundstück (das in IV erwähnte) von den Brüdern ankaufen möchte. Ausgestellt am 29. Sīwān; das Jahr fehlt.
Gemeindesiegel und Unterschrift von: הצעיר יוסף רפאל עדזיאל.

VI

1 fol.; einseitig beschrieben; 15 cm : 2o,5 cm (8 cm : 18,5cm); Spanische Kursivschrift, 19. Jh.

Kein Titel

Rabbinisches Urteil in der unter IV abgegebenen Erklärung des ʾAbrāhām ibn Nūn. Das Urteil wurde im Sīwān 562o (=186o) in Jerusalem gefällt und trägt folgende Unterschriften: (1 ...?
(2 הצעיר שלום ... (3) הצעיר ... שאול אלישר.

VII

1 fol.; einseitig beschrieben; 3o cm : 2o cm (7 cm : 18 cm); 13 Zl.; Spanische Kursivschrift, 19. Jh.

Kein Titel

Gerichtsurteil in der unter IV und VI genannten Angelegenheit. Das Urteil wurde im ʾĀb 562o (=186o) in Jerusalem gefällt und trägt folgende Unterschriften: (1 s. Kopie
(2
(3 הצעיר .... שאול אלישר.

24) שלמה ן' חסון (חסון, חסין?)
25) אליה אצ'יקין ס"ט
26) בה"ר מרדכי ססוון(?) ס"ט
27) בה"ר בנימין ממוסול ג(ה)בוזי ס"ט
28) בה"ר בוז [illegible] ס"ט
29) בה"ר ססים ן' ססוון ס"ט
30) בה"ר ממוסול ן' [illegible] ס"ט
31) בה"ר חיים הכהן ס"ט
32) בה"ר מאיר [illegible] ס"ט
33) ~~[illegible]~~ בה"ר יוסף [illegible] ס"ט
34)

Ms. or. [illegible]

Ms. or. [illegible]

Sammelband in 1o Teilen: Erzählungen und Gedichte.

51 fol. in modernem Einband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1^{rv} und 47^{v} unbeschrieben; hebr. Paginierung: [illegible] (=fol. 2^{r}-47^{r}); Teil I-IX = 19 cm : 17 cm (14 cm : 12,5 cm) [illegible]; Teil X = 14 cm : 21,5 cm (12 cm : 19,5 cm) [illegible]; Teil I-X: Kustoden; Orientalische Maśqaschrift.

Teil I = fol. 2^{r}-16^{r}; Teil II = fol. [illegible]; Teil III = fol. 28^{v}-35^{r}; Teil IV = fol. 35^{v}-[illegible]; Teil V = fol. [illegible]-42^{r}; Teil VI = fol. 42^{r}-43^{r}; Teil VII = fol. 43^{v}-44^{r}; Teil VIII = fol. 44^{v}-46^{r}; Teil IX = fol. 46^{r}-47^{r}; Teil X = fol. [illegible].

Erworben von A.Z.Idelsohn aus [illegible]. Dialekt ist im ostsyrischen Dialekt der Juden von Urmia abgefaßt und vokalisiert.

Vgl. ALL.-SOKW., Nr. 3711; WAJNBERG, S. 118-121; A.Z.IDELSOHN, in: השילוח, 1913, Bd. 29, S. 24o ff., mit hebräischer Übersetzung des ersten Teiles.

I

מעשה רבי פינחס

Ma'aśe rabbi Pinḥas (Kolumnentitel). Erzählung über R. Pinḥas. Verfaßt von Je'aqōb.

A (fol. 2^{r}): [illegible] ...

E (fol. 16^{r}): ... [illegible]

Dann folgt ein Gedicht (fol. 16^{r}): ... [illegible] mit dem Akrostichon: [illegible].

II

מעשה תחיית המתים

Ma'aśe teḥijjat ha-mētīm (Kolumnentitel). Erzählung über die Auferstehung der Toten.

Verfaßt von Je'aqōb.

VI.

s. Unterschriften

acc. mss. 1912.350

[illegible]

VII.

acc. mss. 1912.350

[illegible]

Ms. or. oct. 1315

acc. ms. or. 1913. 199.

Sammelband in 1o Teilen, Erzählungen und Gedichte.

51 fol. in modernem Einband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1^{rv} und 47^{v} unbeschrieben; Hebr. Pagination: א-מו (=fol. 2^{r}-47^{r}); Teil I-IX = 19 cm : 12 cm (16 cm : 1o,5 cm); 2o Zl.; Teil X = 14 cm : 21,5 cm (12 cm : 19,5 cm); ca. 23 Zl.; Teil I-X: Kustoden; vokalisierte Orientalische Masqeṭschrift, 19. Jh.

Teil I = fol. 2^{r}-16^{r}; Teil II = fol. 16^{v}-28^{r}; Teil III = fol. 28^{v}-35^{r}; Teil IV = fol. 35^{v}-39^{v}; Teil V = fol. 39^{v}-42^{r}; Teil VI = fol. 42^{r}-43^{r}; Teil VII = fol. 43^{r}-44^{v}; Teil VIII = fol. 44^{v}-46^{r}; Teil IX = fol. 46^{r}-47^{r}; Teil X = fol. 48^{r}-51^{v}.

Erworben von A.Z.Idelsohn aus Jerusalem. Die Hs. ist im ostsyrischen Dialekt der Juden von Urmia abgefaßt und vokalisiert.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 371; WAJNBERG, S. 116-121; A.Z.IDELSOHN, in: השילוח, 1913, Bd. 29, S. 24o ff., mit hebräischer Übersetzung des ersten Teiles.

I

מעשה רבי פנחס

Maᶜaśe rabbi Pinḥas (Kolumnentitel). Erzählung über R. Pinḥas. Verfaßt von Jaᶜaqōb.

A (fol. 2^{r}): מעשה חפקלה באחרת למסה: ברבי פנחס נשה / קרישה: ...

E (fol. 16^{r}): ... נטרה אל דירן כויליו קרולו:

Dann folgt ein Gedicht (fol. 16^{r}): ...:יא אלהת ישראל או רחם אלן. mit dem Akrostichon: יעקב חזק.

II

מעשה תחית המתים

Maᶜaśe teḥijjat ha-mētīm (Kolumnentitel). Erzählung über die Auferstehung der Toten.

Verfaßt von Jaᶜaqōb.

A (fol. 16^v): מעשה תפקלה בירושלים: בכה גורה חכם קרוה דיים: / לתולי ילי ריש ריניר קיים: שמיר עזיזה אר / חכם חיים: ...

E (fol. 28^r): ... שלמה גל שרה ברגרי פצכלו:

Dann folgt das gleiche Gedicht wie am Ende von Teil I.

III

מעשה חכם ישראל

Maʿaśe ḥākam Jisrāʾēl (Kolumnentitel). Erzählung über einen weisen Mann.

A (fol. 28^v): מעשה תפקלה בכא גורה שפירה: מרי דולתה רולי כא שמה / יקורה: ...

E (fol. 35^r): ... / אל רוחמן דרי: משיח בן דוד בקן שררי:

IV

מעשה רבי רפאל

Maʿaśe rabbi Refāʾēl (Kolumnentitel). Erzählung über R. Refaʾēl.

A (fol. 35^v): מעשה תפקלה בירושלים: ברבי משה מירחס קרוה דים: בשתח / כמשה אלפי ארבע אמי תמניר חרי שני: ...

E (fol. 39^v): ... אר רחם אלן אלהא / כלקן: משיח בן דוד שררי בקן: אכי"ר

V

ארבעה עתות השנה

ʾArbaʿā ʿittōt ha-šānā (Kolumnentitel). In Gedichtform abgefaßter Wettstreit der vier Jahreszeiten bezüglich ihrer Rangordnung.

Verfaßt von Jaʿaqōb.

El (fol. 39^v): פזמון זה של ד׳ עתות השנה כל אחד מהם משבח את עצמו [זה] / אומר ראש ועיקר אני: הש"י עשה פשרה ביניהם אח"ך(!) שתקו:

VIII

מעשה נדיבים וקמצנים

Maᶜaśe nedībīm we-qamṣānīm (Kolumnentitel). Erzählung über Freigiebige und Geizige in Gedichtform.

Verfaßt von Jaᶜaqōb.

El (fol. 44^{v}): פזמון זה משבח לאנשים נדיבי לב: ולקמצנים מבזה בזיון גדול:

A (fol. 45^{r}): ישראלי אחכון שמימון: כברי גנחלכון דרימון: אינכון קמכון /...

E (fol. 46^{r}): ... שרור משיח פרקנה: מרובעת

Am Anfang und am Ende des Gedichtes ergibt das Akrostichon den Namen Jaᶜaqōb.

IX

מעשה מונבז

Maᶜaśe Mūnebaz (!) (Kolumnentitel). Erzählung über den König Monabaz von Adiabene in Gedichtform.

Verfaßt von Jaᶜaqōb.

A (fol. 46^{r}): מונבז(!) ברונת תלמי ריליי: בכיר אל מצר חכמליי: ...

E (fol. 47^{r}): ... / מנורת גיהנם מקלנה:

Fol. 46^{r} enthält 6 Strophen. Auf fol. 46^{v} beginnt mit: מעשה כשולטנה מונבז anscheinend ein neues Gedicht, ebenfalls über den König Monobaz. Dieses hat am Ende das Akrostichon Jaᶜaqōb. Am Anfang fehlt zwischen Strophe 2 und 3 der Buchstabe י zum Akrostichon Jaᶜaqōb.

X

תרגום ארמי

S. Kopie

Targūm ʾarāmī (Kolumnentitel). Syrische Übersetzung der Pārāšā Berēšīt.

Die Überschrift lautet fälschlicherweise (fol. 48^{r}): תרגום ארמי ראונקלוס.

A. [illegible]

E. [illegible] גמר פ״ בראשית:

A (fol. 40[r]): יאריך כאת יתוני: חקן בקו קסתני: בכתיו זמני: / ...
E (fol. 42[r]): ... / חזק קומוך ישראל: שדורי בקן גואל: בנת מקדש אריאל:

Am Anfang und am Ende des Gedichtes ergibt das Akrostichon den Namen Jaᶜaqōb.

VI

למשחקים בקוביא

La-meśaḥaqīm be-qūbejā (Kolumnentitel). Gedicht über Glücksspieler.

Verfaßt von Jaᶜaqōb.

El (fol. 42[r]): פזמון למשחקים בקוביא תמיד דלים ואביונים עניים מרודים / כיזוים בחרופין וגידופין בפה של כל הבריות ואחריתן רעה ר"ל:
A (fol. 42[v]): ישראלי שמימון מני: כברת תרוצה בפני: מן גברת קומר תנחני: / ...
E (fol. 43[r]): ... / חזק רכימה קומוך: מרומלי רווה שמוך: פצכך כרו עולמוך:

Am Anfang und am Ende des Gedichtes ergibt das Akrostichon den Namen Jaᶜaqōb.

VII

מעשה בעלי שכירים

Maᶜaśe baᶜale šekīrīm (Kolumnentitel). Erzählung über Trinker in Gedichtform.

Verfaßt von Jaᶜaqōb.

El (fol. 43[r]): פזמון זה של בעלי שכירים(!) אכזרים ואינם רחמנים ואויבים של / הש"י הם: וגם אויבי כל הבריות: מה שאין כמותן שום בריה כ"מ:
A (fol. 43[v]): ישראלי בגדרי: שמימון אניא כברי: גרודרי כפורי: ...
E (fol. 44[v]): ... / חזק אלת עשרתן: מן עולם קרשתן: במקדשן מפצבתן:

Am Anfang und am Ende des Gedichtes ergibt das Akrostichon den Namen Jaᶜaqōb.

ול כרבה | 1315 | 42 r

מא

ד׳ עתות השנה

אילני את מנברת מבריך שפירה לא מגרת כמה עיכוך לא כמר—רת ;

וכתיי אל כברו מרו כא ל כא אוני גברו היג מנו רחת לא כדו—ו ;

מרו שריתה אולך דינן קס אלהא לבלך כויר מנן כברן אמרך ;

זלו קמת בריכה מרו אתילת שולטנה אמכן זודה רומט— ;

מרלו כולכון דידי לא אורתון חסודי דסתור רידוכון בידי— ;

אל ארבע מנכון הרן וכתוכון אנא מכרן ברכה מני מגר—ן ;

כברי רוזי לא חקימון ורכוכון רוקנן סימון שלוס ל ברנכון דרימון ;

אנא מתולי רוסמוכון לא חקיתון בנושכון היה סימון ורכוכון ;

כא ל כא שלוס דרילו סרת לכו כסלו בהרנה כן לא חקיר—ו ;

אתילת אלהא כלכן גלד כרויר אלת פרוקן משיח שדרת כבן ;

פרחת אלך יגרי אל ישרל נזרדי משיח שדור כדיירי ;

מן די גלות פלשתן מן כפורי כלצתן מרגמני פרקר—כן ;

יקר אל שמוך דרך דים ל קמוך הרך מן נושך כושיי בזך ;

עונן את בכשתו ישראלי פרקתו ארה קדישתה לבר—תו ;

קרב קצת פורקנה אלהא רוזין רומנה שדורי משיח שולטנה ;

במהרה מקותן הים איך ירושלים קורכני אוק ד—ים ;

חזק קוזוק ישרל שדורי בקן גואל בנת מקדש אר—יאל ;

פזמון למשחקים בקוביא תמיד דלים ואביונים עניים. מרודים

בזוים בחרופין וגירופין בפה של כל הבריות ואחריתן רעה ר״ל:

ישראלי

Gedicht : Akrostichon : יעקב

Ms. or. oct 1641

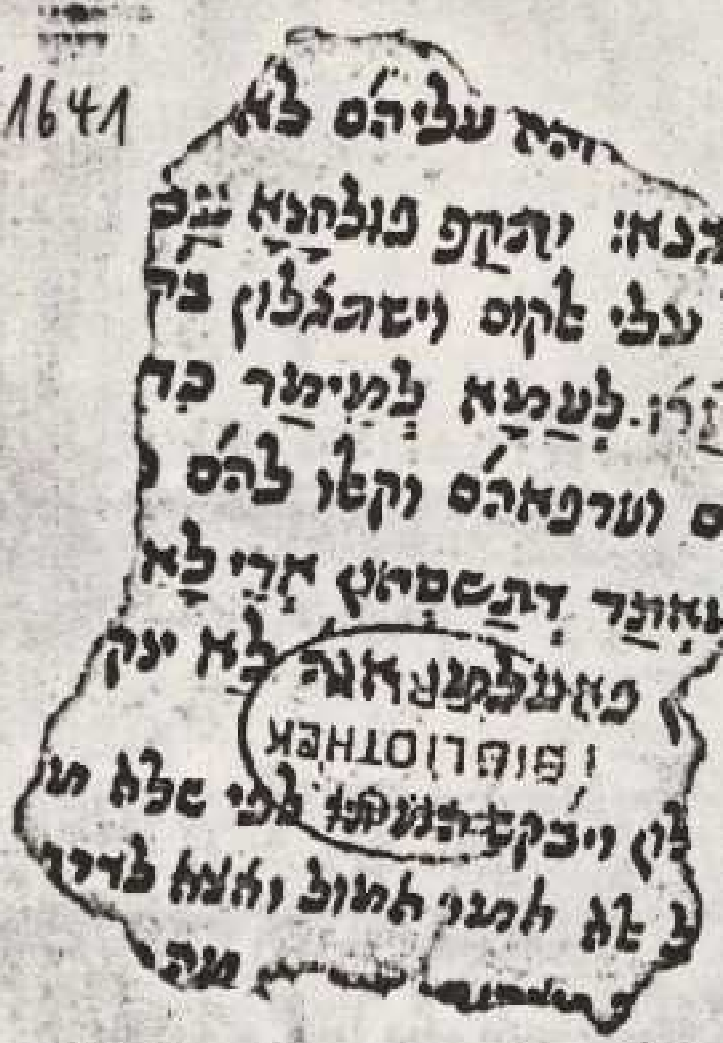

Ms. or. oct 1637

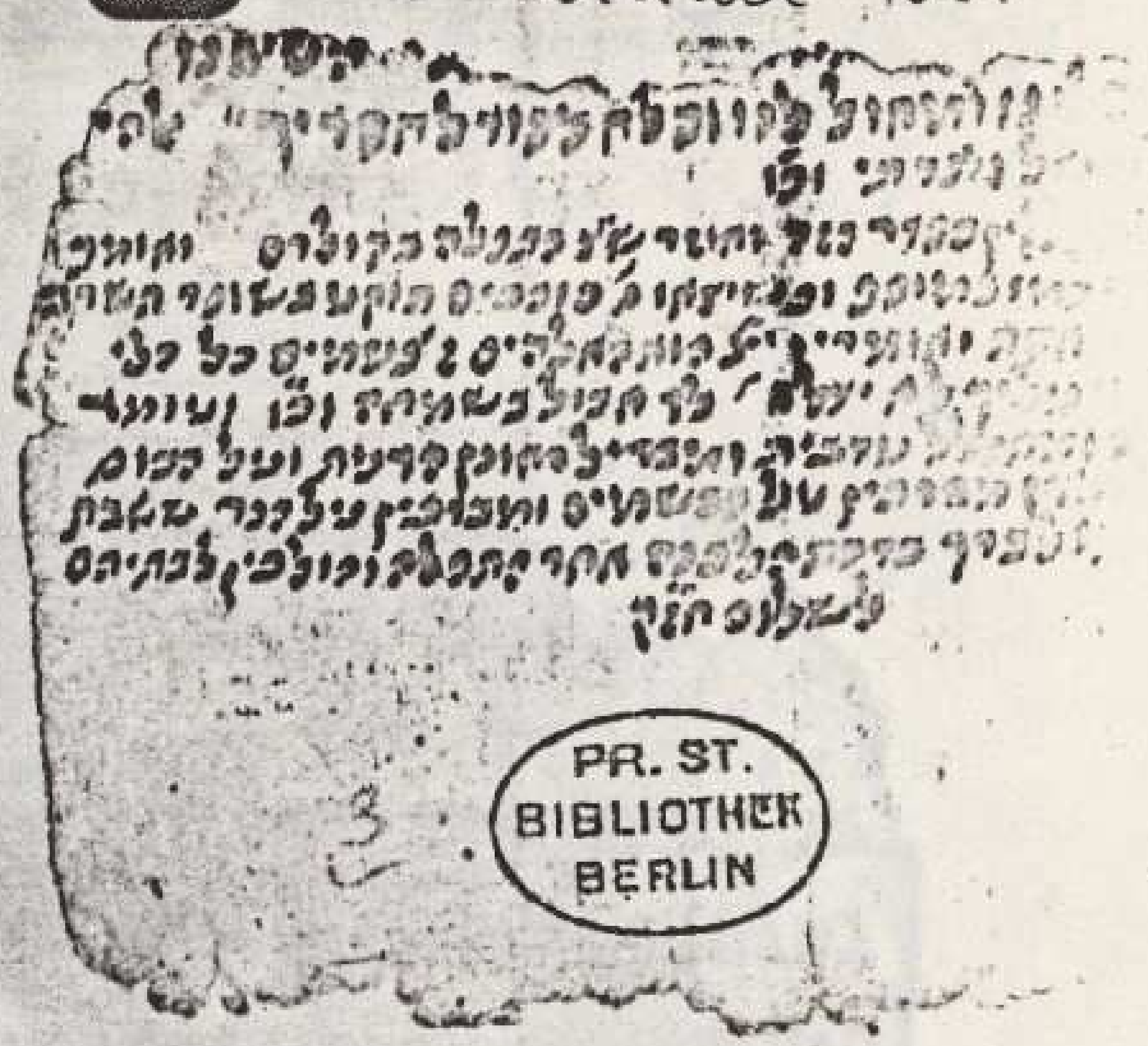

Ms or oct 1640

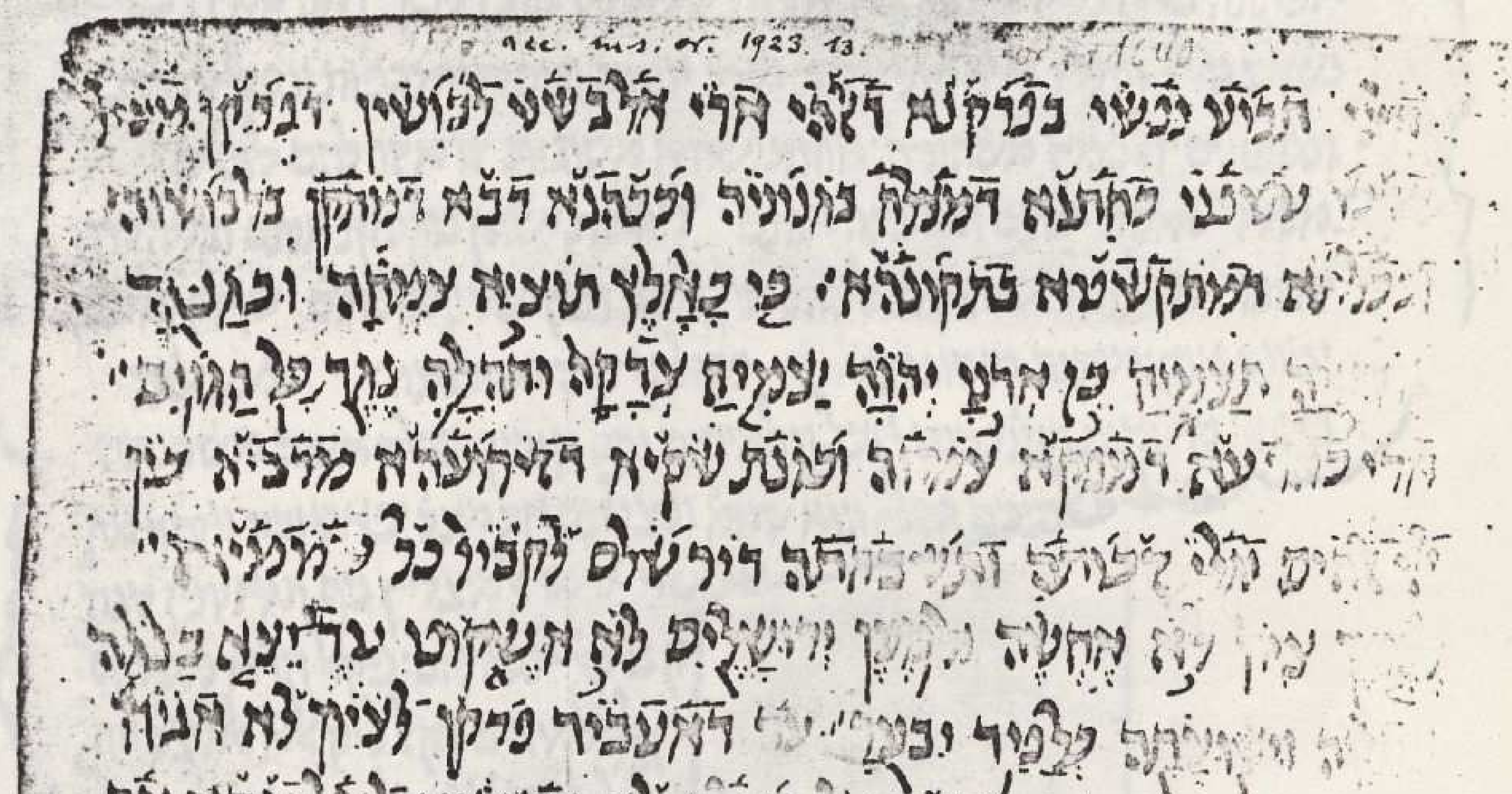

Ms or oct 1643

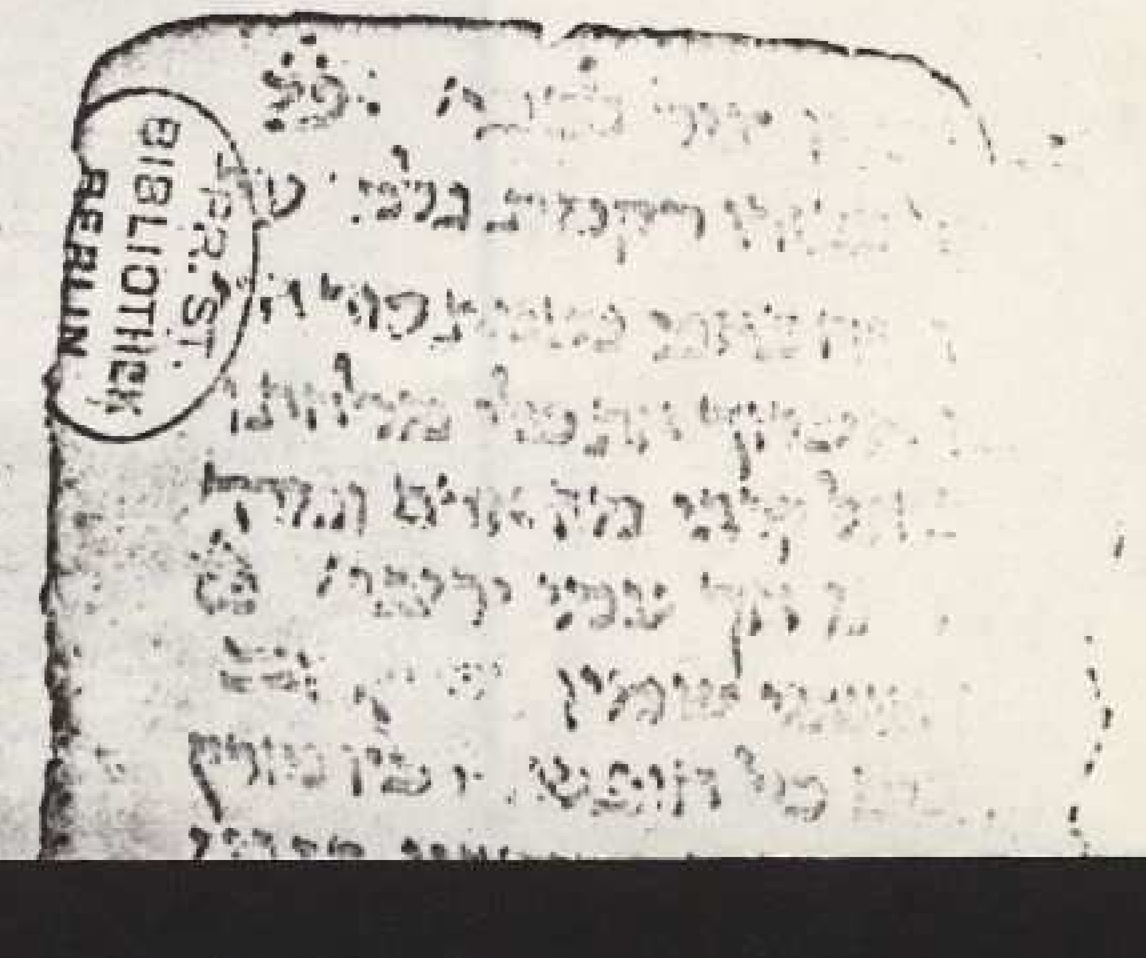

47
1315
51✓

תרגום ארפכו

כארם לעולם כהם או כשרה הני יומיו אמיו עסראשע: פלני עלו. כארעא
ביומי אונ רם כרת התכה אית גרעי מלאכת אלהא אל כלנת ארם ירלו.
אלו. אוני גברי אית מעולם נשת שמה: וכזלי ה גי זרלה כרית ארם כארעא
כולו. יצרת מחשבת לכין הר כרינא כולו. יומה: פשמלי ה גי ודלי אולת
ארם בארעא ככבלי אל לבין: מרי ה ממחן אלת ארם אית כרלי מאולת
צלמת ארעא מאלם הרתה קננה הרתה רכשה הרתה פרכת שמי גי פשמלי
גי ודלי וונח כזלי רכמנולה בעינת ה;

תמה פ׳ בראשית:

Ex Bibl. Regia Berolin.

Ms. or. oct. 1637

Acc. ms. or. 1923. 7

1 fol. in Papierumschlag, obere Hälfte fehlt; Versoseite unbeschrieben; noch 8,5 : 7 cm (8 : 4 cm); 11 Zl.; Orientalische Maśqeṭschrift.

Genizafragment (?).

מחזור

Maḥzōr. Gebetbuch. Fragment mit Anweisungen zum Versöhnungstag.

A (r): וקבלינו ומחול לנו ... / ... וכו' / ומתפללין ... ואומר / כתר כמו במוסף וכשיצאו ג' כוכבים(!) תוקע בשופר תשר"ת / ...

E (v): ... / ונהגו לברך ברכת הלבנה אחר התפלה והולכין לבתיהם / לשלום חז"ק

Das Fragment setzt mit dem Ende des Neʿīlāgebetes ein; vgl. Tōsāfōt zu Megillā, Bl. 4b, II ד"ה ויעבירנה. Die Anweisungen scheinen dem spanischen Ritus zu entsprechen, vgl. L. GINSBERG, Geonica II, New York 1909, S. 48 f.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 372.

תרגום ארמי ואונקלוס

באולי ברלי אלהא אלת שמי ואלת ארעא: ארעא וילה צול כרברה
כשכה אל צלמת תהום רוחת אלהא תקרוה על צלמת מיי: מרי אלהא
הוי כהרה וילי כהרה: כולי אלהא אלת כהרה גי שפירה פרשלי אלהא
פלגת כהרה פלגת כשכה: קרלי אלהא אל כהרה יומה אל כשכה קרלי לילי
וילי עצר וילי בקתין יומא כא: מרי אלהא הוי תבקה פלגת מיי ההוי
מפרש פלגת מיי אל מיי: ודלי אלהא אלת תבקה מפרשלי פלגת מיי
אית מתכיא אל תבקה פלגת מיי אית מלליא אל תבקה ולי התכוה:
קרלי אלהא אל תבקה שמי ולי עצר ולי בקתין יומא תרי: מרי אלהא
קרפשי מיי מתבית שמי אל דוכה כא מכויא וישולה ולי התבה: קרלי
אלהא אל וישולה ארעא אל פרגות מיי קרלי ימי כוי כולי אלהא גי שפירה:
מרי אלהא יתקה ארעא ירקת גלה מזריא זרתה צית בר אור בר אל
נועיו אית זרעיו אביו אל ארעא ולי התבה: פלטלה ארעא ירקת גלה
מזרלה זרתה אל נועיו צוה אור בר אית זרעיו אביו אל נועיו כולי
אלהא גי שפירה: ולי עצר ולי בקתין יומא טהה: מרי אלהא הוי כהרי
בתבקת שמי אל מפרושי פלגת יומא פלגת לילי הוני אל נישני אל ועדי
אל יומי שני: הוני אל כהרי בתבקת שמי אל מכהורי אל ארעא ולי
התבה: ודלי אלהא אלת תרי כהרי רויי אלת כהרה רויה אל חכומת יומא
אלת כהרה זורה אל חכומת לילי אלת כבני: הולי אלו אלהא בתבקת שמי
אל מכהורי אל ארעא: אל חכומי ביומין כלילי אל מפרושי פלגת כהרה
פלגת כשכה כולי אלהא גי שפירה: ולי עצר ולי בקתין יומא ארבע:
מרי אלהא רכשי מיי רכשת גינה כיתה פרכא ברך אל ארעא על צלמת
תבקת שמי: ברלי אלהא אלת נהגגי רויי אלת כולי גינה כיתה רכשה

אית

1315
48r
יחיד

Ms. or. oct. 1648

PR. ST. BIBLIOTHEK BERLIN

בכל יעניה לאנה פי יום אן יבלגהם ויזקלמעו עליה ותאמבוה במא קד ונוסף
גם הוא על שונאינו ופי ואמא אן ישל פיעני אנהם ליס ימכנהם אלבלוג לאן יד
פיעני יקוא מן ידיהם: בכל נפלאותי יחק יעני אן אללה תע לם יתל גמיע
תפיותה פי מצריין אלא אנה מנהא שלאה קצות דרכיך ומה שמן דבר
נשמע בגי' ופירוש אללה פור עבות מיצל אותות ומכות ומגפות ונפלאות [illegible]
ומופת יס ואנבוא משהוריה' אותות שהיו משונות זו מזו להם לצדם'
מכות שמכה אותם ומכותה אותם' מגפות שהן כורתות אותם ובמהלה
ואונו' נפלאות שהיו מפלאות בין מצל' ובין ישלי' מופתים שאין כמותם
[illegible] יכוחות משונות: ושלה אשה משכנתה' מעשה
[illegible] הענו כבנס [illegible] תלמידים והם קורין ושלה אשה משכנתה
[illegible] בגלל הוא שואל ובצלותם אות מצל' פאגאבה ואחד מן
[illegible] ישלי' [illegible] אלמצריין כנף [illegible] קנה
מן [illegible] לגבותהם' פקאל הוא מעלוף
מן אלתלמידים וקאל ליס אלא אלמצריית
אתהלו [illegible] ולים [illegible] יע
[illegible] לם יקתל [illegible]
[illegible] ג מן אלתלמידים
[illegible]

Die Fragmente: Ms. or. oct 1637
1640
1641
1643
1648
1649

Leider in ihren Beschreibungen: „Genizafragment (?)

Darum Kopien!

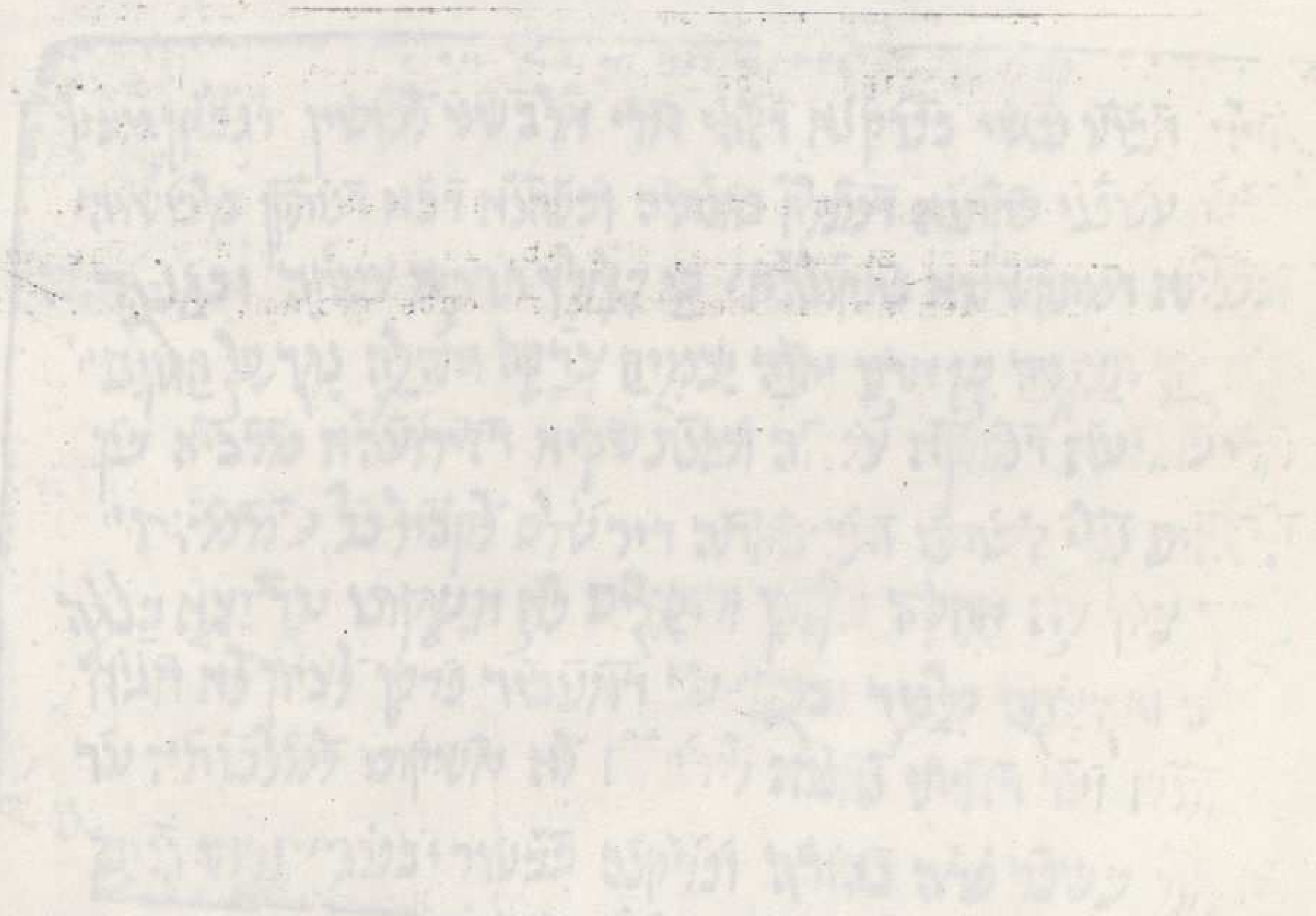

Ms. or. oct. 1649

ציהם והארץ ואלארץ אלדי תרבת מנהם
וסתון האשיא מנהם והם יסמונהו אלנצבים
אלדי יהדון פי אהבאמי ורסומי אלכלאתהא
עיא מע הדה אלאמור פי כונהם פי בלד אעדאיהם
אן לאהם ולא אפסך עהדי מעהם לאני אלה
כר להם עהד אבאיהם אלדי אכרגתהם מן בלד מצר מע
ן להם לאכון אנא אלה ובהם יצאדין אלעד
אלחכאם ואלדראיע אלתי נזלהא אלה בינה ובין
על יד מוסי וידבר יהוה כלם דברי
אי אנסאן סוג נדרא מן אנפוס ללה פליקאס
כר מן אבן עשרין סנה אלי סתין סנה במין
אלקדס ואמא ואן כאנת אנתי פקימתהא
מן אבן כמס סנין אלי כ סנה פקימה אלדכר
ואמא ואן כאן מן אבן שהר אלי כמס
מתאקיל פצה ולאנתי תלאתה ואמא ואן
סנה פצאעדא פקימה אלדכר כמסה עשר
ואמא ואן כאן מהינא מן אלקימה פליוקף
יה הכהן מא אלנאדר בקדר מא יקומה
ואן כאנת בהימה יצלח אן יקרב מנהא

Ms. or. oct. 1640

acc. ms. or. 1923.13

1 fol. in Papierumschlag; unten abgeschnitten; noch 16 cm : 11 cm (14,5 cm : 10 cm); noch 10 Zl.; Orientalische Quadratschrift.

Genizafragment (?).

נביאים

Nebī'īm. Propheten mit Targum Jōnātān. Fragment zu Js 61,10-62,2 und 62,6 - 62,8.

A (r): דיוי תבוע נפשי ...
E (r): ... וראו גוים
A (v): על חמתיך ירושלם ...
E (v): ... ואם ישתון בני

Zwischen den einzelnen Abschnitten befindet sich kein Trennungszeichen. Vielleicht stammt das Fragment aus einer Hafṭārōt-Sammlung; vgl. E. Z. MELAMMED, in: Tarbīṣ 32, , S. 120 - 126. Das Targum ist supralinear, der Text sublinear punktiert.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 375.

Ms. or. oct. 1639

acc. nr. or. 1923.8

2 fol. in Papierumschlag, fol. 1 am inneren und fol. 2 am unteren Rand beschädigt; 13 bzw. 10,5 cm : 17,5 bzw. 16 cm (9 cm : 15 cm); 28 Zl.; Spanische Maśqeṭschrift. Fol. 1 ist seitenverkehrt eingeheftet.

Abgelöste Einbandfragmente.

[פירוש על רי"ף]

Pērūš ʿal RIF. Kommentar zum Talmudkompendium des Jiṣḥāq Alfasi. Fragment zu Ende Traktat Jōmā (fol. 1^{vr}), zu Anfang (fol. 1^{r}) und zu Ende (fol. 2^{r}) Traktat Sukkā und zu Anfang Traktat Megillā (fol. 2^{v}).

A (fol. 1^{v}): לו יוצרו על מעשיו: באמור להם עם יי׳ אלה: וזה קורא הכתו׳ ...

E (fol. 2^{v}): ... ואין להם מלאכה

Es handelt sich um ein Kommentarwerk, das stark unter dem Einfluß Raši's steht und ihn oft wörtlich zitiert.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 374.

Ms. or. oct. 1638

acc. ms. or. 1923.9

1 fol. in Papierumschlag, äußerer und unterer Rand beschädigt; noch 13 cm : 18 cm (11 cm : 17 cm); 15 Zl.; Orientalische Quadratschrift, ca. 13./14. Jh.

Genizafragment (?).

תורה

Tōrā. Pentateuch. Fragment zu Lv 13,25-13,43; mit palästinensischer Akzentuation.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 373.

1639 1v

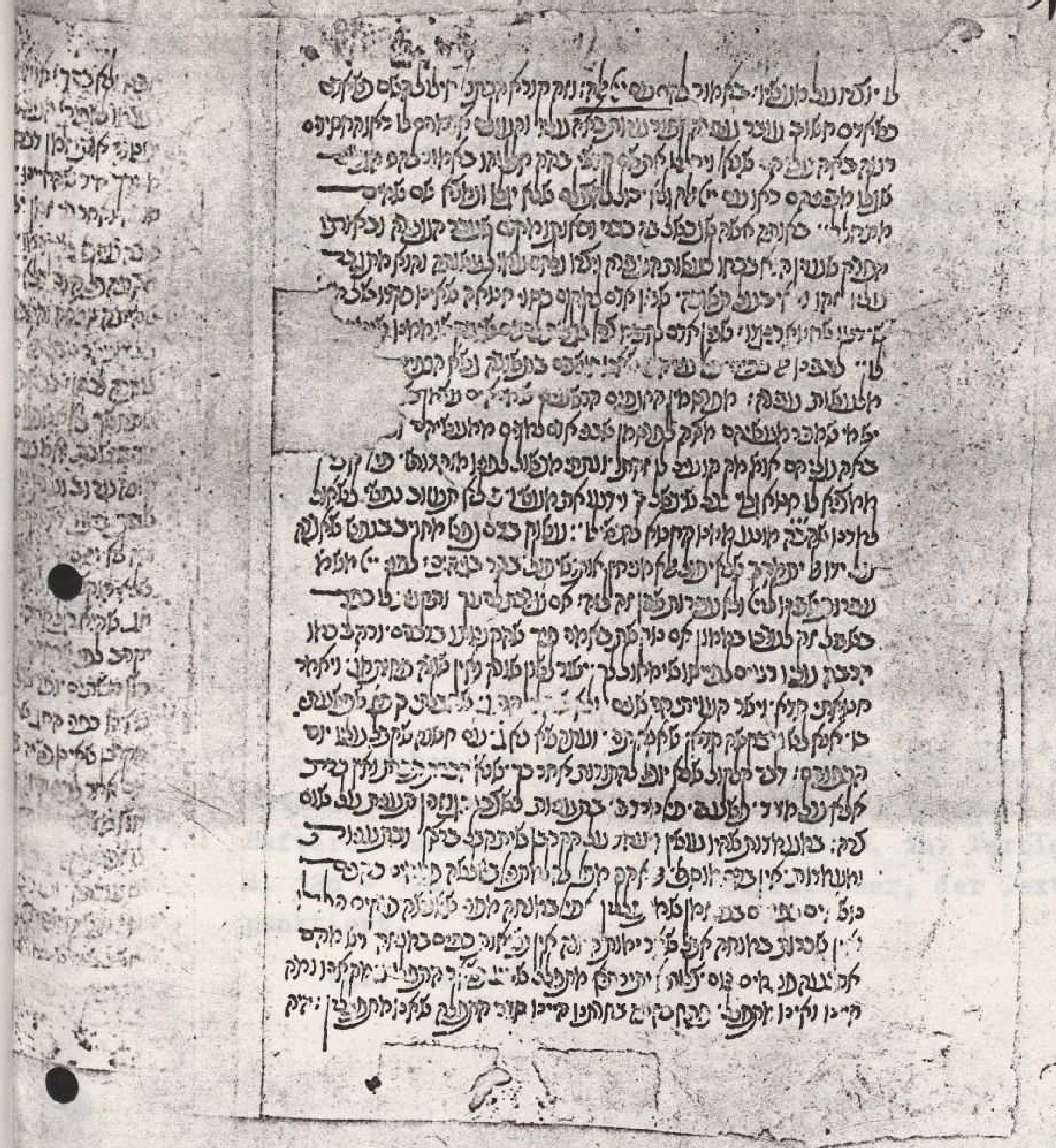

Zeit?

Ms. or. oct. 1641

acc. ms. or. 1923. 14

Text?

1 fol., Bruchstück in Papierumschlag; noch 5,5 ~~cm~~ : 6,5 cm; noch 10 bzw. 11 Zl.; Orientalische Masqetschrift.

S Kopie → Genizafragment (?).

Kein Titel

Targum Onqelos und arabische Übersetzung des Pentateuch mit dem Kommentar des Šelōmō ben Jiṣḥāq. Fragment zu Ex 5,8 - 5,11; Kommentar zu Ex 4,24 - 5,4; Targum Onqelos ist vokalisiert.

Der Text des Fragmentes lautet:

Rectoseite:

(...) והא עליהם לא (...)
(...) בנא: ותקף פולחנא על (...)
(...)ל אלעמל עלי אלקום וישתגלון בה (...)
(... וסר)כוהי ואמרו לעמא למימר כד(נך ...)
(...)ה׳ אלקום וערפאהם וקאלו להם כ(...)
(...) מאתר דתשכחון ארי לא (...)
(...)ן פאעלמו אנה לא ינק(...)
(... במ)לון ויבקש המיתו לפי שלא מ(לאת ...)
(... נתרש)ל אלא אמר אמול ואצא לדרך (...)
(...) מצרים (ומפני) מה (...)

Versoseite:

(...) אותו מקום (...)
(...) על בנה כי חתן דמים (...)
(... א)תה לי: וירף המלאך ממנו אז הב(ינה ...)
(...) נרצח על דבר המילה׳ למולות על ד(בר ...)
(...) פרעה ~~[illegible]~~ לבני ישראל ואנ"ת דמים על דס (...)
(...) אחד מאחר משה ואהרן עד שנ(שמטו ...)
(... ובסי)ני נפרע להם ונגש משה (...)
(... נ)ריכים לומר [לו] אלא שחלקו כבו(ד ...)
(...) תבדילו ותרחיקו אותם ממלא(כתם ...)
(... תעב)ר בו רחקהו וכן ותפרעו כל ע(צתי ...)
(...) לכם ל(עשות בבתיכ)ם (...)

Die Versoseite enthält nur den Rašikommentar. ~~Bei diesem~~ ~~Dieses~~ Das Fragment stellt ein seltenes Kuriosum dar.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 376.

Ms. or. oct. 1642

acc. ms. or. 1923.10

2 fol. in Papierumschlag, fol. 1 außen beschädigt; 16 cm : 19 cm (12,5 cm : 15 cm); ca. 21 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, ca. 16. Jh.

Kein Titel

Kabbalistischer Pentateuchkommentar. Fragment zu Pārāšā ויצא:

A (fol. 1^r): אפים יוצא דם והנה יעקב הוא הארת יסוד אבא ...

Dann folgt auf fol. 1^v (Zl. 8f.): ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה כבר בארנו כי המוחין הראשונים שהיו לז"א היו ג' / אלקים ...

E (fol. 2^v): ... מושיב יחידים מאי מלת אלקים דנקט לז"א ... הוכרח ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 377.

Ms. or. oct. 1643

acc. ms. or. 1923.15

1 fol. in Papierumschlag, äußerer Rand leicht beschädigt; 7 cm : 10 cm (6 cm : 8,5 cm); 14 Zl.; Kustode; Orientalische Quadratschrift.

s. Kopie → Genizafragment (?).

Kein Titel

Fragment zweier Pijjūṭīm mit Akrostichon.
Verfaßt von ʾAbrāhām ibn Esra.

A (r): נפשי: פז׳ בהסירי ...

Dann folgen: פז׳ מתקה, פז׳ ראתה.

[1 und Zl. 15 f.: אחרת / אל אחד ואין זר אתו מו(...)

Der zweite Pijjūṭ stammt mit Sicherheit von ʾAbrāhām ibn Esra, vom ersten Pijjūṭ fehlt der Buchstabe א ; vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 157, Nr. 3348.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr.378.

Ms. or. oct. 1644

acc. ms. or. 1923. 21.

1 fol., unten abgeschnitten; noch 32 cm : 22,5 cm (23 cm : 17,5 cm); noch 16 Zl.; Deutsche Quadratschrift auf Pergament. Abgelöstes Einbandfragment.

s. Kopie

[מחזור]

Mahzōr. Gebetbuch. Fragment zum Morgengebet am zweiten Tage des Neujahrsfestes.

A (r): מאורו להשע ...
E (r): ... זמירות לקונו והוכן
A (v): תתעלם מתחן ...
E (v): .../ אמרותיו נכו(כו)ת לערי עד ימלוך

Das Fragment enthält Teile aus den Pijjūṭīm שבתי וראה und אמיץ המנושא, die beide in den üblichen Mahzōr aufgenommen sind.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 379.

Acc. ms. or. 1923.21

1644

PR. ST. BIBLIOTHEK BERLIN

מאורו להושיע עמי
נורא את השע [illegible]
צבאות ארוז
כנס זבוליו ויוצר [illegible]
וחדו אחור לעז לו
לרחמיו לשאת עיר
ביום את הו"א
במשלחיו כנזרי לב
הורה מהבי לעז רוח
מרבה הופקדו בצא
בנותבי הכפיה [illegible]
אשר [illegible]
[illegible]

ישעי נא שמיר עד לב
הפלאות אלהי ההוד רב
כי אלהיך והואיל הרגה
דבר מפרי נהלו מתאה
צרה כי לאה קני יעירם
היוז את אלי הפיריה
בני ההמה אשר אית
קולה בתהלה החור והב
ער אבירי נועם והכרים
כל יושבי ארמה אם בו
[illegible] מרמה ארוז [illegible]
כל עולה ולא [illegible]
[illegible]

Ms. or. oct. 1645

acc. ms. or. 1923. 23

4 fol. in Papierumschlag, oberer und innerer Rand beschädigt; noch 16 cm : 21 cm (13 cm : 18 cm); noch 26 Zl.; Spanische Masqetschrift mit zahlreichen spanischen und hebräischen Randnoten.

s. Fragm.

Fragment

סמ"ג

Γa

SeMaG. Sēfer miswōt gādōl. Fragment zu עשין, קל"ו - ק"ם
Verfaßt von Mōše ben Jaʿaqōb aus Coucy.

A (fol. 1^r): (...) מעשר שני אם רצה לצרף אחר ...

E (fol. 4^v): ... ולפי הבאים הם

Das Fragment enthält Varianten.
Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 380.

PR. ST. BIBLIOTHEK BERLIN

Ms. or. oct. 1646

acc. ms. or. 1923. 25.

1 fol. in Papierumschlag, an den Rändern abgeschnitten; 16,5 cm : 21 cm (dasselbe); noch 3o Zl.; kaum noch lesbare Quadratschrift auf Pergament.

Abgelöstes Einbandfragment.

תלמוד

Talmūd. Fragment zu Traktat Ḥullīn, Bl. 93b - 94b.

A ([r]): ... / איכא דמתני לה אסיפא ...

E ([v]): ... לאו הוה ידעינן

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 381.

Vgl. oct. 3698.
(dort auch Hullin.)

III

שיר ידידות

Šīr jedīdūt. Huldigungsgedicht. Überschrift auf fol. 2^r: "Hebräisches Gedicht zur Jubel-Feuer(!) der Universität zu Göttingen. den 5ten Februar 1838. A. Brinn"; vokalisiert.

Verfaßt von ʾAbrāhām Brinn aus Kempen (?).

U (fol. 8^r): שיר ידידות לאונפערזיטעט געטטינגען ✓

A (fol. 8^r): הכונו ש[ר]עפי ובני שרעפי העירו / ... ✓

E (fol. 11^r): ... / וגם זאת כתובה באחרת שפה / אכן ידעתיה כי היא בלשונות היפה: תם / ממני. אברהם ברין A. Brinn ✓

Ms. or. oct. 1648

acc. ms. or. 1923. 12.

1 fol. in Papierumschlag, untere Hälfte stark beschädigt; noch 17 cm : 17,5 cm (14 cm : 15,5 cm); noch 19 Zl.; Orientalische Quadratschrift.

Genizafragment (?). s. Kopie

Kein Titel

Pentateuchkommentar auf Grund einer Aggada-Sammlung (?). Fragment zu Ex 3,2o - 4,9; arabisch in hebräischer Schrift.

Verfaßt von Jēfet ben ʿAlī (?).

(s. Kopie) יכ̇דבהם

A (r): בל צ̇עיפה לאנה כ̇איף אן יכ̇לגהם ...

E (v): ... והיו המים אשר תקח מן (היאר ...)/ (...)הד̇ה אלאכל י(ם) אלד̇(י ...)

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 383.

Ms. or. oct. 1647

acc. ms. or. 1923.26

Gedichtsammlung in 3 Teilen.

13 fol. in Papierumschlag; fol. 1^{rv}, 2^{v}, 7^{v} und 11^{v} - 13^{v} unbeschrieben; Deutsche Quadratschrift, geschrieben von ʾAbrāhām Brinn aus Kempen (?) (Unterschrift auf fol. 2^{r}, 5^{v}, 7^{r} und 11^{r}), Teil I: 597 (= 1837), Teil III: 1838.

Teil I: 16 cm : 2o cm; zweispaltig, jede Kolumne ca. 14 cm : ca. 18,5 cm; ca. 16 Zl.; Kustoden.

Teil II: 11,5 cm : 2o cm (ca. 9 cm : 18 cm); 13 - 14 Zl.

Teil III: 1o,5 cm : 16 cm (ca. 6 cm : ca. 14 cm); ca. 14 Zl.; Kustoden.

Teil I = fol. 3^{r} - 5^{v}; Teil II = fol. 6^{r} - 7^{r}; Teil III = fol. 2^{r}, 8^{r} - 11^{r}.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 382.

I

קינה

Qīnā. Trauergedicht auf den Tod des Rabbiners Jōsēf Šemūʾēl Landau in Kempen (1837), vokalisiert.

Verfaßt von ʾAbrāhām Brinn aus Kempen (?).

Ü (fol. 3^{r}): קינה על מות הרב המאה"ג וכו' מקעמפען

A (fol. 3^{r}): קומי בת שירי ...

E (fol. 5^{v}): ... / אם הגיו על עפר נחת: תם / שנת תקצז / A. Brinn

II

Kein Titel

Gedicht über den Erzvater Abraham und seine Welt, vokalisiert. Verfaßt von ʾAbrāhām Brinn aus Kempen (?).

A (fol. 6^{r}): אז עוד עלטת הפתיות כסתה בני תבל / ...

E (fol. 7^{r}): ... / וכן אברהם על יי שם מבטו ונצח: / ממני אברהם ברין / A. Brinn

Vgl. Mattāʿē qedem, Zolkiew 1818, S. 39 ff.

Ms. or. oct. 1645

acc. ms. 1911. 25

1 fol. in Papierumschlag, an den Rändern abgeschnitten; 16,5 cm : 21 cm ([illegible]) [illegible] 30 Zl.; kaum noch lesbare Quadratschrift auf Pergament.

Abgelöstes Einbandfragment.

1645

תלמוד

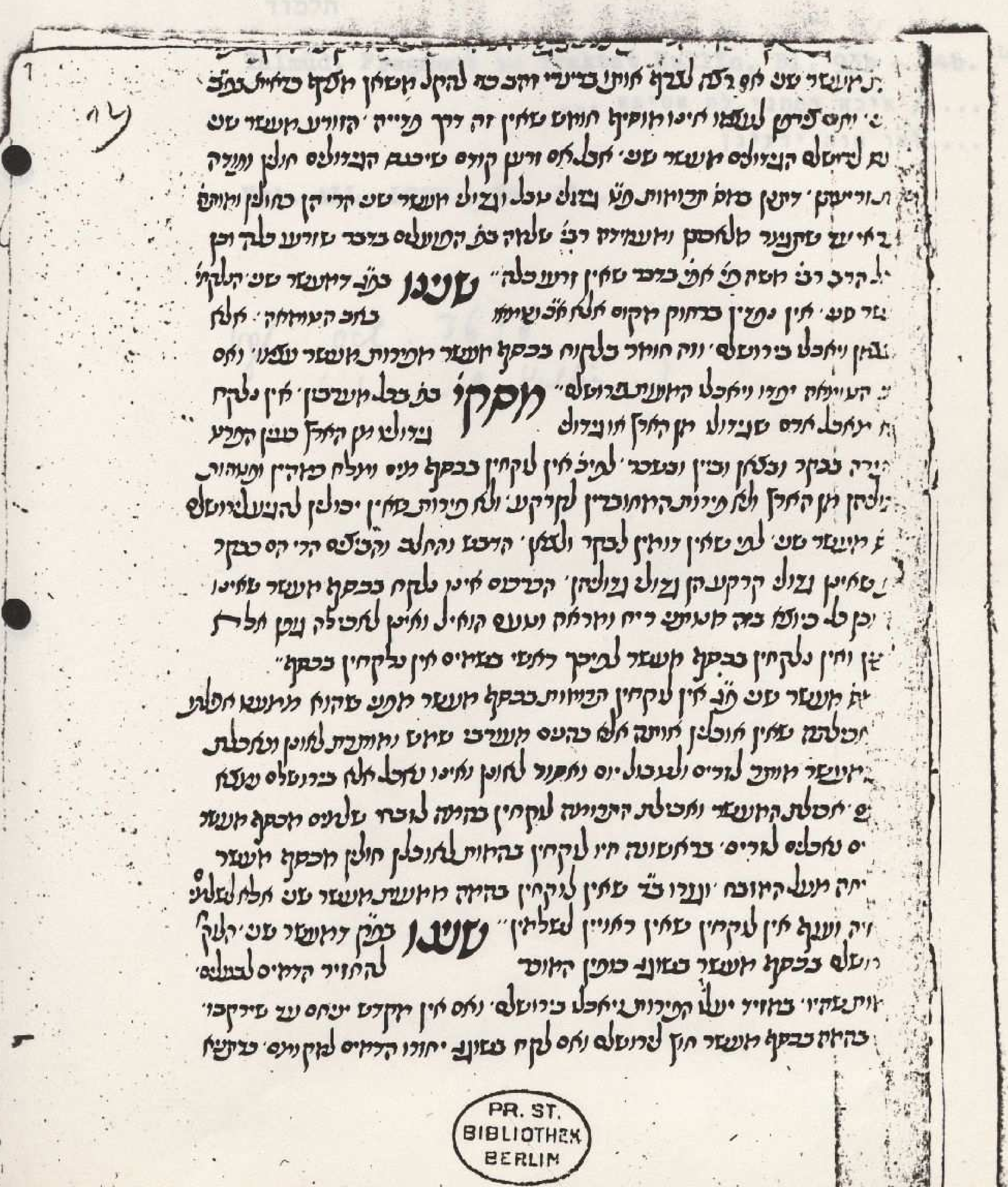

שנינו

מסקי'

שנינו

PR. ST. BIBLIOTHEK BERLIN

Ms. or. oct. 1642

acc. 1641 1923, 26

Gedichtsammlung in 3 Teilen.

Um: 13 fol. in Papierumschlag; fol. 1^{rv}, 2^{v}, 7^{v} und 11^{v} - 13^{v} unbeschrieben; Deutsche Quadratschrift, geschrieben von ʾAbrāhām Brinn aus Kempen (?) (Unterschrift auf fol. 2^{r}, 5^{v}, 7^{r} und 11^{r}), Teil I: 597 (= 1839), Teil III: 1858.

Teil I: 16 cm : 20 cm; zweispaltig, jede Kolumne ca. 14 cm : ca. 16,5 cm; ca. 16 Zl.; Kustoden.

Teil II: 11,5 cm : 20 cm (ca. 9 cm : 18 cm); 11 - 14 Zl.

Teil III: 10,5 cm : 16 cm (ca. 8 cm : ca. 14 cm); ca. 14 Zl.; Kustoden.

Teil I = fol. 3^{r} - 5^{v}; Teil II = fol. 6^{r} - 7^{r}; Teil III = fol. 2^{r}, 8^{r} - 11^{r}.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 382.

I

קינה

Qīnā. Trauergedicht auf den Tod des Rabbiners Jōsēf Šemūʾēl Landau in Kempen (1837), vokalisiert.

Verfaßt von ʾAbrāhām Brinn aus Kempen (?).

U (fol. 3^{r}): קינה על מות הרב [illegible] וכו' מקעמפן

A (fol. 3^{r}): יורד כח עוזי ...

E (fol. 5^{v}): ... / [illegible] / A. Brinn

II

Kein Titel

Gedicht über den Erzvater Abraham und seine Kinder, vokalisiert.

Verfaßt von ʾAbrāhām Brinn aus Kempen (?).

A (fol. 6^{r}): [illegible] ... /

E (fol. 7^{r}): ... / [illegible] / A. Brinn

Vgl. Mattā'ē qedem, Leipzig 1858, S. 39 ff.

Ms. or. oct. 1650

acc. ms. or. 1923.29

2 fol. in Papierumschlag, fol. 1 äußerer Rand beschädigt; fol. 2^{v} unbeschrieben; fol. 1: noch 6-8 cm : 11 cm (5-7 cm : 9 cm), fol. 2: 8 cm : 7,5 cm (7,5 cm : 7 cm); 2o Zl.; Jemenitische Maśqeṭschrift; fol. 1 geschrieben am Donnerstag, dem 5. Tammūz 2169 sel. Ära (= 1857), Vermerk auf der Versoseite: הד׳א שטר סיאקת בית אלירימי׳.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 385.

Fol. 1

Kein Titel

Fragment einer Prozeßakte. Harūn ibn Saʿīd und Suleimān ibn Saʿīd, dessen Schwiegervater, klagen wegen der Ehescheidung des erstgenannten.

Arabisch in hebräischer Schrift.

A (r): קד וקע אלפצאל בין הרון ן׳ סעיד ... ובין סלימאן ן׳ סעיד / חק סעדה בנת סלימאן ...

Es sind verschiedene Zahlungstermine angegeben, als letzter (v) Tišrī 2171 sel. Ära (= 1859).

Fol. 2

[אגרת]

ʾIggeret. Kurzer Geschäftsbrief.

Arabisch in hebräischer Schrift.

1 91

Ms. or. oct. 2052

acc. ms. or. 1925. 323.

Wertvoller Sammelband in 12 Teilen.

62 fol. in Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1v, 14rv, 15v, 20v-21v, 32v-33r und 61v-62v unbeschrieben; zwischen fol. 60 und 61 sind 2 Bl. herausgeschnitten; 9,5:15,5cm; Schriftspiegel variierend; Zeilenzahl Teil I und IV - XII variierend, Teil II: ca. 23 Zl., Teil III: ca. 27 Zl.; z.gr.T. Kustoden; Deutsche Maśqeṭschrift, um 1830 in Amsterdam geschrieben von Ḥajjīm Binger aus Amsterdam (fol. 1r links unten: נכתב ע"י חיים בינגר באמשטרדם). Vermerk auf der Versoseite des vorderen Schutzblattes: שייך מן חיים בינגר. Zu Ḥajjīm Binger vgl. CAT.-ROEST. I, S. 230, s.v. חיים בינגר, und ALL.-LOEW., Nr. 2468. Im vorderen Einbanddeckel und auf dem Schutzblatt sind eine hsl. Inhaltsangabe und ein Katalogausschnitt aus einem englischen Verkaufskatalog eingeklebt (mit der Nr. 385; vgl. Šelomo Šunami, Bibliographie of Jewish Bibliographies, Jerusalem 1936, S. 52, Nr. 209). Aufschrift auf dem vorderen Einbanddeckel: מחזור / וסליחות / לפורים / ס' חבקבוק / מסכת חנוכה. Auf der Versoseite des hinteren Schutzblattes befindet sich ein Schüttelvers: פרעון קרוך האן פינר קרון / פינר האן פרעון קרון פינר חנני צירה.

Teil I = fol. 1r-13v; Teil II = fol. 15r-19v; Teil III = fol. 20r-32r; Teil IV = fol. 33v-42r; Teil V = fol. 42v-44r; Teil VI = fol. 44v-45r; Teil VII = fol. 45r; Teil VIII = fol. 45v-46r; Teil IX = fol. 46v-47r; Teil X = fol. 47v-48r; Teil XI = fol. 48rv; Teil XII = fol. 49r-61r.

I

מחזור וסליחות לפורים

Maḥzōr ū-selīḥōt la-pūrīm. Gebetbuch und Riten für Purim. Parodie auf die Purimliturgie.

Im Jahre 564 (=1804) in Kassel (s.jedoch unten) verfaßt von ʾAharōn ben ʾAvrāhām aus Offenbach.

(fol. 1r): מחזור וסליחות / לפורים / כפי מנהג כל הקהלות פולין ואשכנז / מסודר באופן נאה, ולקפש איש לא יראה. / גם יוכל לאמר כו בכוונה, ולאכול ולשתות / ולשמוח ברננה. / נעשה זה / כבר לפני כמה שנים. ועתה נתוסף בו / כמה דברים טובים ונעימים. וכל זה / נקוד ותלוא וכל חום בכתבים ראה / זה חדש הוא ולא הי' בו לפרים. / קאסעל / תק"סד לפ"ק / נכתב ע"י חיים בינגר / באמשטרדם

~~(fol. 2r) Widmung:~~

Ms. or. oct. 1649

acc. ms. or. 1923. 11.

1 fol. in Papierumschlag, innerer und unterer Rand (letzte Zl.) leicht beschädigt; 13 cm : 18,5 cm (11 cm : 18 cm); 21 Zl.; Orientalische Quadratschrift.

Genizafragment (?). (s. Kopie)

[תפסיר]

Tafsīr. Pentateuchkommentar. Fragment zu Lv 26,42 - 27,33; arabisch in hebräischer Schrift.

Verfaßt von Sa'adjā Gā'ōn.

A (r): תרצהם׳ והארץ׳ ואלארץ אלדי תרכת ...

E (v): ... / מן אלבקר או מן אלגני פהו ללה׳ ואם ...

Vgl. ALL.-LOEW.,Nr. 384; zum Werk vgl. H. MALTER, Saadja Gaon, his life and works, Philadelphia 1942, S. 141-146 und 308.

Widmung (fol. 2r): לכבוד / הכ"ח היקר המושלם הוה"ק כ"ה
שמעון כץ / הוה"ק המרומם פו"מ מהור"ר משה אברהם אייבנער
מאמשטרדם שי' / מאת עבדו / אהרן בן כ"ה אברהם זצ"ל /
מאפענבאך

A (fol. 3r): כל רכפין יתי ויכול / כישיבה של כסא וכישיבה של מטה ...

E (fol. 12r): ... / לשובע ולא לרזון. / לשתות לאט ולא בחפזון. /
(3. Kolumne) נפטרים לבתיהם לשלום ואוכלים ושותים ושמחים כל איש /
כמתנת ידו ... / ... לקיים ילכו מחיל אל חיל:

Fol. 2v und 13rv gehören zu diesem Werk, sind jedoch falsch eingeordnet.

Es handelt sich vermutlich um eine Abschrift aus einer Vorlage des Amsterdamer Besitzers. ʾAharon aus Offenbach ist wahrscheinlich nur der Auftraggeber, nicht der Verfasser. Die Hs. weicht im Inhalt sowohl von der Ed. Krakau 1878 als auch von der מליצה לפורים des Jehūdā Löw ben Meʾeb, Ed. Breslau 18oo und Wien 181o, ab (Vgl. LBdOr XI, 185o, Nr. 12, S.182).

Vgl. ISR. DAVIDSON, Parody in Jewish Literature, New York 19o7, Kap. 13, S. 2o8; LBdOr X, 1849, Nr. 5o, S. 789, und XI, 185o, Nr. 12, S. 182).

II

ספר חבקבוק

Sefer Ḥabaqbūq. Buch des Kruges. Purim-Parodie auf das Buch Ḥabakuk.

Verfaßt von Lēwī ben Geršōm(?).

T (fol. 15r): ספר חבקבוק / הנביא על שגיונות לקרוא בו בעת רצון /
ביומי דפורים

A (fol. 16r): ויהי בימי כרמי בן זרח מבצרה מלך ישראל השותים /
במזרקי יין ואוהבי אשישי ענביק: ויהי דבר ה' / אל התרשתא
בן הכום כן ענב אח מי ...

E (fol. 19v): ... ולא קם / נביא עוד כבית כרמי כבקבוק לכל האותות /
והמופתים אשר עשה לעיני כל ישראל: / תם

Vgl. ISR. DAVIDSON, Parody in Jewish Literature, New York 19o7, Kap. 1, S. 116 ff.; Hebr. Bibl. IX, 18 , S. 61, Nr. 67 B-D.

Ms. or. oct. 2052

III

מסכת חנוכה

Masseket ḥanukkā. Traktat Ḥanukkā. Talmud-Parodie über die Unterhaltung an Ḥanukkā, in zwei Abschnitten.

T (fol. 2or): מסכת חנוכה / אשר הי״ כמוס. זה כמה שנים, / בכתב ישן ומטושטש, כאוצרות איש / חסי״ר נחבא אל הקלים, וטרף בקלפי׳ כבוד / ר׳ שחקן הרעכני

A (fol. 22r): כל שמונה ימי חנוכה מותרים באכילה ושתיה / והנשים מותרות בנעילת הסנדל דברי ר׳ / יום טוב ר׳ יהודה אמר אסור וכן בהספד / ותענית: / גמ׳: מאי קמ״ל ר׳ יום טוב פשיטא ...

Kapitel 2 beginnt mit (fol. 29r): הכל חייבים בשחוק אנשים ונשים גדולים וקטנים הם ובניהם אין בין אנשים לנשים בחנוכה ובפורים אלא מקרא מגילה / והדלקת הנרות והרמת הקול: ...

E (fol. 32r): ... / ויום טוב היה עושה בצאתו בשלום מן השחוק: / עד פה נמצא ולא יותר / תם

Zu einer Hs. ähnlichen Inhalts vgl. ISR. DAVIDSON, Parody in Jewish Literature, New York 1907, Kap. 14, S. 241, Nr. 241.

Dieser Teil der Hs. ist vermutlich ein Unikum; vgl. M. STEINSCHNEIDER, Purim und Parody, in: MGWJ , 19o2-19o4, Kap. 8; s. auch LBdOr VIII, 1847, Nr. 84 .

IV

ישיר לשמחה

Jašir le-śimḥā (Kolumnentitel). Lied an die Freude. Zwei hebräische Übersetzung von Schillers Ode.

Auf der Versoseite steht der deutsche Text (in deutscher Schrift), auf der Rectoseite die dazugehörigen hebräischen Übersetzungen. Die auf der oberen Seitenhälfte stehende Übersetzung stammt von ח״ן (fol. 42r; = Ḥajjim Neumark), die auf der unteren Seitenhälfte von Bārūk Schönfeld (fol. 41r; ברוך שענפעלד).

Ms. or. oct. 2052

V

פילמון ובוצים

Philemon u-Bausis. Peotische Bearbeitung der Legende von Philemon und Baukis.

Verfaßt von מ"ל (fol. 44r; = Mose Lehmann).

VI

חידה

Hida. Rätsel über die Variierung der Reihenfolge dreier Buchstaben (אחים).

Im Jahre 5591 (=1831) verfaßt von מ"ל (fol. 45r; = Mose Lehmann). Die drei Buchstaben sind ב ,ע und ר.

VII

מכתם

Miktām. Makāme.

vgl. Areshet 4/1966 400 f.

Verfaßt von Josel Bergel (fol.45Ar: יוסל בערגעל).

1802–1884

VIII

Kein Titel

Trostgedicht an Batavia (vgl. Teil XII)

Verfaßt von א"ד"ר (fol. 46r).

Zum Anlaß für dieses Gedicht dienten Beilings Tod, der Aufstand Belgiens um 1830 und die Selbstopferung van Speks.

s. nächste Seite

IX

חידות

Hidot. Drei Rätsel.

Verfaßt von ה־מן (fol. 46v; = Mose Lemans ?). ? 1785–

Die Abbreviatur [illegible] fehlt sowohl bei ZEITLIN, Anagramme, als auch bei HAJES, a.a.O. Die Rätsel beziehen sich auf: I Chron 25,4; 8,9; und Tosāfōt Jōm ṭōb zu Ḥullīn 3,7.

Abk.-Verz.!?

zu VIII [Die Abbreviatur א"ד"ך fehlt sowohl bei ZEITLIN, Anagramme, als auch bei ŠAUL ḤAJES, Thesaurus Pseudonymorum, Wien 1933 (der dort S. 15, Nr. 225, angegebene א"ד"ך ist mit dem Verfasser des Trostegedichtes nicht identisch).

X

הבערה

Ha-be|ʿera. Der Brand. Teilübersetzung von Schillers "Glocke".

Verfaßt von ש"י"ך (fol. 48r; neben dieser Abkürzung steht in deutscher Schrift "Schiller", vielleicht ist dies mit der Abkürzung gemeint).

Kaum? vielleicht Šelomo Juda Rapoport, prüfen in [illegible] am Kerem!

XI

חִידה

Ḥīdā. Rätsel in sechs Strophen.

Wiewiegen?

Verfaßt von Jiśśākār Bär Schlesinger (fol. 48v: יששכר בער שלעזינגר).

XII

פשע בלגי

Pešaʿ belgī. Klagelied in fünf Abschnitten über den belgischen Aufstand gegen die Niederlande im Jahre 183o, mit einer Schilderung der politischen Lage Europas zu dieser Zeit (Vgl. Teil VIII); vokalisiert.

Verfaßt von Jiśśākār Bär Schlesinger (auf fol. 53r ist die 2. Zl. durchgestrichen und am Rand in Kursivschrift neu abgefaßt, diese Schrift ist Schlesingers Kursive).

Ms . or. oct. 2057

acc. ms. or. 1924. 18.

Sammelband in 3 Teilen.

23 fol. in Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1v, 9rv, 10 und 20v-23v unbeschrieben; Hebräische Pagination: ב-טר (=fol. 3r-9v) und כ-יר (=fol. 12r-18r); 9,5:14cm; Deutsche Quadratschrift, geschrieben von Mēʾir ben Jōsēf Bāḥūr, dem Verfasser des 2. Teiles, in den Jahren 1812-1813 in Amsterdam; fol. 19v-20r Deutsche Kursivschrift von anderer Hand.

Besitzvermerk auf fol.1v: ה״ק אליעזר בר כ׳ יוסף ישראל / לוי לבית ביטעליע.

Teil I = fol. 2r-9v; Schriftspiegel ca.7:ca.11,5cm; 27 Zl.; Kustoden; abgeschlossen am 29. Tammūz 1812.

Teil II = fol. 11r-18r; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; geschrieben im Jahre 1813.

Teil III = fol. 18v (nur ein Titelblatt, dann sind 2 fol. herausgerissen); geschrieben im Jahre 1813.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 387.

I

מסכת פורים

Masseket pūrīm. Talmud-Parodie auf Purim.

T (fol. 2r): מסכת פורים / יסוד מוסד בהרורים / על ידי אנשים שרבע שמחות׳ מהללים בהלולים / ישכחות׳ ... / ... (Z.10) ויין רב / כיד המלך / באמשטרדם / שנת / ביום השביעי כטוב לב המלך ביין / לפרט קטן (=1792)

A (fol. 2r): מתני׳ ביום שלשה עשר באדר מכעריך את המים / מן הבתים ומן החצרות ...

E (fol. 8v): ... וכתיב טוב לב משתה תמיד ונאמר ילמ׳ / מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון: / בדרך עלך פרק חמישי: / וסליקא לה מסכת פורים:

Dann folgt der Kolophon:

K (fol. 8v): על ידי הכותב נאום הקטן מאיר בן כהרר יוסף בחור יצו / בק״ק אמשטרדם / ותהי השלמתו ביום ה׳ ערב ראש חדש אב תקעב לפק (=1812)

Zu dieser Parodie vgl. ISR. DAVIDSON, Parody in Jewish Literature, New York 1907, Part II, Kap. 7. Me᾿īr ben Jōsēf hat bereits 1784 eine Abschrift dieser Parodie verfertigt. Sie befindet sich in der Bibliotheca Rosenthaliana, dort nennt sich der Schreiber mit vollem Namen: Me᾿īr ben Jōsēf Baḥūr de Wulft aus Amsterdam (s. CAT.-ROEST. II, S. 1170, Nr. 6; vgl. auch DAVIDSON, a.a.O., S. 173).

II

ספר החידות

Sēfer ha-ḥīdōt. Buch der Rätsel. 25 Rätsel, die letzten 4 über Hanukka.

Verfaßt von Me᾿īr ben Jōsēf Baḥūr de Wulft aus Amsterdam (dem Schreiber der Hs.).

T (fol. 10r): ספר / החידות / מדובר כו נכבדות / כו נמצאו איזה
חידות כלשונינו / הקדש שחכמים ונכונים יכינו / גם ידעו אותם
שרברי חכמים / כרכרונות / נכתבו מסודר באופן קהלז / אמשטרדם /
שנת / כין תכין את אשר לפניך / לפרט קטן (=1812)

A (fol. 11r): אביעה / חידות / הראשון / הוא שמו של אדוני אבי מורי
שי׳ / סוף שמי הוא ראש שם אבי / וסוף כל סוף הוא סוף שם אבי /
ויותר סוף הפכתו / אז יבא בצלמו וכדמותו / השנית / ...

(fol. 17r): ... / עשרים וחמשה / זכרתי בברית קדומה׳ ... / (H. 13)
... ואם תעיין / כזה יהיו לפניך אותיות חנוכה כקמה / סליק

Zu Rätsel Nr. 10 (fol. 12v: ארבעה הלכו על הים / צורי וצירי
וצאן׳ וצר / צר היצר לצאן׳ / וצאן צעק לציר׳ / וציר צעק לצור׳ /
וצור השיב לציר / לך עם הצאן / והצל מצר) ——————

vgl. Davidson, Thes., Bd. I, S. 339, Nr. 7480; zu den Ḥanukkā-Rätseln vgl. Hidot Ḥanukkā, Amsterdam 496 (=1736).

Die ersten beiden Rätsel ergeben den Namen Me᾿īr ben Jōsēf. Auf fol. ~~19r-20r~~ 18v-19r sind die Lösungen mit Zugabe weiterer vier Rätsel von anderer Hand eingetragen.

III

שיר ידידות

Šīr jedīdūt. Gedicht über das Schöne.

Laut Titelblatt stand der Name des Verfassers im Akrostichon.

T (fol. 17v): שיר ידידות / חתום שמי כו בראשי הבתים / נעשה מכתב בשנת / ראש לבי ודבר טוב / לפק (=1813)

Das Gedicht fehlt (2 fol. herausgerissen).

Über Werke mit gleichem Titel vgl. FRIEDBERG, Bēt ʿeqed, II s.v. שיר ידידות.

Titelbl. d. I. Teiles mit Bleistiftzähl.

Rest des abgeschnittenen Bl. V-Seite

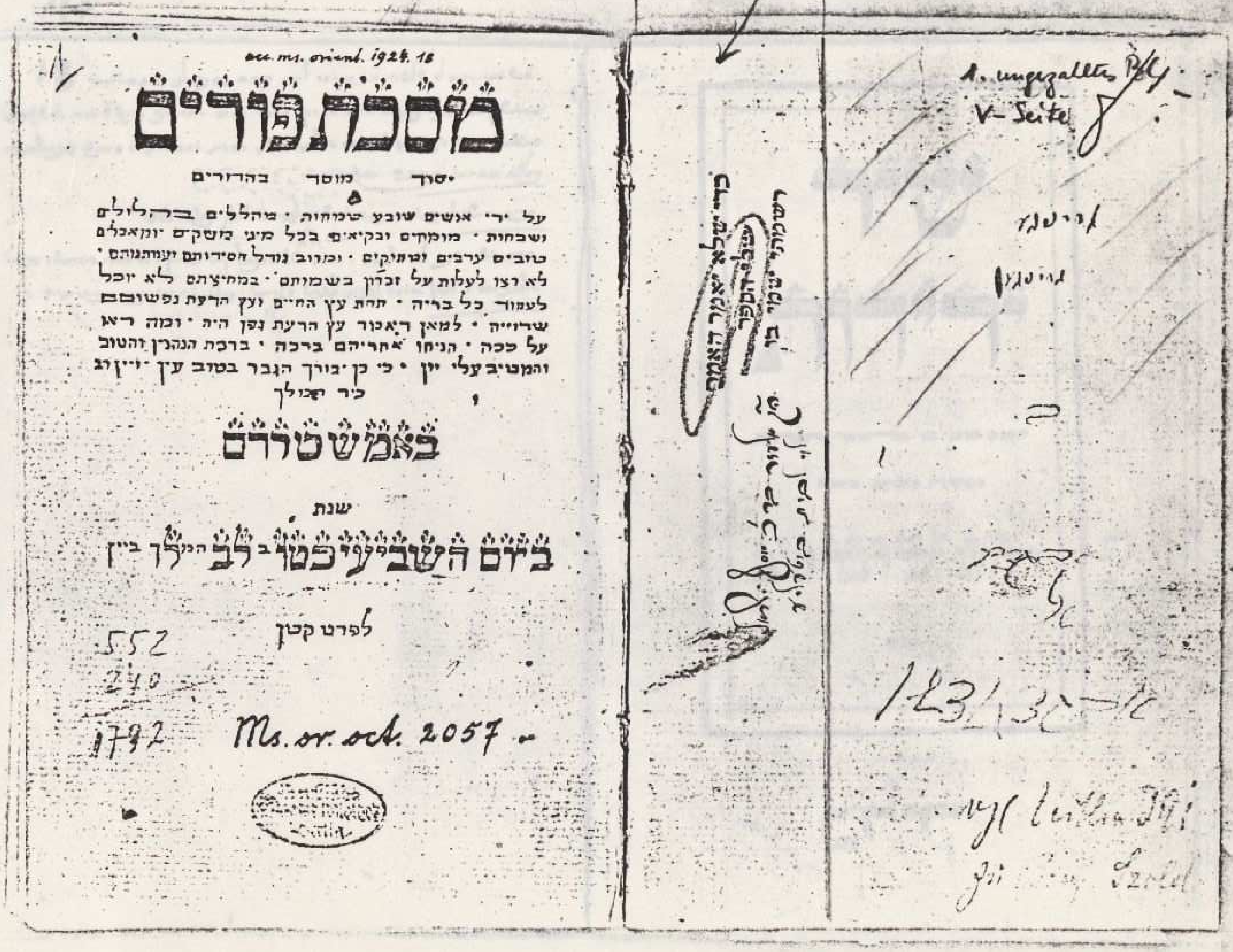

acc. ms. orient. 1924. 18

מסכת פורים

יסוד מוסד בהרורים

על ידי אנשים שובע שמחות · מהללים בהלולים
ושבחות · מומחים ובקיאים בכל מיני משקים ומאכלים
טובים ערבים ומתוקים · ומרוב גודל חסידותם ועוותנותם ·
לא רצו לעלות על זכרון בשמותם · במחיצתם לא יוכל
לעמוד כל בריה · תחת עץ החיים ועץ הדעת נפשותם
שרוייה · למאן דאמר עץ הדעת גפן היה · ומה ראו
על ככה · הניחו אחריהם ברכה · ברכת הנהנין והטוב
והמטיב על יין · כי כן יבורך הגבר בטוב עין · יין וגו'
כיר יבולך

באמשטרדם

שנת

ביום השביעי כטוב לב המלך ביין

לפרט קטן

552
240
1792

Ms. or. oct. 2057

1. ungezaeltes Bl. V-Seite

1431

17v

18r

18

[illegible]

שיר ידידות

חתום שמי בן בראשי הבתים

נעשה ונכתב בשמת

רחש לבי דבר טוב

לפק

[illegible]

573
240
1813

18v

פתרונים

חידה א׳ [illegible]

חידה ב׳ זה שם [illegible]

חידה ג׳ [illegible]

[illegible] :

19r

19

פתרונים

[illegible]

פתרון א׳ זה שם אבי יוסף,

ב׳ זה שני [illegible],

ג׳ [illegible]

ד׳ [illegible] שלשים [illegible]

ה׳ [illegible]

[illegible]

ו׳ [illegible]

ז׳ [illegible] שלשה עשר,

ח׳ [illegible]

ט׳ [illegible]

י׳ [illegible]

יא [illegible]

יב זה [illegible]

יג [illegible]

יד [illegible]

טו [illegible]

טז [illegible]

יז [illegible]

יח זה [illegible],

יט זה [illegible],

Ms. or. oct. 2057 ungearbeitet

23 Bl.

1. Blatt ungezählt. r-Seite leer, v-Seite s. Abb.

Dann: Rest eines abgeschnittenen Blattes mit Besitzvermerk (s. Abb.)

Es folgt das Titelblatt des 1. Teiles des Sammelbandes.

I. Teil. Es beginnt eine Bleistiftzählung mit 1. Titelblatt = 1r ist auf der v-Seite leer.

Blatt 2r (Bleistiftzählung) beginnt eine hebr. Pagination mit ב (jede Seite wird gezählt).

8v = 15 (16)

Bl. 9 (Bleistiftz.) ist r und v leer.

Bl. 10 (") : Titelblatt von II. v-Seite ist leer.

Mit 11r (") beginnt eine hebr. Seitenzählung): 11r = ג

12r = ד

13r = ו ...

17 v = III. Teil. Nur Titelblatt.

2 Bl. wurden entfernt.

Dann: Bl. 18rv und 19r andere Schriftzüge (s. Abb.)

Beschreiber dr Hs. zählte das 2. abgeschnittene Bl. mit

(x)

כדי שלא יאמר האמר

של הספר

רשמתי שמי בו

הק' אליעזר בר כ' יוסף ישראל

ז"ל לבית בומלי"ע

Ms. or. oct. 2145

acc. ms. or. 1924. 17.

14 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 8v-14v unbeschrieben; Hebräische Pagination: ד-י (=fol. 5r-8r); 9:15cm (ca.8:ca.13cm); ca. 37 Zl.; Kustoden; Haupttext: Deutsche Quadratschrift, Kommentar: Maśqeṭschrift, 18. Jh.

Auf fol. 6rv verzierte Umrahmung des Textes.

שחיטה ובדיקה

Šeḥiṭa u-bediqa. Über rituelles Schlachten und Prüfen des Fleisches, mit dem Kommentar באר אברהם, Beʾer ʾAbrāhām (Ende defekt).

Der Verfasser des Haupttextes ist Jaʿaqōb Weil.

E (fol. 8r): ... / ויש מכשירין עוד חליף צוררות / האוננת (Kustode)
(Bediqā § 15)

Es handelt sich um eine vom Schreiber nicht beendete Abschrift der Ed. Amsterdam 1762 (vgl. FRIEDBERG, Bēt ʿēqed II, s.v. Weil). Für כסוי דם steht irrtümlich כִּסֵּה דם (fol. 5v, vorletzte Zl.).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 388.

Ms. or. oct. 2177

acc. ms. or. 1925. 382.

118 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1r, 15v, 20v-21r, 27v, 30r, 46v, 54r, 59r, 68v, 77v, 110r, 111r-115r und 118v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-קיד (= fol. 2r-115r); 10:16cm (ca.7,5:ca.13 cm); ca. 20 Zl.; teilweise Kustoden; Deutsche Kursivschrift, geschrieben vom Verfasser und abgeschlossen am 7. ~~Adr~~ 535 (=1775). Vermerk auf fol. 1v: יוזפה יצחק זצלה"ה ...(?) יום ב' י"ג אייר תקע"ד (=1812). Auf fol. 3r befindet sich ein Besitzeintrag vom Schwiegersohn des Verfassers: מגן הוא להחותם בו הק' ישראל בר שמואל חתן מוהר"י המחבר זצלה"ה.

H'Adār

Kein Titel

Rabbinische Responsen (fol. 3r-99v) nebst Novellen zum Talmud und zum Šulḥan ʿarūk (fol. 100r-110v) sowie einem Testament des Verfassers (fol. 115v-118r).

Verfaßt von Jōsēf Juzpā ben Jiṣḥāq aus Polen.

Fol. 2rv enthält ein kurzes Vorwort, dann folgt auf fol. 3r ein Gebet mit dem Akrostichon des Verfassers.

A (fol. 3r): שאלה א' / סי' א' אנכי בדרך ... ליריד פ"פ דאדר מנחם אשתוך (=1769) / ובעברי ק"ק מעזריטש נשאל מעמדי ...

E (fol. 110v): ... תבלין יבשים שרי שאינו בני יומו ודוק / היטב: [illegible]

Das Testament endet mit (fol. 118r): ... / הכותב בדמע בן אלה שנים אנכי היום ז' אדר תקה"ל ל' / יראה ורעד זמן פקודת אנוש אמרי בני יקר כבדני (=יוזפא אביך)

Die Responsen behandeln 14 verschiedene Themenkreise. Die 2. Response befaßt sich im Namen Bārūk Ḥārīf's aus Fürth mit einem Druckfehler im Šulḥan ʿarūk (ʾOraḥ ḥajjīm, Nr. 551, Glosse zu § 10), der durch falsche Auflösung einer Abkürzung entstanden ist: es muß וסעודת אירוסין statt וספרים אחרים heißen. Diese Response ist unter dem Namen R. ʾĒlijjā's aus Wilna bekannt (vgl. TALPIOTH, A Quarterly,

Ms. or. oct. 2177

118 Bl. 3 Zählungen (2x Bleistift, 1x hebr. Originalz.)

2r-115r = א - קיז

Der Text beginnt 2r (Bleistiftzählung), nach der 2.Bleistiftnummerierur

ist es Bl.3 , nach der hebr. Pag. Bl. א

Zu wenig Aufmerksamkeit wurde m. E. den Bl. 100r-110v geschenkt

(s.ABb.)

Andere Schrift, Vgl. mit dem Besitzvermerk 2r unten.

Genannte Bl. sollen von Juzpā's Schwiegersohn Jiśrā᾽ēl bar Šemū᾽ēl

stammen, der auch im Besitzvermerk genannt ist.

Ist er auch der Schreiber von Bl. 100r-110v ??

[illegible]
[illegible] בשלוה [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

קבלה [illegible] ונפלאות [illegible]
ראשון [illegible] המקדש בשלוה אומר [illegible]
המקדש בשלוה ואינה מגורשת [illegible]
פרק ה'
הרשב״א [illegible] פסק [illegible] הלכות אישות המקדש בשלוה
ואינה מקודשת [illegible]
[illegible]
[illegible] המקדש בשלוה
ואינה [illegible]
[illegible] המקדש בשלוה ואינה מגורשת
[illegible]

11 24 acc. mus. nr. 1925.382

[illegible]

ולא [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ממני [illegible] הכהן

[illegible]

[illegible]

וכהא נקטי כסוף הלוה כח ממני אליו מכא
הלוה דליתא מינייהו חוב להלוה דלוה נקיה ניהו
מלוה עבדינן ולפ"ז מתורץ הא דקיימא לן על [illegible]
ואמר ליטול הממון [illegible] דעבדינן נקיה ניהו מלוה
עבדינן [illegible] להוציא [illegible] זה דבעינן
דיהיב ליה מלוה בלא[illegible] [illegible] עבדינן כתיב
נקטי כסוף הלוה כח ממני אבל דרב לא [illegible]
ניהו נקיה מלוה עבדינן ואין [illegible] הון
הגמרא [illegible] [illegible] כתיב [illegible]
[illegible] [illegible] דיהיב לה [illegible]
[illegible] כתיב [illegible] כי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ההיא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אתו ואמר [illegible] לא [illegible] צריך
[illegible] ניהו מלוה עבדינן [illegible]
[illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] לא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] הגמרא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] באלוה [illegible]

דהא רב נמי [illegible] חוב ובההוא נקיא לא כתיב
[illegible] כי גבי מלוה עבדינן כתיב נקטי זה
[illegible] ואמר הסברא [illegible] הוא כן בלבו
[illegible] ליה וצריך [illegible] ליה כדי [illegible]
[illegible] ליה [illegible] [illegible] הוא זכה
ההיא [illegible] זכה הסברא [illegible] : [illegible] הוא כך
[illegible] הוא זכה הסברא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible]
[illegible] גבי [illegible] זה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] כתיב [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] באלוה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] כסוף הלוה צריך [illegible] ליה
[illegible] [illegible] נקטי [illegible] גבי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] באלוה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] באלוה [illegible] [illegible] [illegible]

dedicated to Hebrew Law, Philosophy and Ethics, New York 1950, Vol. IV, Nr. 3-4, 844 und 39; vgl. ~~auch StuUB Frankfurt. Hebr. 4° 8, Nr. ooo~~). Einige der Anfragen sind von Jaᶜaqōb Emden aus Altona beantwortet. Vermutlich stammen die Novellen zum Talmud und Šulḥan ᶜarūk von Juzpā's Schwiegersohn Jiśrā'ēl bar Šemū'ēl (s.o.).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 389. Auf fol. 1r ist ein gedruckter Ausschnitt aus einem Verkaufskatalog angeklebt.

Ms. or. oct. 2240

acc. ms. or. 1926. 296.

375 fol. (bei der deutschen Paginierung wurde 206 irrtümlich zweimal verwendet) in modernem Pergamenteinband, vorn und hinten je 2 Schutzblätter; z.T. starke Beschädigung durch Wurmfraß; fol. 3r, 5r, 6v, 7v, 8v-9r, 26v, 31v, 33v, 36v-37r, 38v-39r, 40v, 43v, 45v, 46v, 47v, 48v, 49v, 51v, 52v, 53v, 55v, 56v, 60v, 61v, 62v, 64v, 71r, 75v, 76v, 83r, 84r, 85v, 88v, 89v, 95v, 97r, 98r, 102r, 109v, 114v, 116v, 124r-125v, 135v, 136v, 137v, 138v, 140v, 141v, 142v, 144v, 145v, 146v, 148v, 149v, 150v, 151v, 152v, 153v, 157v, 158v, 159v, 161v-162r, 163r, 165v, 166v, 167v, 168v, 171v, 172v, 173v, 179v, 180v, 182v, 183v, 185v, 192v, 193v, 194v-195r, 199v, 203r, 204v, 205v, 208v, 209v-210r, 212v, 215v, 220v, 221v, 240r, 244r, 245v, 249v, 251v, 252v, 254v, 256v, 258r, 259v, 262v, 263v, 267r, 268r, 269v, 270v, 271v, 276v, 279v, 281r, 282r, 283r, 285v, 286v, 287v, 292v, 294v-295r, 296v, 298v-299r, 301r, 302v, 303v, 304v, 307r, 308v-309r, 312v, 314r, 316v, 318r, 321v-322r, 324r, 325v, 327r, 328v, 329v-330r, 334v, 335v, 336v, 337v, 338v, 339v, 340v, 342v, 343v, 345v, 347v-348r, 350v, 351v, 353v, 356v, 362r, 364r und 366v unbeschrieben; 15:21cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; vereinzelt Kustoden; Spanische Maśqetschrift, 16. Jh., mit zahlreichen Zufügungen und Ergänzungen der Besitzer Jaʿaqōb ibn Ṣūr (fol. 36r: ספר ליקוטים מארץ ישראל / תובב"א קניתיו אני יעקב / אבן צור יס"ט) und Refāʾēl ibn Ṣūr aus Fes (Stempel auf fol. 36r, 165r, 191v u.ö. sowie Unterschrift auf fol. 36r).

Die Hs. ist falsch gebunden, die richtige Reihenfolge der Blätter lautet: fol. 36r-375v, 2r-35v und 1rv.

<u>ספר העורב</u>

Sēfer hā-ʿōrēb. Buch der Vermischung. Bibelkommentar mit fortlaufmmmenden Erklärungen zu Josua (fol. 36r-43r), Richter (fol. 44r-49r), Samuel (fol. 50r-75v und 86rv), Könige (fol. 75r-85r), Jesaja (fol. 87r-137r), Jeremia (fol. 138r-167r), Hesekiel (fol. 168r-169v), Dodekapropheton (fol. 170r-209r), Psalmen (fol. 210v-354v) und Proverbien (fol. 355v-375v, 2r-35v und 1rv); häufig mit mystischer Deutung.

A (fol. 36r): הלא צותיך חזק ואמץ' יר' כי אעפ"י שצויתיך
חזק ואמץ ואלו הדברים מורים / על תוקף ~~XXX~~ וחוזק האומות
אשר אתה הולך להלחם בהם עכ"ז אל תערוץ ואל / תחת כי האומות
אשר אתה נלחם בהם החוזק שלהם' הוא נחשב כאין הואיל ועמך יי'
אלהיך בכל אשר תלך: / ... (zu Jos 1,9)

E (fol. 1v): בדברים לא יוסד עבד יר' המתוכחת עם א' והמוכח מתנצל
זה יקבל התוכחת אבל / העבד אחר שמפחד לענות לאדונו לא יוסר
לעולם בחשבו שלא חטא לו: / בדברים לא יוסר עבד וגו' כאשר
יוכיחו האדם על שגגתו אשר שגג והוא עונה ומתשל / ממנה אח"כ
יורה לו המוכיח כי אין התנצלות יקח התוכחת בלי ספק אחרי
ראותו / לנגד עיניו פשעו וחטאתו' אבל לא יוסר לעולם בדברים
אפע"פ שיבין התוכחת כי / לענות ולהתנצל מאדוניו ויחשוב בלבו
שלא חטא לו הקשיבו התנצלותו: (zu Prov 29,19)

Der Verfasser erwähnt Rabbēnū Nissīm mit der Eulogie der Verstorbenen (fol. 210v, Zl.6), schrieb also nach 1480. Auf fol. 195v (Zl.23), 203v (Zl.3) und 24r (Zl. 1f.) führt der Verfasser spanische Sprichwörter an. Fol. 310r (4. Zl. von unten) heißt es in den Nachträgen des ~~Hmm~~ Verfassers: כי האומן כשרוצה לבנות בית לוקח דפטר ומצייר בו. (zu Ps. 111)
Fol. 375r heißt es ebenfalls in einem Nachtrag: וכאומרים בלשון / ערבי ... (zu Prov 11,12, links unten)
Häufig werden תנחומא, פסיקתא und andere Midrāšīm sowie Rašī zitiert. Auf den Fol. 238v, 246v, 285r, 316r, 355r, 371v, 2r und 6r befinden sich Ergänzungen von ʿŌbed ibn ʿAṭār. Welche der zahlreichen anderen Nachträge auf Jaʿaqōb und Refāʾēl ibn Ṣūr zurückzuführen sind, läßt sich auf Grund des Schriftcharakters höchstens wahrscheinlich machen, jedoch nicht sicher nachweisen. ʿŌbed ibn ʿAṭār schreibt auf fol. 285r: שמעתי על שם החכם כה"ר אברהם המתבודד ..., ~~und~~ auf fol. 238v: שמעתי על שם החכם ב"ר אברהם נאבארו י"ץ und auf fol. 371v: ראיתי כתוב בספר מזכיר לדוד להחכם כה"ר דוד גבאי ז"ל שליח חברון תוב"ב שבא / לכאן לפאס יע"ה בשנת התפ"ד ליצירה (=1524) והלך לתאפילאלת בשנת תפ"ה (=1525) ונפטר בעו"ה / ומצאתי כתוב בספר הנז ... (vgl. A.YAARI, Šillūḥē ʾereṣ Jiśrāʾēl, Jerusalem 1951, S. 852).

ʿŌbed ? ʿAṭar ?

Der Titel wurde auf Grund eines Vermerkes von ʿŌbed ibn ʿAṭār auf fol. 355r genannt, dort schreibt er: ספר זה הוא נקרא ספר הערוב רוצה לומר שהוא מעורב מכל חידושים / ורובו ככולו הם חידושי חכמי קאסטלייא ז"ל.
Fol. 8r, 168r und 247r verweist der Verfasser auf seinen Pentateuchkommentar.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 390.

Abschrift eines Briefes von שלמה בן סמחון an Semū'el ibn Danan. Fol. 126v-13ov enthalten Gebete סליחה(אליך ה׳ נשאתי עיני), פסוקים(תפלה למשה) und תחינה(ה׳ יושב ברום מעונים) mit מצלאין אנחנא. Die fol. 131r-139r bringen die Abschrift eines Bittbriefes aus Jerusalem (vom 15. Sebat 5454=1694) mit einem Bericht über die dortigen Verhältnisse. In diesem Brief werden erwähnt: יעקב לוי ברוכים נר"ו וכמהה"ר יוסף קונקי נר"ו.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 391; über den Verfasser s. J.M.TOLEDANO, נר המערב, Jerusalem 5671 (=1911), S. 14o-149. Ein Teil des Werkes wurde veröffentlicht, vgl. TOLEDANO, a.a.O., S. 142, Anm. 76.

Nachprüfen: G. Vajda, Un recueil de textes hébraïques judéo-marocains 1951!!

<u>Ms. or. oct. 2240</u>

206 doppelt. Beschreiber zählt aber 206 nur einmal; dadurch stimmt seine Blattzählung ab 207 nicht mehr mit der Bleistiftzählung der Hs. überein.

207 d. Hs. = 208 der Beschreibung. usw. bis 374 (Bleistiftzählung d. Hs.) = 375 der Beschreibung.

Ms. or. oct. 2251

acc. ms. or. 1926. 299.

143 fol. in modernem Ledereinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 2v, 4v, 10v, 11v-12v, 13v, 139v-140r, 141r und 143v unbeschrieben; 10:14,5cm (ca.8,5:ca.12,5cm); 14-23 Zl.; Kustoden; Marokkanische Masqetschrift, begonnen am Donnerstag, dem 6. Ḥešwān 5450 (=1689) in Fes(?, fol. 14r), abgeschlossen nicht vor 1694.

Besitzvermerk auf fol. 3v: זה עט סופר שלי אני הצעיר חיים רפאל הלוי בן צהר ...

עט סופר

ʿEt sōfēr. Urkundenformulare, Briefe, Gedichte und Aufzeichnungen. Die Urkundenformulare sind z.T. charakteristisch für die marokkanischen Juden.

Verfaßt von Jaʿaqōb ibn Ṣūr (1673-1753), Rabbiner in Fes.

A (fol. 14r): ביסמנא טבא ... / ... (Z. 5) אתחיל / לכתוב עט סופר ותהי התחלתו יום חמישי ש/ששה ימין לחדש חשון שנת למען תלך בדרך טובים לפ"ק השם ... / ... אמן :/ שטר שידוכין ...
(das zweite Wort des angeführten Verses [תלך] weist vermutlich auf das Jahr 5450 hin).

E (fol.139v): ... / כער הצאן צאן קדשים צאן ירושלים ... / (fol. 139r, Z. 10) ובנפש אחיכם המודכאים החו' בעה"ק ת"ו שנת תמיד / עיני ה' אלהיך בה לפ"ק בט"ו בשבט ... / ... עכ"ל תושלב"ע

Die fol. 1r-3r, 5rv, 10r-11r und 140v enthalten Namenslisten mit Angaben von Geldbeträgen (Schuldenlisten?). Auf fol. 4r und 6r-9r befinden sich Segullot in hebräischer, aramäischer und arabischer Sprache. Fol. 13r trägt einen Vermerk von fremder Hand, in dem der Verfasser (יעב"ץ) bereits mit der Eulogie der Verstorbenen erwähnt wird.

Die mannigfaltige Formularsammlung beginnt mit fol. 14r und endet auf fol. 78v. Bei den beiden letzten Formularen (Heiratsurkunden) handelt es sich um Parodien: Es sind Klagen um den Tod junger, unverheirateter Personen (fol.77v: כתובת לבחור שמת בקצרות שנים und fol. 78r: כתובת בתולה שמתה בקצרות שנים). Fol. 72r bringt ein Verzeichnis der Flüsse in Fes. Fol. 79v-126r und 141v-142v enthalten eine Sammlung von Briefformularen zu verschiedenen Anlässen, anfangs in arabischer Sprache. Auf fol. 86r-87v befindet sich die

Ms. or. oct. 2252

acc. ms. or. 1926. 297.

97 fol. in modernem Einband; fol. 1rv, 36r-38v, 59r-61v, 86v - 87v, 92r-96v und 97v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-לד (=fol. 2r-35r), א-כ (=fol. 39r-58r) und א-כה (=fol. 62r-86r); fol. 97 hat größeres Format und ist vom Schreiber später eingefügt worden; 14,5:20,5cm (ca.10: ca.15,5cm); ca. 22 Zl.; vereinzelt Kustoden; Italienische Kursivschrift, geschrieben nach dem 24. Januar 1845 (fol. 69v: בשנת התר"ה יום לחדש טבט Corrispondente li 24. Jan. 1845) in Ferrara. Fol. 97 wurde im Jahre 1849 geschrieben.

מנהגים של כל השנה

Minhāgīm šel kol ha-šānā. Synagogenordnung der italienischen Gemeinde zu Ferrara; in 3 Teilen.

Ü (fol. 2r): חלק ראשון / מנהגים של כל השנה לקק"י איטאליאני

Ü (fol.39r): חלק שני / סדר קריאות ספר תורה של כל / השנה

Ü (fol62r): חלק שלישי / מנהגים שלא כסדרן ותפלות / וסדרים לעתים ידועים

A (fol. 2r): בימי השבוע בשחרית בבוקר בשעה הכתובה בטאווליטא / מתחיל ...

E (fol.85v): ... / סדר קרבן תודה לרפואת החשמן גידזיפי ארגוליני / ... / (fol. 86r) מזמור ק"ז יאמרו גאולי ה'

יא טרן ja

Dann folgt auf fol 88r-91v ein Inhaltsverzeichnis.

Die Hs. enthält auch solche Riten, die nur für die Gemeinde in Ferrara galten. Auch örtlich bedingte Fest- und Fasttage sind beschrieben.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 392.

vgl. A. Pesaro, Memorie storiche 1878

Ms. or. oct. 2253

acc. ms. or. 1926/7. 298.

40 fol. in modernem Ledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 13,5:20cm (ca. 12:ca. 18cm); ca. 30 Zl.; Kustoden; Spanische Kursivschrift, 13. Jh.(?).

Unvollständig.

תקוני זהר

Tiqqūnē zohar. Kabbalistischer Kommentar zu den ersten sechs Kapiteln der Tora in 70 Abschnitten; zwei Fragmente.

Fragment 1:

A (fol. 1r): והא שור איהו מסיטרא דדוכיא ... (Ed. S. 100)
E (fol. 3v): ... /תיקונא תמינאה בהוראה ... / ... (letzte Zl.) שריא
כ"ה על ישראל בכ"ה / בכסלו (Kustode) (Ed. S. 96)

Fragmmtment 2:

A (fol. 4r): איהי לכת עין וראי נקודה זעירא ... (Ed. S. 99)
E (fol. 40v): ... ואם לית ביה שרטוטין במצחיה ... / ... על ארבעה
לא אשיכנו: / שרטוטין (Kustode) (Ed. S. 340)

Reihenfolge und Ordnungszahl der einzelnen Tiqqūnīm weichen wesentlich von der Ed. Brody (o.J.) ab. Auf den ersten Abschnitt (Tiqqūn 14) folgen die Tiqqūnīm 11-13 der Editmmm. In Fragment 2 folgt dem ersten Abschnitt (Tiqqūn 13) die Mitte des 21. Tiqqūn in der Ed. (ד"א ועשה לי מטעמים). Die Hs. enthält viele Varianten und ist für eine kritische Ausgabe des Werkes heranzuziehen. Nach fol. 3, 15, 27, 29 und 39 fehlen Bl.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 393.

Ms. or. oct. 2254 ✓

acc. ms. or. 1926. 300.

Sammelband in 10 Teilen.

221 fol. in Ledereinband mit Streicheisenrahmen und Blütenstempeln; fol. 137-151 am Innenrand beschädigt; fol. 1r, 2rv, 8v, 69v, 151v, 205v, 214v-215r, 216r-218v und 219v-221v unbeschrieben; Hebräische Pagination: יד-עז (=fol. 3r-66r, כס fehlt), עח-קסב (=fol. 70r-151r, צג und קא-קב fehlen), dann alte Paginierung: 1-54 (=fol. 152r-205r); 10:14,5cm (ca.8:ca.12cm); 16-30 Zl.; Kustoden; Spanische Kursivschrift; Teil IV-VI Maśqeṭschrift (anscheinend alles von derselben Hand), 18. Jh. (?).

Besitzeintrag von אברהם בן יוסף גייאן bzw. "Abraham Djian" auf fol. 1v, 2v, 120v, 137v, 138v, 206v und 215v sowie in den beiden Einbanddeckeln. Auf fol. 219r befinden sich Geburtseintragungen aus späterer Zeit: בסימ״ט ... יצאתה אשתי מב"ת מן אוראן יע"א עשרים בכסליו תקע"ט (=1819) לפ״ק.

Teil I = fol. 3r-43v; Teil II = fol. 44r-49v; Teil III = fol. 50r-69r; Teil IV = fol. 70r-97v; Teil V = fol. 98r-137v; Teil VI = fol. 138r-147v; Teil VII = fol. 148r-151r; Teil VIII = fol. 152r-205r; Teil IX = fol. 206r-213v; Teil X = fol. 214r.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 482; ~~zu den Losbüchern s. Hebräische Bibliographie VI, Berlin 1902, S. 120-123.~~

I

[אורים ותומים]

ʾŪrīm we-tummīm. Wahrsagen durch Lose; Ende defekt.

A (fol. 1r): אלו הגורלות של קודש שהיו משתמשין בבית שני / בהם שנתחברו על ידי ע' זקנים בימי תלמי / ...

E (fol. 43v): ישפה ד' ... ר

(ישפה ה-ו fehlen)

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 30, Nr. 598; STEINSCHNEIDER, HÜ, § 533, Nr. 8, S. 870. Das Werk ist auch unter dem Titel גורלות [של] אורים ותומים bekannt, vgl. u. Teil IX.

II

פתרון חלומות

Pitrōn ḥalōmōt. Traumdeutung.

Dem Hai Gāʾōn zugeschrieben.

Ü (fol. 44r): ספר פתרון חלומות שחיבר רבינו האיי ז"ל
A (fol. 44r): יום ראשון כל מה שתראה ...
E (fol. 49v): ... שער התבשילין י"ג / האוכל דבר שהוא חמוץ
רע לו ... / ... (verlesen ?) תבשיל או בשר / טוב לו:

P. 73
f. 113v

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 503, Nr. 1328; STEINSCHNEIDER, Mch., Nr. 112/49, S. .

III

גורלות

Gōrālōt. Wahrsagen durch Lose.

Dem ʾAbrāhām ibn ʿEzrā zugeschrieben.

Ü (fol. 50r): אתחיל לכתוב ספר גורלות / של הראב"ע זיע"א
A (fol. 50r): אמר המחבר גורלות אלו שהרוצה לשאול ...
E (fol. 69r): ... / נביא עזרא ס': / (verlesen ?) י"ב הפחד
שפחדת לא יבוא עליך כי ה' יעזרך ... / תם ... ולע"י:

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 94, Nr. 90; STEINSCHNEIDER, HÜ, § 533, Nr. 6, S. 869.

IV

גורלות

Gōrālōt. Wahrsagen durch Lose.

Dem Saʿadjā Gāʾōn zugeschrieben.

Ü (fol. 70r): אתחיל לכתוב גורלות שחבר / הרב סעדיה גאון ומבקש
מאל / שיתן לי כח ואון:
A (fol. 70r): הקדמה: צוה המחבר גורלות האלו וז"ל שלא / ישאל בהם
כי אם בכונת הלב ...
E (fol. 84v): כלל אחר דע לך אחי אם השלכת הגורל ונתעלם ממך מחשבת /
השואל ... / ... ובעל הצומח הוא הנקרא .

(vgl. fol. 151r)

Hier bricht die Hs. auf der Mitte der Seite ab und setzt wieder ein mit:

A (fol. 85r): אלו הם הימים אשר תקנו להשליך הגורל ...

E (fol. 97v): ... לש"ה יאמר בליל שבת מזמור ה' רועי ... / ... / ... אנא בכח אלו השמות שזכרתי בזה הלילה שהוא / כך וכך

(Ende des Abschnittes הוראות בתי הגורל)

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 94 f., Nr. ; STEINSCHNEIDER, Mch, Nr. 228/3, S. 403 ; DERS., HÜ, § 533, Nr. 1 und 5, S. 868 f. Fol. 85r-97v sind vielleicht ein separater Teil, vgl. u. Teil VI, STEINSCHNEIDER, Mch., Nr. 294 F, S. 156 .

V

גורלות

Gōrālōt. Wahrsagen durch Lose; mit 256 Fragen und Antworten.

Verfaßt von Ḥajjīm Vital.

Ü (fol. 98r): זה הספר הגורלות למור' מוהרח"ו זצלה"ה

A (fol. 98r): קודם כל דבר צריך שתדע שהגורל הזה יוטל בס' ארבע ועשרים / שיש בו עמודים ...

E (fol.137v): רנו ליעקב שמחה / אם תרצה לידע באיזו שנה תהיה גאולת ישראל ... / ... ויקבץ גליותנו / בעגלה ... כי"ר אמן (ℋ. 6) נס"ו תם תם תם / תמו ונשלמו רנו תשובות˙ / כנגד רנו שאלות˙ לאל / עולם תהלות / לכבוד / השם הטוב המו"ז דוד שוראקי / יצ"ו ה' אתו / אכי"ר

Vgl. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 533, Nr. 11, S. 871.

VI

רעשים ורעמים

Reʿāśim ū-reʿāmim. Meteorologische Voraussagen nach Gewittern; nach Monaten geordnet.

Ü (fol. 138r): אתחיל לכתוב סדר רעשים ורעמים בס"ד

A (fol. 138r): ניסן אם ירעיש ביומי ...

E (fol. 147v): ... / כה אמר ה' אל דרך הגוים ... / ... יחתו הגוים מהמה: גוים יחתו (...)/ תושלב"ע בנל"ך

Vgl. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 541b, S. 905 f.

X

גורל של המזלות ושבעה כוכבי לכת

Gōrāl šel ha-mazzālōt we-šib‘ā kōkebē leket. Astronomisches Losbuch; Ende defekt.

A (fol. 214r): גורל של המזלות וז' כוכבי לכת וזה ...(?): אם ירצה לעשות / איזה גורל ...

E (fol. 214r): ... / באב לכבשי יא ... / (letzte Z.) ... ותרבה ותצפר' ולא

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 95, Nr. 91.

VII

גורלות

Gōrālōt. Wahrsagen durch Lose; vorwiegend arabisch (am Innenrand beschädigt, s.o.)

Ü (fol. 148r): ספר הגורלות

A (fol. 148r): לבואן: אסעד: לבייאן: ...

E (fol. 151r): [כלל א]חר דע לך אחי אי(!) השלכת הגורל ... תם

(vgl. fol. 84v)

Vgl. Teil IV.

VIII

Kein Titel

Losbuch und Astrologisches in 4 Teilen; vorwiegend arabisch.

Das Werk beginnt auf fol. 152rv mit 16 Würfeleinteilungen (א, לכוסג, טלה, רע, זכר, מזרח, אש), dann folgt auf fol. [illegible] אתחיל לכתוב / ... ביאור לכ"ט(?) והלקתיו לארבעה חלקים / ...

E (fol. 205r): דגים הוא ככב ... / ([illegible].13) ופלול. כשנ"ץ חל"ם ... / ... אשרי הגבר אשר שם ה'(!) מבטחו / ולא פנה וכו' תושלב"ע

IX

אורים ותומים

'Ūrīm we-tummīm. Wahrsagen durch Lose; wie Teil I nur mit anderen Unterteilungen.

A (fol. 206r): אתחיל לכתוב גורלות של אורים ותומים ... / וקודם ... צריך שיתפלל ... / רבש"ע אלדי האלדים ...

E (fol. 213v): זהו סדר השלכת הגור הזה ... / ... ([illegible] Hl.) מניך הנקודות / שנשארו בידך וזו היא תשובתך וכן כלם ודוק ותשכח:

M 96 103 +

Ms. or. oct. 2348

acc. ms. or. 1926. 372.

26 fol. in Pappeinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1v und 25v-26v unbeschrieben; 14:19cm (6:11cm); 11-12 Zl.; Kustoden; Italienische Quadratschrift, geschrieben im Jahre 5524 (=1764) in Bossetto.

Das Titelblatt ist mit Federzeichnungen verziert. Im vorderen Einbanddeckel befindet sich eine ausführliche Beschreibung der Hs.

סדר יקום פורקן והזכרת נשמות

Sēder jequm purqān we-hazkārat nešāmot. Memorbuch der deutschen Gemeinde in Bossetto zum allsabbatlichen Seelengedächtnis; mit den dazugehörigen üblichen Gebeten und Mī-še-berak-Texten (fol. 3r-9v und 25r-26v).

T (fol. 1r): סדר / יקום פורקן / והזכרת נשמות שאומרים בכל / קהילת הקדש / אשכנזים / מידי שבת בשבתו / פה בוסיטו שנת ה'ת'ק'כ'ד' (=1764)

Dann folgt auf fol. 2r: אחר הקריאה ... יקום פורקן ...

und auf fol. 8v: ... יזכור אלהים / נשמת רבינו / שמעון / ואשתו מרת חנה ... / ... (Zl. 10) בעבור שקנו בית / הקברות במגנצא ...

E (fol. 24v): ... / מי שברך שנותנין שם לילדות / (fol. 25r, Zl. 6) ... ובימיה תושע יהודה ... / ... ובא לציון גואל אכי"ר:

Die Hs. stimmt im Wesentlichen mit ~~SB Marburg,~~ Ms. or. oct. 2914 (Nr. oo) überein, lediglich bei den Namen finden sich einige Abweichungen. Die Namen der Provinzen und Städte sind mit lateinischen Buchstaben geschrieben.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 394.

R. Anchel, Napoléon et les Juifs 1928
F. Piétri, Nap. et les Israélites 1965
B. Mevorah, Napoleon u-tekufato 1968

<u>Ms. or. oct. 2348</u>

Im vorderen Eibanddeckel ist eine maschinenschriftl.
Beschreibung der Hs. eingeklebt.
Unberücksichtigt in der vorliegenden Beschreibung blieb alles,
was Bl.5r angeklebt wurde (Napoleone primo zB)
(s. Abb.)

106 / 5

5r (aufklappbar)
(hier nicht aufgeklappt)

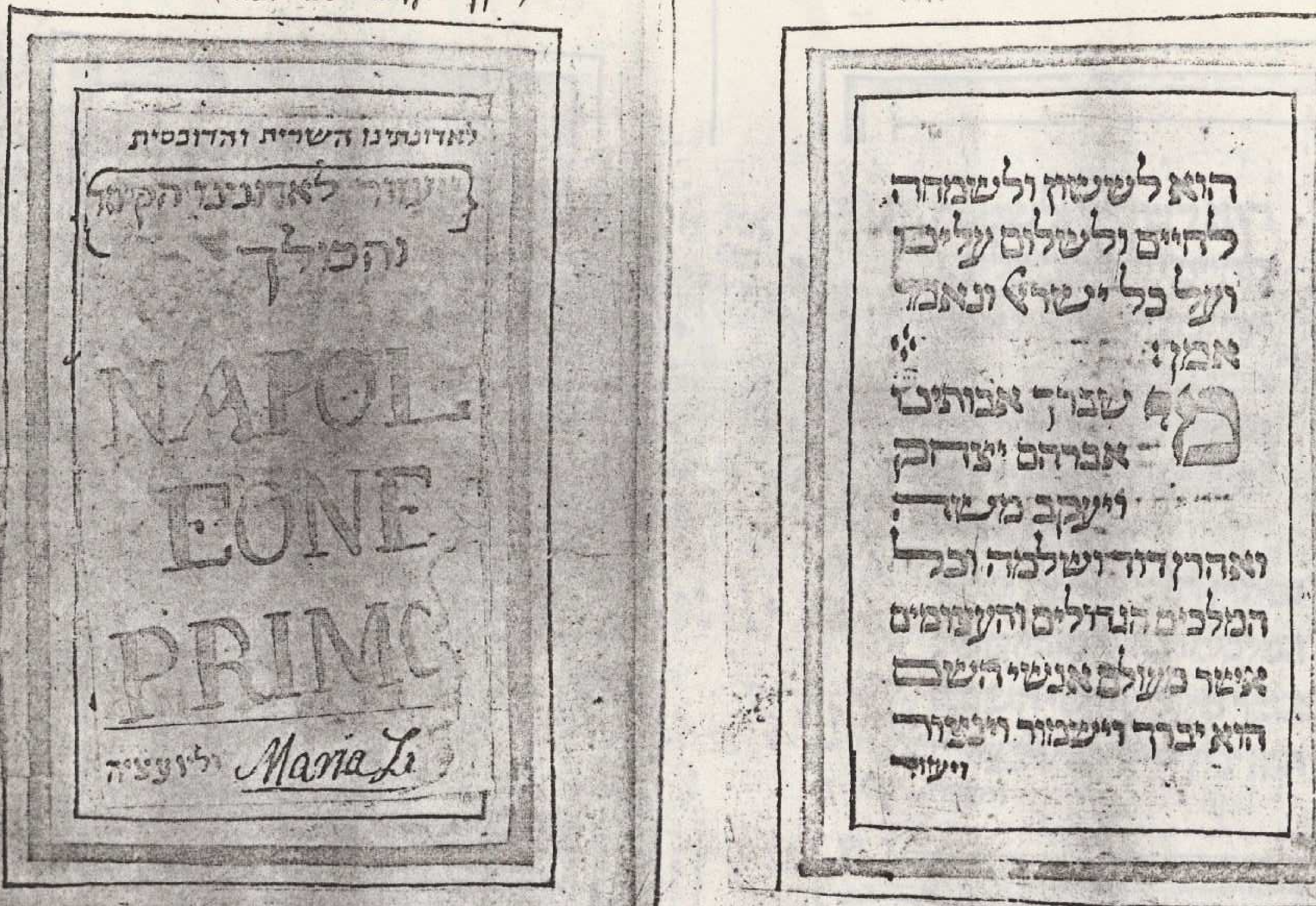

5

5r (aufgeklappt)

Ms. or. oct. 2364

acc. ms. or. 1926. 154.

322 fol. in dunkelbraunem Maroquineinband mit Streicheisenlinien und Blütenstempeln (15. Jh.); fol. 4r-6v, 24v-27v, 152v, 172rv und 2o4rv unbeschrieben, fol. 319r ausradiert und mit fol. 319v neu begonnen; 9:12,5cm (4,5:7,5cm); ca. 16 Zl.; Italienische Quadratschrift auf Pergament, ca. 14. Jh., geschrieben von Jaʿaqōb sōfēr (ob derselbe Schreiber wie bei ZUNZ, Abschreiber, Nr. 6o3 ?)(fol. 1v und 115r Randnotiz), fol. 319v bis Ende Mašqeṭschrift.

Die Hs. ist kunstvoll ausgeführt und weist zahlreiche, von blauen und roten Feldern mit Arabesken umgebene Initiale auf. Federzeichnung auf fol.1r: Ein Hahn, der auf einer Ähre steht und Körner aus ihr pickt; darüber befinden sich Morgenstern und Halbmond sowie die Buchstaben שׁ und ט (= שוחר טוב).
Mit diesen Symbolen soll auf das Frühaufstehen zur Ausübung religiöser Handlungen hingewiesen werden.

Besitzvermerk auf fol. 7r: יהושע מפרו׳ יצ"ו . Auf fol. 1r befindet sich ein kaum noch leserlicher Besitzvermerk: שלי שלמה חיים..(?) יצו ... (vgl. ZUNZ, Abschreiber, Nr. 1129).

מחזור

Mahzōr. Gebetbuch nach italienischem Ritus für das ganze Jahr, mit zahlreichen Anweisungen.

A (fol. 1v): בראשית ברא אלהים ... / (Zl. 14) ... ושלישים / יסעו: / (fol. 2r) אלו שבעים ושתים פסוקים ... / (fol. 7r) אעירה שחר על דברתך / ...

E (fol. 319v): אני חטאיתי ואשמתי והרבתי ... / (fol. 322v) וסלחת לעמך אשר חטאו לך / תם תל"ח

Die Pijjuṭim der Hs. sind bei DAVIDSON, Thes., verzeichnet. Das ʿAlēnū- und das Achtzehngebet sind zensiert. היום צאמצינו hat das vollständige Alphabet (fol. 161v); vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 137, Nr. 5oo. Zu den Šōfartönen sind Noten vorhanden (fol. 212v); vgl. JISHAQ Rivkind, in: Studies in Bibliography and Booklore, Cincinnati 1953, Vol. I, S. 201-204. Als ältestes Beispiel kann diesbezüglich ein Geniza-Fragment der Landesrabbinerschule in Budapest (Nr. 111, Bl. 1o) in Betracht kommen. Die Noten der Soncino-Ausgabe (vgl. RIVKIND, a.a.O.) sind nicht in hebräischer Reihenfolge gegeben. Auch viele jemenitische Gebetbücher enthalten die Noten für den Šōfār.

vt

Ms. or. oct. 237o

acc. ms. or. 1926. 301.

6 fol. in modernem Ledereinband; vorn und hinten je 1 Papierschutzblatt; 7 : 9,5 cm (ca. 5 : 7 cm); ca. 15 Zl.; Deutsche Masqeṭschrift auf Pergament, ca. 16. Jh.

Kein Titel

Mystisches Bewirkungsverfahren.

A (fol. 1^r): בשם יהוה ... / קפיצת הדרך / משביע אני עליכם ...
E (fol. 6^v): ... / למקשה ללדת ... דהו מהא דגת / נשלם

Dann folgt eine stark verwischte Ergänzung in Italienischer Masqeṭschrift: צמרכד(?) ... / ... / והוא שם החרב [של משה] ... /
... חרב ... ויטל(?) ...

Auf fol. 2^r beginnt: שאילת חלום להרב החסיד / ר' יהודה ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 396.

M

12

110

+

Ms. or. oct. 2371

acc. ms. or. 1926. 401.

7 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; Bleistiftnummerierung

Hebräische Pagination: א-ז (=fol. 1r-7r); 12,5:18,5cm; zweispaltig, jede Kolumne ca. 4,5:14cm; 27 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, lt. fol. 7v abgeschlossen am Mittwoch, dem 4. Tammūz 1635.

לשון זהב

Lešōn zāhāb. Kurzgefaßte Grammatik der hebräischen Sprache.

A (fol. 1r): ספר לשון זהב / והוא קצור הדקדוק נלקט מחכורי' שרבי' / הדקדוק נק' מלאכת הדבור שמלמד ל/לדבר צחות ...

E (fol. 7v): ... / הסמוכים הם המתגים ... / (Zl. 18) כמו נבר־הארץ: / הנכרים הם המתגים הבאים / תחת התיבה ... / מהכללים הנזכרים / למעלה / תו"ש לכ"ע / יום ד' ר' ימים לח' תמוז שצה לפ"ק

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 397.

Vorne echt: Teil II - fol 45r - 99v
hier wieder 46r

T (fol. 46r): ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה / ספר שערי תורה / חברו
הפילוסוף האלקי כמה"ר דוד פינצי / נ"ע בן החסיד כמה"ר מנחם
עמנואל / זלה"ה מתושבי בולונייא ומנכבדיה / נחלק לשלשה חלקים
עשאו בעיר / סאוויליאנו אשר במדינת פיאמונטי שנת חמשת /
אלפים ושלש מאות וא/וארבעים ליצירה / ושמה נתבקש ב/בישיבה של
מעל' / בשנה שלאחרי' / תהי נפשו /צרורה / בצרור החיים את ה' אלקיו

Dann folgt (fol. 47r) ein an den Sohn des Verfassers gerichtetes Vorwort: הנה חברנו לך השערים האלה לשתי סבות ... .

Dieses Vorwort enthält auch die Übersicht und Einteilung der beiden ersten Teile des Werkes.

A (fol. 50r): החלק הראשון / א' הטענה הראשונה מצד קדמות המניע
הראשון / ...

E (fol. 99r): ... / ודע בני כי עם האחור הגדול הזה, רצוני איחור
הגאולה, יש בו מהחסד האלקי / וזה באופנים שונים / (fol. 99v, unten)
ואתה בני תוכל להשתמש בתשובה זו עם הכלים / במשל מי שנושה בחברו
אלף זוז ואם יגבה / כלם (Kustode)

Die Hs. bricht gegen Ende des dritten Teils des Werkes ab. Der erste und der zweite Teil behandeln חדוש העולם. Der dritte Teil handelt von:
ידיעה, השגחה, תורה מן השמים, נבואה, שכר וגמול, תחית המתים.
Im Vorwort sagt der Verfasser (fol. 47r): ויען כי דברי הפילוסוף אריסטו
היוני יקרו מאד / (Z. 17) ... הנה הוא המנגד הגדול / לבעלי הדתות
ובפרט בחדוש העולם ובהשגחה ובזולתם / מהיסודות התוריות ... / ...
לכן ובעבור זאת, התר / הספקות הנופלות בשרשי תורתנו ... / ... כלם
לקחתים מדברי הפלוסוף הנ"ל ולא מזולתו / ... / ... למען דעת ... כי
לא כיסודות / המצריות העבריות, כי חיות ואמתיות הנה.

Vielleicht handelt es sich um ein Unikum. Über den Verfasser vgl. JE, ~~Bd.~~ Vol. 5, S. 389, s.v. Finzi, und M. STEINSCHNEIDER, Letteratura italiana dei giudei, Sonderabdruck S. 50.

Ms. or. oct. 2405

acc. ms. or. 1926. 150.

Sammelband in 2 Teilen.

99 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1v, 2v, 44v-45v, 49v und 65r-67v unbeschrieben; 10:15cm (ca.7:ca.10,5cm); ca. 27 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 16. Jh.

Vorn eingeheftete Beschreibung der Hs. von J.M.Toledano. Besitzvermerke auf fol. 1r: Valabrega ולאבריגה; fol. 2r: הגיע לחלק כמ' שלמה ידידיה שלמה פואה יצ"ו. dann: פואה יצ"ו מאייו שנה (=1595)

Teil I = fol. 2r-44r; Teil II = fol. 45r-99v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 399.

I

חסדי יי

Hasdē ʾadōnai. Homilien zu den Psalmen.usw.

Im Jahre 1494 verfaßt von Jōsēf Jaʿabeṣ aus Mantua.

T (fol. 2r): מאמר חסדי יי לרב החסיד / מהרר יוסף יעבץ / הדורש נצבה / בקושטאנטינה / ...

E (fol. 44r): ... / אמר יצחק ... / (ẓl.5) ... אם / ירדפס בלי רשות, ובגזרת / נה"ש ושלמא / רבא על כל / ישראל ועל / רבנן / אבי"ר / ס.

Es handelt sich um eine Abschrift der Ed. Konstantinopel 1533 (vgl. STEINSCHNEIDER, Bodl., S. 1474, Nr. 5932 f., und FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. 385, Nr. 1065).

II

שערי תורה

Šaʿarē tōrā. Tore der Tora. Religionsphilosophisches Werk in drei Teilen; Ende defekt.

Im Jahre 1580 in Savigliano verfaßt von Dāwid ben Menaḥem ʿImmānūʾēl Finzi.

Aus dieser Hs. veröffentlichte JEFIM SCHIRMANN, in: Anthologie der Hebräischen Dichtung in Italien (מחבר השירה העברית באיטליה), Berlin 1934, S. 522, das "Jigdal".

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 395.

Ms. or. oct. 2405

Auf dem ersten Blatt der Hs. steht vorne (r) nur das eine Wort: Valabrega. Während nun eine Bleistiftnummerierung der Hs. auf dem nächstfolgenden Blatt, dem Titelblatt der I. Schrift beginnt, hat der Beschreiber bereits das erste , fast leere Blatt, als Blatt Nr. 1 gezählt. Dadurch verschieben sich nun die Zählung in der Hs. und die in der Beschreibung um eine Zahl. Aber auch in seiner Beschreibung geht der Verfasser nicht konsequent vor: Teil II beginnt laut Beschreibung 45r (wieder in Übereinstimmung mit der Bleistiftzählung) müßte aber konsequenterweise 46r beginnen.

Das Akzess.-Journal zählt scheinbar auch nicht das erste leere Bl. mit, sondern spricht nur von 98 Bl.

כתבי־יד מספרייתו של רבי נחום דובער פרידמאן מסאדיגורה,

M 117

Ms. or. oct. 2409

acc. ms. or. 1926. 149.

Sammelband in 2 Teilen.

42 fol. in schwarzem Ledereinband mit Blütenmustern, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 42rv unbeschrieben; Hebräische Pagination: א־כג (=fol. 2r-24r) und ב־היה(=כ) (=fol. 25r-41r; טז־יז fehlen); 9:14cm (ca. 6,5:ca.9,5cm); ca. 14 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, lt. fol.1rv geschrieben von Šelōmō Mīnā ben Mōše, Rabbiner in ש"ן (=Storchnest?) bei Lissa, abgeschlossen im Jahre 1687.

Die Hs. stammt aus dem Besitz von Naḥum Dōb(er) Friedmann בסאדאגורא (=Sadagora) in Wien (Vignette im vorderen Einbanddeckel und Stempel auf fol. 1r und 25r), vgl. Naftālī ben Menaḥēm, ~~רשומת כי"י הרבי מסאדיגורא, תרפ"ו~~ in: Areshet, an Annual of Hebrew Booklore, Vol. 1, Jerusalem 1958, S. 396 und 397, Anm. 6.

Teil I = fol. 1r-24v; Teil II = fol. 25r-41v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 400.

I

פועל ה׳

Pōʿal ʾadōnai. Mystische Bewirkungsverfahren.

Verfaßt von dem Krakauer Mystiker Nātān Spira (gest. 1634).

T (fol. 1r): ספר / פרעל ה׳ / שמות מובהקים׳ וסגולות בדוקים׳ / צרופים ומזוקקים׳ / מאדם הגדול בענקים׳ בעל מלות עמוקים

Dann folgt der Kolophon des Schreibers:

K (fol. 1r): כמופת הייתי לרבים תלמיד שהגיע להוראה בשנת תמ"ז / לפ"ק אשר נתקבלתי לאב"ד ומ"צ בק׳ ש"ן וכאשר לקחתי רשות / מן אדוני מ"ו הגאון אב"ד ור"מ מוהרר יצחק זצוק"ל אב"ד ור"מ / דק"ק ליסא. בתלמיד הנפטר מרבו׳ עמד ונשקני על ראשי / וברכני במנה אחת ומסר לי ספר הקטן הזה שבו פעולות / קבלה מעשיות אשר זכה בו מהגאון המקובל האלהי מוהר"ר נטע ז"ל בעל המחבר ספר מגלה עמוקות׳ והזהירני שלא / אתן להעתיק לזום אדם׳ ורק יהי׳ חתום באוצרתי כי / כל הפעולות שבזה הספר כולם אמתיי׳ ומנוסים בעשר / (fol. 1v) כסיונות והן השתמש בו שאיבו הגון נמצא מהרס ומחרים יסוד / הכנין וקוצץ בנטיעות ח"ו׳ הועתק אות באות מגוף הכתב של / גאון מוהר"ן ז"ל אנכי החסר שכל ומדע הק׳ שלמה המכונה / מינא בא"א מוהר"ר משה ז"ל החו׳ בק׳ ש"ן הסמוכה לק"ק ליסא

A (fol. 2r): פועל ה' / לידע כל דבר שבעולם ע"י גורל שיעלה בתורה
ובנביאי' / ובכתובים בתחלה תזהר שלא תקרא ושלא תשאול / על הגורל ...

E (fol. 24r): ... / תליה / ... (Letzte Z.) וישאר צורתו בתליו והוא ימלט /
(fol. 24v) סדר ה'' ליריאיו ... / (12) ... והירצא / משם הוא המכוין'
ודע זה' בדוק' / סליק סליק סליק

Auf fol. 5rv befindet sich eine Beschreibung, wie die Juden in (מתא) גרנהייי"ט (?) durch mystisches Gebet vor der Gefahr der Vernichtung errettet wurden. Fol. 6r bringt die שאלת חלום von Mōše ben Naḥmān. Auf fol. 8r heißt es: ... / לרציפ"ר ... והוא מזומן להתחבר / לכל איש תם / להחכים אותו ולהוסיף לו דעת ... Die fol. 8v-11v enthalten eine ausführliche Beschreibung der השבעה לרוח. Auf fol. 13r befindet sich das אברקא. Gewisse Formen (z.B. fol. 6v: אלמ"לוהב und אברמ"רא) weisen auf spanischen Einfluß hin; vgl. BENJACOB, Thes., S. 492, Nr. 1039.

II

עבודה רבה

x ʿAbōdā rabbā. Glossen zum Midrāš rabbā; am Anfang fehlt 1 Bl.

A (fol. 25r): לפי שאמר ואל האשה אמר סתם ולא כתיב אמר ה' כמו /
שנאמר ויאמר ה'' ודוק' / פרשה מ"ו ...

E (fol. 41r): פסוק' ומרדכי ידע את כל אשר נעשה' במדרש / (fol. 41v)
ויצעק צעקה גדולה ומרה והיכן נפרע' נב'' נראה דה"ג ג/גדולה ומרה
אר' ... / ... והמדפיס טעה ממה שראה ב/בדברי המתנו' כהונה ה"ג
גדולה ומרה והיכן נפרע וכו'' / עכ"ל' והוא סבר שקאי על ויצעק צעקה
וגו' ובאמת קאי / על ויצעק צעקה וגו' וק"ל

Die Hs. enthält Glossen zu Gen, Ex, Num und zu den 5 Rollen (Ruth fehlt, Bl. טז-יז!). Auf fol. 34r (Zl. 6 f.) heißt es zu Gen 9: שם כמתנות כהונה' פרשה י"ט וכלשון אשכנז פי' המקבלו' נבל'/ ובלשון אחר פי'' כצ"ל. Bei der Hs. handelt es sich vermutlich um eine Kopie. Die Glossen, die von einem kundigen Talmudgelehrten verfaßt wurden, polemisieren häufig gegen den Kommentar מתנות כהונה. Zur falschen Auflösung von Abbreviaturen vgl. TALPIOTH, A Quarterly dedicated to Hebrew Law, Philosophy and Ethics, New York 1949, Vol. IV, S. 388 ff. und 843 ff.

Ms. or. oct. 2414

acc. ms. or. 1926. 153.

117 fol. in modernem Leineneinband, vorn 2 und hinten 1 Papierschutzblatt; fol. 117v unbeschrieben; 11:14cm (6,5:9,5cm); 21 Zl.; Deutsche Kursivschrift, 13./14. Jh.

Auf fol. 1v befinden sich folgende Einträge: חמשה חמשי תורי' כה' und משה יעקב ספתו קובצים כתי' ר' יצחק גרציאנו שלי משה חנניה תיינר; der erste Eintrag bezieht sich jedoch nicht auf die Hs., da sie höchstens zu einer dreibändigen Sammlung gehört haben kann. Auch ist das Titelblatt (fol. 1), wie aus der Schrift leicht zu erkennen und auf Grund der hebräischen Bogensignaturen (alle 8 fol.: fol. 1o, 18, 26 usw.) nachgewiesen werden kann, erst später hinzugefügt worden.

Die Hs. stammt aus dem Besitz ~~de~~ von Nahum Dōb(er) Friedmann בסאדאגורא (=Sadagora) in Wien (Vignette im vorderen Einbanddeckel, Besitzeintrag auf dem 2. vorderen Schutzblatt und Stempel auf dem Titelblatt), vgl. Naftʿali ben Menahem, פרידמאן מסאדיגורה כתבי־יד מספרייתו של רבי נחום דובער, in: Areshet, an Annual of Hebrew Booklore, Vol. 1, Jerusalem 1958, S. 396 und 397, Anm. 6.

פירוש על התורה

Pērūš ʿal ha-tōrā. Kommentar zum Pentateuch, Lev bis Dt.

Verfaßt von ʾAbrāhām ben Mēʾīr ibn ʿEzra.

T (fol. 1r): ספר / אבן עזרא / על התורה / כתב יד / מספר ויקרא / עד סוף התורה

Vor dem Beginn des Kommentars zu Lev befindet sich ein längerer Exkurs und eine Diskussion mit den Karäern über die zeitliche Festlegung des Wochenfestes (fol. 2r-3r), er beginnt ~~mit~~: אמר בן עזרא / יש במועד עצרת דבר לתמוה שהוא כולל הרבנים והמינים למה / איננו כשאר המועדים ... und schließt mit: ... ביב מפסיק אף כי יעיד / כי כל דבריהם אמת ונכון.

Die Hs. weist den Editionen gegenüber nur wenige, z.T. jedoch sehr wertvolle Varianten auf. Zu dem vorangehenden Exkurs, der auch in anderen Hss. enthalten ist und abgesehen von zahlreichen Abweichungen dem Kommentar zu Lev 23,15 ähnelt, vgl. M. FRIEDLAENDER, Essays on the Writings of Abraham Ibn Ezra, London (1877), Hebräischer Anhang S. 69-71, und MARGOLIOUTH, Cat. Brit. Mus., Bd. I, S. 146, Nr. 193.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 4o1.

19 | 59

Ms. or. oct. 2576

acc. ms. or. 1927. 229.

Sammelband in 9 Teilen.

358 fol. in Ledereinband mit Goldprägung auf dem Einbandrücken, vorn 5 und hinten 5 Schutzblätter; fol. 248v, 252rv, 276v, 299r-300v, 302v, 354rv und 358v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-כט (=fol. 1r-29r), כב- (=fol. 253r-298r), א-מה (=fol. 303r-350r); 15:19,5cm (8,5:15cm); z.T. zweispaltig, jede Kolumne 4:15cm; 27 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 17. Jh. (fol. 1r beruft sich der Glossator auf seinen Lehrer Mōše ben Mardōkai Zacuto, als ~~wäre dieser~~ noch lebenden ~~am Leben~~).

Besitzeintrag auf der Versoseite des letzten hinteren Schutzblattes: "Exlibris: Bibliotheca mystica Heinrich Tränker. Hohenleuben. R. Waldschlösschen.".

Teil I = fol. 1r-203r; 245r-248r und 355r-358r; Teil II = fol. 203v-206v; Teil III = fol. 207r-244v; Teil IV = fol. 249r-250v; Teil V = fol. 251rv; Teil VI = fol. 253r-276r und 301r-302r; Teil VII = fol. 277r-298v; Teil VIII - fol. 303r-320v und 351rv; Teil IX = fol. 321r-350v und 352r-353v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 402.

I

ספר גלגולים

Sefer Gilgūlīm. Buch von den Transmigrationen der Seelen. Kabbalistisches Werk über die Reinkarnation.

Verfaßt von Ḥajjīm ben Jōsēf Vital.

Ü (fol. 1r): ספר הגלגולים של הארי זלה"ה / דרוש הנשמות והגלגול והעיבור / ("והיבום וכמה פרטים")

A (fol. 1r): הנה נודע כי כבר ביארנו בדרוש אדם קדמון / ענין אותם ...

E (fol. 203r): ... / רחמים שהוא אותיות רח"ם י"ה ותזכור שהוא יסוד דידיה

Die Hs. hat 75 Kapitel und auf den fol. 245r-248r und 355r-358r ein Inhaltsverzeichnis mit dem Titel: פתח תקוה . Auf fol. 189r heißt es

A (fol. 207r): כבר ידוע לכל ספקי / בחכמת / הקבלה / ...
E (fol. 230v): ... במקום שלא / הסכימו לדעת א' רש"י והרמב"ם /
נקבע הלכה כרבינו תם / עכ"מ (=עד כאן מצאתי)
Dann folgt in größerer Schrift: עד כאן מצאתי אלו הגלגולים
שחיבר / ("אותם מהרמ"ע אשר קבל") / ("אותם מהרב מוהר"ר" /
("ישראל סרוק זלה"ה") / ("תם ונשלם")

Auf fol. 231r-244v befindet sich ein Index zu diesem Teil der Hs.

Fol. 235v unten sagt der Schreiber: אני הצעיר הכותב יען כי
הדפים אשר העתקתי אינם מכוונים / לדפים של ס' אשר העתקתי ממנו ...
... מפני דוחק und spart Raum aus zur Ergänzung der Seitenzahlen:
השעה.

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 96, Nr. 129.

Literatur ? s. E.J. 1931, Bd 6, 1175-76.

IV

[שמועה בענין הגלגולים]

Šemūʿa be-ʿinjan ha-gilgūl. Lehre über das Wesen der Transmigration der Seele. Kabbalistisches Werk über die Reinkarnation.

Verfaßt von Mōše Qordovero.

A (fol. 249r): להרמ"ק זלה"ה / ראשונה כי מיני הגלגולים ...
E (fol. 250v): ... על ידי ההקדמות האלה תתבאר שמועה זו בס"ד /
שזיכנו להשלימו בילא"ו

Dann folgt noch ein achtzeiliger Nachtrag: מהאר"י זלה"ה / גם
דא כי האב נותן נשמ(תו אל הבן ... / ...(8 .Z) שניהם מתדבקי'
זה בזה מב' בחינות:

Vgl. SCHOLEM-JOEL, Nr. 37.

V

Kein Titel

Vogelgespräche. Kurze mystische Abhandlung.

A (fol. 251r): ענין שיחת העופות הנה כל מה שנגזר למעלה מכריזין
אותו בכל העולמו' / ...
E (fol. 251v): ... והוא מגלה סודות / התורה אמנם כפי גדר האדם ... /
... וזה באופן שני כפי / מעלת האדם

Wolters, Stud. ... will Kataloge ...

Nachprüfen

Menaḥēm Azarjā aus Fano:

s.: Woidislawski, L.: Toledot Rebbenū Menaḥem Azaryah mi-Fano. 1903.

Simonsohn, S.: Toledot ha-Yehudim be-Dukkasut Mantovah 1964

Szulwas, M.A.: Ḥayyei ha-Yehudim be-Italyah bi-Tekufat ha-Renaissance 1955.

(Zl. 6): ;מכ"י של הרח"ו (=חיים וידל) זלה"ה עד סוף הפרק פנחס
dieser Vermerk gilt auch für die folgenden Teile.

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 96, Nr. 130; STEINSCHNEIDER, Mch., S. 182, Nr. 335, und S. 175, Nr. 319/8; SCHOLEM-JOEL, Nr. 84; MARGOLIOUTH, Cat. Brit. Mus., Nr. 806,1; 807,1 und 808,1.

II

דרושי הסבא בסודות הגלגולים

Derūše ha-sabbā be-sōdōt ha-gilgūlīm. Erklärungen der Gelehrten zu den Geheimnissen von den Transmigrationen der Seelen. Kabbalistisches Werk über die Reinkarnation.

Verfaßt von Ḥajjīm ben Jōsēf Vital.

Ü (fol. 203v): דרושי הסבא בסודות הגלגולים / ("ופרטיהן") / ("ואחלקם אל כמה פרטים")

A (fol. 203v): אחד בדף צ"ה ע"ב היות הנשמה החדשה עליונה אותה ...

E (fol. 206v): ... דאילנא / אתהפך כמ"ש בדף ק"א / ע"א ע"כ מצאתי / מכתיבת ידי / הרח"ו / זלה"ה

(also ist auch dieser Teil der Hs. von einem Autograph des Verfassers kopiert, s.o. Teil I).

Vgl. SCHOLEM-JOEL, Nr. 79/1 und 85.

III

ענייני הגלגולים אשר קבל הרמ"ע מפאנו מהרב ישראל סרוק

ʿInjānē ha-gilgūlīm ʾăšer qibbēl ha-ReMAʿ mi-Fano me-ha-rab Jiśrāʾēl Sarūq. Erörterungen zur Lehre von den Transmigrationen der Seelen, welche Jiśrāʾēl Sarūq dem Menaḥēm ʿAzarjā aus Fano lehrte (Überschrift auf fol. 207r). Kabbalistisches Werk über die Reinkarnation.

Verfaßt von Menaḥēm ʿAzarjā aus Fano.

VI

Ruaḥ ha-qōdeš

שער הנבואה ורוח הקדש

Šaʿar ha-nebūʾā we-rūaḥ ha-qōdeš (Überschrift fol. 255r). Abhandlung über die Prophetie und ~~den Heiligen Geist~~. Kabbalistisches Werk in sieben Abschnitten.

Verfaßt von Ḥajjīm ben Jōsēf Vital.

A (fol. 255r): ~~קרפ~~ פרק ראשון צו לצו קו לקו זעיר שם זעיר / שם והנה צו הוא מלשון מצוה / וגם שתי אותיות צו הם ממלת / מצוה ...

E (fol. 276r): ... / ... אריך אנפין מאירים בו כמה מיני הארות ... / ... (Ende H.) וגם זה נלע"ד שהוא דמיון פה דא"ק (=דאריך קדמאה המוציא הנקודי' כנודע ע"כ

Fol. 253r-254v geht dem Werk eine לוח בחינות המדרגות של הנבואה בפרטי' / קול ודיבור והבל voraus. Auf fol. 301r-302r befindet sich ein Inhaltsverzeichnis mit dem Titel: שערי צדק (vgl. Teil VII).

דיבור

Vgl. SCHOLEM-JOEL, Nr. 48 und 81; FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. ~~00~~ 1016, Nr. 1696/7.

VII

יחודים של הארי"י

Jiḥūdīm šel ha-ʿARI (Überschrift fol. 277r). Originelle Erklärungen des Rabbi Jiṣḥāq Lurja mit dem Kommentar קול הרמ"ז Qōl ha-RMZ des Rabbi Mōše Zacuto (am Rande nachgetragen). Kabbalistisches Werk.

Das Hauptwerk wurde verfaßt von Ḥajjīm ben Jōsēf Vital.

A (fol. 277r): הייחוד שאמר החכם / זלה"ה להרב / אלשיך יצ"ו / כשהלך לר' יהודה בר' אלעאי / ...

E (fol. 298v): ... יד / הגדולה יד חזקה / יד רמה / שאוחז / ומגדילה

Dieser Teil der Hs. steht in innerem Zusammenhang mit dem siebenten Abschnitt des in Teil VI vorhandenen Werkes. Im Inhaltsverzeichnis zu Teil VI ist dieses Werk nicht gesondert behandelt.

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 599, Nr. 298; ~~FRIEDB~~ FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, Nr. 1096/4; SCHOLEM-JOEL, Nr. 116/5, und STEINSCHNEIDER, Mch., S. 175, Nr. 319/11.

Ms. or. oct. 2577

acc. ms. or. 1927. 23o.

[handschriftlich: zeitgenössisch, und Wurmfraß]

45 fol. in modernem Einband; fol. 1v und 45v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-כב (=fol. 2r-23r); 14,5:19cm (9,5:14cm); 26 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 18. Jh. Besitzvermerk auf fol. 1r: ספר כנפי יונה להה"ר יצחק די לוריא זצוק"ל אברהם מלוריקיר.

כנפי יונה

Kanfē jōnā. Flügel der Taube. Mystische Abhandlung zur Liturgie, in 11o Abschnitten zusammengestellt auf Grund der Lehren Jishāq Lurjā's; mit zahlreichen Randglossen und Änderungen im Text.

Verfaßt von Menahēm 'Azarjā di Fānō.

A (fol. 2r): כשעלה ברצונו הפשוט יתברך שמו לנצח נצחים לברא את העולם / כדי להטיב את ברואיו ...

E (fol.45r): ... במלת צלמון שעולה רי"ו עם האותיות והכולל עוב (ט) מאד ודוק ותשכח:

Die Hs. enthält vermutlich die נוסחא קצרא des Werkes. Fol. 44r wurde ursprünglich mit ... ובתפלה היא פנים בפנים כאמור abgeschlossen, dann hat der Schreiber jedoch die Schlußformel (ונתחזק ... תושלב"ע) gestrichen und den 11o. Abschnitt hinzugefügt: כוונת השלג למי שחטא איזה חטא ח"ו / ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 4o3; BENJACOB, Thes., S. 244, Nr. 243; CAT.-KAUFMANN, Nr. 22o und 269/V; SCHOLEM-JOEL, S. ____, Nr. 95; Bēt ha-sēfer, Catalog der reichhaligen Sammlungen hebräischer und jüdischer Bücher, Handschriften, Kupferstiche, Porträts etc., nachgelassen von Giuseppe Almanzi in Padua, Vom Rabbiner Jacob Emden in Altona, vom Oberrabbiner M.J.Lēwenstein in Paramaribo und Anderen, redigiert von M. ROEST, Amsterdam 1868, S. 342, Nr. 5132, III.

Ms. or. oct. 2577

Einband zeitgenössisch. Wurmfraß.

Bleistiftzählung beginnt mit dem ersten Blatt, auf dem die Besitzvermerke sind.

Die hebr. Pag. beginnt mit dem Text auf dem zweiten Bl, also 2r der Bleistiftzählung.

Hebr. Pag. geht bis כג = 23 der Bleistiftzählung.

Nicht berücksichtigt wurde in der Beschreibung : 45v (s. Abb.)

[illegible]

Ms. or. oct. 2872

acc. ms. or. 1928. 287.

Sammelband in 3 Teilen.

125 fol. in hellbraunem Ledereinband mit Streicheisenlinien und Blütenmustern sowie Resten von zwei Knopfschließen; fol. 90v-92v, 111r-112v, 116rv und 125rv unbeschrieben; Hebräische Pagination: א (=fol.6r), ו-מה (=fol.7r-49r), נד-קלח (=fol.50r-125r); מד-נג sowie מא-נז wurden herausgerissen, ס und קכד-קכח fehlen; 16x14cm (8:12cm); ca.24 Zl.; Kustoden; Marokkanische Maśqet-, z.T. Kursivschrift; Haupttext Teil I: Quadratschrift, geschrieben im Nisan 480 (=1720) in Fes vom Verfasser im Alter von 15 Jahren (fol.1r am Rande).

Teil I trägt an den oberen Blatträndern mit der Feder gezeichnete ornamentale Verzierungen sowie zahlreiche Initialen und primitive Miniaturen am unteren Blattrand. Vor fol.1 ist eine Beschreibung der Hs. von J.M.Toledano eingeheftet. Auf fol. 50v befindet sich ein durchgestrichener Besitzvermerk des Verfassers: זה הספר שלי אני עמנואל ן' דאנאן סירירו; daneben hat sich als Besitzer eingetragen: ... אני הצעיר ..., עברא דמארי משה הכהן סיריר(?) ... (?), über die Familie Serero s. M.Eisenbeth, Les Juifs de l'Afrique du Nord, Alger 1936, S. 175, und J.M.TOLEDANO, נר המערב, Jerusalem 1911, Index.

Teil I = fol. 1r-47r; Teil II = fol. 47v-50r; Teil III = fol. 50v-124v.

Vgl. ALLONY., Nr. 484.

I

ארוחת ירק ובית היין

ᵓArūḥat jereq û-bêt ha-jajin. Speisung mit Kräutern und Haus des Weines. Kommentar zur Pesaḥhaggada mit Vorwort und aramäischem Text.

Verfaßt von ʿImmānû'ēl ben Jehôšūaʿ Serero.

fol. 1r: A הפתיחה / אמר המחבר הצעיר שם ..., עמנואל ן' / דאנאן /
אני החכם השלם כה"ר יהושע סירירו נר"ו ... / (fol. 13) ... קראתי
את ספר ארוחת ירק / ... / ... עם המואר אשם של העצם יהודה /
ובית היין ...

fol. 47r: ... ובימין לדבר ומארץ לעולם / עורמה: תם ונשלם ספר
החבורה והדרשה שבח לאל בורא / עולם; / לשנה הבאה בירושלים :/
אני הכותב הצעיר בעברי הצור עבד אלר לגמא לאיום אל לער סירירו:

VIII

ביאור פסיעותיו של אברהם אבינו ✓

Biʾūr pesiʿotāw šel ʾAbrāhām ʾabīnū (Überschrift fol. 303r). Mystische ✓ Homilie über die Midrāš-Stelle, Ber r, לך לך, 43 (~~hmm~~ Ed. Theodor-Albeck, Berlin 1912, לך לך, 42, S. 418 f.) bezüglich der Länge des Weges Abrahams.

Verfaßt von ʾAbrāhām Galante (?).

A (fol. 303r): <u>אמר</u> ר׳ לוי בשם יוסי בן זימרא פסיעותיו של אברהם אבינו ע״ה / היו שלשה מלין ר׳ יהודה בר׳ סימון אמר מיל שנאמ׳ אורח ברגליו לא יבא ר׳ נחמיא / בשם ר׳ אבהו אמר לא נתאבקו רגליהן אלא כזה שהוא הולך מביתו לב״ה: (Midrāš, a.a.O.) / <u>קודם</u> שאכנס(?) בביאור המאמר הזה אהיה מזכרת ... ✓

E (fol. 320v): ... / כנראה פ׳ פקודי הלכ׳ א׳ / ושליחא נגד הנאחזי׳ / במלכות שליחא / דכולהו / ע״כ / ב״י ל״א וא׳ ✓

Auf fol. 351rv befindet sich ein Inhaltsverzeichnis zu diesem Teil. ✓

Die Homilie fand Aufnahme in den Liqqūṭīm des ʾAbrāhām Galante, wurde ihm also zugeschrieben.

Vgl. SB ~~Marburg~~ Berl, Ms. or. oct. 2939/I (Nr. ooo). Scholem? nachprüfen

IX

חפצי בה ✓

✓ Ḥefṣī bā. (Überschrift fol. 321r). Elf mystische Homilien.

Verfaßt von Jōsēf ibn Tabul.

A (fol. 321r): <u>דע</u> והבן שהמאציל העליון ית׳ שמו קודם שברא העולם התחתון / שברא בו אדם שיצא ממנו המין ... ✓

E (fol. 350v): <u>דרוש אחד עשר / צריך</u> לידע כי זו״ן לא היה להם זיווג ... / (letzte Z.) ונמצא שחסדי׳ אינם עובדי׳ על הכתר כלל ועכ״ז הכל עולה למקו׳ א׳ ע״כ בילאו״א ✓

Auf fol. 352r-353v befindet sich ein Inhaltsverzeichnis zu diesem Teil.

Vgl. SCHOLEM, Mystik, S. 441, Anm. 28.

ansehen!! fälschlich dem Ḥayyim Vital zugeschrieben in der Ed. des Masʿūd ha-Kōhēn al-Ḥaddād: Śimḥat Kōhēn, Jerus. 1921 (darin חפצי בה enthalten, am Anfang)

<u>Ms. or. oct. 2872</u>

acc. ms. or. 1928. 287.

Sammelband in 3 Teilen.

125 fol. in hellbraunem Ledereinband mit Streicheisenlinien und Blütenmustern sowie Resten von zwei Knopfschlaufen; fol. 90v-92v, 111r-112v, 116rv und 125rv unbeschrieben; Hebräische Pagination: ג (=fol.6r), ד-מח (=fol.7r-49r), נד-קלה (=fol.50r-125r; מט-נג sowie צו-צח wurden herausgerissen, ס und קכז-קכח fehlen); 10:14cm (8:12cm); ca.24 Zl.; Kustoden; Marokkanische Maśqeṭ-, z.T. Kursivschrift; Haupttext Teil I: Quadratschrift, geschrieben im Nīsān 480 (=1720) in Fes vom Verfasser im Alter von 15 Jahren (fol.1r am Rande).

Teil I trägt an den oberen Blatträndern mit der Feder gezeichnete ornamentale Verzierungen sowie zahlreiche Initialen und primitive Miniaturen am unteren Blattrand. Vor fol.1 ist eine Beschreibung der Hs. von J.M.Toledano eingeheftet. Auf fol. 50r befindet sich ein durchgestrichener Besitzvermerk des Verfassers: זה הספר שלי אני עמנואל ן' יהושע סירירו; daneben hat sich als Besitzer eingetragen: אני הצעיר ... עכרא דרחמנה ... משה הכהן סירירו(?) (?)..., über die Familie Serero s. M.Eisenbeth, Les Juifs de l'Afrique du Nord, Alger 1936, S. 173, und J.M.TOLEDANO, נר המערב, Jerusalem 1911, Index.

Teil I = fol. 1r-47r; Teil II = fol. 47v-50r; Teil III = fol. 50v-124v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 404.

I

ארוחת ירק ובית היין

ʾArūḥāt jereq ū-bēt ha-jājin. Speisung mit Kräutern und Haus des Weines. Kommentar zur Pesaḥhaggada mit Vorwort und liturgischem Text.

Verfaßt von ʿImmānūʾēl ben Jehōšūʿā Serero.

A (fol. 1r): <u>הקדמה</u> / <u>אמר</u> הצעיר זעיר שם ... עמנואל ן' / לאדוני / אבי החכם השלם כה"ר יהושע סירירו נר"ו ... / (Z.13) ... קראתי את שמו <u>ארוחת ירק</u> / ... / ... שם התואר אמנם שם העצם יהיה / <u>בית יין</u> ...

E (fol.47r): ... וסימן לדבר והארץ לעולם / עומדת: תם ונשלם סדר ההגדה ופירושה שבח לאל בורא / עולם: / <u>לשנה הבאה בירושלים</u> :/ אני הכותב הצעיר בעבדי הצור עבד מלך נורא ואיום אל לעד סירירו:

Die fol.8r-18v und 23r-47r tragen den Kolumnentitel תורי זהב und enthalten z.gr.T. Auszüge aus dem Buche אכודרהם . Auf fol. 1v (Zl.7 ff.) heißt es: והפירוש הזה הוא מהאכודרהם / ... / ותוספתי כו לפעמים מעט מן המעט ממקומות אחרים... Fol. 1r hat der Verfasser am Rande vermerkt:
כתבתי זה שנה זו שנת ת"פ לפ"ק בחדש ניסן: ואני היום בן ארבעה עשר וחצי ...

II

Kein Titel

Pijjūṭīm, vorwiegend zum Pesaḥfest.

Verfaßt von Jehōšūʿa Serero (wohl dem Vater des Schreibers und Verfassers der beiden anderen Teile).

Dieser Teil enthält folgende Gedichte: ישראל גפן פוריה; העשרה נסים שנעשו על הים; אפצחי פי יאזכיר עשר נסים; כרכו לאל בשירה; שיר היחוד.

Vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 453, Nr. 4220.

III

שפת אמת

Sefat ʾemet. Stimme der Wahrheit. Gedichte anläßlich verschiedener Gelegenheiten, mit einem kurzen Vorwort.

Verfaßt von ʿImmānūʾel ben Jehōšūʿa Serero.

A (fol. 50v): ספר שפת אמת / אמר הצעיר זעיר שם עמנואל ... / (Zl. 9) ... מירם שעמדתי על דעתי מי"ג שנה ומעלה היתה / רוח השיר נוססת בי ... / (Zl. 15) ... והיום הזה נמצא אצלי זה / הקנטרוס מאסף ממני ... / ... קרוב למאתים וחושב / אני לעשות בזה ספר גדול ... / (vorletzte Zl.) ... על כן קראתי בשם לספר / זה שפת אמת ...

E (fol.124r): ... / תחנה לפקורת השנה ... / (Zl. 124) וכן יעשה שנה בשנה / תחנה

(nicht abgeschlossen)

Vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 305, Nr. 6717 (dieses Gedicht ist in der Hs. enthalten); s. auch SB Marburg, Ms. or. oct. 3308/VI (Nr. 000).

Sämtliche Gedichte tragen ein Akrostichon mit dem Namen des Verfassers. Sie verdienen eine besondere Auswertung.

Ms. or. oct. 2914

acc. ms. or. 1929. 48.

2o fol. in Pappeinband; fol. 1r-5v, 6v-7v und 17r-2ov unbeschrieben; Hebräische Pagination: ב-ו (=fol. 8r-12r); 12:17cm (9,5:14,5cm); ca. 22 Zl.; Kustoden; Italienische Quadratschrift, 1. Hälfte 17. Jh., wahrscheinlich geschrieben in Modena (auf dem Titelblatt ist mit Bleistift das Jahr 1838 eingetragen, fol. 14r ist das Jahr 572 (=1812) angegeben).

Besitzvignette im vorderen Einbanddeckel: ידידיה מרדכי שיליו.

[סדר יקום פורקן והזכרת נשמות]

Sēder jeqūm purqān we-hazkarat nešāmōt. Memorbuch der deutschen Gemeinde in Modena mit den dazugehörigen üblichen Gebeten (fol. 8r-13r), verschiedenen מי שברך-Texten (fol. 13rv und 16rv), dem Sēder piṭūm ha-qeṭōret (fol. 14r-15v) und einem Abwehrgebet gegen קוליר"א מורבו"ס (Cholera morbus) fol. 15v). (10v)

T (fol. 6r): כאן מודעא רבה אשר כך גזרו / ותקנו רבותינו הקדושים ... / (ב-ז) סדר ותיקון יקום פורקן וכו' והזכרת נשמות וברכת הדוכוס וברכת הקהל / ומוספין כסדרן הזכרת נשמת הרוג' ושרופי / קהלות ... / ... אחר שספים המפטיר ההפטרה דאתיא תוך תוך / הלוח הזה אות באות מילה במילה

A (fol. 8r): יקום פורקן מן שמיא ...

E (fol. 16v): ... אנא ה' הצליחה / נא: לאדונינו אשר אנחנו מ/מתפללים עליו ותשים בלבו / ובלב כל יועציו ושריו לעשות / חסד עמנו ועם כל ישראל ובא לציון גואל וכן יהי רצון ונאמר / אמן:

Die Hs. hat einen mit den deutschen Memorbüchern gemeinsamen Teil: Die Aufzählung verdienstvoller Persönlichkeiten. Dann folgt (fol. 1ov-12v) eine Liste von Städten und Provinzen, in denen Juden verfolgt wurden. Das Seelengedächtnis mit der Aufzählung der Verfolgungen fand nur(!) בשבת שפארין (Kolumnentitel fol. 8r-12v) vor dem Wochenfest sowie vor dem 9. Ab statt.

S. SALFELD, Das Martyrologium des Nürnberger Memorbuches, Berlin 1898, kennt kein einziges Memorbuch der deutschen Juden in Italien. Vgl. auch SB Marburg, Ms. or. oct. 2348 (Nr. ooo) und M. WEINBERG, Untersuchungen über das Wesen des Memorbuches, in: JLG XVI, 1924, S. 253 ff.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 406.

<u>Ms. or. oct. 2914</u>

Die ersten 5 unbeschriebenen Bl. haben in der Hs keinerlei Zählung.

Bleistiftnummerierung beginnt auf dem Titelblatt (also Bl.5)

Hebr. Pag. beginnt mit ג auf Bl 3r der Bleistiftzählung und geht bis ז = Bl. 7r der Bleistiftzählung.

Akz.-Journ. gibt für die Hs. insges. 11 Bl. an.

Leer sind: die ersten 5 ungezählten Bl., Bl. 1v - 2v (der Bleistiftzählung) und Bl. 12r-15v.

Ms. or. oct. 2920

acc. ms. or. 1929. 67.

48 fol. in Pappeinband; vorn 2 Schutzblätter; fol. 6rv und 44v-48r unbeschrieben; 11:16,5cm (ca.9:ca.14,5cm); ca. 31 Zl.; Kustoden; Marokkanische Masqetschrift, 17. Jh.

מפתח הרפואה

Maftēah ha-refû'ā. Schlüssel zur Heilkunde. Medizinisches Werk in 3 Hauptteilen; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von 'Elîšā ha-rōfē ha-miṣrî (nicht identisch mit dem bei STEINSCHNEIDER, Ärzte, Nr. 703 genannten Elisa).

A (fol. 1r): אחר השכח והתחלה (...) / (Z. 4) ... אמר אלישע הרופא / המצרי ... / ... / ... וקראתי שמו מפתח הרפואה וחלקתיו / לשלשה חלקים ...

E (fol.44r): ... נאצור אם ילעטר אגוז ... / ... / ... מועיל לנואצר ׳

Der 2. Teil besteht nach dem Vorwort aus 11 Pforten, die Hs. bricht jedoch mit der 9. Pforte ab (fol. 43v: (Kustode) ... סכר סליאכאני ... סוכר ...). Von Teil 3 ist nur fol. 44r enthalten (A: ... תולעים), was schon zum Ende dieses Teils gehört.

Andere Hss. dieses Werkes s. STEINSCHNEIDER, Mch., Nr. 275/6, S. 135 (stark defekt); DERS., Berlin, Bd. II, Nr. 234 (Ms. or. oct. 423), S. 85 ; MARGOLIOUTH, Cat.Brit.Mus., Bd. III, Nr. 1039 (Or. 2674), S. 368. Den Beinamen "ha-misri" hat nur die vorliegende Hs.

vgl. auch Hbg Levy 127 und Berlin Ms or oct 423

Acc. ms. or. 1927.109

Ms. or. oct. 2939

לקוטים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ms. or. oct. 2939

acc. ms. or. 1929. 109.

Sammelband in 3 Teilen.

59 fol in Pappeinband; fol. 33v-34v, 40v und 46v-47r unbeschrieben; Hebräische Pagination: קנז-קצז (= fol. 1r-39r, קעג ist zweimal verwendet, קפא-קפז fehlen) und ס-מג (= 41 fol. 41r-59r, כא-לו fehlen); 14,5:20cm (ca.12:ca.17cm); 27-36 Zl.; Kustoden; Spanische Kursivschrift (Teil II Maśqetschrift), 17. Jh.

Teil I = fol. 1r-39v; Teil II = fol. 40r; Teil III = fol. 41r-59v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 408.

I

ליקוטים

Liqqūṭīm. Kabbalistische Sammlungen, vereinzelt mit Randglossen.

Verfaßt von ʾAbrāhām ben Mardŏkai Galante aus Safed (16.Jh.).

A (fol. 1r): ליקוטים / כל אות ואות מהאלפה ביתה יש בה חצי מאות הקדמות אליה ...

E (fol. 39v): ... / הללוהו כל ככבי אור ... / (letzte Zl.) יסוד ומלכות ואז יוצא אור

Dieser Teil ist vermutlich eine Fortsetzung anderer Teile (s. auch SB ~~Marburg~~ Berlin, Ms. or. oct. 3333, Nr.000). Auf fol. 6r (Zl. 23) heißt es: דרש הרב זלה"ה בירושלים חובב' ותרא האשה דיורבת היינו חוה ובזהר פ' שלה לך und auf fol. 10v (Zl. 18): דרוש על פסיעות של אברהם אבינו ע"ה אמ' ר' לוי ... / (fol. 17v, Zl. 19) ... כנז' בפ' פקודי הלכ' א' ושליחא נגד / הנאחזים במלכות שליחא דכולהו: ע"כ מצאתי ולא יותר: (vgl. SB ~~Marburg,~~ Berlin Ms. or. oct. 2576/VIII, Nr.000).

Fol. 27v-29r enthalten Erklärungen zu den "Pirqē ʾĀbōt" (vgl. זכות אבות, Bilgorai 1911). Auf fol. 31r-33r werden der Versöhnungstag (דרוש אבא) und einzelne Gebete sowie das Schofarblasen (כוונת השופר) behandelt, vgl. SCHOLEM-JOEL, S. ?, Nr. 42. Fol. 39r trägt die Überschrift: הידושים של הרב זלה"ה; dann beginnt es mit: כהן גדול נוטל בראש הנה הכהן סתם בחסד וכהן גדול בחכמה ...

קפא-קפז fehlen 180/1

vgl. Katalog der ... Library

II

אסתר

ʾEstēr. Kabbalistische Abhandlung über das Buch Esther, Ende defekt.

A (fol. 40r): ויהי בימי אחשורוש וכו' דע כי אחשורוש הגיע זמנו למלוך ... / ... והשקם לישראל מי רוש ...

E (fol. 40r): ... / כי זהו דרכו יורד ומסית ... ונוטל נשמה עד"ם

Vielleicht stammt auch dieser Teil der Hs. von ʾAbrāhām Galante.

III

<u>Kein Titel</u>

Kabbalistische Abhandlung, am Anfang fehlen 8 Bl. Verfaßt von Ḥajjīm Vital(?).

A (fol. 41r): <u>דע</u> כי תחלת הכל היה כל המציאות אור פשוט ...

E (fol. 57v): <u>ועתה</u> נבאר ענין קין והבל ... / (fol. 59v) ... אך היותר בכון אצלי הוה הפי' הראשון:

Fol. 41r bemerkt der Glossator (links oben): מהדורא ב' בפ"ג משער העגולים. Auf fol. 45v (Zl. 18 f.) heißt es: ..., וענין מלכים אלו ביארנו / במקום אחר dazu bemerkt der Glossator: פרק ו' משער הנקודים.

M
6

Ms. or. oct. 2947

acc. ms. or. 1929. 13o.

Rolle aus 3 zusammengehefteten Pergamenthäuten; 1,72m:17,5cm; 19 Kolumnen, jede Kolumne 5:7cm; 22 Zl.; Italienische Quadratschrift, Anfang 17. Jh.

Jeweils 2 Kolumnen stehen zwischen mit Blumen verzierten Säulen. 2o farbige Miniaturen mit Szenen aus der Esthergeschichte umgeben den Text von oben und unten. Anfang und Ende der Rolle sind mit Blumenmustern verziert, am Anfang sind auch Tierfiguren eingearbeitet.

מגלת אסתר

Megillat ʾEstēr. Rolle zum gottesdienstlichen Gebrauch.

Entsprechend der Gepflogenheit bei den italienischen ~~Bnhh~~ Estherrollen beginnt auch in diesem Exemplar fast jede ~~Kxmmne~~ Kolumne mit המלך (vgl. UB Erlangen, Ms. 1254 [Bd. II, Nr. 56]).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 4o9.

Ms. or. oct. 3074

acc. ms. or. 1927. 160.

20 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 14:19cm (8,5:13cm); 20-26 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, Anfang 18. Jh. (gleiche Schrift wie in Ms. or. oct. 3075-3079).

יחוד הקדוש

Jiḥūd ha-qādōš. Über die Einheit Gottes. Kabbalistische Abhandlung aus der Schule des Šabbatai Ṣebī.

Verfaßt von ʾEfrājim kōhēn.

Ü (fol. 1r): דע את אלקי אביך ועבדהו / יחוד הקדוש שגילה לנו א"מיר"ה כ"ב אמן

Dann folgt von anderer Hand die Angabe des Verfassers:

שכתב מהר"ר אפרים כהן נר"ו.

A (fol. 1r): מתניתין (ת"ת) דקיימא גו עמודיך דעלמא ...

E (fol.20v): ... וזהו שמסיים / והוי כלא שמא שלים כנז' מלשון התיקונים:

Auf fol. 17r (Zl. 16 ff.) heißt es: ... לפי שיחוד זה / הוא יהי' בעי"ה לע"ל כשיעלה ת"ת ומלכות למעלה וישארו / במקומם משיח בן דוד ובת זוגיה כמו שהיה בזמן משה / ... Dazwischen steht eine Glosse von anderer Hand: רז"הפי' (=ורזה הפירוש) והיה ביום ההוא והיה ה' אלקים שהוא ת"ת ומל' לעטרת צבי לנו(?) כנודע שהכל יהיה עטרה על משיח / לפי שעומד במקומו ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 411; über den Verfasser vgl. A. FREIMANN, Sammelband kleiner Schriften über Sabbatai Zebi und dessen Anhänger, Berlin 1912, S.94.

Klau Libr.: Bd 9, S. 145:

Freimann, Aron:

ענין ש"צ [מקבץ דברים, חכמי איטליה]

אסף ... מתוך כ"י ישנים וגם מספרים נדפסים ...

[Berlin : H. Itzkowski 1912], XII, 150 S.

Ms. or. oct. 3064

acc. ms. or. 1927. 110.

171 fol. in modernem Einband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; die einzelnen Lagen sind in Pergament gefaßt (fol. 1, 8 und 9, 16 und 17 usw., jedes 7. und 8. fol.); 14:21,5cm (8,5:15cm); 26 Zl.; teilweise Kustoden; Spanische Maśqetschrift, 15. Jh., geschrieben von Mardŏkai ben'Ēlijjā (fol. 171r; vgl. ZUNZ, Abschreiber, S. 111, Nr. 857) für Dānī'ēl ben Gerš̌ōm ʿAzīz. Auf fol. 1r befindet sich eine Schriftprobe und auf fol. 171v ein unleserlicher Besitzeintrag.

מעשה אפ"ד

Maʿasē EFōD[i]. Hebräische Grammatik.

Verfaßt von Prophiat Durān.

A (fol. 1v): תורת יי' תמימה משיבת נפש משרשי התירה / ...

E (fol. 171r): ... / והוא אמרו כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא
יכזב אם יתמהמה / חכה לו כי בא יבא לא יאחר: /
תם תם ונשלם תהלה לאל עולם· ישמח הכותב / ויגל הקורא /
בד"ח לב"א בנל"ך ואע"י

Dann folgt der Kolophon:

K (fol. 171r): והמכתב מכתב מרדכי הקטן ב"ר אליה על"י (=עומד לפני יי'?)
כתבו אל החביב / יניק והכים דניאל ב"ר גרשום עזיז
יזכהו ה' להגות בו הוא / וזרעו זרעו עד סוף
כל הדורות אמן אמן סלה

Die Edition (Wien 1865) und einige Hss. haben 36 Kapitel, während diese Hs. nur 33 Kapitel aufweist; vgl. BENJACOB, Thes., S. 353, Nr. 1810.

In der Einleitung heißt es (fol. 29r, Zl. 11): והיו חלקי המאמר הזה ל"ג פרקים, vgl. auch STEINSCHNEIDER, Mch., Nr. 274, S. 134. Zum Titel s. fol. 29r, Zl. 6: על כן קראתיו מעשה אפ"ד (=אני פרופייט דוראן).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 410.

Ms. or. oct. 3076 [illegible]

acc. ms. or. 1927. [illegible]

24 fol. [illegible] modernes Papier [illegible], vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 23r-24v unbeschrieben; hebräische Foliierung: [illegible] (= fol. 1r-16r); 14,5:19cm (8,5:13cm); ca. 25 Zeilen; [illegible] italienische Kursivschrift, Anfang 18. Jh. (gleiche Schrift wie in Ms. or. oct. 3073-3075 und 3077-3079).

Zu 3076:

G. Scholem, ג. שלום, ר׳ אליהו הכהן האיתמרי והשבתאות.

in: Marx Jub. Vol.

S. תנא–תע

451 – 470

[illegible] (Titel in Anspielung auf Jes 25,5). Kabbalistische Abhandlung aus der Schule [illegible]

Verfaßt von [illegible]

A (fol. 1r): [illegible]

[illegible]

E (fol. 22v): [illegible] (?) [illegible]

Das Werk enthält zahlreiche [illegible], z.B. auf fol. 1r (Z1. 8 f.):

[illegible]

Vgl. G. SCHOLEM, R. Elijah ha-Cohen ha-Ittamari and the Sabbatianism, in: Alexander Marx Jubilee Volume, New York 1950, Hebrew Section S. 460.

Vgl. ALL.-COPY., Nr. 415; MARGOLIOUTH, Cat. Brit. Mus., Bd. III, Nr. 856/2.

[illegible]

Ms. or. oct. 3075

acc. ms. or. 1927. 161.

40 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 37v-40v unbeschrieben; 15:20,5 cm (11:17 cm); 25 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 18. Jh.

Kein Titel

Kabbalistisches mit Sabbataismen.
Vermutlich verfaßt von Nātān Binjāmīn aus Gaza.

A (fol. 1r): כבר הודענו רזא דמהימנותא דכולהו פרצופים דכלהו אצטייארו במעשה בראשית ...

E (fol.37r): ... אמנם שאר הספירות ... / ... ואי אפשר לבא / להם השפעה כי אם מהמרות / שהם טפלות / להם:

Die Hs. hat Randglossen und Zusätze über den Textzeilen. Sabbataismen u.a. auf fol. 6v (Zl. 12 ff.): ... למרן ... ממשה רבינו / ע"ה ... שפעם עומד ברום המעלות ופעם בתכלית הדלות והשפלות מטעם ראסחליק / מיניה נביעו רחיי: (vgl. G. SCHOLEM, R. Elijah Ha-cohen Ha-itamari and The Sabbathaism, in: Jewish Theological Seminary of America, Alexander Marx, Jubilee volume on the occasion of his seventieth birthday, New York 1950, Hebr. Teil, S. 460); fol. 10v (Zl. 23 f.): ... והוה מתקיים ונשגב ה' לבדו וכן נעשה כמה פעמים וכן יעשה כזאת הפעם בארץ העומדת בנויה שנתחדש זה ה' אלפים ות"ל (=1670)...; fol. 12r (Zl. 10 f.): ... כבר ביארנו למעלה שיש מציאות / מחשבה מלמעלה למעלה שבכל מקום שהולך קדושתו עמו ואינו יוצא לחולין ... und fol. 15v (Zl. 4 ff.): ... אמר הנביא בזאת יתהלל ... / ... / ... מי שעברו אז ראוי שיתהלל הואיל וזכה לידע אמונת בוראו וגם אנו / מקוים לה' לידעו בעומקו:

Die Anfangsworte der Hs. beziehen sich wahrscheinlich auf das Werk מהימנותא גבלא, vgl. A. FREIMANN, Sammelband kleiner Schriften über Sabbatai Zebi und dessen Anhänger, Berlin 1912, S. 122.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 412.

M 6r 141

Ms. or. oct. 3077

acc. ms. or. 1927. 163.

140 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 139r-140v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-קב (=fol. 1r-102r) und א-לו (=fol. 103r-138r); 14:19,5cm (8,5:13cm); ca. 28 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, Anfang 18. Jh. (gleiche Schrift wie in Ms. or. oct. 3074-3076 und 3078-3079).

vgl. EJ 1971 12, 1865 !! S. ha-beri'a

רזא דעובדא דבראשית

Rāzā de-ʿubdā de-berēšīt. Geheimnis des Schöpfungsgeschehens. Kabbalistische Abhandlung über die Ṣimṣum-Theorie des Ḥajjīm Vital, mit Randglossen.

Verfaßt von Nātān Binjāmīn (Ben Elischa Chaim Aschkenasi) aus Gaza.

Ü (fol. 1r): רזא דעובדא דבראשית למוהר"ן זצ"ל

A (fol. 1r): כשעלה רצון א"ס (=אין סוף) להוציא מחשבתו לפועל ...

E (fol. 138v): ... לא היה מתקשר בקו הישר להיות ענין / כל השניות עד לעתיד לבא

Trotz Neubeginns der hebräischen Pagination stimmt die Reihenfolge; fol. 102v schließt mit: וענין המקצרעות / הוא כאופן זה und fol. 103r beginnt mit einer Einleitung (הקדמה), in der über מקצרעות gehandelt wird, vgl. Kat.-Kaufmann, Nr. 184.

Die Hs. enthält zahlreiche Sabbataismen, z.B. auf fol. 90v (Zl. 17 ff.):

... ועשיית / ציבור זה הנעשה בכח גדול צריך שיהיה ע"י נחש הקדושה
כי / מוכרח שזה גורם הריסת כמה בנייני התורה ...; auf fol. 91r (vorletzte und letzte Zl.):
... פעם יתגבר שרש ויסוד מרע"ה שהוא / באמצע ופעם
ולכן יתגבר שרש הנחש הקדוש ...; und auf fol. 92r (Zl. 11ff.):
הנחש הקדוש ... / אקרי בעל תשובה ממש וכן שמ"ר יר"ה (=ירום הודו)
ערלה כמנין בע"ל תשוכ"ה / ... (Zl. 15) וכן שמו כמנין בע"ל תור"ה (=שבתאי צבי!) ...

vgl. G.SCHOLEM, R. Elijah Ha-cohen Ha-itamari and The Sabbathaism, in: Alexander Marx Jubilee ~~Volume~~, New York 1950, Hebrew Section S. 460.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 414.

Jewish Theological Seminary of America,

volume on the occasion of his seventieth birthday

Ms. or. oct. 3079

acc. ms. or. 1927. 165.

4 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 4v unbeschrieben; 16,5:22,5cm (15:20cm); ca. 40 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, Anfang 18. Jh. (gleiche Schrift wie Ms. or. oct. 3074-3078).

תוכחת מגולה

Tokaḥat megullā. Offene Widerlegung. Streitschrift gegen עוז לאלהים ʿŌz le-ʾelōhīm und בית קודש הקודשים Bēt qōdēš ha-qŏdāšīm des Sabbatianers Neḥemjā Ḥajjūn; Anfang defekt.

Im Jahre 1714 verfaßt von Jōsēf ben ʿImmānūʾēl Ergas.

A (fol. 1r): לפנים בישראל היתה חכמת האלקות של האומה הנבחרת ...

E (fol. 4r): ... ומי יתן ... לעקר ע"ז ... / ... שלח נא מבשר / ... כה מעתיר איש צעיר / עבד ... מחוי קידה ... עד שיתפקר כל חולירן שבשררה.

Die Streitschrift wurde 1715 in London gedruckt. Am Ende der Hs. befindet sich die Unterschrift des Verfassers: נבאש (!) יחוש כלתרש ותרעלת. יוסף בלא"א כמוהרר"ר עמנואל אירגאס זצ"ל. Die Hs. selbst stammt jedoch von anderer Hand. Da auch der sonst übliche Vermerk מכתיב "diktiert" vor der Unterschrift fehlt, wurden vermutlich mehrere Kopien der Streitschrift angefertigt und dann vom Autor signiert.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 416.

Ms. or. oct. 3078

acc. ms. or. 1927. 164.

16 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol.2v, 6v,und 14r-16v unbeschrieben; ca.14:ca.19,5cm (ca.9:ca.13cm); ca. 28 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, Anfang 18. Jh. (gleiche Schrift wie in Ms. or. oct. 3074-3077 und 3079).

Geometrische Zeichnungen auf fol.1r, 3r, 5r und 7r.

Kein Titel

Kabbalistische Abhandlung. Geometrische Darstellung der Kosmogonie des Šabbatai Ṣebī und Erläuterung derselben.

A (fol. 1r): זה העיגול מדבר ממה שהיה קודם הצמצום וממה שהיה אחר / הצמצום ...

E (fol. 13v): ... / ובאלו העגולים דאבא ואימא ות"ת ומלכות לטעמים נראה שהם / שלמים ולטעמים נראה שהם חציים ... / ... / ... שאין הדברים מפורשים שיעמוד על מתכונתו הראשון

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 415.

M 68

Ms. or. oct. 3076

acc. ms. or. 1927. 162.

24 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 23r-24v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-יו (=fol. 1r-16r); 14,5:19cm (8,5:13cm); ca.28 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, Anfang 18. Jh. (gleiche Schrift wie in Ms. or. oct. 3074-3075 und 3077-3079).

זמיר עריצים יענה

Zemīr ᶜarīṣīm jaᶜanē (Titel in Anspielung auf Jes 25,5). Kabbalistische Abhandlung aus der Schule des Šabbatai Ṣebī (nicht abgeschlossen).

Verfaßt von Nātān Binjāmīn aus Gaza.

A (fol. 1r): זמיר עריצים יענה / סוד השיר הוא על אופן זה כי נקרא זמרה מלשון ככמך / לא תזמור ...

E (fol. 22v): ... והנה אחר כנין העולמות ככר אמשאלא(?) הספוק / להביא (Kustode)

Das Werk enthält zahlreiche Sabbataismen, z.B. auf fol. 1r (Zl. 8 ff.):

... אלף מיני זמר כנגד השם הקדוש / יואחציצברון שיש לו אלף פיות ...

... בצירה שהיא / הקדושה הנעשקת מתוך הקליפה ביום: (fol. 4v (Zl. 11 ff.)

השבת כמש"ה / מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק שיש ת"ת למדת /

היסוד ... כי מלכות צרה / אליה את היסוד שהוא צבי וגם נרמזה על

מדת החכמה / הוא הצד צבי שהוא היסוד שהיה יורד בכל לילה לעולם /

הבריאה ועתה בליל שבת ערלם למעלה ואין לו ירידה / ....;

ולע"ל יתוקן זה המקום ... / ... / ... ~~אחאאא~~: (und auf fol. 12v (Zl. 9 ff.)

ותיקונו יהיה ע"י מלכא משיחא בכח נשמתו / הנעשקת שם וכן חושבן

שמיה החושבן צב"י כחשבן / צוא"ה ... / ... רבא אמר ייתי ולא

אחמיניה ... / (Zl. 18) כי לא יוכל לעמוד במעשיר כי זר מעשהו ... /

... אבל / רב יוסף אמר ייתי ואחמיניה שהיה משרשו היה יכול / לעמוד

בנחירנותיו אפי' שיכנס לתוך עמקי הקליפות / ... / ... וכן טולא

כופתא כמנין צב"י במלואו טו"ב / כי אף בעמדו שם טיכותיה גביה ...

vgl. G.SCHOLEM, R. Elijah Ha-cohen Ha-itamari and the Sabbathaism, in: Alexander Marx Jubilee ~~Volume~~, New York 1950, Hebrew Section S. 460.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 413; MARGOLIOUTH, Cat. Brit. Mus., Bd.III, Nr. 856/2.

Jewish Theological Seminary of America,

volume on the occasion of his seventieth birthday

Anh: Enc Jud Bd 11 S. 815

Ms. or. oct. 3150

acc. ms. or. 1927. 434.

Sammelband in 2 Teilen.

84 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1r, 4r-5v, 78v-79r und 84v unbeschrieben; 15:19cm (Teil I = 11:ca.14cm), Teil II zweispaltig, jede Kolumne 6,5:15cm; ca. 26 Zl.; Deutsche Quadratschrift, geschrieben vom Verfasser von Teil I, abgeschlossen im ʾIjjār 409 (=1649) in Bingen am Rhein, lt. fol. 1v befand sich die Hs. 1651 noch in seinem Besitz:

יודא מילר פה / ק"ק בינגא / תי"א.

Reich illustrierte Hs. (s.u.).

Teil I = fol. 6r-78r; Teil II = fol. 79v-84r.

Vgl. All.-Loew, Nr. 447.

I

ʿIbrōnōt. Kalendarische und astronomische Tabellen sowie Liste der Jahrmärkte in alphabetischer Reihenfolge.

Verfaßt von Jūdā ben Šemūʾēl Reutlingen Mehler aus Fulda.

T (fol. 6r): עברונות / צוה הקב"ה לחשוב הקופות ומזלות / ומולדות
כדגר סינן במסכת / שבת בפרק כלל גדול דף / ע"ה אמר
שמואל ירחינאי / אמר ר' יוחנן מנין שמצוה

A (fol. 6v): עברונות / על אדם לחשוב תקופות ומזלות ומולדות
שנאמר ושמרתם ועשיתם אותם / כי היא חכמתכם ...

E (fol. 77r): ... / לש טפייאר מרק אויף אופהרט דער אנדר יום א'
נוך מיכהעלי / ... (verlöscht R.) דער וירטי אויף קל
הקדשים דער / פינפטן אויף ניקלוז:

Dann folgt auf fol. 77v ein Widmungsgedicht des Verfassers für seinen Sohn mit dem Akrostichon: .יוסף בני שיחיה מילר חזק ואמץ
Die zwei letzten Zeilen dieses Gedichtes lauten: מספר קטן קרא' אני
יודא נקרא' בן שיגע במקרא' לא"א חנות מיוזנות / צדיק זכרונו
לברכה כהר"ר שמואל מילר מק"ק פולדא ארץ מולדתי פה ק"ק בינגא.
Daraus geht hervor, daß schon der Vater Šemūʾēl den Beinamen Mehler trug. Wahrscheinlich handelt es sich um eine alte Maler-Familie (vgl. RICHARD GRÜNFELD, Zur Geschichte der Juden in Bingen am Rhein, Bingen 1905, S. 63, Nr. 301). Jūdā ben Šemūʾēl (auch Jūdā ben Šemūʾēl I genannt im Unterschied zu seinem berühmteren Enkel Jūdā ben Šemūʾēl II) ist wahrscheinlich der Enkel des Jiṣḥāq ben Jehūdā Reutlingen, des Schreibers von Cod. hebr. 100 der SB München. Spanier und All.-Loew. teilen das Widmungsgedicht irrtümlich auf.

unvollständig

Fol. 12v-15v: Tabellen (ganzseitig, fol. 15v obere rechte Ecke):
Im Mittelfeld der Tabellen befinden sich Illustrationen:
fol. 12v: zwei Vögel mit ineinander verschlungenen Hälsen;
fol. 13r: ein Baum, an dem ein von einem Hund gejagter Hirsch hinaufzukommen versucht, auf dem oberen Rand der Tabelle ein springender Hund;
fol. 13v: Eichbaum mit Früchten, auf dem oberen Rand der Tabelle ein doppelköpfiger Adler;
fol. 14r: Blumenstrauß in einer doppelhenkeligen Vase, auf dem oberen Rand der Tabelle ein Falkner mit Jagdfalke auf einer Stange.

Fol. 16r (untere Hälfte): Händler mit Wage und Gewichtstein.

Fol. 17r (untere Hälfte): Mann in roter Robe mit feststehender Wage und Gewichtsteinen.

Fol. 19r (ganzseitig): Opferung Isaaks, im Gebüsch links der Widder, unten zwei Knechte mit dem Esel.

Fol. 19v (ganzseitig): Jephta opfert seine Tochter; unten: Mose verwandelt das Wasser im Nil zu Blut (s. SYNAGOGA, Ffm., Abb. 6o).

Fol. 2or (mittlerer Teil der Seite): Mose mit den Bundestafeln und Aaron mit einer Räucherbüchse, Mose schlägt mit seinem Stab Wasser aus dem Fels (s. SYNAGOGA, Ffm., Abb. 6o).

Fol. 21v-23r (ganzseitig): Äqinoktien- und Solstitien-Tabellen (s. MONUMENTA, Katalog, Abb. D 42).
Im Mittelfeld der Tabellen befinden sich Illustrationen:
fol. 21v: Ein Affe an der Kette, auf dem oberen Tabellenrand ein sich bückender Knabe;
fol. 22r: ein auf den Händen stehender nackter Mann, auf dem oberen Tabellenrand ein galoppierendes Pferd;
fol. 22v: ~~Eichblatt mit Blüten und Früchten~~ Eichenzweig mit Blüten und Früchten, unten ein auf einem Ast sitzender Vogel, auf dem oberen Tabellenrand zwei mit den Hälsen ineinander verschlungene Vögel;
fol. 23r: auf dem oberen Tabellenrand zwei Hirsche und ein Bussard.

Fol. 24v-25r (über beide Seiten): Tabelle zu den Tagen der Äquinoktien.

Fol. 25v und 3or (über beide Seiten, s.o.): Äquinoktientabelle über Länge der Tage und Nächte.

Fol. 31r (ganzseitig): die Hand.

Fol. 32r (ganzseitig): Krug und Tisch.

Fol. 32v (untere Hälfte): Jagdszene (s. MONUMENTA, Katalog, Abb. D 41).

Ms. or. oct. 3156

acc. ms. or.

Sammelband in 3 Teilen.

91 fol. in Bibliothekseinband; fol. 1rv, 13r, 3or-5ov, 8ov und 89r-91v unbeschrieben; 1o,5:16cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Teil I Kustoden; Italienische Kursivschrift, Teil I um 18oo, Teil II von 1832-1864; Teil II geschrieben in Vercelli.

Teil I = fol. 2r-11r; Teil II = fol. 12rv, 14r-29v, 74r-85v; Teil III = fol. 13v, 51r-73v, 85v-88r.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 418.

I

Kein Titel

Kabbalistisches Mohelbuch.

A (fol. 2r): סדר המוהל / התחלה ילך אצל הכסא ויאמר / ...

Dieser Teil endet mit dem Tischsegen. Fol. 2v: פי׳ רכורנת מהאלוף כמוהר"ר אביעד ש שלום / הועתק מקונטרוס המילה של מו"ר האלוף כמהר"ר / אליהו לוי נר"ו

Der Verfasser war also Schüler des Elijjahu ha-lewi (vgl. Kat. Kaufmann, Nr. 468 ff.; A.N.Z.RÓTH, in: HUCA XXVI, Hebr. Teil S. 4o).

II

Kein Titel

Geburteintragungen, Beschneidungslisten (1837-1864) und Verschiedenes über Beschneidungsfragen.

Verfaßt von Trewes(?) aus Vercelli.

A (fol. 12r): אודה ה׳ בכל לבי ... 29 Majo 1832 ...

E (fol. 85v): אמנם מצטתי ... דם הנימול היה שותח עד שכמעט ... ונטלתי ספר הזהר של פקודי רנ"ח עמוד ב׳ דפוס מאנטובא בהיכלא שתיתאה בענין המלאכים ע"י המלאכים ההם ויעצור בעמו וכן הוה / תהלה לאל חי ...

Auf fol. 85v: מצאתי כתוב בספר המוהל של יוסף משה טריוויש זצוק"ל ממשפחתי ומכית אבי ...

III

Kein Titel

Notizen in italienischer Sprache und Schrift.

Mai 1974
von Klein
unerledigt
zurückgegeben

[illegible] ...len.

[illegible] ...ckeinband; fol. [illegible] unbeschrieben;
[illegible] ...el und Zeilenzahl variierend; [illegible] Italienische
[illegible] ...m 1800, Teil II von 1832-[illegible]; Teil II geschrieben in Vercelli.
[illegible] ...r; Teil II = fol. 12rv, [illegible]; Teil III = fol. 13v, 51r-73v.

[illegible] ... 418.

I

3156
3416
3437
[illegible]

[illegible] ...albuch.

A (fol. 2r) [illegible] ...

[illegible] ...t dem Tischsegen. fol. 2v: [illegible]

[illegible]

[illegible] ...Schüler des Elijjahu [illegible] (vgl. [illegible], Nr. 460 ff.; [illegible] ...VI. Hebr. Teil S. 46).

II

[illegible] ...Beschneidungslisten (1832-[illegible]) [illegible] über Beschneidungs-[illegible]

[illegible] ...?) aus Vercelli.

A (fol. 12r) [illegible] ... 29 Majo 1832 ...

B (fol. [illegible]) [illegible]

[illegible]

... [illegible]

[illegible]
[illegible] ...

III

[illegible]
[illegible] ...italienischer Sprache und [illegible]

Zur Biographie des Verfassers s. PH. BLOCH, Ein vielbegehrter Rabbiner des Rheingaues, Juda Mehler Reutlingen, in: Festschrift zum siebzigsten Geburtstage Martin Philippsons, Leipzig 1916, S. 114-134; E.L.EHRLICH, Rabbi Juda Mehler I., in: MONUMENTA, Handbuch, S. 272 (Druckfehler: 1646 erfolgte der Ruf nach Bingen).

Die Hs. hat große Ähnlichkeit mit Cod. hebr. 394 der SB München (vgl. STEINSCHNEIDER, Mch., S. 218, Nr. 393/3). Die richtige Reihenfolge der fol. lautet: 1r-18v, 27vr(!), 26 vr(!), 28r-29v, 19r-25v und 3or-77v.

Zur Hs. vgl. E. RÓTH, in: Yeda Am, Journal of Folklore Israel Society, Tel-Aviv, VII Nr. 25, 1961, S. 72-74; SYNAGOGA I, B 5o, und II, 152; SYNAGOGA, Ffm., 152 (fehlerhaft), und Abb. 6o (fol. 19v und 2or); MONUMENTA, Katalog, D 134, und Abb. ~~D/42/(fol./21v/und/22r)~~ D 41 und 42 (fol. 32v, 33r, 21v und 22r); ELISABETH MOSES, Jüdische Kult- und Kunstdenkmäler in den Rheinlanden, in: Zeitschrift des Rheinischen Vereins für Denkmalpflege und Heimatschutz, 23. Jhg., Düsseldorf 193o, S. 2o2.

Die Illustrationen der Hs. im einzelnen:

(Wenn nicht anders angegeben sind die Illustrationen farbig; fast alle Kolumnentitel sowie der Besitzeintrag auf fol. 1v sind mit Blattgold ausgelegt; durchweg farbige Initialwörter, z.T. umrahmte ~~max~~ Kolumnentitel).

Fol. 2r-3v: Ganzseitige colorierte Federzeichnungen;

fol.2r: Ochse, Hirsch, Fuchs, Hund, Gemse und Schaf flächenmäßig übereinander gezeichnet;

fol.2v: Verschiedene Vögel (Hahn, Huhn, Kücken, Uhu, Fasan, Storch, Schwalbe(?) und Bussard;

fol.3r: בת היענה, ein ~~Kücken~~ [Strauß] mit einem roten Schlüssel im Schnabel, rechts unten ein Hufeisen;

fol.3v: אריא דבי עילאי, ein züngelnder Löwe.

Fol. 6r: Reich verziertes farbiges Titelblatt, zwei Türme mit einem Mittelbogen unten Feld mit zwei widersehenden züngelnden Löwen (יהודה).

~~Fol. 7r (untere Hälfte): Nachtwächter mit Laterne und Leiter, Nachthimmel mit Sternen.~~

Fol. 7r (untere Hälfte): Jissakar mit Himmelsleiter und Sanduhr, Nachthimmel mit Sternen, Gematria-Tabelle (rechts) zu den 6oo"Zeiten" Jissakars.

Fol. 9r (dreiviertel der Seite, unten): Mose mit den Bundestafeln, darunter 6 Männer und 3 ~~Buben~~ [Knaben], aus dem Himmel kommen 2 Widderhörner.

Fol. 1or (untere Hälfte): Adam und Eva mit dem Baum der Erkenntnis, um den sich die Schlange windet, Eva reicht Adam den Apfel.

. 3150

מנורת זהב

Menorat zahab. Kabbalistische Abhandlung über die Menora und über Ps 67.

Verfaßt von Selomo Lurja.

A (fol. 79v): מנורת זהב טהור הוא / מעט הכמות ... / ... / ... רברים מקובלים
הועתקו מכתיבת יד מופת / הדור אלויבר הגאון מהר"ר שלמה נ"ע מאוסטרא לוריא
ויתיחוסף כו פירי' / מדות המנורה וכל ענינה ... / נעצרתי(!) חיצני להדפיס
וגם הוגה בעיון רב / המזמור וכל זה עם המנורה רומז ...

E (fol. 84r): ועתה ראה שהפסוק ... / (Pl.14) ... ותמצא שד"י בסופי תיבו' /
בעזרת ה' ... / (Pl.20) ... סיימתי היום יום א' י"ד לספירה / בחודש אייר(!)
ת"ט לפ"ק ליצירה נאם הקטן יודא בן החבר ר' שמואל / זצ"ל רויטלינגן מילר /
פה ק"ק בינגא המפוארה' מק"ק פולדא ארץ / מולדתי הבירה, [illegible]

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 337, Nr. 1435; FRIEDBERG, Bet 'eqed II, s.v. מנורת זהב טהור.
Die Hs. stimmt im wesentlichen mit der Ed. überein. Durchgehend Kolumnentitel, auf fol. 80v: ספר מנורת זהב.

7) נהורנד (fol. 116r)
8) נאורה (fol. 116v-13ov)
9) כייאת (fol. 137r-154r)
1o) כרסאליק (fol. 178r-185v und 196r)
11) עשיראן (fol. 186rv und 197rv)
12) עאג̇ים (fol. 198r-2o5r)
13) סאבה auch סבאה (fol. 217r-226r)
14) ארזאל (fol. 226v-227r und 283r-291v)
15) זרנכלי (fol.235r-237r)
16) ג̇ארגא (fol.243r-244v)
17) שיגייא (fol.247r-258r)
18) איכיג̇ (fol. 273r-274v)

Zu dieser Sammlung vgl. SB Marburg, Ms. or. oct. 32o7 (Nr. ooo) und 32o8 (Nr. 000). Diese drei Sammlungen enthalten Gedichte, die in anderen Werken nicht vorhanden und auch bei DAVIDSON, Thes., fehlen. Ähnliche Sammlungen sind beschrieben bei CAT.-SASS. I, S. 2o7, Nr. 518, und II, S. 8o1, Nr. 738 (unter dem Titel ספר הפזמונים).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 42o.

Ms. or. oct. 3206

acc. ms. or. 1827. 578.

301 fol. in rotbraunem Ledereinband mit Streicheisenrahmen und Blütenstempeln, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1v, 17rv, 19v-21v, 27r-35v, 49r-55v, 56v-64v, 78r-80r, 81v, 99v-115v, 131r-136v, 154v-177v, 178v, 187r-195v, 196v, 205v-216v, 227v-234v, 237v-242v, 245r-246v, 253v, 258v-272v, 275r-282v und 292r-295v unbeschrieben; von fol. 65 fehlt die untere Hälfte; Hebräische Pagination: ג-יז (=fol. 13r-17r), כד-כז (=fol. 18r-21r), כב (=fol. 25r), כט-מד (=fol. 35r-49r, מא fehlt), כח (=fol. 56r), ק-קג (=fol. 57r-60r), מז-פב (=fol. 66r-100r, עט fehlt), קד-קט (=fol. 116r-121r), ק-קב (=fol. 122r-124r), קיד-קיח (=fol. 126r-130r), פג-צט (=fol. 138r-154r), קכז-קל (=fol. 182r-185r), קמא (=fol. 186r), קלא (=fol. 196r), קלה-קמה (=fol. 198r-207r, קמא fehlt), קער-קפה (=fol. 217r-228r), קסו-קפט (=fol. 235r-246r), קז-קנו (=fol. 250r-258r, 253r קסב), קס-קסא (=fol. 273r-274r) und קצב-רד (=fol. 283r-295r); 9:15cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Babylonische Masqetschrift, 18.Jh., fol. 80v-81r Nachtrag von anderer Hand.

Vermerk auf fol. 1r: זבר רבנך לעולם יכתוב אראם(!) שמו על ספרו / העניו(?) / דוד חארא / ס"ט. Auf fol. 2r oben befindet sich zweimal die Unterschrift: דוד חארא.

דיואן

Diwān. Sammlung liturgischer Gedichte nach dem Ritus von Aleppo.

Verschiedene Verfasser.

A (fol. 2r): פתיחה ~~עצצ~~ לקול הברת / ראשט / חסדי ה' אזכיר תהלות ה' ...
E (fol.291r): ... / דין עני אביון' יציץ ויפרח' ... / (vorletzte Z.) חזק
עמך בקול מר יצרח' ישיש כגבור לרוץ על אורח' / יזכרהו' וכו' /
תם / (fol. 291v) רבש וצוף אמרי נועם ... / (letzte Z.)
ויתשר דבורה' וכו' חי' / תם

(fehlt bei DAVIDSON, Thes.; vgl. CAT.-SASS. I, S. 211, und II, S. 813).

Dann folgt auf fol. 296r-301v ein Inhaltsverzeichnis.

Die Gedichte sind wie folgt gruppiert:

1)	ראשט	(fol. 2r-16v)	4)	איראק	(fol. 36r-48v)
2)	סאסכאר	(fol. 18r-19r)	5)	חצאר	(fol.56r)
3)	מאהור	(fol. 22r-26v)	6)	חוסייני	(fol. 65r-99r)

Ms. or. oct. 32o8

acc. ms. or. 1927. 58o.

274 fol. in rotbraunem Ledereinband mit Blütenstempeln, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 6r, 12r, 15rv, 19rv, 25r, 27r-3or, 31r, 33v, 37r-39v, 41r, 47v, 5or-59v, 66r, 76v, 84r, 85v-87v, 92r, 1o3v, 1o5r, 1o9r, 11orv, 111v, 113r, 122r-124v, 126v-127r, 134r, 136v-138v, 141r, 144r, 145v-146v, 151v-153r, 154v, 155v-157r, 168r-169v, 171v, 173v-174r, 175v, 186v, 19ov-192v, 193v-194r, 198r, 2o5r, 2o8v, 2o9v, 216v-218v, 232v-233r, 236v-237r, 251v-252v, 265v-266v, 27orv, 272rv, 273v,und 274v unbeschrieben; Arabische Pagination: ١ - ٢٧٥ (=fol. 1r-274r; die Bl. ١٠ und ١١ fehlen, Bl. ٢٦٩ =fol. 271 kommt nach Bl. ٢٧٢, fol. 258 ist unpaginiert); 15:2o,5 cm (11,5:16,5 cm); Zeilenzahl variierend; Babylonische Maśqeṭschrift, ca. 18. Jh.

דיואן

Dīwān. Sammlung liturgischer Gedichte nach dem Ritus von Aleppo.

Verschiedene Verfasser.

A (fol. 1r): פתיחה לקול הכרת ראשט / חסדי / ה׳ / אזכיר תהילות ה׳ ...

(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 242, Nr. 432).

E (fol.274r): ארנן בצל כנפי׳ אל צור חסין יה ... / ... (vorletzte Z.)
בשמחה ובטוב לב אכלו / מעדנים - תם

(fehlt bei DAVIDSON, Thes.).

Die Sammlung ist für die orientalischen Juden bestimmt und ähnelt den Sammlungen SB Marburg, Ms. or. oct. 32o6 (Nr. ooo) und 32o7 (Nr. ooo). Die genannten Sammlungen enthalten zahlreiche Gedichte, die in anderen Werken nicht vorhanden und auch bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet sind.

Die einzelnen Gedichte sind wie folgt gruppiert:

1)	ראשט (fol. 1r-26v)	6)	נאורה (fol. 125r-136r)
2)	מאהור (fol. 3ov-36v)	7)	אצפהאן (fol. 139r-145r)
3)	ססנאר (fol. 4or-49v)	8)	רהאווי (fol. 147r-151r)
4)	חוסיני (fol. 6or-85r)	9)	בוסאליק (fol. 153v-155r)
5)	בייאת (fol. 88r-121v)	1o)	עשיראן (fol. 157v-167v)

Fol. 185r-194v enthalten ein Inhaltsverzeichnis.

Die einzelnen Gedichte sind wie folgt gruppiert:

1)	רשאט (= ראשט)	8)	ארכוג׳
2)	~~xxxxx~~ מאהור	9)	כורסאליק
3)	~~xxxxxxx~~ נאורה	1o)	עאג׳ים
4)	כייאת	11)	מוחייאר
5)	חוסייני	12)	צבאה
6)	איראק		(auch צאבא, צבא, סבאה)
7)	שיבא	13)	חג׳אז

Von den im Inhaltsverzeichnis noch angeführten Gruppen findet sich in der Hs. nichts. Es sind dies: סאסנר und ארזבאר.

Bei DAVIDSON, Thes., ist nicht alles verzeichnet. Einige Gedichte stammen von späterer Hand.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 421 (תפילות מנהג חלב); SB Marburg, Ms. or. oct. 32o6 (Nr. ooo) und 32o8 (Nr. ooo).

11) מחייאר סונבילו (fol. 17or-173r)
12) עגאס (fol. 174v-19or)
13) צבא (fol. 193r-216r)
14) שיגא (fol. 219r-236r)
15) ארג' (fol. 237v-251r)
16) חיג'אז (fol. 253r-271v)
17) שהנאז (fol. 273r-274r)

Fol. 258 gehört zu 1) ראשט , wahrscheinlich ist es eines der fehlenden Bl.\· und \\ *

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 422.

Ms. or. oct. 3207

acc. ms. or. 1927. 579.

194 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 8v-9v, 14v-15r, 22r-23r, 25r-26r, 33r-34v, 49v, 68rv, 77rv, 80rv, 81v, 97v, 99rv, 106r, 117r, 121rv, 129r-130r, 131v, 139rv, 152v und 153v unbeschrieben; fol. 131 und 132 sind nachträglich eingefügt worden; aus dem Inhaltsverzeichnis geht hervor, daß am Anfang und am Ende zahlreiche, im Inneren der Hs. ca. 20 Seiten fehlen; 10:16 cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; teilweise Kustoden; Babylonische Maśqeṭschrift, ca. 18. Jh. Auf fol. 23v steht in Form eines Siegels: אני הצעיר עובדיה משען.

Die einzelnen Bl. der Hs. sind stark durcheinandergeraten, die richtige Reihenfolge lautet (die hebräische Pagination steht jeweils in Klammer hinter den Seitenzahlen): 1-2, 3 (ט), 4-9, 10 (כ), 11-15, 16-20 (לב-לו), 26, 27-29 (לז-לט), 30-32 (מב-מד), 21-25 (מה-מט), 33-34, 35-36 (נב-נג), 37, 42, 43-48 (נו-סא), 38-41 (סג-סו), 49-54 (סז-עב), 59, 60-61 (עד-עה), 62-64 (עח-פ), 55-58
86-87 (קיז-קיח), (פא-פד), 65, 66-70 (פו-צ), 79-83 (צא-צה), 71-78 (צט-קג), 84-85
92-94 (קכג-קכה), (קז-קח), 88-89 (קט-קי), 90-91 (קטו-קיו), ✓ 100-105 (קכו-קלא), 106, 95-97 (קלב-קלד), 98 (קלו), 99, 107-111 (קלז-קמא), 117, 118-120 (קמג-קמה), 112-116 (קמו-קנ), 122-125 (קנא-קנד), 121, 133-138 (קנה-קס), 139, 126-129 (קסא-קסד), 130, 140-147 (קסה-קעב), 150 (קסו!), 153-158 (קעו-קעט), 148-149 (קפ-קפא), 151-152 (קפב-קפג), 166-169 (קפו-קפד), 164 (קפח), 159, 161 (קץ), 160 (קצא), 163 (קצב), 162 (קצג), 165 (קצה), 170-175 (קצו-רא), 177, 178-183 (רב-רז), 176 (רח), 184, 185-189 (א-ה), 190-194.

דיואן

DĪwān. Sammlung liturgischer Gedichte nach dem Ritus von Aleppo; Anfang und Ende defekt.

Verschiedene Verfasser.

A (fol. 1r): רשאט[=ראשט] / מכלכל חיים ויכרכם...
(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 134, Nr. 1410).

E (fol. 189v): יצר סמוך תצור שלום .../ (letzte Z.) ... וירע על /כנפי רוח
(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 422, Nr. 3558).

Fol. 184rv stammt von späterer Hand, es enthält: אימה יחידה אל מאיר נגה. u.a. ידיד צח וארום ..., רעייה ...

II

סוד התפלות

Sōd ha-tefillōt. Geheimnis der Gebete. Kabbalistischer Kommentar zum Gebetbuch.

Der eigentliche Kommentar beginnt erst auf fol. 49r.

Auf fol. 39v befindet sich ein Gedicht:

בעזרת אל ועושה   כל נפלאות
אני מתחיל לפרש   סוד תפילות
אפרשנו(?) כדרכי   התעודדות
כשם איום ונורא   כל תהילות

Dann folgt auf fol 4o r:... בעזרת נורא תהלות אכתוב פי׳ התפילות

und auf fol fol. 4ov-48v: צירוף האלפביתות בעיגול und עיגול שם המפרש.

A (fol. 49r): אמר המחבר אע"פ שממה שזכרתי היה יכול להבין המבין ...

E (fol. 7ov): ... לכך נכרכנו / (fol. 71r) יחד ברוב עוז ... בשלום׳
חזקי ויאמץ ... / ... עצמה ירבה׳ / תם

Dieser Teil der Hs. weist große Ähnlichkeit mit einer Hs. des Britischen Museums in London auf, s. MARGOLIOUTH, Cat. Brit. Mus., Nr. 751/I und 742/IV.

III

פירוש שלוש עשרה מדות

Pērūš šelōš ʿeśrē middōt. Kabbalistischer Kommentar zu den dreizehn Attributen Gottes.

Verfaßt von ʾĀšēr ben ʾAbrāhām ben Dāwīd.

Ü (fol. 72r): בסייעתא דשמיא אתחיל לכתוב פי׳ י"ג מדות של החכם ר׳
אשר בר׳ אברהם / בר׳ דוד זצ"ל לי"א

A (fol. 72r): ערכתי את לבי לתור ... תוכן שלש עשרה מדות / ...

E (fol. 78r): ... סוף דבר ... / ... / ... ונהנה מזיו יקר יפעתם: תם

Vgl. MARGOLIOUTH, Cat Brit. Mus., Nr. 752/XII und 756/VIII.

~~IV~~ VI

סתרי תורה

Sitrē tōrā. Geheimnisse der Tora. Kabbalistische Abhandlung über die zehn Sefīrōt.

A (fol. 112v): סתרי תורה אמ׳ הרב הקדוש רבינו משה כ"ר נחמן זצ"ל / יתברך שם הבורא שהוא חי נקיים לעדי עד ... / ... ראשית כל דבר שהוא הראשון לכל והקדמון לכל ...

E (fol. 113r): ... הנהגת העולם הזה על ידה כאשר ביארנו / וה׳ ... סלה

Der Text wurde von G. SCHOLEM auf Grund anderer Hss. als Werk des Jaʿaqōb he-ḥasīd veröffentlicht; s. Maddāʿē ha-jahadūt II, Jerusalem 5687 (=1927), S. 227-23o, Version II.

IV

מדרש רות

Midraš Rūt. Auszüge aus dem Zōhar zum Buche Ruth.

Ü (fol. 79r): בהנו"א אתחיל מדרש רות

A (fol. 79r): ויהי בימי שפוט השופטי׳ וכו׳ רבנן פתרי קרא ...

E (fol. 99v): ... אחזא ליה באתר חד כתות של צדיקים / כדרגין יתיד על כלהי: חזק׳ וברוך ...(?) לי עף כח:

Die Auszüge sind dem Zōhar-Ḥadaš entnommen. Vgl. MARGOLIOUTH, Cat. Brit. Mus., Nr. 751/II und Index, s.v.

V

ספר הבהיר

Sēfer ha-bāhīr. Kabbalistisches Hauptwerk.

A (fol. 1oor): ספר הבהיר א"ר נחוניא בן הקנה ...

E (fol. 112r): ... מפשיט עורו אחת לשבע שנים׳ / נשלם ספר הבהיר׳ ... / בנל"כ ואע"י

Das Werk wurde mehrmals ediert.

VII

כלל אחד מענין הקבלה

Kelāl ʾeḥād mē-ʿinjān ha-qabbālā. Summa der kabbalistischen Lehre. Abhandlung über die zehn Sefīrōt (Ü fol. 113v).

A (fol. 113v): אודיעך כלל הדברים שהיו מתנהגים בו כל אנשי המרכבה ...

E (fol. 114v): ... ועו׳ (=ועוד) נאמר ליראי ה׳ ולחושבי / שמו:

Vgl. SCHOLEM-JOEL, S. 72, Nr. 27/4-5, und SB Marburg, Ms. or. oct. 538/VIII (Nr. ..).

VIII

דברי רבי מנחם

Dibrē Rabbi Menaḥēm. Kabbalistische Abhandlung über die zehn Sefīrōt.

Verfaßt von Rabbi Menaḥēm, einem Schüler des ʾElīʿezer aus Worms.

Ū(fol.114v): דברי ר' מנחם תלמיד הרב ר' אליעזר מוורמיישא ז"ל
A(fol.114v): כתי' כי ביה ה' צור עולמים ...
E(fol.115r): ... והוא סובל כל / העולם בחכמתו' השם ... / אמן סלה /
חזק ונתחזק ... / ... עליון

Dann folgen der Kolophon und die Inhaltsangabe (s.o.).

Y(Nr.٥٢٢) Vgl. SB Marburg, Ms. or. oct. 538/V; STEINSCHNEIDER, Oṣ, S. 53, Nr. 615/3; MARGOLIOUTH, Cat. Brit. Mus., Index, s.v. מנחם ; zum Verfasser s. HB VI, S. 126, Nr. 6.

Ms. or. oct. 33o5

* vgl. SC: Nr. 42, p. 108

acc. ms.or. 1928. 8.

Sammelband in 8 Teilen.

116 fol. in modernem Halbledereinband; fol. 1v-2v, 3v-5v, 71v, 78v, und 116 rv unbeschrieben; 13,5:2ocm (Teil I = 9,5:17,5cm; Teil II-VIII=1o,5:16,5cm); Teil I: 36 Zl., Teil II-VIII: 39 Zl.; Teil II: Kustoden; Italienische Kursivschrift, lt. Kolophon auf fol. 115v geschrieben von ʼAhărōn ben Jiśrāʼēl Finzi (16. Jh.) für Ḥananjā ben ʼAbrāhām aus מושר (= Mosso S. Maria bei Novara ?)*, Teil I stammt von anderer Hand.
* Musso, Provinz Sondrino / Lago Maggiore

K (fol. 115v): אלו הם החבורי׳ הנמצאי׳ בזה מכתיבת ידי אהרן בכ"ר ישראל
פינצר מארייר / יצ"ו כתבתים לנעלה כמה"ר חנניה יצ"ו בכ"ר
אברהם ממושר / ז"ל ...

Dann folgt ein Inhaltsverzeichnis:

פי׳ התפילות על דרך הקבלה
פרקי היכלות של ר׳ ישמעאל
פי׳ י"ג מדות של החכם ר׳ אשר
מדרש רות ע"ד הנסתר
ספר הבהיר
סתרי תורה להרמבן
כלל על הספירות
על כלל אחר בענין הקבלה

Dieses Inhaltsverzeichnis befindet sich mit geringen Abweichungen im Wortlaut und von anderer Hand geschrieben auch auf fol. 1r. Die פרקי היכלות של ר׳ ישמעאל sind jedoch in der Hs. nicht enthalten. Besitzvermerk auf fol. 1r: "ms (=messere) buenlo(?) gianotto".

Teil I = fol. 3r-39r; Teil II = fol. 39v-71r; Teil III = fol. 72r-78r; Teil IV = fol. 79r-99r; Teil V = fol. 1oor-112r; Teil VI = fol. 112v-113r; Teil VII = fol. 113v-114v; Teil VIII = fol. 114v-115v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 423.

I

זוהר

Zōhar. Ausgewählte Teile zu Ex und Lv.

A (fol. 6r): ויהי בחצי הלילה ר׳ חייא ור׳ יוסי ...

E (fol. 38v): ... (K. 35) נפש כי תחטא ומה דין הוא ... / (fol. 39r) ...
עד שיפוח היום וגו׳ דבעי / בר נש לתקנא עובדוי דכר מטר

(ed. Wilna 191o, Bl. 13b).

Auf fol. 3r befindet sich eine Zusammenstellung der behandelten Bibelverse:

Ms. or. oct. 3306

acc. ms. or. 1928/29. 285.

26 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; Beschädigung durch Wurmfraß; fol. 26v unbeschrieben; Hebräische Pagination: (fol. 1r-26r); 13,5:17,5cm (9:14,5cm); 26 Zl.; Kustoden; Marokkanische Masqetschrift, 18. Jh.

גינת ביתן

Ǧinnat baitan. Geheimnis des Lehrgebäudes. Kabbalistisches Werk über ʾĒn Sōf und die zehn Sefīrōt. Ende defekt.

Verfaßt von Jiṣḥāq ben ʾAbrāhām ha-kōhēn (Ende 16. Jh.), einem Schüler des Mūsa bar Maimūn.

Ü (fol. 1r): ספר גינת ביתן למקובל האלהי כמה"ר יצחק / בר אברהם הכהן זלה"ה ...

A (fol. 1r): אכף לאלהי מרום אשתחוה אפים ארצה אחלה פני אל עליון ...

E (fol.26r): ... / ספירה עשירית מלכות ... / ... הא אחרונה שבשם שכינה / אלהי (Kustode)

(Anfang der zehnten Sefīrā).

Fol. 22r (Zl.17 f.) erwähnt der Verfasser seinen Lehrer: ... כאשר קבלתי מר' ומארי / הר' מוסא בר מימון ז"ל ...

Nach der im vorderen Einbanddeckel eingeklebten Beschreibung der Hs. von J.M.Toledano ist Mūsa bar Maimūn vielleicht der Verfasser des Buches היכל הקדש (vgl. H.J.D.AZULAI, שם הגדולים, Livorno 1774, s.v. היכל הקדש) und würde der dann aus Taroudant in Marokko stammen.

Der Verfasser zitiert fol. 3r: ר' יצחק סגי נהור בנו של הראב"ד ז"ל über ʾĒn Sōf. Auf fol. 19r wird ר' אברהם ן' אהרן ז"ל וז"ל המאמין angeführt. Das bei CAT.-SASS. II, S. 1013, erwähnte Kapitel: מספר גינת ביתן שער יסוד החלקים, לשמור ... ist in der Hs. nicht vorhanden.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 424.

באין סוף ית' היא
האמונה הנכונה

Brief 1o (fol. 5r): קיכוץ לעני שמו יוסף, אב שנת אשר ישרו אבותיך לפ"ק: (1756=)
Am Anfang Akrostichon: עמנואל מאנסאנו

Brief 11 (fol. 5v): כתכתי להחכם הדיין המצויין המוהה"ר / יעקב בן מלכיו(?) נר"ו
Am Anfang Akrostichon: עמנואל חזק עמנואל

Brief 12 (fol. 5v): קיכוץ לעני, סיון בשנת כי / אורישׁ גוים מהאלף הששי לינצ': (1757=)

Brief 13 (fol. 6r):

Unterschrift:

Brief 14 (fol. 6v):

Brief 15 (fol. 7r):

Brief 16 (fol. 7r):

Brief 17 (fol. 7r):

mit der Jahreszahl (1758=) am Ende.

Brief 18 (fol. 7r):

mit der Jahreszahl (1759=) am Ende.

Brief 19 (fol. 7v):

mit der Jahreszahl (1746=) .. am Ende.

Brief 2o (fol. 7v):

Brief 21 (fol. 7v):

Dann fehlt ein Blatt.

Brief 22 (fol. 8r)(beginnt mit einem Brief an einem Mǒse aus dem Jahre 1756:

Brief 23 (fol. 8r):

mit der Jahreszahl (1757 =) am Ende.

Brief 24 (fol. 8v):

mit der Jahreszahl (1759=) am Ende.

Brief 25 (fol. 9r):

Unterschrift:

Brief 26 (fol. 9r):

mit der Jahreszahl (176o=) am Ende.

Brief 27 (fol. 9v):

mit der Jahreszahl (1761=) am Ende.

Ms. or. oct. 33o7

acc. ms. or. 1928/29. 286.

18 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 12v und 15v unbeschrieben; 15,5:2o cm (ca. 12:ca. 15cm); 24-32 Zl.; z.gr.T. Kustoden; Marokkanische Maśqeṭ- bzw. Kursivschrift, 18. Jh.

Kein Titel

Hebräische Briefe verschiedenen Inhalts aus den Jahren 1737-1767, meist vom Rabbinat in Fes.

Verfaßt von ʾImmānūʾēl ben ʾAbrāhām Mansānō, Rabbinatsschreiber in Fes.

Die Briefköpfe lauten:

Brief 1(fol. 1r): קיבוץ לת"ח שמו יוסף שבא / שנת כי בשמחה תצאו (=1737)

Brief 2(fol. 1v): קיבוץ לעני שמו מרדכי, כסליו שנת / ואבינו אתכם אלי: (=1742)

Brief 3(fol. 2r): קיבוץ לעני שמה, טבת שנת והשיב אתכם אל ~~ארמתכם~~ לפ"ק: (=1745)

Brief 4(fol. 2v): כתבתי להכם השלם הדיין המצויין כהה"ר יעקב טוליראנו נר"ו על אודות / החכם השלם הדיין המצויין כהה"ר מרדכי כרדוגו נר"ו, אלול שנת כי אם בזאת יתהלל / המתהלל השכל וידוע אותי ליצ' (=1745)

Brief 5(fol. 3r): כתבתי להחכם השלם דיין ומצויין כהה"ר מרדכי כרדוגו / נר"ו בחלותו ויחי מחליו:

Unterschrift: הכותב עמנואל מאנסאנו

Brief 6(fol. 3v): כתבתי להחכם השלם דיין ומצויין כהה"ר / יעקב טולידאנו נר"ו:

~~Unterschrift:~~

Brief 7(fol. 3v):

Am Anfang zweimal das Akrostichon: יעקב טוליראנו.

Brief 8(fol. 4r): כתבתי לת"ח בקבוצו שבט שנת / המסות הגדולות ליצ' (=1746)

Brief 9(fol. 4r): קיבוץ לת"ח שמו מאיר, אלול / שנת והעלית עליו ליצ' (=1756)

Brief 28 (fol. 1or):

Zl. 4 ff. lautet:

mit der Jahreszahl (1761=) am Ende.

Brief 29 (fol. 1ov):

addressiert an einen Jōsēf.

Brief 3o (fol. 1ov):

der größte Teil dieses Briefes fehlt, da nach fol.1ov eine Lücke in der Hs. ist.

Brief 31 (fol. 11r)(setzt mit dem Anfang eines Briefes wieder ein)

mit der Jahreszahl (1763=) am Ende.

Brief 32 (fol 11v):

mit der Jahreszahl (1763=) am Ende.

Brief 33 (fol. 13r):

addressiert an einen Jōsēf. Mit dem Datum (1737=) גלגאו ... [illegible]

Brief 34 (fol. 13r): כסלו שנת ובביא אתכם אלי (1751=)

Brief 35 (fol. 13v): עם אלהי אברהם רכו פעלים ...

mit doppeltem Akrostichon: עמנואל. Unterschrift: משה.

Mit der Jahreszahl (1754=) ארמתכם am Ende.

Brief 36 (fol. 14r): טבת שנת המסות (1751=)

Brief 37 (fol. 14r): אלול שנת והעלית (1751=)

mit Akrostichon: עמנואל מאנסאנו.

Brief 38 (fol. 15r): אחת אפים ולשלוחו שבע ...

mit der Jahreszahl (1761=) המנחה הזאת am Ende.

Brief 39 (fol. 15r): אשלי רכבכ(?) עושים כל פרי ושרשים ...

mit der Jahreszahl (1776=) את העני am Ende.

Brief 4o (fol. 16r): לתוגה נהפכה יגון ושון ...

mit der Jahreszahl (1761=) בתמוז ... והפכתי

Brief 41 (fol. 16r): כתכתי לעני בקבוצו' סיון שנת תקכב לפ"ק (1762=)

mit Akrostichon: עמנואל מאנסאנו und עמנואל.

Brief 42 (fol. 16v): אגרת ניחומש להחכם ונבון כהה"ר יקותיאל בירדוגו יצ"ו / ואחיא המשכיל ה"ר רפאל יצ"ו לשמעת פטירת אביהם ז"ל / אב שנת והפכתי אבלם מהאלף הששי ליצ': (1762=)

Brief 43 (fol. 17r): כתכתי לעני בקבוצו טבת שנת התקכג ליצ' (1763=)

mit doppeltem Akrostichon: עמנואל.

Brief 44 (fol. 17v): כתכתי לעני בקבוצו טבת שנת התקכג ליצ' (1763=)

mit Akrostichon: אני עמנואל und עמנואל.

~~Brief 45 (fol. 18r):~~

Fol. 7rv enthält philosophische Bemerkungen von Šemū'ēl ibn Danān (unterschrift auf fol. 7v); auf fol. 7r wird der מגן אבות des Šim'ōn ben Ṣemaḥ Dūrān angeführt.

In den Briefen werden viele Namen jüdischer Gelehrter aus Fes erwähnt, vgl. dazu J.M.TOLEDANO, נר המערב , Jerusalem 1911.

Ms. or. oct. 3308

7 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; ca. 15:ca. 20 cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Marokkanische Maśqeṭschrift, 18. Jh.

Kein Titel

Sammlung hebräischer Briefe.

Auf fol. 1rv ist oben ein nicht zur Sammlung gehöriges Blatt aufgeklebt, das kurze Aufzeichnungen enthält, es trägt die Unterschriften von: שמואל מנסאנו und אברהם מאנסאנו.

Brief 1 (fol. 1v): Beileidsschreiben der Rabbiner von Marokko an die Rabbiner in Fes anläßlich des Todes von Jaʿaqōb ibn Ṣūr (1753), mit drei Unterschriften: 1) יוסף(?) ן' דוד ן' עדרן, 2) דוד מאמאן, 3) יעקב פינטו.

Brief 2 (fol. 2rv): Beschlüsse bezüglich eines Tempels in Fes, kopiert von ʾAbrāhām Mansānō.

Brief 3 (fol. 2v): Ein Gesandter aus Ḥebron schwört, daß er während seiner Abwesenheit von Ḥebron keine zweite Frau heiraten würde, kopiert von ʾAbrāhām Mansānō.

Brief 4 (fol. 3rv): Schreiben der Rabbiner von Tetouan (דיטון) an das Rabbinat in Fes bezüglich einer Streitsache (1703), kopiert von ʾAbrāhām Mansānō.

Brief 5 (fol. 4rv): Eideserklärung über die Mitgift einer Frau (1768), mit vier Unterschriften, von denen eine unlesbar ist: 1) יוסף כהר"ר אברהם, 2) יעקב ן' דוד וחירן(?), 3) ...(?), 4) מתתיה סירירו.

Brief 6 (fol. 5r): Ungültigkeitserklärung einer finanziellen Verpflichtung der Gemeinde von Fes, 1722 kopiert von ʾImmānūʾēl Serērō. Auf fol. 5v befindet sich ein Gedicht des Kopisten (vgl. ~~SB Marburg,~~ Ms. or. oct. 2872/III, Nr. 000).

Brief 7 (fol. 6r): Vereinbarung zwischen der Gemeinde von Fes und einem ihrer Mitglieder (1732), mit drei Unterschriften:

1) יהודה ן' עטר, 2) יעקב ...(?), 3) שלם אדרעי.

Brief 8 (fol. 6v): In derselben Angelegenheit, mit drei Unterschriften: 1) יהודה ן' עטר, 2) יעקב ...(?), 3) משה ן' מאמאן.

Brief 45 (fol. 18r): כתבתי לעני בקבוצר טבת שנת התקכג ליצ׳ (=1763)
mit Akrostichon עמנואל מאנסאנו יצ"ו (!) und עמנואל.
Mit der Jahreszahl (=1770) ... אב המנחה הזאת ומשנת am Ende.

(6

[illegible]

[illegible]

167

Ms. or. oct. 3309

acc. ms. or. 1928. 291.

5 fol. in modernem Pappeinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 14,5: 19,5 cm (10:15cm); 22-27 Zl.; Kustoden; Spanisch-marokkanische Masqetschrift, Anfang 18. Jh. ~~Nach~~ Hinter dem vorderen Schutzblatt befindet sich eine später eingefügte Beschreibung der Hs. von J.M.Toledano.

Autograph.

Kein Titel

Sammlung moral-ethischer Lehren, bestehend aus 23 Geboten und 126 Verboten. Verfaßt von Ja'aqōb ibn Ṣūr.

Ü (fol. 1r): בינ"ו / אורח חיים למעלה למעלה(!) למשכיל / למען סור משאול מטה

A (fol. 1r): א שיפריש מעשר מכל ריוח שיביא השם יתעלה לידו: / ב שיתן מיד לצדקה אשר תשיג ידו ולסוף כל חדש שני פשוטין ולסוף כל שנה זהוב וחצי: / ג ...

E (fol. 5v): קכו אל תתעצל לבקש חכמה וליסר את חבירך ... /

Über den Verfasser vgl. J.M.TOLEDANO, נר המערב , Jerusalem 5671 (=1911), S. 138 ff. Da in der Hs. פשוטין und זהוב als Münzen erwähnt werden, ist deutsche Herkunft wenigstens dieses Textteiles zu vermuten; ibn Ṣūr wäre dann nur der Sammler. Überschrift und Anfang des zweiten Teiles lauten (fol. 1v): ואלה הדברים שיזהר האדם בהם לסור ממוקשי / מות ולאור באור החיים: / א להתרחק מן הגאוה בתכלית הריחוק׳ / ...

Spanier und All.-Loew. betiteln die Hs.: אורח חיים .

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 427.

Kurzbiographie nötig

Ms. or. oct. 3312

78 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; von den fol. 9 und 44-52 fehlt unten ein großer Teil, fol. 1o fehlt oben ein Stück, zwischen fol. 15 und 16 befindet sich die rechte unter Hälfte von fol. 8; 11,5:19cm (ca.9:ca.16cm); 18 Zl.; Kustoden; Jemenitische Quadratschrift, 17. Jh.

[שרח שחיטה]

Šarḥ šeḥīṭā. Arabischer Kommentar zu den Hilkōt šeḥīṭā des Mōše ben Maimūn; Anfang und Ende defekt.

A (fol. 1r): וזביחה סוא כל כאן אוׄל אלתשריע כלפץׄ / שחיטה ...
(in Kapitel II)

E (fol.78v): ... ואלדליל עלי דׄאלך קול דוד עׄםׄ כוס / ישועות אשׄא
וכשם יי' אקרא' היתה רובצת / על (Kustode) (in Kapitel XIII)

Zwischen fol. 35 und 36 sowie 43 und 44 fehlen Bl. Es handelt sich um einen umfangreichen Kommentar, der häufig philologische Erklärungen zur Terminologie der rituellen Schlachtvorschriften enthält. Auch die Überschrift des kommentierten Werkes (הלכות שחיטה - על הבנים) ist ausführlich besprochen. Der Verfasser bringt Vieles, was den Rahmen des Kommentares überschreitet.

Auf fol. 3v befindet sich unten ein Nachtrag von anderer Hand:
ושרח שחיטה מד אלענק ואמדאד אלסכין / עליה מוקו' זהב שחוט יעני עניק ממתח:

Zu ähnlichen jemenitischen Werken vgl. Y. RATZABY, Sifrūt jehūdē tēmān, in: KS 28, 1952-1953, S. 269-272 und 274-277.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 43o.

Ms. or. oct. 3311 ✓

acc. ms. or. 1928/29. 301.
157 fol. in Stoffeinband mit Lederrücken, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 8:22,5cm (ca.5,5:ca.18cm); ca.32 Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift, 18. Jh. Vermerk auf fol. 1r: (?...)הדא אלדיואן חק יוסף ן' חיים מחס.

דיואן

Dīwān. Sammlung hebräischer und arabischer Gedichte.
Größtenteils verfaßt von Sālem Šibzī.

Ü (fol. 1v): בשם רחמן / אתחיל לכתוב / שירות / ותושבחות לי"י אלהי / הרוחות / למורינו המקובל / האלהי / מהר"ר שלום שבזי / זצוק"ל / לענין שבת

A (fol. 1v): יקר יום השבת תגדיל / בברית שלום והיים / ...
(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 426, Nr. 3040).

E (fol.154r): ... / ואומר החתן / בירכתם אותי / אלהים / יברך אתכם / שמחתם / אותי אלהים / ישמיח / אתכם: ואומרין לו / ברוך תהיה / תושלב"ע

Dann folgt auf fol. 154v-157v ein Inhaltsverzeichnis.

Die Gedichte sind wie folgt gruppiert:

1) ענין שבת (17 Gedichte, fol. 1v-14v)
2) נשוד (51 Gedichte, fol.15r-42r)
3) שירות (23 Gedichte, fol. 42r-133v)
4) זפאת (19 Gedichte, fol.134r-141r)
5) חדויות (13 Gedichte, fol.141r-144v)
6) הלילות (29 Gedichte, fol.145r-148v)

Fol. 148v-154r enthalten den Trauungssegen.

Viele Gedichte der Hs. sind bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet. Zu Sibzi vgl. A.Z.IDELSOHN, Jehūdē Tēmān, Šīratam ū-neginātām, in: Rešūmōt, Bd.I, Tel-Aviv 1925, S.22 ff.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 429; zu dieser Art Gedichtsammlung vgl. auch Ms. Nr. 111 und 112 der Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz (Bd. II ~~VI,2~~, Nr. 251 und 252, S. 183-185) und SB Marburg, Ms. or. oct. 3319(Nr. 000).

Ms. or. oct. 3310

acc. ms. or. 1928/29. 300.

33 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; zwischen fol. 1 und 2 sowie 31 und 32 fehlen Bl.; 10:15 cm (ca. 7: ca. 12 cm); ca. 18 Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift, 17. Jh.

הגדה של פסח

Haggādā Šel Pesaḥ. Liturgisches Buch zum ~~Sederabend~~ Pesahabend, mit symbolischer Deutung des Seder (fol. 1rv) und arabischem Kommentar; Anfang und Ende defekt; z.T. supralinear punktiert.

Die Vorrede setzt ein mit (fol. 1r): כבש הפסח ואלבקר מנה אלחגי- גה: וקד ביינה / אלתרגום ותכוס פסחא ... / ... / אמרו חכמ׳ חמשה כוסות שללילי(!) / הפסח רמז לחמשה דברים כוס ראשון ... / ... כנגר המוח ... und bricht ab mit (fol. 1v): ... / וכידעת דבר זה יצא לחירות / ויהיה עבד אלהים ולא עבד לעבדים: וקזה ליל / שמורים הוא י״י כלומ׳ אם ידע סוד זה / תהא נפשך שמורה מכל נזק כדי שיזכה לה״ה.

Der Kommentar setzt ein mit (fol. 2r): ולו לם יכ̇רג אללא ישראל ~~[struck out]~~; (עבדים היינו לפרעה aus ואלו לא הוציא הק״בה : zu) מן מצרים ...
dann folgt (vorletzte Zl. fol. 2r): מעשה בר׳ אליעזר ור׳ יהושע ור׳ אלעזר בן עזריה ...

Die Haggādā bricht ab mit dem großen Hallēl (Ps 136, fol. 31rv), dann folgt (fol. 31v, Zl. 14): ... תם ישרבו כוס חמישי: ויבארכו בערה: ב״א י״י א׳ מ׳ ה׳ [= ברוך אתה יי׳ אלהינו מלך העולם] על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ... / ועל ציון משכן כבודך ושמחינו י״י אלהינו / (letzte Zl.) ביום (Kustode)

Fol. 32r heißt es: כי כהמא פרק אלא אללילה אלאולי י״י שהחינו ולילה / תאני ובטלה: ואללילה לאולי מן התורה ואלתאניה / מדברי סופרים: תם קידוש אלפסח:
dann folgt (fol. 32r-33v): והרה תוכחה ∴ / ברכי נפשי את י״י ... des Jehūdā ha-lēwī ben Šemū᾿ēl (zwischen den beiden fol. fehlt ein Stück); vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 79, Nr. 1746.

Der Ko~~ø~~mmentar enthält viele "Aggādōt" und verweist mit רבינו mehrmals auf Maimonides.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 428.

Ms. or. oct. 3313

acc. ms. or. 1928/29. 307.
Sammelband in 2 Teilen.

194 fol. in Ledereinband mit Streicheisenrahmen und Resten von Knopfschlaufen, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 13v unbeschrieben; Hebräische Pagination: ב-קמה (= fol. 1r-145r; das Titelblatt fehlt, die Zahlen סא, עט und צב wurden je zweimal verwendet) und ב-נ (= fol. 147r-194r; die Zahl לד ist übersprungen); 10:14,5 cm (ca. 7,5:11,5 cm); 19-25 Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift, ca. 18. Jh., der Name des Schreibers auf dem verzierten Titelblatt des 2. Teiles (fol. 145v) wurde gelöscht.

Teil I = fol. 1r-145r; Teil II = fol. 145v-194v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 431.

I

לחם שלמה

Leḥem Šelōmō (Titel am Ende). Kabbalistisches Werk in 13 Abschnitten (שערים); am Anfang fehlt 1 Bl.

Verfaßt um 1640 von Šelōmō ben Dāwīd ha-kōhēn.

A (fol. 1r): את הרקיע׳ כאן הרעיש בן זומא את העולם לכל / אדם ...
E (fol. 145r): ... ואתה תגיל בי״י לעסוק בפקודי / י״י ישרים משמחי לב: / נשלם ספר לחם שלמה׳ בעזרת י״י יתן עוז לעמו׳ / ברוך הוא וברוך שמו׳ / שוש״רש

Vgl. CAT.-SASS., ~~Nr.~~ II, S. 1063 ~~1064~~; YEHUDA RATZABY, Sifrūt jehūdē tēmān, in: KS 28, 1952-1953, S. 396 f., Nr. 177. Das Werk ist absichtlich mit dem nachfolgenden Teil zusammengefaßt worden (fol. 6r): ... והיתה כוונתי לעשות כל זה תוספת לספר / סגולות אשר חיבר רבי שלום בן יוסף הקרחי ולעשותם / ספר אחד כי מה שביד זה איננו ביד זה וחזרתי כי שלא / להשיג גבולו ואפרד מעליו לעשות זו האגרת ספר בפני / עצמו וקראתי שמו לחם שלמה ...

II

סגולות

Segullōt. Kabbalistische Abhandlungen in 1o Kapiteln; die 2. Hälfte des 1o. Kapitels fehlt.

Verfaßt vor 164o von Šālōm ben Jōsēf ben Šelōmō ha-qarhī.

T (fol. 145v): זה ספר סגולות / וכו עשרה פרקים / שחכר שלום כן / יוסף כן שלמה / הקרחי ז"ל

A (fol. 146r): כשם י"י אל עולם / זה השער לי"י צדיקים יבאו כו' ... / ... (Zl.8) וספר סגולות / קראתיהו' ...

E (fol. 194v): ... השם יחיש הקץ ויקרב הגאולה אמן / כמר (Kustode)

f. Vgl. CAT.-SASS. II S. 1072; Y. RATZABY, a.a.O., Nr.176.

Ms. or. oct. 3315

acc. ms. or. 1928/29. 309.

86 fol. in Ledereinband mit Streicheisenlinien und Knopfschlaufen; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 11,5:16,5cm (ca.7,5:ca.12,5cm); ca. 20 Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift, 17.Jh.(?).

Unvollständig.

תכלאל

Tiklal. Jemenitisches Gebetbuch; vokalisiert, Anfang und Ende defekt.

A (fol. 1r): ואהללאה שמך בעולם ועד ... (Mitte אשרי des Morgengebetes).

E (fol. 86v): ... / אבינו אב הרחמן ... / (leere Zl.) ... זכור לנו ברית / אבותינו (Kustode) (אשמורות).

Zum Abendgebet des Sabbat (fol. 34r-35v) bringt die Hs. den Text von על הגבועה bis ישפוט תבל בצדק nicht. Fol. 38r heißt es: מעון הברכות statt מעין הברכות, vgl. BAER, S. 191.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 433; DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 11, Nr. 207.

Ms. or. oct. 3314 ✓

acc. ms. or. 1928/29. 308.

154 fol. in rotbraunem Ledereinband mit Streicheisenrahmen, Blütenstempeln und Resten von Knopfschlaufen; fol. 1rv unbeschrieben; 12ß17cm (9,5:13cm); 21 Zl.; teilweise Kustoden; Jemenitische Quadratschrift, 18. Jh.

Überschriften und Initialen sind rot umrandet und tragen z.T. primitive Verzierungen. Vermerk auf fol. 154v: .הדה אסדר חק סלם אבן סעד

תכלאל

Tiklal. Jemenitisches Gebetbuch; vokalisiert. Anfang defekt.

ח Das Gebetbuch beginnt (fol.2r) mit dem Ende תקון ר"ח zu Ḥanukkā:
בעולמיך ולעמך ישראל ...

Dann folgen Gebete zu Pūrīm, Pesaḥ usw.

Die Hs. endet (fol.254r) mit dem Schluß der רחמים-Gebete:
ישרי ויסבוק לכל קהלא קדישא ... / ... ([illegible]) אמן׳ תתקבל /
חזק תושלב"ע

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 432.

A (fol. 70r): הירך לשוק הנקרא בלעז רוזיי"לייא ואדע כי לסוד
גדול היו עשויים / כך שהרי שתי המדות שלמטה מאספקלריא
המאירי הנקראות / נצח והוד ...
E (fol.185v): ... / אמר מנחם ברוך י"י אשר זיכני בחסדו להחל וכלה /
חבורי זה עם שבמחציתו כתבתי כפי יכלתי / ולא כפי רצוני וברוך
העוזר בילא"ו יילא"ו נשלם / ספר דרך חיים בסיועתא דמרי עלמא
ונתחיל להעתיק / כאן עבודת מקדש בע"ה / וזו היא הקדמתו

Der Schluß des Werkes (פזמונים ובקשות) steht in der Hs. als Nachtrag und gesonderter Teil (fol. 222r-229v) unter der Überschrift: גם אלה משלי מנחם והם שירים נפרדים (vgl. BENJACOB, Thes., S. 613, Nr.1318/4). Es handelt sich um einen Auszug Menaḥēm di Lonzano's aus seinem großangelegten Werk שתי ידות , der zusammen mit dem Teil III und IV der Hs. auch gesondert gedruckt wurde, s. FRIEDBERG, Bêt ʿeqed II. S. 248, Nr. 1140.

III

עבודת מקדש

ʿAbōdat miqdāš. Abhandlung über den Opferdienst im Tempel.

Verfaßt von Menaḥēm di Lonzano.

A (fol. 185r): אמר הרב הגדול מנחם בן יהודה בן מנחם / דילונ"צאנו
זלה"ה בשנת השל"ב בליל / כפור שחל להיות בשבת ראיתי בחלום
והנה היו מביאין / לי קסת הסופר ואני הייתי מחבר מאמר נורא ...
E (fol. 203v): ... תם ונשלם / ספר דרך חיים(!): בעזרת / הנותן לנו
חיים: עם ספר / עבודת מקדש: ב/בימינו עבודתו / תחודש: /
והיתה השלמת החבור הזה ליל ה׳ ו׳ לחשון השל"ב / תם

Vgl. Teil II und BENJACOB, Thes., S. 613, Nr. 1318/3.

IV

תוצאות חיים

Tōṣāʾōt ḥajjīm. Unterscheidungen der Lebendigen. Morallehre und Ethik.

Verfaßt von Mōše ben Šelōmō ben Netanaʾēl; veröffentlicht von Menaḥēm di Lonzano.

Ms. or. oct. 3316 ✓

acc. ms. or. 1928/29. 312.

Sammelband in 4 Teilen.

23o fol. in rotbraunem Ledereinband mit Streicheisenrahmen, Blütenstempeln und Blindprägung, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 69v und 23ov unbeschrieben; Hebräische Pagination: ב–ע (=fol. 1r-69r) und ג–קסד (=fol. 7or-229r, נח und עג fehlen); 1o,5:15cm (7:11cm); Teil I: 23 Zl., Teil II und III: ca. 26 Zl., Teil IV: 22-26 Zl.; Kustoden; Jemenitische Masqetschrift, lt. Kolophon fol. 23or geschrieben von Zekarjā ben Saʿadjā für Mōše ben Pinḥas ha-Kōhēn, abgeschlossen am Dienstag, dem 6. Nīsān 8 sel. Ära (=1696). Der Schreiber wird von ZUNZ, Abschreiber, nicht aufgeführt, er ist jünger als der in CAT.-SASS., S. 432, Nr. 541, und S. 435, Nr. 568, erwähnte Zekarjā ben Saʿadjā.

K (fol. 23or): להודות להלל לשבח לבאר לדומם לגדל ולהדר ולברך
למלך מלכי / המלכים הקב"ה אשר עזרנו ברחמיו ובחסדיו להתחיל
ולקיים / זה הספר הקדוש והמהולל המסובב ברוב התשבחות / אשר
באמת אין ערוך אליו בשיריו ושבחיו ופירושיו ומהלליו בהשגות /
וקושיות ותירוצים כאשר יראה המעיין במליצת דבריו כשיכנס
לשעריו / ולפי שהתלחתי אותו ובהגיעי עד הציו יקרני השי"ת
במראות עיני והייתי / חולה ב' הדשים ויותר ואח"כ ריפא אותי
הש"י בחסדיו ואני מאמין שזכות / זה הרב עמדה לי ולכן במה אקדם
יי' וכו' לולי ה' עזרתה לי וכו' והיתה / השלמת החבור הזה היום
יום ג' ששי לניסן שנת ב"ו בטח לבי / ונעזרתי לשטרות' תהא שנה
זו סוף וקץ לכל הצרות תחלה / וראש לכל הבשורות אמן כן יאמר
קורא הדורות מגלה נסתרות' ואם / ימצא המעיין טעיות ידין אותי לכף
זכות כי זה כל אדם ושגיאות מי יבין / והכל ידוע למבין ולא עוד
אלא דוחק זה הזמן וצרותיו וקורותיו ותלאותיו / וגזירותיו החשיכו
עינינו וטמטמו לבינו ושחה לעפר נפשינו דבקה לארץ / בטנינו ומלכות
הרשעה אוכלת אותנו ואין לאל ידינו עד ישקיף וירא יי' / משמים
כי עינינו תלויות לו עד שיחנינו ויקיים בנו מקרא שכתוב אם יהיה /
נדחך בקצה השמים ועד קצה השמים משם יקבצך יי' אלדיך(!) ומשם
יקחיך אכי"ר

Dann folgt leicht abgesetzt: ונכתב לתשוקת הגביר והנעלה לשם
טוב ולתהלה / הלא הוא מהר"ר משה בן מהר"ר פינחס הכהן גרסם /
ישימהו השם עליו לסימן טוב וברכה ויזכה הוא / וזרעו להגות בו
ולדקדק בעניינו אמן כי"ר / כה דברי הצעיר זכריא בא"מ סעדיא
יצ"ו

Besitzeintrag auf fol. 229v: מקנת כספי מן יחיא סאלם עמר
נצ̇ר הרון ב̇ריף יצ"ו / חיים סאלם אלכסאר יצ"ו.

Teil I = fol. 1r-69r; Teil II = fol. 7or-185v, und 222r-229r;
Teil III = fol. 185v-2o3v; Teil IV = fol. 2o4r-221v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 434.

I

שלשלת הקבלה

Šalšelet ha-qabbālā. Kette der Überlieferung. Quellenbuch zur Geschichte der Juden; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Gedaljā ben Jōsēf ibn Jaḥjai.

A (fol. 1r): אסתר אמרו ב' עשירים גדולים עמדו בעולם קרח לפי /
שמצא אוצרות יוסף והמן לפי שמצא אוצרות מלכי / יהודה ...
E (fol.69r): ... ספר יהודית הנקרא / ירדיטה ([illegible])

Dann folgt eine Glosse des Kopisten: ולא זכינו לשמוע יותר.
Am Ende des Abschnittes über יהושע בן פרחיה fehlte ein Stück in der Vorlage. Der Schreiber weist durch כאן חסר הרבה (fol. 8v) darauf hin. Die Hs. enthält den ersten der Ed. des Werkes; vgl. BENJACOB, Thes., S. 59o, Nr. 791/1o.

II

דרך חיים

Derek hajjim. Wandel der Lebendigen. Morallehre und Ethik; am Anfang fehlen 2 Bl.

Verfaßt von Menaḥēm di Lonzano.

Bevor das Werk beginnt, heißt es (fol. 2o4r): וזה ספר תוצאות חיים
נמשך אחר ספר דרך חיים כי הוא דומה לו בשם / ובמוסר והדפיסו(!)
הר"ר מנחם בספרו אחד דרך חיים ונשמט / ממקומו לכאן לשונו / אמר
מנחם ז"ל ויען ראיתי ספר תוצאות חיים / דומה לספרי בשם ובענין
ראיתי להדפיסו(!) עמו כי טובים השנים ואפדיין נמטייה וברוך יהיה
הנה / שכרו אתו ופעולתו לפניו מי שהשאילני הספר להעתיקו·

Ü (fol. 2o4r): ספר תוצאות חיים / להר"ר משה נתן / הקדמה
A (fol. 2o4r): המגביהי לשבת המשעילי לראות ...
E (fol. 221r): ... / וקחו ספר אורח חיים: וקראתיהו תוצאות חיים: /
תם ספר תוצאות חיים:

In der Ed. folgt dieser Teil auf דרך חיים (Teil II), wie der Kopist bemerkt (s.o.).

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 613, Nr. 1318/3-5.

Ms. or. oct. 3318/I-X

acc. ms. or. 1928. 317.

Sammlung in 1o Teilen, vorwiegend Fragmente, in Pappkarton; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift von verschiedenen Händen, 18./19. Jh.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 436.

Ms. or. oct. 3318/I

25 fol.; fol. 1r und 25v unbeschrieben; 8: 11cm (ca.6:ca.8,5 cm); ca. 15 Zl.

[סדר] השכבה

Seder haškābā. Liturgisches Büchlein zur Beerdigung.

Ü (fol. 1v): השכבה לאיש

A (fol. 1v): מה רב טובך אשר צענת / ...

E (fol.25r): ... / שישים חלקו עם הנמשה / ועם צדיקים אבות שלשה: / הצור (Klagelied)

Dann folgt (fol. 25r) noch ein nachträglich hinzugef gtes KLagelied:(Ende !(.) / ... תושלבע מספד / אהובי וחמודי נסע וילך ... תקיף תומך תמים ע"כ.

Ms. or. oct. 3318/II

39 fol., von fol. 1-6 fehlen die oberen linken Ecken, von fol. 28 ist nur die rechte untere Ecke vorhanden, fol. 29 ist an den Rändern beschädigt; ca.1o,5:7,5cm (ca.6:ca.7,5cm); 15-18 Zl.; fol. 3or-39v stammen von anderer Hand; fol. 1r-9r unf 26r-29v sind supralinear punktiert.

תכלאל

Tiklal. Jemenitisches Gebetbuch. Fragment aus 2 zusammengehefteten Teilen.

Xerokopie Ja

Ms. or. oct. 3317 ✓

acc. ms. or. 1928/29. 314.

136 fol. in Pappkarton; fol 102v unbeschrieben; fol 70 und 71 haben kleineres Format und wurden später hinzugefügt; 8:11,5cm (ca.7:ca.9cm); 12-20 Zl.; Jemenitische Masqeṭschrift, 19. Jh.

[פזמונים]

Pizmōnīm. Sammlung religiöser Gedichte, hebräisch und arabisch in hebräischer Schrift; z.T. supralinear punktiert (tiberiensisches System!).

A (fol. 1r): אפתחה בשירה ואזמר / לשמו: יענה במהירה / יגאלה את עמו: ...

E (fol.136v): פז' ואכתם פי סלאם יצדר / מן אלאסגר: סלימאן / יקול אלד ימייא ... / ... (verderbt Hs.) פסבחאנה / עישא ואצבאח

Die in der Hs. enthaltenen Gedichte sind noch nicht ausgewertet.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 435.

A (fol. 1r): כי אל מלך גדול וקדוש (אתה ...) / קדוש˙ ...
E (fol.29v): פזי / אמר לאברהם ... / ... (letzte Z.) כני יעקב אני סולח:פ

Dann folgt (fol. 30r-39v) das zweite Fragment mit הארץ אותם und ברכת המזון וישרכונה aus der Haggādā šel Pesaḥ.

Der Hauptteil enthält liturgische Stücke zum Neujahrsfest und zum Versöhnungstag.

Ms. or. oct. 3318/III

1 fol.; 9:11,5cm (6,5:8,5cm); 14 Zl.

[בקשות]

Baqqāšot. Bitten. Religiöse Gedichte und Gebete; vokalisiert. Fragment.

A (r): חמרתה לחרם˙ כסוכה בכרם ...
E (v): ... / קרתא רשופריא:

Die erste Baqqāšā endet mit: / ... לעולם גברה לשם ... ילכו / וכבן יתברכו יחד איש ואשה:

Dann folgt eine בקשה נאה von Jiśrā᾽ēl ben Mōše Nagara, sie beginnt mit: יה רבון עלם ועלמיא אנת הוא מלכא / מלך מלכיא עובד גבורתך ...

Ms. or. oct. 3318/IV

1fol.; 8,5:11,5cm (6:9cm); 17 Zl.

תכלאל

Tiklal. Jemenitisches Gebetbuch. Fragment zweier Bußgebete zum Versöhnungstag.

A (r): בקרבנו אל תניחנו ייׄ אלהינו ... / (letzte Z.) שמך נקרא על עירך ועל עמיך: השיבנו ייׄ אלה / אליך (Kustode)
E (v): אליך ייׄ אקרא .../ (letzte Z.) ... יבושו הבוגדים ריקם: / רכב (Kustode)

Ms. or. oct. 3318/V

1 1v 6 fol.; fol. 1v unbeschrieben; 8,5:12,5cm (6:8,5cm); 15 Zl.

שערי קדושה

Šaʿarē qedušā (Titel auf fol. 1r). Rituelle Schlachtvorschriften. Fragment (Ende defekt).

Verfaßt von Jaḥjā ben Jōsēf ben Ṣāleḥ.

A (fol. 2r): אסור לאכול משחיטתו ונאמן / לומר מומחה שחט לי: ...
E (fol. 6v): ... וגומר / השחיטה כל זמן שירצה

Von diesem Werk existieren zahlreiche Hss., vgl. CAT.-SASS. II,
YEHUDA Index, s.v. שערי קדושה ; Y. RATZABY, Sifrūt jehūdē tēmān, in: KS 28, 1952-1953, S. 27o, Nr. 97.

Ms. or. oct. 3318/VI

1 fol.; 11,5:16,5cm (ca.9,5:ca.15cm); 24 und 23 Zl.

תפלות

Tefillōt. Kurze Privatgebete. Fragment.

Ü (r): תפלה תפלות
A (r): אנא יי' הרויח לי כדי שיהיה לי פנאי / להשתעשע ...
E (v): ... אל תצריכני לידי מתנת בשר ודם ... / ... הרחבה:

Eines der Gebete kann der wechselnden astronomischen Konstellation angepaßt werden.

Ms. or. oct. 3318/VII

4o fol.; 11:16cm (8:ca.13 cm); ca. 2o Zl.

תכ'לאל

Tiklal. Jemenitisches Gebetbuch; vokalisiert. Fragment.

A (fol. 1r): משובח ומפואר בלשון ...
E (fol.4ov): ... / משפט וצדקה אתה (durchgestrichen) כיעקב אתה / עשית (Kustode)

Das Fragment enthält die Wochengebete und den Anfang der Liturgie für Freitagabend.

Ms. or oct. 3319

acc. ms. or. 1928. 318.

26 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzbaltt; an den Rändern z.T. stark verstümmelt; 8:22cm (6:17cm); 17-29 Zl.; Kustoden; Orientalische Mašqetschrift, 18. Jh.(?).

שירות ונשוד

Šīrōt we-našwad (Kolumnentitel). Gedichtsammlung, teils hebräisch, teils arabisch. Anfang und Ende defekt.

A (fol. 1r): סימן אלשבזי / אכל אלליל אתפק כעפ

E (fol.26v): ... / אחר סימן חיבור שבזי ו' / הלום חלם ... / ... (lichte Hl.)
אשר המה במעשיהם גרועים

(Ende Buchstabe ב des Akrostichons שבזי; vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 411, Nr. 1952).

Die Hs. enthält vor allem Gedichte von Sālem Šibzī, aber auch von Jōsēf ben Jiśrā'ēl Šibzī, von Šim'ōn und Šumlā(!) Šibzī und von Jehūdā ibn 'Azma (Sā'id), vgl. A.Z.IDELSOHN, Jehūdē Tēmān, Šīrātām ū-negīnātām, in: Rešumōt, Bd. I, Tel-Aviv 1925, S. 24.

In der Hs. sind 32 Gedichte enthalten, von denen 10 bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet sind. Die Gedichte sind durchnumeriert; das erste ~~Gedicht~~ trägt die Nr. 23; Gedicht Nr. 36 ~~ist~~ bricht in der Mitte ab. Zwischen fol. 18 und 19 fehlen 3 Gedichte und 2 Gedichtteile. Das Gedicht שבח אשיר (fol.19v) hat das Akrostichon שומלה ה(?)הש; vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 411, Nr. 1952.

Vgl. ALLONI-LOEW., Nr. 437; zu dieser Art Gedichtsammlung vgl. auch Ms. Nr. 111 und 112 der Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz (Bd. ~~VI,2~~ II, Nr. 251 und 252, S. 183-185) und SB Marburg, Ms. or. oct. 3311 (Nr.ooo).

Ms. or. oct. 3318/VIII

12 fol.; 11,5:16,5cm (ca.10:ca.15cm); ca. 20 Zl.

אשמורות

ʼAšmūrōt (Kolumnentitel). Nachtwachen. Bußgebete für den Monat ʼĒlūl; nach jemenitischem Ritus. Fragment.

A (fol. 1r): הר ציון חגלנה ... / תעלה לשמי מרומים אל מלך / על כסא רחמים: אל מלך ...

E (fol.12v): ... / אל תקצוף יי' עד מאד ... / ... הבט נא עמך כולנו / אל (Kustode)

Ms. or. oct. 3318/IX

6 fol., die unteren linken Ecken fehlen; 11,5:17cm (9:13cm); 23 Zl.

אגדתא דפסחא

ʼAggadtā de-pisḥā (Kolumnentitel). Liturgisches Buch zum Sederabend. Fragment.

A (fol. 1r): חיים˙ כתובים באצבע הדרו˙ ויעש לנו נסים ...

E (fol. 6v): ... יי' זכרנו יברך˙ יברך / את (Kustode)

Die Anweisungen zum Ritus werden in arabischer Sprache gegeben.

Ms. or. oct. 3318/X

8 fol.; 12:18 cm (ca.9:ca.14 cm); ca. 30 Zl.

הגדה של פסח

Haggādā šel Pesaḥ. Liturgisches Buch zum Sederabend. Fragment.

A (fol. 1r): קדשך בשמחה ובששון ...

E (fol. 8r): ... וכל ברך לך תכרע וכל קומה / לפניך

Dann folgt (fol. 8v)eine arabische Schlußbemerkung: אם רקלו בני אסראיל ... / ... (.welche Zl.) עלא ידי משה רבינו / עליו השלום˙ והארא אלגו

v. d. 193

H 44

Ms. or. oct. 3324

acc. ms. or. 1928/29. 310.

Sammelband in 2 Teilen.

151 fol. in dunkelbraunem Ledereinband mit Streicheisenlinien und Resten von Knopfschlaufen; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; ~~fol. 126v;~~ 135v und 151v unbeschrieben; 10,5:15,5cm (ca.8:ca.13,5cm); 20-31Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift von verschiedenen Händen, 18. Jh.

f. 126r.v von späterer Hand hinzugefügt

Teil I = fol. 1r-47v; Teil II = fol. 48r-151r (fol. 67-78 sind falsch eingeordnet).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 442.

I

[תקון לליל שבועות]

Tiqqūn le-lēl Šabūʿōt. Texte zum Eingang des Wochenfestes; Ende defekt.

A (fol. 1r): תפלה לליל שבועות לאמרה קודם הלימוד / אתה בחרתנו מכל העמים ...

Dann folgen:

fol. 1v-21v: Biblische Texte (fol. 1-3 wurden ergänzt); E: ואח"כ האדרא(!).

fol. 22r-33v: Mišnā-Texte (von anderer Hand, später eingefügt).

fol. 34r-47v: ʾIdār rabbā qaddīšā (defekt; vom Schreiber der biblischen Texte).

E (fol. 47v): ... תקונא / תמינאה נפיק אד חוטא דשערי סוחרניה / יריקנא (Kustode)

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 17, Nr. 325, und S. 664, Nr. 846; FRIEDBERG, Bet ʿeqed II, S. 1127, Nr. 1887.

II

Kein Titel

Gebete nach jemenitischem Ritus.

U (fol. 48r): בשם רחמן מלא רחמים / אתחיל לכתוב האשמורות / בעזרת אל אלהי הרוחות

A (fol. 48r): אמרו חכמים ז"ל בראש חדש אלול עלה משה לקבל לוחת אחרונות / ועמד שם ארבעים יום ...

Ms. or. oct. 3322

acc. ms. or. 1928. 321.

57 fol. in Ziegenlederhülle; fol. 1v und 57v unbeschrieben; 5,5:8,5cm (4:5,5cm); ca. 11 Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift, 19. Jh., fol. 50r bis Ende von anderer Hand.

Besitzvermerk auf fol. 1r: הדה אל כתבה / חק דוד ן׳ יחיא / אלדי ישלהא / ותסאיר דה / ישכנו / נחש.

Kein Titel

Gebetbüchlein zum Neujahrsfest und zum Versöhnungstag; vokalisiert.

A (fol. 2r): תפלת ראש השנה / אעלם אן פי צלוהי ... / ... / ובתחלה אומר פיוט זה שיסד / הראב"ע ז"ל / אחות קטנה ...

E (fol. 57r): ... / וקדיש: ואומר תיענו / ותיעהרו וכו׳ / תתקבל וכו׳ (Ende des Neʿīlā-Gebetes)

Fol. 16r-19v enthalten שערי רחמים עת mit Varianten; als Verfasser ist Jehūdā ha-lēwī angegeben (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 296, Nr. 1053). Auf fol. 28r befinden sich Noten zum Posauneblasen (vgl. Studies in Bibliography and Booklore, Vol. I, Cincinnati 1953, S. 201-204).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 440.

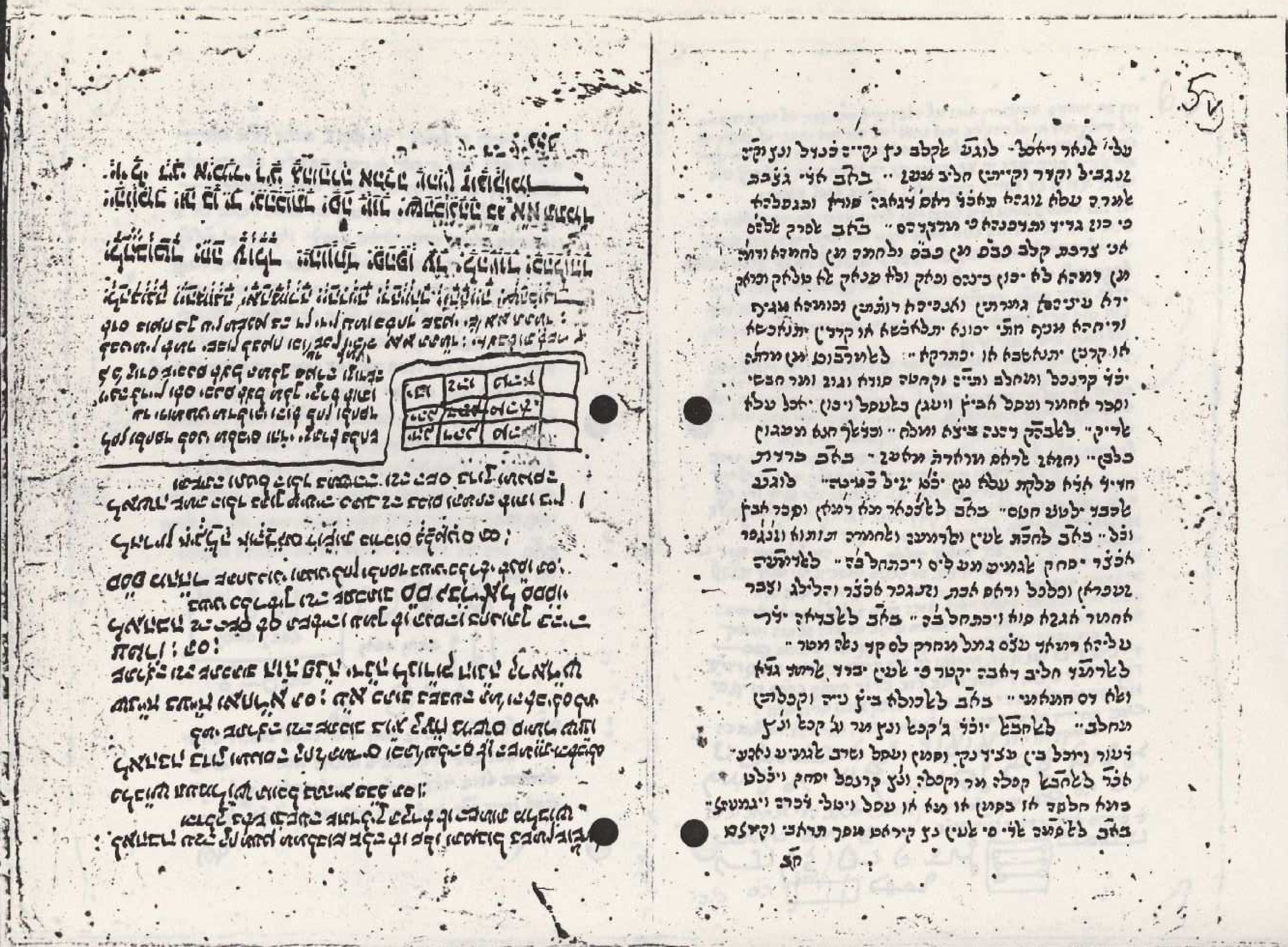
5v
4v

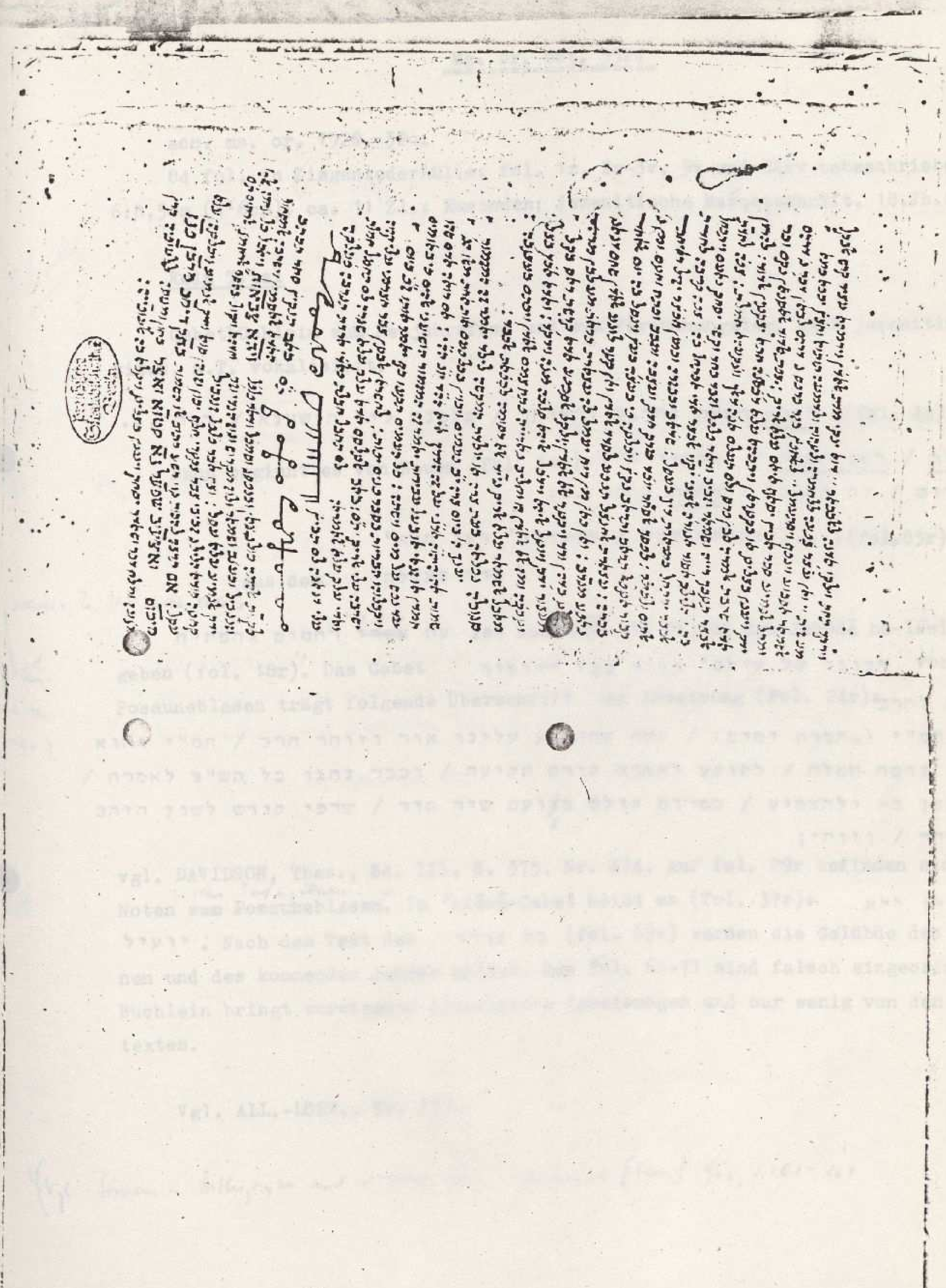

Ms. or. oct. 3323

acc. ms. or. 1928. 384.
14 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 14:20,5cm (ca.11:ca.16cm); 21 Zl.; Kustoden; Spanische Masqetschrift, 15.Jh.
Im vorderen Einbanddeckel befindet sich eine kurze Inhaltsangabe von J.M.Toledano. Darunter ein nur unvollständig ausradierter Bleistifteintrag (von G.Scholem?): Jativa 1480 ר' יוסף אלקאשטייאל (vgl. dazu G. SCHOLEM, Mystik, S. 442, Anm. 41, s.u.).
Unvollständig.

Kein Titel

Achtzehn kabbalistische Anfragen und ihre Beantwortungen; Anfang und Ende defekt.
Beantwortet von Jōsēf (al-Kastiel, אלקאשטייאל) auf Anfragen von Jehūdā Ḥajjat (der Fragesteller wird nicht genannt).

A (fol. 1r): גן עדן וגיהנם כי בזה רבו הדעות ... / ... ... ונשמות
הגוים מה תועלת / שיבאו לזה העולם· יב חכמי הקבלה ... /
... אמרו כי המשיח יהיה מגולגל / ממשה ...

E (fol. 14v): ... הורה לך איך האצילות / נעוץ סופו בתחלתו· כי
כמו שזה היום הוא נולד / ומחובר (Kustode)

Auf fol. 1v heißt es zu Beginn der Beantwortungen: וזה מה שהשיב לו הר' יוסף ז״ל . Die Hs. setzt mit der Mitte der 11. Anfrage ein und bricht mit der Beantwortung der zehnten Frage ab.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 441; der vollständige Text wurde nach Hss. in Parma und Oxford ediert und mit einer Einleitung versehen von G. SCHOLEM, in: Tarbīṣ 24, Jerusalem 1955, S. 167-206.

M

Ms. or. oct. 3321

acc. ms. or. 1928. 320.

84 fol. in Ziegenlederhülle; fol. 1r, 2r-3v, 9v und 84rv unbeschrieben; 6:8,5cm (4:6cm); ca. 11 Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqeṭschrift, 18.Jh.(?).

Kein Titel

Gebetbüchlein zum Neujahrsfest und zum Versöhnungstag; nach jemenitischem Ritus, z.T. vokalisiert.

A (fol. 4r): לידע השעה והרגע לראותך / כלבנה ליל הושענא / רכה ...

Dann beginnt es von Neuem (fol. 10r): תפלה / ראש השנה / מתחיל ש"ץ בפיוט / זה ואומ׳ / אחות קטנה ...

E (fol.83r): ... ותסלח לכל / פשעינו׳ ועל חטא׳ (aus dem סדר נעילה)

Davidson, Thes. Bd. III, S. 246, Nr. 1053

עת ~~אשרי~~ שערי רחמים להפתיח ist auch hier als Pijjūṭ des Jehūdā ha-lēwī angegeben (fol. 18r). Das Gebet רבונו של עולם׳ בניך בני רחומיך vor dem Posauneblasen trägt folgende Überschrift und Anweisung (Fol. 24r): תפלה להרב בעל חמ"י (=חמדת ימים) / עתה שהופיע עלינו אור ויזוהר הרב / חמ"י והוא תיקן נוסח תפלה / לתוקע לאמרה קודם תקיעה / וכבר נהגו כל הש"צ לאמרה / להתחנן בה ולהשמיע / במרום קולם כנועם שיח סוד / שרפי קודש לשון הזהב והאדרה / וזוהי;

vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 375, Nr. 474. Auf fol. 29r befinden sich die Noten ~~zum Posaune~~blasen zu den Sofartönen. Im ʿAlēnū-Gebet heißt es (fol. 37r): ומתפללין ללא יועיל. Nach dem Text des כל נדרי (fol. 69v) werden die Gelübde des vergangenen und des kommenden Jahres gelöst. ~~Die~~ Fol. 68-71 sind falsch eingeordnet. Das Büchlein bringt vorwiegend liturgische Anweisungen und nur wenig von den Gebetstexten.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 439.

Vgl. Sonders in Bibliography and Booklore, Vol. I, Cincinnati [Ohio] 1953, S. 201-204

Ms. or. oct. 3320

acc. ms. or. 1928. 319.
6 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; ca. 12:ca. 17cm (ca. 8: ca. 13cm); 24-35 Zl.; Kustoden; Jemenitische Masqetschrift, 17. Jh.
Unvollständig.

Kein Titel

Geheime Schutz-, Abwehr- und Bewirkungsmittel in hebräischer und arabischer Sprache; Anfang und Ende defekt.

A (fol. 1r): באב אם בקשת לנצוח במלחמה כתוב אלו השמות ותלה על / זרועך הימין ...
E (fol. 4v): ... / לחן ולחסד לפני מלכים ... / (letzte Zl.) ...
יוהוין זונוקומה

Fol. 1r-4v scheinen zusammenzugehören, die richtige Reihenfolge lautet: fol. 1, 4, 3 und 2. Die Texte sind aus verschiedenen Quellen kompiliert. Namentlich werden genannt: שמעון בן שלום הנולד מן ימן (fol. 2r, Zl. 11), סעיד ן' נצרה (fol. 2r, letzte Zl.) und חסן בן שלם צ"ה צ' ק' ל' (?) (fol. 3r, Zl. 6).
Fol. 5 und 6 sind Fragmente zweier verschiedener Werke. Fol. 5r beginnt mit: ... יגלא וידהן פי אלשמס und fol. 6r beginnt mit: ... וירקד תחת וילקו אדנה לאלבכאר

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 438.

19

וזה שם המפורש שמזכירין אותו על הלבן והיה מתכוונים על הנחש והוא מת
על החולה והוא חי על המעורב והוא נרפא על הנר והוא נדלק על המזיק והוא
בורח על המת והוא חי על העולם והוא עומד [illegible]
אל אלהים הויה שדי יה צב צבאי צב יה והויה יה יה וה [illegible] טוב
הגדול עזוזו נוז אהיה כישלמלז : [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
למקום שלא יבואו הגנבים ולא בני אדם [illegible]
[illegible] ארד כוסב מראות צבאות יה ביהיה שמא רבא קוקו
נוק קוס [illegible]
[illegible] סוד ודוק :
[illegible]
יעקת ואו אל והי אל זקן היץ הקץ מתה לא לו יה ויה וה והלה
אנשא הכא למה הה אנסל יים : עוד [illegible]
[illegible]
[illegible] אמן אמן סלה סלה
[illegible]
דת שיבני בינות דיעותיה קב לזב בדול קעפף ברהק ט יתמי
אל קל יל אש מלי פתר בקשי אמן אמן סלה סלה :
[illegible]

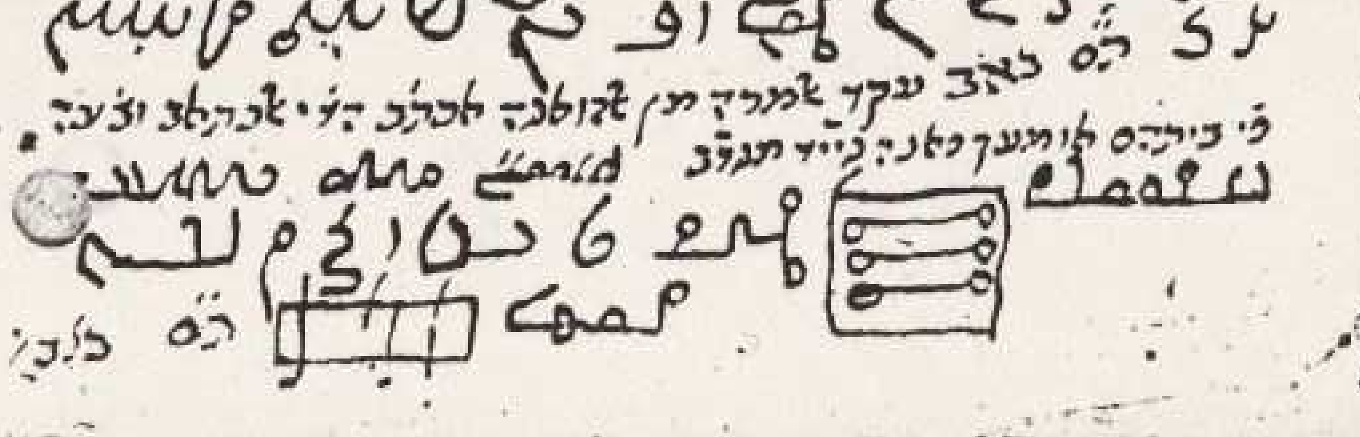

[illegible]

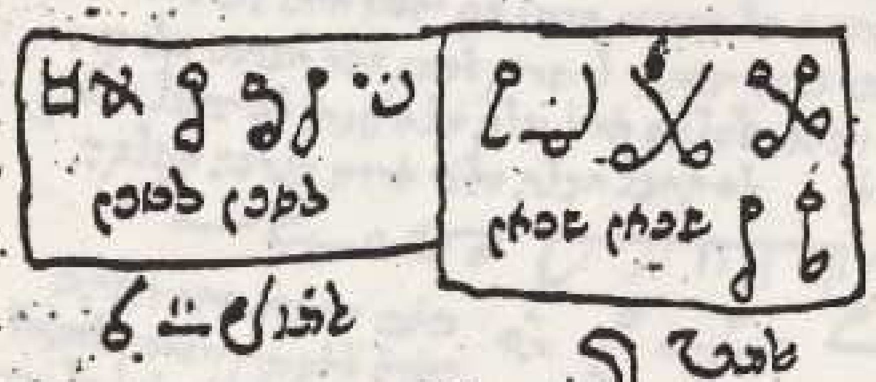

[illegible]

Dann folgen:

fol. 48r-66v: סליחות, Bußgebete für den Monat ʾĔlūl (supralinear punktiert)

fol. 79r-126r: סליחות לאל רחמים, Bußgebete für den Monat ʾĔlūl sowie zum Neujahrsfest und zum Versöhnungstag (vgl. SB Marburg, Ms. or. fol. 4207 [Nr. 000]).

fol. 67r-78v: סדר תקיעת שופר und תפלה, zum Neujahrsfest und zum Versöhnungstag; auf fol. 69v sind die Noten zu den Šōfārtönen angegeben (vgl. Studies in Bibliography and Booklore, Vol. I, Cincinnati [Ohio] , S. 21o-2o4).

fol. 127r-135r: סדר עבודה zum Versöhnungstag.

fol. 136r-148v: כתר מלכות des Šelōmō ibn Gabīrōl.

fol. 149r-151r: Zwei בקשות (לך אלי תשוקתי und שמע קולי); vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 37, Nr. 8o9, und S. 488, Nr. 1738.

Die fol. 48r-135r gehören zum Tiklal; fol. 136r-151r werden am Versöhnungstag rezitiert.

fol. 71v-74v: תפלה לחולה

fol. 74v-80v: שבע הקפות שאומרים על המת, התר לחיים ולמתים, צדוק הדין, השכבה, קדיש דעתיד, מספדות

fol. 81v-85v: תפלת הדרך, תפלת הפרנסה

fol. 86r-97v: העתקתי מספר שבט מוסר תחלת פרק מ׳

fol. 98r-99v: מספד על פטירת חכם

fol. 100r-106v enthalten verschiedene kurze Noten.

fol. 107r-114v: בקשות, וודוי גדול, בקשה

fol. 115r-121v: מתיקון חצות (Anfang defekt)

fol. 122r-125v: סגולות

fol. 126r-133v: ילקוט מס׳ נגיד ומצוה

fol. 134r-145v: כורנת האר״י ז״ל (Exzerpte)

fol. 145v-154v: משערי גן ערן, תפלה על פי הקבלה

fol. 154v-167r: שערי גיהנם

fol. 167r-169r enthalten verschiedene kurze Noten.

fol. 170v-172v: זרע קודש (Exzerpte)

fol. 173r: אורחות צדיקים (Exzerpte)

fol. 174r-175r enthalten einen Bericht über die Kleidung der jüdischen Frauen im Ḥigaz, mit dem Ende: / הצעיר ואחוז כחבלי כוז דוד כן שלום אלגמל יצ״ו.

fol. 175r-195r bringen Auszüge aus dem Zohar, aus נגיד ומצוה, aus בחיי כן אשר ז״ל, aus dem ספר אורה und viele kürzere Teile vorwiegend aus כורנת האר״י.

fol. 195r-200v enthalten verschiedene Noten: זהר, טעמים, בקשה משערי ציון, הלכות שחיטה

fol. 201r-206v bringen Gedichte in arabische Sprache, Anfang:
אסמע קולי אנא חנה [כתו של זרכיה כן אביטל ע״ה]
(diese Gedichte sind bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet; der Gedichtteil stammt aus einer älteren Hs.).

fol. 206v-211r enthalten kurze Stücke verschiedenen Inhalts.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. .

fol. 169r-170v: מאמר מס׳ בת מלך דף י״ר

Ms. or. oct. 3325

acc. ms. or. 1928/29. 311.

211 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1r und 211v unbeschrieben; 8:11,5cm (ca. 7:ca. 10cm); 11-27 Zl.; Kustoden; Jemenitische Masqetschrift von verschiedenen Händen, z.gr.T. um 1840 geschrieben von Dāwīd ben Šālōm (Sālem) al-Ǧammāl (fol. 7r, 8r, 121v, 175r und 208v); fol. 7v ist das Datum 2147 sel. Ära (=1836) angegeben, fol. 8r 2153 sel. Ära (=1842), fol. 13r 2155 sel. Ära (=1844).

Zwischen fol. 21 und 22 ist ein schmaler Streifen eingeheftet, auf dem sich Dāwīd ben Sālem al-Ǧammāl als Besitzer eingetragen hat, er trägt das Datum 13. Siwān 2146 sel. Ära (=1835). Einige Majuskeln sind mit Umrahmung versehen (z.B. fol. 107r und 111v).

Kein Titel

Liturgisches und Kompendium verschiedenen Inhalts, z.T. vokalisiert.

Als Kompilator der meisten Teile zeichnet Dāwīd ben Šālōm (Sālem) al-Ǧammāl (גמל), ein Schüler des יוסף אלחאצר (fol. 31v).

A (fol. 1v): מגיד ברמז המן מן התורה בפרשת / כי תשא ...

E (fol. 211r): ... הוא נבט הוא מיכה הוא שבע בן / בכרי משבט בנימין' ונבט משבט אפרים / רד"ק

Die Hs. gliedert sich in folgende Hauptteile:

fol. 7v-14v: צעקה

fol. 15r-21v: בקשות לאשמורות

fol. 22r-30v: סליחה

fol. 31rv: תפלות קודם שיר השירים, לאחר שיר השירים

fol. 32r-38v: סליחות לאשמורות

fol. 39r-41v: על מקום קבר אדם מופלג – קודם שבע הקפות

auf fol. 40r heißt es: זמין לקבליה אבגלא(!) טבא

fol. 41v-45r: תוכחה לרבי אברהם בן חלפון זצ"ל: בן אדם שמע את אשר אני מדבר אליך ...

(fehlt bei DAVIDSON, Thes.)

auf fol. 45r heißt es: ... והיו כנויו / ללאף בערבי ובלשון קודש חלפון כן קבלתי מה"ר / זקיננו יהודה חאזי יאריכו ימיו בטוב.

fol. 45r-46v: בן אדם אל תאשם נפשך ברוב עבדיך(!)

(ob dies auch von Ḥalfōn stammt, ist noch ungeklärt)

fol. 47r-63r: תפלה, בקשה, חרוזים

fol. 63v-71r: נוסח ההבדלה ע"פ מ"ו יחיא צאלח זצ"ל, ליקוט מפירוש ההבדלה, ליקוט על אחיזת הכוס

Vermerk auf fol. 41v: הוא מעיקר ראש המשפחה שיצא ממנה מ"ו סאלם אלשבזי זצ"ל

Ms. or. oct. 3326

acc. ms. or. 1928. 322.

16 fol. in stark beschädigtem Ledereinband mit Blütenstempeln, hinten 1 Schutzblatt; 8:11cm (5,5:8cm); 15 Zl.; Kustoden; Jemenitische Masqeṭschrift, 18. Jh.

Besitzvermerk auf fol. 16v: .הדא אלסדור חק יעיש אלון(?)

[תכלאל]

Tiklal. Jemenitisches Gebetbüchlein, z.T. vokalisiert; Anfang defekt.

A (fol. 1r): לעמוד מפני ריחה (=פטום הקטרת) ...

E (fol. 14v): ... / עלבון הבת היקרה ... / (fol. 15v, verletzt Bl.) ...

חזק נאזר בגבורה / ... (fol. 16r) אשמה בביאתה / ולעולם י"י

ימלוך / שׂוֹשׂוֹשׂ

Die Hs. enthält das Ende des Morgengebetes, das Abendgebet, das Ḥanukkā-Gebet und einen Teil des Neumondgebetes sowie ein Trauergedicht über die Gālūt. Die Überschrift zu diesem Trauergedicht lautet (fol. 14v): ויסדה כמהר"ר חכם עמרם עמאר / אשכנזי מחכמי ארץ הקודש זצוק"ל ... (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 275, Nr. 603). Am Anfang und nach fol. 12 fehlen Blätter.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 444.

Ms. or. oct. 3327

acc. ms. or. 1928. 385.

80 fol. in modernem Halbledereinband, vorn 2 und hinten 1 Schutzblatt; geringfügige Beschädigung durch Wurmfraß; fol. 76v unbeschrieben; 14,5:20cm (ca.10:ca.15cm); 19-24 Zl.; Marokkanische Maśqetschrift von verschiedenen Händen, 15. Jh.

Im vorderen Einbanddeckel ist eine kurze Beschreibung der Hs. von J.M. Toledano eingeklebt. Auf die Versoseite des zweiten vorderen Schutzblattes ist ein Zettel mit einem Gedicht und einer unleserlichen Unterschrift aufgeklebt. Vermerk auf fol. 77r: יוסף טורתו יוסף טורתו / משה מסה׳ דוד (?) מאיר. Auf fol. 1r fast völlig verwischter Stempel von Refā'ēl ibn Sūr aus Fes (vgl. Stempel in Ms. or. oct. 2240 der SB Marburg, Nr.).

Kein Titel

Gebetsriten zu Notzeiten (Trockenheit, Epidemien und Krankheiten).

A (fol. 1r): תיקון תפלה לעצירה כל יום ויום מטבע תעניו׳ / האחרונים
או שאר תעניות / שמתהעין כהם עושין כסדר הזה ... / (fol. 12) ...
ויחזיר ש"ץ התפלה / בנחת: באי אלהינו ... (fol. 16) ... אשחר /
פניך ביום צרה וקרץ ...

(bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet)

E (fol. 80r): אומר רצה עד ותהפוץ בנו ... / (fol. 80v) ... חנון ורחום /
אתה ותהפוץ

Die Hs. besteht aus verschiedenen Fragmenten, die z.T. falsch geordnet sind. Sie beginnt mit einem Regengebet, dann folgen abwechselnd Gebete für Kranke und um Regen. Fol. 7r enthält ein Gebet für Kranke mit Noten zum Posauneblasen (vgl. Studies in Bibliography and Booklore, Vol. I, Cincinnati 1953). Fol. 8v-9r enthalten die עקידה בז׳ ברכות (ויהי יחיד עולם חפץ לזכות ידידו בחותם ימיני) zum Fasttag von Jōsēf ibn Ǧikatilla (bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet). Auf den einheitlicher gehaltenen fol. 12r-33v befindet sich תקון ד׳ ברכות. Von Bedeutung sind hier die eingeschobenen Gebete um Regen. Der סדר עבודה auf fol. 29r-31r ist dem des Versöhnungstages nachgebildet. Die fol. 34-35 sind vermutlich einer anderen Hs. entnommen, auch sie enthalten Gebete um Regen. Auf fol. 37r-63r befinden sich Gebete zur Abwehr einer Epidemie. Fol. 64 stammt von anderer Hand und enthält: לעניין רפואה. Fol. 65r-74r bringen Bittgebete für die Genesung Kranker. Auf fol.

V.S. 201-204

7ov befindet sich ... <u>והוט</u> אשתחוה אל היכל קדשך בהוקי / בקראי עניני
אני משה אבן גבאי חזן בפיסה(!) mit dem Akrostichon אלהי צדקי ...
חזק (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. IV, Namensregister s.v. משה חזן; L. ZUNZ, Literaturgeschichte der synagogalen Poesie, Berlin 1865, S. 523). Fol. 74v-80v bringen wieder Gebete um Regen. Fol. 1 und 80 stammen von der selben Hs., fol. 80 enthält denselben Text wie fol. 79.

Ein großer Teil der Gedichte ist bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet. Nach fol. 1, 11, 33 und 34 fehlen Blätter.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 445.

Toledanos Behauptung (in der o.a. Beschreibung), daß damit Ms. or. oct. 3327 der SB Marburg gemeint sei, beruht auf einem Irrtum. Auch sein Vermerk (a.a.O.), die Hs. stamme aus dem 15. Jh., ist unrichtig, da in Gedicht Nr. 408 (fol. 115r) der Hs. Mośe Alaškar mit der Eulogie der Verstorbenen erwähnt wird (vgl. L. ZUNZ, a.a.O., S. 529).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 446.

Ms. or. oct. 3328 ✓

Jacob Moses Toledano (1880-1960)

acc. ms. or. 1928. 386.

125 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; Hebräische Pagination: א-קכה (=fol. 1r-125r), z.gr. T. abgeschnitten; an den äußeren oberen Ecken teilweise starke Beschädigung durch Wurmfraß, Schrift vor allem an den Innenrändern durch Wassereinwirkung oft gelöscht; 13,5:19,5cm (ca.10:ca.16cm); größtenteils zweispaltig, jede Kolumne 4,5:ca.16cm; ca. 27 Zl.; Kustoden; Marokkanische Masqeṭschrift, geschrieben nach 1531.

Auf fol. 68r fast völlig verwischter Stempel des Besitzers Refāʾēl ibn Ṣūr aus Fes (vgl. die Stempel in Ms. or. oct. 2240 der SB Marburg, Nr.). Vor fol. 1r ist ein 4 Halbblatt starkes Inhaltsverzeichnis nachgetragen, das nach der am Anfang der Hs. eingehefteten Beschreibung J.M.Toledano's von Jaʿaqōb ibn Ṣūr aus Fes (gest. 1752) angefertigt wurde (diese Ansicht wird durch einen Schriftvergleich mit den Glossen in Ms. or. oct. 2240 der SB Marburg, Nr. , und mit Teilen von Ms. or. oct. 2251 der SB Marburg, Nr. , bestätigt).

תיקון סליחות ללילי אשמורות

Tiqqūn seliḥōt le-lēlē ʾašmūrōt. Sammlung von Bußgebeten für die Morgenstunden des Monats ʾĒlūl; Ende defekt.

Verfaßt von verschiedenen Dichtern.

A (fol. 1r): תיקון סליחות ללילי אשמורות˙ ליל ראשון / פזמון לאשרי / שמע שדי שועתי בדפקי ...

(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. IV, S. 489, Nr. 1746; L. ZUNZ, Literaturgeschichte der synagogalen Poesie, Berlin 1865, S. 596, Nr. 63)

E (fol. 125v): ... / מיושב יוסף סי׳ / מים טהורים˙ אלהים הזה˙ על עם בגלות נדכה ונבזה ... / ... ( ) כהיום הזה סלא נא אם עינינו

(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd, III, S. 132, Nr. 1359)

Die Hs. enthält 442 Gedichte für 24 Tage. Dem Inhaltsverzeichnis nach waren es ursprünglich mindestens 470 Gedichte. In den meisten Fällen sind die Verfasser angegeben. Viele Gedichte sind bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet. Die Hs. ist mit
1845 zu vergleichen, sie weist große Ähnlichkeit mit der Hs. Nr. 613 der Bibliotheca Bodleiana auf und verweist häufig auf die

Ms. or. oct. 3329

acc. ms. or. 1929. 51,1.

11 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 14,5:19,5cm (ca.10:ca.17,5cm); ca.25 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 18. Jh.

Kein Titel

Muster einer dem Schiedsgericht gegenüber abgegebenen schriftlichen Bereiterklärung der beiden Rechtsparteien, in einem Prozeß nebst einer Analyse, mit Randglossen.

A (fol. 1r): איך האמת כך הוא שעל כל דברי ריבות והפרשות דין ודברים ודבר הגורם / לממון ...

E (fol. 11v): ... והרב כתב עליו / ואין דבריו מוכרחי' לומר בלשון שטר יפורש כלשון הגמ'

Das in der Hs. angegebene Muster ist chara~~c~~kteristisch für die italienischen Juden.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 447.

Ms. or. oct. 3330

acc. ms. or. 1929. 51,2.

7 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1v und 6v-7v unbeschrieben; 14,5:19,5cm (10,5:17cm); ca. 30 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, nach Spanier geschrieben 1596.

Autograph (Unterschrift auf fol. 5v).

Kein Titel

Responsum bezüglich des Gewohnheitsrechts. Es wird die Frage behandelt, ob Gewohnheiten auch dann noch maßgebend sind, wenn sie mit den geltenden Gesetzen kollidieren. Ergänzungen am Rand.

Verfaßt von ʾAbrāhām di Lonzano.

A (fol. 2r): קודם כל דבר צריך אני להקדים אם יש ללכת אחר המנהג במקום דאיכא למיחש למ"ד דאיכא איסורא / ...

E (fol. 5v): ... מה שראתי להשיב ולהקשות עליהם כתבתי כיראת ש'(?) אשר לי / אלה דברי האמת אברהם מלונזנו

Dann folgt (fol. 6r) eine Ergänzung zu fol. 3rv.

Das Responsum ist an Refāʾēl Modena gerichtet (fol. 1r): ענפיר ענפי אל נשיא וראש בישראל ה"ה הנשא ומאד נעלה כמ"ה רפאל / מודינא יצ"ו אורו זורח בססולו (=Sassuolo am Secchia) ששון ושמחה/ ישיגוהו אמן.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 448.

Ms. or. oct. 3332

acc. ms. or. 1929. 51,16.

8 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 11:17cm; zweispaltig, jede Kolumne ca. 5:15cm; ca. 26 Zl.; teilweise Kustoden; Italienische Kursivschrift, 18./19. Jh.

Kein Titel

Gedichtsammlung italienischer Herkunft; z.T. vokalisiert.

A (fol. 1r): שפעת ישרים ...

E (fol. 8v): ... ותמוך מקל תפארת / כמוהר"ר ישראל בנימין באסאן

Die Hs. enthält 14 Gedichte:

1) fol. 1rv: שפעת ישרים דוד נצבים עליך / ...
von Jiśmāʼel kōhen (ben ʼAbrāhām Jiṣḥāq in Modena, vgl. MORTARA, S. 15) und TALPIOUTH, A quarterly dedicated to Hebrew Law, Philosophy and Ethics, Vol. IV, New York 1949, S. 565 ff.).

2) fol. 2rv: מה טוב ומה נעים אָרוב בסתר / ...
von Šelōmō Lustro (לוסטרו; vgl. MORTARA, S. 35).

3) fol. 2v: משפט מלכים כאדר ...
von ~~Selomo Lustro (; vgl. MORTARA, S. 35)~~ demselben.

4) fol. 3r-4r: טוב אחרית דבר הכי יגעתי / ...
von ~~Selomo Lustro (; vgl. MORTARA, S. 35)~~ demselben.

5) fol. 5r: לא מ(?)מצוקה יפחדו יחתו / ...
von Šelōmō Jehūdā חזם (?).

6) fol. 5v-6v: מי זה האיש משכיל ...
von Jiśrāʼēl Binjāmīn ben Jeśajāhū Basan in Reggio (באסאן; vgl. MORTARA, S.7).

7) fol. 7r: המשוררים הניבאים נהשבו / ...
von demselben.

8) fol. ~~7v~~ 7r: בשדה עדנה יש זה לצעוד / ...
von Šelōmō Jehūdā חזם (?).

9) fol. 7v: בגאון עוזך ליל זה מאד עלית / ...
von demselben zum ~~Trakta~~ Sijjūm des Traktats Pesāḥīm.

10) fol. 7v: ממעל לגלגל כוכב ...
von Jiśrāʼēl Binjāmīn Basan (s.o.), anläßlich einer Hochzeit.

11) fol. 8r: מקול זמרת כס סרעפי ...
von einem Anonymus (שם המחבר לא נודע), mit der Widmung: לשבת חברת המוסיקה.

Ms. or. oct. 3331

acc. ms. or. 1929. 51,15.

8 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1rv und 8v unbeschrieben; 15,5:20,5cm (10:16,5cm); 26 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, Anfang 17. Jh. (s.u.).

Kein Titel

Analytische Abhandlung über den jüdischen Ehevertrag (Ketūbā).

A (fol. 2r): כתובה / השטר שעושה הבעל לאשתו בשעה הנשואין ...

E (fol. 8r): ... ובתשובות / מיימו' ... כתבו שרבותינו שבצרפת נוהגי' בפסק רבי' / אליהו ועיין במר' [=במרדכי] בפ' המדיר

Die analytische Ketūbā ist am Mittwoch, dem 13. ʼAdār 5375 (=1615) in Sassuolo (ססולו) am Secchia (על נהר סיקייא) ausgestellt. Fol. 2r (Zl. 9ff.) wird ʼAbrāhām Provenzale mit der Eulogie der Lebenden erwähnt: שמעתי מפי מוהר"ר קלמן פויאה / ששמע מן המאור הגדול כ/כמהר"ר אברהם פרובינצאלו / נר"ו שמהפסוק הכתובה / בספר התורה הזה יש רמז / שהתורה היא הכתובה / שבין הב"ה ובין ... ישראל / ...

Zwischen fol. 7 und 8 fehlen Bl. n. Kustode ergibt.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 449.

12) fol. 8r: עת זהרי חמה ...

von Jiśrā'el Binjāmīn Basan (s.o.).

13) fol. 8v: מי(!) השר חכמת העיר למדת / ...

von ʿImmānū'el ben Dāwīd Frances (פראנצים ; vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 151, Nr. 1778; MORTARA, S. 25).

14) fol. 8v: על אופן מתהפך במסיבות רוח / ...

von Jiśrā'el Binjāmīn Basan (s.o.), anläßlich einer Hochzeit (בניסואי' כמה"ר יהודה פאנו עם / הצנועה מרת מזל טוב בת כמה"ר / מרדכי פאנו פרנס ומנהיג בק"ק / מודונא(!) יע"א).

Außer Nr. 13 sind die Gedichte bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet. Es handelt sich um Abschriften. Fol. 4v enthält Schriftproben von anderer Hand und die Unterschrift eines Mardokai ha-Jehūdī.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 45o.

s. Abb.

Ms. or. oct. 3333

פירוש הרב הגדול המקובל האלהי ורבינו החסיד מהר' יצחק לוריא ז"ל

ספרא [?] דצניעותא מעשה המרכבה [illegible] ספרא דצניעותא

כבוד אלהים הסתר דבר ספרא [illegible]

[illegible]

Preußische Staatsbibliothek Berlin

M

38

211

Ms. or. oct. 3335

acc. ms. or. 193o. 5.

99 fol. in modernem Halbledereinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1v, 22v und 97v-99v unbeschrieben; 12:19,5cm (ca. 1o:ca. 18cm); 34-4o Zl.; Deutsche Kursivschrift, geschrieben im Jahre 1879.

Fol. 1r und 2r tragen eine verzierte Umrahmung.

Autograph.

סדור באור התפלות

Siddūr beʾūr ha-tefillōt. Kommentar zum Gebetbuch mit einem Vorwort (fol. 3r-4v) und einer Einleitung in 12 Teilen (fol. 5r-22r).

Verfaßt von Dāwīd ben ʾAbrāhām Safrā aus Wilna.

T (fol. 1r): סדור / באור התפלות / הוא כיאור מספיק ... / על תפלת חול ועל תפלת שבת ור"ח / ומועדים ורגלים וגם על הבקשות ... / ... ועל תקוני שבת / וזמירות של שבת והושענות ומערבית / והגדה של פסח ויום כפור קטן וסליחות / ויוצרות מכל השנה מאתי / דוד ב"ר אברהם ספרא מווילנא

Dann legt der Verfasser auf fol. 2r das Ziel seines Kommentars dar:

סדור באור התפלות / כשמו כן הוא באור נפלא על סדור תפלות ... / ... (Bl. 5) הערות המקורות ... / ... והכרעת המדקדקים המספיקים להיות / מטבע התפלות במיטב הגיון ...

Das Vorwort beginnt fol. 3r mit: הקדמה / אמר המאסף דוד המע"ה אמר ... שמו נאה לו ... und schließt fol. 4v (Zl. 27 f.) mit: בתהלותיו ... באור / התפלות ... עד אחרית השנה. / ואליכם אישים אקרא לכל יחשדוני ... (letzt Bl.) דברי המאסף בשנת ברכת טוב דוד ב"ר אברהם ספרא מווילנא

Dann folgt die Einleitung (מבוא); sie beginnt mit (fol. 5r): אמר המאסף ידוע ליודעי בינה כי בכל ספר אשר יקרא בו האדם / ראוי לו לדעת תפלה דרכי תהלוכות(?) ...

A (fol. 23r): מודה אני כו' זו הודאה על הקיצה אשר הוסיפו האחרונים מדעתם ..

E (fol. 97r): ... ולא תהיה נקודה זמנית שנוכל / לעמוד כי יתפשט לבלי שיעור (מעתה עד עולם ...)

Der Kommentar reicht nur bis zum Ende des Morgengebetes: אשרי . Es handelt sich vorwiegend um Kompilationen.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 453.

II

מעשה נמלה

Maʿaśē nemālā (Kolumnentitel). Märchen von der Ameise. Fabel über König Salomo und die Ameise; Ende defekt.

A (fol. 17r): אמר המחבר זה מה שאירע בימי שלמה הע"ה ...

E (fol. 18v): ... מולך על כל בריה שברא הב"ה ואני / רוצה (Kustode)

Die Fabel wurde mehrmals ediert, vgl. L. GINZBERG, The legends of the Jews, Bd. VI, Philadelphia 1946, S. 298, Anm. 79.

Ms. or. oct. 3333

acc. ms. or. 1929. 1o8.

38 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 38v unbeschrieben; geringe Beschädigung durch Wurmfraß; 15:2o,5cm (1o,5:14,5cm); ca. 21 Zl.; Kustoden; Spanische Kursivschrift, 17. Jh.

s. Kopie

Kein Titel

Kabbalistischer Kommentar zum Sifrā de-ṣeniʿūtā, zum "Buch der Verborgenheit", einem schwierigen Kapitel des Buches Zōhar.

Verfaßt von Jiṣḥāq Lurja (vgl. SCHOLEM, Mystik, S. 441, Anm. 25).

Ü (fol. 1r): פירוש הרב הגדול האלהי מורינו ורבינו החסיד כמה"ר יצחק לוריא ז"ל

A (fol. 1r): ספרא דצניעותא משום דכתיב / כבוד אלהים הסתר דבר / ...

E (fol. 38r): ... וזהו התיקון הראשון / מי אל כמוך

Die Hs. enthält auch den Text der Sifrā bis (fol. 7r): הרין נוקבין דפרדשקא ואתערו. Fol. 1r-38r tragen eine alte hebräische Pagination (קצז-רלה), die neu überschrieben wurde. Die Hs. ist also Teil eines größeren Werkes; sie ist die Fortsetzung zu Ms. or. oct. 2939 der SB Marburg (Nr.), fol. 39v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 451; über die Kommentare des Jiṣḥāq Lurja zum genannten Werk vgl. SCHOLEM-JOEL, Nrr. 25^{1}, 26^{2}, 26^{11}, 27^{1} und 72^{2}.

vgl. EJ 11, 1471, p 573 u. 576

edited in Vital's Ša'ar Ma'amarē Rašbi

s. Vital, Šemona-Še'arim, Jerus. 1852

Neue Ed. 1960-63

Ms. or. oct. 3334

acc. ms. or. 1929. 11o.

Sammelband in 2 Teilen.

18 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; leichte Beschädigung durch Wurmfraß; Hebräische Pagination: ג-כט (=fol. 1r-18r; die Bl. יג-טו und כ-כה fehlen); 11:16 cm (9:12 cm); 18 Zl.; Kustoden; Orientalische Maśqeṭschrift, 18. Jh.

Teil I = fol.1r-16v; Teil II = fol. 17r-18v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 452.

I

[אלג̌נינה ?]

Al-ǧunaina. Der Garten. Für Frauen bestimmtes Büchlein, arabisch in hebräischer Schrift.

El (fol. 1r): אלחק בלא בטא ... / ... לאן פי דא אלקול / ללנסא מנאפע עט̇ימא ... / (7) ולמן כמפת האדי אל הקדמה ... / וערד הארה אלקול ערד בתמ"ר ... / ... אעלה בתמ"ר ארחזה בסנסניו להכנס בתוך הגן / ולהריח שושניו / חם יקול

A (fol. 1v): אקול וקול אלאה˙ אצח חארת מן פכרהו אלארהאני: / אלדי כלק אסמא ...

E (fol. 16v): ... חם קולו אפצ̇ל סלאם / אללה עליך יא נבי אלמתורג אלמפצ̇ל כתאג אלעלם / אלמחתגב בנור אלרחמאני: תמת

K (fol. 16v): וערד פסוקי הגנה˙ כחסאב ישבע"ו עצי ה' ברנה: וחשבון פסוקי / הגן עם כשמיו בתמ"ר˙ ויעבור ישראל באשה ובאשה שמר: / כהקדמת הגן תחלה נאמר˙ ובנביא העלה ה' את ישראל ממצרים / ובנביא נשמר:

Der Titel wurde auf Grund des Anfangs- und Schlußteiles angegeben. Vielleicht lautet er auch: גנת אלאתמר , Ǧannat al-aṯmār, wie bei SPANIER und bei ALL.-LOEW. Das vollständige Werk mag aus zwei Teilen bestanden haben ("Garten" und "Gewürze" [בשמים] etwa).

M 93

Ms. or. oct. 3337

acc. ms. or. 1930. 182.

Sammelband in 2 Teilen.

78 fol. in modernem Pappeinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 59r, 62r-64r, 65r-66v, 77rv und 78v unbeschrieben; 14,5:20,5cm (ca. 13,5:ca.18,5 cm); 30-52 Zl.; Italienische Kursivschrift, Teil I nach 1548 geschrieben (fol. 1r, Zl. 9 f.: בשנת / הזאת שהיא שנת חמשת אלפי' ש"ח ליצירה).

Besitzvermerk auf fol. 78r: "Sig^{ra} Miriam Lioviatt".

Teil I = fol. 1r-61v; Teil II = fol. 67r-76v.

Autographen.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 455.

I

Kein Titel

Kalendarische und astronomische Kompilation.

Verfaßt von ʾAbrāhām aus Marokko, s. fol. 60v, Zl.8-11: ולדעת ר' שלמה שרביט הזהב מסאלוניקו הנלקה ... / ... / ... כ"א שעות מג דקי' ס'שניי' ולכל ישראל יהי' אור ישמש צדקה ומרפה ... / כה דבר האלוף כמ'(?) אברהם ממריקו(!) יצ"ו.

A (fol. 1r): אין סדשה של לבנה פחות מכ"ט יום ...

E (fol.60r): ... / הלבנה עומדת בכל מזל ומזל ב' ימי' ... / והן לכל מזל ומזל ב' ימי' ושליש ויעל בידיך האמת (letzte Zl.)

Auf fol. 60r-61v und 64v befinden sich Notizen zu einigen Heil- und Schutzmitteln von späterer Hand. Bei den fol. 1r-14r handelt es sich um eine Abhandlung des ʾAbrāhām ben Dāwīd Provenzale, die im Jahre 1548 geschrieben wurde. Der Text von fol. 7r-14r (י"ד שערים) findet sich auch in SB Marburg, Ms. or. fol. 3088, fol. 169v-172v (Nr. 000). Darauf folgt auf fol. 14r-19v: אלה מועדי יי' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדם / אמר בנימין צעיר בר' אברהם לפי שחבב הקב"ה ... Fol. 20r trägt die Überschrift: כללי' בקיצור לדעת סוד יסוד סדר העיבור. Fol. 21r ist überschrieben: הלכות הפועל לעשות מולדות האמתיים והנגודים. Dann heißt es: ראה זה מצאתי ביד גוי ספר מיוחס לר' יעקב ב"ר דוד בן גוריון ובו לוחות לדעת מולדות ... / ... והעתקתי / בלשוננו וכתבנו ...; vgl. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 387, S. 614-616. Fol. 26r trägt die Überschrift: פי' המולדות אמתיים בדרך קצרה על פי הפועל. Dann folgen fol. 27r-30r astronomische Tabellen sowie Tabellen zur geographischen Breite von Perpignan (פרפינייאנו, der Heimat des "Ha-Pōʿēl"; fol. 43r-44v) und Tabellen von Mardōkai Finzi (fol. 49r-50v); vgl. STEINSCHNEIDER, a.a.O.; BENJACOB, Thes., S. 405, Nr. 346. Fol. 51r beginnt mit einem neuen Teil,

der Einleitung des "Ha-Pōʿēl": <u>אמר</u> יעקב בר יום טוב הפועל בעבור היות
החכמה הלימודית ...; vgl. STEINSCHNEIDER, a.a.O. Darauf folgt die
Erklärung Finzi's (fol. 54v): <u>אמר בעל ספר נתיב החכמה</u> אשר ממנו נמצא
ספר החקירה בימי נערותי בעלותי בסולם / החכמה חכמת התכונה ... /
(H. 12) <u>אמר</u> עמנואל בן יעקב ז"ל בעל כנפי' ...
vgl. BENJACOB, Thes., S. 245, Nr. 246.

Viele Teile sind bei der Kompilation wiederholt abgeschrieben.

II

סדר סוד העבור

Sēder sōd ha-ʿibbūr. Kalendarisches und Astronomisches.

A (fol. 67r): סדר סוד העבור / אמר רבן גמליאל כך מקובל אני ...
E (fol. 76v): ... / י"ט תשרי ... / (H. 28) תמוז ותקופה ל' סיון.
אב. אלול. / וחוזרין חלילה לעולם. כפוחת ומוסיף ואולם / המכין
ומשכיל שכלם. יכון בצבק מעגלם
(Tabelle mit abschließendem Gedicht)

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 415, Nr. 264-266; FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. 457, Nr, 215.

Ms. or. oct. 3437 ✓

acc. ms. or. 1931. 16.

183 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 86v, 129v, 130v und 183v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-קט (=fol. 1r-108r, צא ist übersprungen), קטז-קפג (=fol. 114r-182r, zwischen fol. 108 und 114 fehlt nichts, fol. 119 und 130 sind unnumeriert, קסג ist ausgelassen, fol. 119 ist überzählig - es enthält eine kürzere Fassung des Textes von fol. 115 - und wurde wohl irrtümlich mit eingebunden, da es vom selben Schreiber stammt); 16:19,5cm (ca.12:ca.15,5cm); 18-26 Zl.; Kustoden; Polnisch-rabbinische Kursivschrift, zweite Hälfte 18. Jh.

Mit Federzeichnungen verziertes Titelblatt. Besitzeintrag auf fol. 1v: זה הספר שייך להמלמד מו"ה / ר' מיכל הערש נ"י(?) פק"ק פ"ה (=פודהייץ, פאדהייץ, ? Podhajce in Galizien) יאסע.

מבוא שערים

Mebō še῾ārīm. Kabbalistisches Werk.

Verfaßt von Ḥajjīm Vital.

T (fol. 1r): ספר / מבוא / שערים שחיבר / הגאון הגדול החסיד התנא / האלקי מוהר' חיים וויטל / שקיבל מן המפורסם הגדול / החסיד התנא האלקי מוהר' / יצחק לורי' זלה"ה

A (fol. 2r): ספר מבוא שערים / שער א; בו נבאר במה שהוא קודם אל האציל' ...

E (fol. 179v): ... / פרק ה' אחר התפשטות הקלפות בד"ע ... / ... (fol. 183r) בכל בחי' ובחי' יש שבעה / היכלין גמורין והבן כל זה מאד: עד כאן מצאתי / מכ"י הרח"ו (=מכתוב יד הרבי חיים וויטל) ז"ל

Auf fol. 5r (Zl. 7 f.) heißt es: ש"א ח"ג פ"ד (=שער א; חלק ג' פרק ד') דע כי מציאות קונטרס זה מכ"י הרחו ז"ל ממ"ב ונ"ל שהוא / שייך לכאן כפי סדר המפתחות שבראש הספר.

Auch andere Glossen behandeln die Einleitung des Werkes (vgl. SCHOLEM-JOEL, Nrr. 63 und 65; FRIEDBERG, Bēt ῾eqed II, S. 540, Nr. 329).

Die Hs. weicht in der Anordnung und geringfügig auch im Text von der Ed. Korez 1783 ab.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 458.

Ms. or. oct. 3436

acc. ms. or. 1931. 25.

17 fol. in Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 9,5:13cm (6,5:1ocm); 15 Zl.; Deutsche Quadratschrift, 18. Jh.

Besitzvermerk auf fol. 17v: זה הספר של הבחור מרדכי דוראנטי יצ"ו.

פזמונים של כסד"א

Pizmōnim šel kursejā de-'Elijjāhū (Kolumnentitel). Sammlung von 23 Gedichten zu verschiedenen Gelegenheiten wie Beschneidung, Hochzeit, Torafreude, Sehnsucht nach Erlösung usw.

A (fol. 1r): רעיוני נא חדש רנה ...

(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 399, Nr. 985)

E (fol. 17v): ... / תחיש עת הרנה יצחק יאמר אנא / תצדק למו דינא אתה אבינו אל: / תם

(aus dem Gedicht אשיר ביום שבת לאל)

Von den 23 Gedichten sind nur 9 bei DAVIDSON, Thes., verzeichnet. Die Gedichte (1) אוחיל יום אשתאה (fol. 5r-6v), (2) ישתבח צור עולמים (fol. 7v-8r), (3) ארץ ורום בהבראם (fol. 8r-9r), (4) שמור וזכור שמעו אזנינו (fol. 10rv) und יה צור ברוב חסדך (fol. 13v-14v) sind mit folgenden Akrosticha versehen: (1) אני דוד בר אהרן בח [=בר' חיים ?] חזק, (2) יעקב כהן, (3) אני אברהם חזק, (4) שמשון und (5) יצחק שבתי בכמוהר"ר שלמה מהזקנים זצ"ו(!).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 457 (er und Spanier geben auf Grund irrtümlicher Auflösung der Abbreviatur einen anderen Titel an).

vgl EJ VI, Sp. 643

Abbr. in d. Handschrift: כסד"א

EJ. u. All.-Loew. haben: כסא של אליהו (Kisse šel ...

טבע רצד (fol. 149r), טבע למזמו/ם (fol. 164v), טבע למאייא (fol. 167r), טבע אסתהלאל שייכין לנשמת (fol. 177r), טבע לסתהלאל (fol. 183r), טבע ערק עזם (fol. 200v), טבע צביהאן (fol. 204v), השמטות מלחגאז (fol. 209r), פיוטים להכנסת כלה (fol. 213v), סדר ובא לציון (fol. 215r).

Auf Grund eines Vergleiches mit Ms. 668 CAT.-SASS. II, S. 883 ff., vermutet Spanier, daß Šelōmō kōhen als Verfasser vieler Gedichte der vorliegenden Hs. anzusehen ist.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 454.

Ms. or. oct. 3336

acc. ms. or. 1930. 127.

218 fol. in Ledereinband mit Streicheisenrahmen und Blütenstempeln, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 13v, 70v, 78v, 92v-94r, 108v, 151v, 162v, 166rv, 173v, 176rv, 182v, 190rv, 192v, 205rv, 208v und 211r unbeschrieben; fol. 2 am äußeren Rand beschädigt; Hebräische Pagination: א-רכה (=fol. 1r-216r; ט und קמג-קמד sind zweimal verwendet, כז wurde übersprungen, fol. 91-94 sind nicht numeriert; מ-מא , פז-צ , קלג-קם , קצח , ר und דיו-דיז fehlen); 13:19cm (ca.10:ca.15cm); ca. 20Zl.; Kustoden; Marokkanische Masqeṭschrift, 18. Jh.

Am Ende der einzelnen Gedichtgruppen findet sich häufig die Unterschrift הצעיר שלמה כהן (z.B. fol. 6v und 13r). Besitzvermerk auf fol. 190v: דוד כהן.

Kein Titel

Gedichtsammlung.

A (fol. 1r): טבע למשרקי צגיר / פיוט אם אספרה כמו ופי / ימלא: שירה כים / ולשוני אביע / ...

(mit dem Akrostichon אברהם; vermutlich Irrtum bei DAVIDSON, Thes., Bd, I, S. 240, Nr. 5224)

E (fol. 216r): פיוט מתי יבושר עם עיניו / כדל שואל ... / (fol. 14) ... וגם תהיה כטל לישראל

(vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 194, Nr. 2725)

Dann folgt fol. 217r-218v ein Inhaltsverzeichnis, das die Gedichte wie folgt gruppiert: פיוטים לשירה (דרך א-ז), נשמת (דרך א-יב), לקדיש (דרך א-יא).

Ein großer Teil der Gedichte ist bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet. Die Einteilung der Gedichte erfolgt nach Gruppen, die jeweils unter einer den Charakter der Gedichte angebenden arabischen Überschrift stehen:
טבע למשרקי צגיר (fol. 1r), קאיים ונץ חגאז (fol. 7r), בטאייחי דלחגאז לכביד (fol. 14r), לחגאז לכביד (fol. 28r), טבע לחגאז (fol. 37r), קודאס חגאז לכביד (fol. 36r), טבע לחצאר (fol. 60r), טבע לעוסאק (fol. 63r), קודאס דלעוסאק (fol. 65r), טבע לעושאק (fol. 68r), טבע רצד דיל (fol. 71r), טבע רמל למאיא (fol. 79r), טבע צביהאן (fol. 88r), טבע רמל למאיא (fol. 95r), טבע חגאז משרקי (fol. 111r), בטאייחי משרקי (fol. 117r), טבע למשרקי (fol. 124r), טבע גריבת לחסין (fol. 133r), טבע ציכא (fol. 138r), טבע גריבת לחסין (fol. 140r), ערובי (fol. 142v), טבע רצד לכביד (fol. 145r),

Ms. or. oct. 3635

acc. ms. or. 1933. 52.

1 fol. in modernem Pappeinband; 15:43cm (12,5:36cm); 44 Zl.; einseitig beschrieben; Deutsche Quadratschrift auf Pergament, 14./15. Jh.

Lt. beigeheftetem Zettel ein Geschenk von Dr. Buzhardi.

מגלת אסתר

Megillat 'Estēr. Fragment einer Estherrolle zum gottesdienstlichen Gebrauch.

Das Fragment enthält eine Kolumne aus einer Rolle, die ursprünglich wohl alle fünf Megillōt enthielt, da auf Grund der Höhe auf mehr als nur das Buch Esther zu schließen ist. Es beginnt mit Est ~~[illegible]~~ 9,10 Ende. Die Buchstaben שעטנ"ז ג"ץ sind mit Krönchen versehen.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 460.

+

Ms. or. oct. 3567

acc. ms. or. 1932. 4.

8 fol. in modernem Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 17,5:23cm (ca.12m14:ca.20cm); ca. 40 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 16. Jh.

Kein Titel

Fragment eines Kommentars zum Gebetbuch für den Versöhnungstag.

A (fol. 1r): יה למתי צפנת׳ לשון פסוק הוא בתהלים מה דבטובך
אשר צפנת ליריאיך ...

E (fol. 8v): ... / עמקים׳ בפלשך׳ ... / (Lücke Zl.) ... בכל הדומים׳
בכל הארץ שהיא הדום רגלי הקב"ה: / אל ברוב עצות (Kustode)

Das Fragment enthält Kommentationen zu folgenden Pijjūṭīm:

יה למתי צפנת, ירצה עם אביון, יחידה עקיבך כרוך, אלכה ואשובה, לנעילה: אתה נותן יד, יומם עינינו תלויות, מרן דבשמיא, כל נדרים וכו׳, אז ביום כפור, קדוש אדיר בעלייתו, באור מתני אחזו חלחלה, יום מימים הוחס, כופר פדיון נפש, צפה בבת תמותה, אשא דעי למרחוק, פירוש אחר נחשב כצג באיתון, אין ערוך אליך, אשר אימתך, מעשה אלהינו, אמיצי שחקים, אך אומרים, זה אל זה שואלים, מי יערוך אליך, עמקים בפלשך.

Die Kommentierten Pijjūṭīm gehören zum spanischen Ritus und sind bei DAVIDSON, Thes., verzeichnet. Der Kommentar ähnelt dem zum "Maḥzōr-Roma". Auf fol. 8v heißt es (Zl. 20): חוג׳ קוֹנְפָּאסִי בלעז. Es handelt sich um eine Abschrift mit Zufügungen des Schreibers (z.B. fol. 8v, Zl. 10f.: טוענים שמע׳ אומרים שמע ישראל ולי המעתיק נראה שר"ל סובלים ברצון / עול מלכות שמים האמור בפסוק שמע ישראל).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 459.

T

<u>Ms. or. oct. 3698</u>

acc. ms. or. 1935. 65.

1 Fol. in ~~Pappeinband~~; an den Rändern abgeschnitten; 15:20,5cm (dass.); noch 29 Zl.; Quadratschrift auf Pergament.

Abgelöstes Einbandfragment.

תלמוד

Talmūd. Fragment zu Traktat

Was ist noch zu lesen ?

Die Schrift ist durch Fetteinwirkung fast völlig ausgelöscht.

s. Handschrift !

Stiftung Preußischer Kulturbesitz
STAATSBIBLIOTHEK
Orientalische Abteilung

355 MARBURG/Lahn,
Universitätsstraße 25
Telephon 3681 und 2981

17. 3. 1967

An den
Generaldirektor
der Bayerischen Staat-
lichen Bibliotheken
Herrn Dr. Hans Striedl
8 München 34
Abholfach

Tetzner

München
Eing. 20. MRZ 1967

Betr.: Hebräische Handschrift Ms.or.oct. 3698 = acc.mss.or.1935.65

Lieber Herr Striedl !

Die handschriftliche Eintragung von Herrn Weisweiler lautet:

1 Blatt aus einer hebräischen Pergamenthandschrift
(vor 1000 n. Chr.)

Mit herzlichen Grüßen
Ihr
H. Kopf

Ms. or. oct. 3698

Talmūd. Fragment zu Traktat Ḥullīn 91 b:
(Nur r-Seite mit Mühe lesbar, v-Seite unlesbar)

A (1r) שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו|דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה...

E (1r) ...שנאמר ברן יחד כוכבי בקר והדרן|ויריעו כל בני אלהים אלא אחת

Ms. or. qu. 567 b

acc. xxx xxx 1o313.

139 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 2 Schutzblätter; fol. 1-4 beschädigt (Textverlust); 19,5:24cm (14,5:2o,5cm); vereinzelt Kustoden; 25 Zl.; Jemenitische Masqetschrift.

Initialen und kleine Federzeichnungen am Anfang der einzelnen Traktate. Zwischen fol. 123 und 124 fehlt 1 Bl., fol. 84 gehört zwischen fol. 78 und 79.

Unvollständig.

Šarḥ. Kommentar zu den Mišnājōt der Traktate Jebāmōt, Ketūbōt, Nedārīm, Nāzīr (! נזירות), Giṭṭīn, Sōṭā und Qiddūšīn (das Ende von Qiddūšīn 4 fehlt, מי שנתן רשות). Arabisch in hebräischer Schrift.

Verfasst von Mōše ben Maimūn.

Die Hs. bringt vor dem Kommentar jeweils den entsprechenden Mišnātext. Der grösste Teil dieser Hs. wurde bereits veröffentlicht, s. A. YAARIN, in: KS 9, S. 1o8 f., Nr. 26-28, S. 228 f. Nr. 29-31, FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. 693, Nr. 4oo9-4o13. Am Anfang des Seder steht ein kurzes Gedicht (fol. 1v):

אתחיל לכתוב סדר נשים בעזרת מחיה ומנשים.

Fol. 1r bringt in jemenitischer Masqetschrift den Pijjūṭ אעורר את לבבי מחנומה ואחבונן mit arabischer Übersetzung (unvollständig), vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 318, Nr. 7oo1.

einzukorrigieren

Ms. or. qu. 680 I-II

Die Beschreibung spricht von TeNaK, die Hs. enthält aber nur Ketūbīm.

Die Klgl : von Fol. 65v-67v (bis Kap. 4,3)

Daniel: Fol.68r - 73v (bis Kap. 9,15)

Ester: Fol. 74r-75v (~~Ungefäht~~ von Kap. 2,15-5,13)

Esra: Fol. 76 rv (8,32-10,8)

Ms. or. qu. 680/ I-II

Kein Acczessionsvermerk.

lol fol. in 2 modernen Halbledereinbänden mit Metallschliessen (fortlaufender Text und durchgehende Nummerierung, Bd. I = fol. 1-5o, Bd. II = fol. 51-lol); stark beschädigt; ca. 19:ca. 25cm (ca. 13:ca. 18cm); teilweise zweispaltig; 23 Zl.; Orientalische Quadratschrift auf Pergament, 8./9. Jh.

Fol. 9,1o,29,3o und 99-lol sind photographische Ergänzungen - die Originale befinden sich in der Glaser-Sammlung der Bibliothek des Jewish Theological Seminary of America in New York.

Unvollständig.

תנ"ך

TeNaK. Tōrā, Nebī'īm ū-Ketūbīm. Bibel mit Massora, Anfang und Ende defekt, supralinear punktiert.

Die sehr wertvolle Hs. enthält Ps 22,2-118,1o (fol.1r-18v), Hiob (fol.19r-38r), Spr (fol. 38r-58r), Pr (fol. 58r-63r), Cant (fol. 63r-65v), Klgl (~~fol. 65v-69r~~), Dan (fol. ~~70r~~ 68r-73v), Est (fol. 74r-75v), Esra (fol. 76rv), Chron (fol. 77r-lolv). Von Klgl an fehlen jeweils mehrere Bl. zwischen den einzelnen Büchern. Die Hs. endet mit II Chron 29,29.

Klgl. fol 65v-67v

Die Hs. stammt aus Jemen, ist aber nicht dort geschrieben worden. Sie enthält starke Abweichungen von den sonst bekannten Bibel-Hss. tiberiensischer Überlieferung. Die einzelnen Verse der Ps, Spr und des Buches Hiob sind zweispaltig geschrieben. Unter dem Text steht die Massora, in der auch die Differenzen zwischen den Schulen in Sura und Nehardea angegeben werden (z.B. fol. 65v und 67r).

Vgl. P.KAHLE, Der masoretische Text des Alten Testaments nach der Überlieferung der babylonischen Juden, Leipzig 19o2, DERS., Masoreten des Ostens, Leipzig 1913, S. XXI ff., XXVII ff. und 133, DERS., Die hebräischen Bibelhandschriften aus Babylonien, Giessen 1928, S. 6, Anm. 1, und S. 2o f. (unter Ec 1).

Ms. or. qu. 867

acc. ms. or. 1898. 12.

184 fol. in dunkelbraunem Ledereinband mit Streicheisenlinien, Blütenmustern und Resten zweier Bandschließen; vorn und hinten je 2 Schutzblätter; fol. 16v unbeschrieben; 16:20cm (ca.12:ca.16cm); Kustoden; teilweise abgeschnitten; 20-28 Zl.; Deutsche Kursivschrift, abgeschlossen am 24. Sīwān 337 (= 1577) in Lendershausen (bei Haßfurt in Bayern). (Fol. 170r)

Auf fol. 27r befindet sich eine Federzeichnung: Ein Arzt schaut in eine Flasche; rechts neben ihm ein Hund, der sich in den Schwanz beißt, links ein zusammengerollter, schlafender Hund(?).

Besitzeintrag im hinteren Buchdeckel: .מיכאל כלא"א החבר ר' בנימן זצ"ל

Die Hs. wurde erworben aus dem Antiquariat J.Kauffmann in Frankfurt a.M. (Antiquariatskatalog 25, 1898, Nr. 146).

Eintrag in deutscher Schrift auf fol. 18v: "Zum Angedenk: Mannheim, den 18ten Jäner(!) 1695. Heute sind die Franzosen hier her kommen ... (?) und haben die Stadt Mannheim verbrennt.".

Unvollständig.

רפואות

Refū'ōt. Medizinisches Werk in jüdisch-deutscher Sprache, auch über Kurpfuscherei und Aberglauben; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Mardōkai aus Worms (fol. 19r); nach Spanier ist Mardōkai möglicherweise nur der Besitzer der Hs. gewesen.

Ü (fol. 19r): ספר רפואות מהור"ר רבינו / מרדכי מווארמס

A (fol. 19r): (קס"א) ווען איין אשה איר וסת צו ו״ל היט ...

E (fol. 170r): ... (תחש"ק) / לגשוס (=ליגשאס) ב"א / ... ... (Nr. 21) איין
גאטש / נמן א"ס א"ס בדוק הלחש ומנוסה ויועיל בע"ה' / לי"י
התשועה' להצליח את עבדו נעסק הרפואה / חסמתי(!) זה הספר רפואות'
בעזרת עושה לעמר נפלאות' / כ"ר לחדש סיון של"ז למכ"י' פה
לענדרשהויזן

Die Hs. enthielt urspünglich 1120 Rezepte und Vorschriften. Die Rezepte Nr. 160 und 569-574 (nach fol. 96) fehlen. Die beiden letzten Bl. sind falsch eingeordnet, sie enthalten die Nr.n 4-12 bzw. 129-142. Auch das Inhaltsverzeichnis der Hs. (fol. 1r-16r) ist falsch geordnet (fol. 10r beginnt mit Nr. 83). Die richtige Reihenfolge lautet: fol. 8, 1-6, 10-16. Fol. 7 und fol. 11 enthalten das

In Beschreibung nicht berücksichtigt.

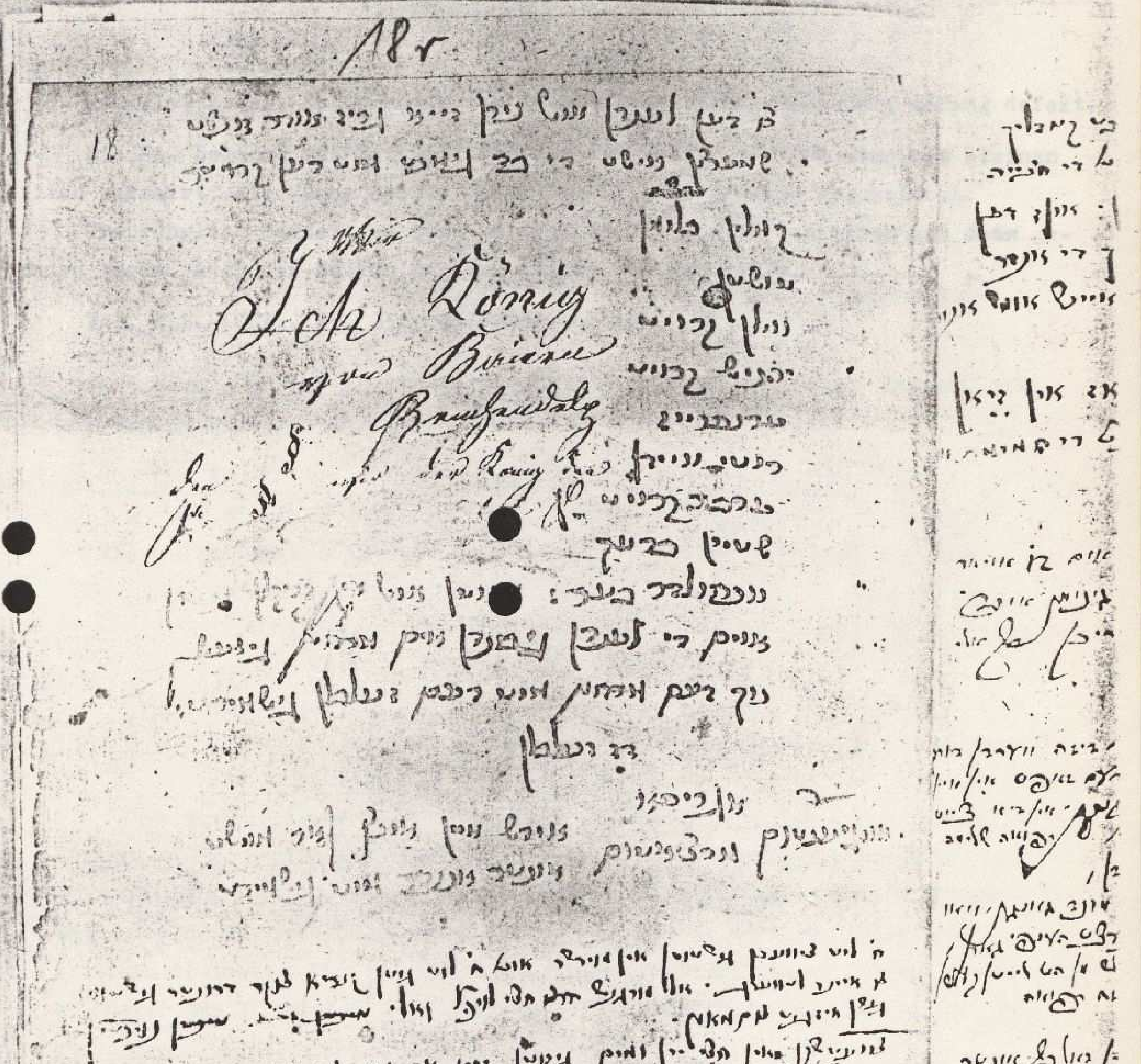

Inhaltsverzeichnis zu den Nr.n 344-363 bzw. 407-483 und sind überflüssig, da die gleichen Nr.n schon vorher angeführt sind, allerdings von anderer Hand. Vermutlich waren sie verlorengegangen und wurden später wieder aufgefunden. Viele Bl. bringen medizinische Aufzeichnungen von späterer Hand.

Mardōkai aus Worms fehlt im Verzeichnis der jüdischen Ärzte von STEINSCHNEIDER, ZfHB XVII, , S. 63 ff.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 232; WAJNBERG, S. 206-210.

T ✓ +

Ms. or. qu. 899

acc. ms. or. 19o1. 1o8.

16 fol. in Papp~~deckel~~einband mit Lederrücken; einseitig beschrieben; ca.19:22,5cm (ca.16:19cm); 18 Zl.; Babylonische(?) Quadratschrift auf Ziegenleder, geschrieben im Jahre 5445 (=1684/85), lt. Kolophon fol. 16r: כתבתי בשנת ה' תמ"ה ה"ע צי"ר ט(?).

Unvollständig.

מגלת אסתר

Megillat ʼEstēr. Estherrolle zum gottesdienstlichen Gebrauch; Anfang defekt.

Die Hs. beginnt mit Est 2,7. Die Buchstaben שעטנ"ז ג"ץ sind mit kleinen Lilien verzeirt, die Namen der lo Söhne Hamān's sind grösser geschrieben.

Ursprünglich handelt es sich um eine Rolle, die dann zerschnitten und ~~dann~~ gebunden wurde. Auch der Rücken der Hs. stammt von der Rolle.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 233; WAJNBERG, S. lo.

ה +

Ms. or. qu. 931

acc. ms. or. 1901. 207.

Sammelband in 2 Teilen.

174 fol. in modernem ~~Halbledereinband~~ Einband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 17v unbeschrieben; 13:19,5cm (10:15cm); Kustoden; 28 Zl.; Spanische Maśqetschrift, Ende 14. Jh. Auf fol. 174rv befinden sich zwei unleserliche Unterschriften. (s. Kopie!)

Erworben von Josef Jolowicz in Posen (Antiquariats-Katalog 139, , S. 84, Nr. 1).

Teil I = fol. 1r-17r und 20r-173v; Teil II = fol. 18r-19v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 234; WAJNBERG, S. 19-25.

I

[צפנת פענח]

Ṣâfenat paᶜanēaḥ (Titel in Anspielung auf Gn 41,45). Super-Kommentar zum Pentateuchkommentar des ʾAbrāhām ibn ᶜEzrā.

Verfaßt von Šem-ṭōb ben Jiṣḥāq (Bonfils) ibn Šaprūṭ (der Verfasser wird mit der Eulogie der Lebenden erwähnt).

A (fol. 1r): אמר הרב הגדול המבאר ר' שם טוב / בר' יצחק נ"ר כן שפרוט: זהו השער יעדתי בראש / ביאורי לפירוש התורה אשר / חבר אבי החכמים החכם ר' אברהם ן' עזרא ז"ל כביאור קצת הגדות חז"ל שבאר / בדרך דרש רומזים לדברים עמוקים ונכבדים ...

E (fol.173v): ... והער כי סמך משה' שהוא נתינת טעם למלא רוח חכמה: / תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

Über den Verfasser vgl. FRITZ BAER, Die Juden im christlichen Spanien, Teil I, Bd. I, Berlin 1929 (=Veröffentlichungen der Akademie für die Wissenschaft des Judentums I 4), S. 595 f. Über andere Hss. dieses Werkes vgl. STEINSCHNEIDER, Bodl., Sp. 2556 f.; MICHAEL FRIEDLÄNDER, Ibn Ezra literature. Essays on the writings of Abraham Ibn Ezra (=Publications of the Society of Hebrew literature, 2d Serie, Tom IV, London), S. 221 ff.; BENJACOB, Thes., S. 512, Nr. 187.

שער ההגרות steht in dieser Hs. richtig am Anfang (fol. 1r-17r). Darauf folgt Teil II (s.u.). Der Super-Kommentar selbst beginnt auf fol. 20r mit Gn 4,24: ... כמאמ' קהלת סוף דבר ... ; der Anfang fehlt.

Im vorletzten Abschnitt (fol. 167v, Zl. 5 f.) sagt der Verfasser:

... עד כאן לא זכיתי לראות פירו' החכם ז"ל בנביאים / ראשונים ...; der Kommentar zu den Büchern Samuelis befindet sich laut brieflicher Mitteilung (aus dem Jahre 1955) von J.L.Fleischer † in Leningrad, vgl. KS 32, S. 227.

II

מאמר העין

Ma'amar ha-ʿājin. Abhandlung über den "bösen Blick".

Verfaßt von Mē'īr ben 'Elʿazar, vermutlich aus Spanien (14. Jh.?).

A (fol. 18r): מאמר העין: אמר מאיר בן אלעזר נקראו דברים / לפני גדולי חבריבו כמה שאירע תמיד / מנזק עין הרע ... / ... ושאלוני על איכות הזיקה ...

E (fol. 19v): ... / אין הברכה מצויה לא בדבר המנוי ולא בדבר המדוד ולא בדבר השקול / אלא בדבר החמוי מן העין: זהו דעת מה ששאלתם ממני הלואי שיראה / אותו מי שיורע יותר ממני ... / ... לא ראיתיו בענין זה שום דבור ... / ולא שמעתיו ואני חברתיו למכין ולמודו על האמת לא לכסיל מפלוג: / תם ונשלם של בע

Über das Werk s. auch STEINSCHNEIDER, Mch., S. 234, Nr. 417/3; und Hebr. Bibl. VI, ___ , S. 71 f. Die Schrift ist die des Kopisten von Teil I.

Ms. or. qu. 932

acc. ms. or. 1901. 208.

25 fol. in modernem Bibliotheks-Halbledereinband, vorn 2 und hinten 1 Schutzblatt; 14,5:20,5cm (9:15cm); ca. 24 Zl.; Kustoden, Spanische Masqeṭschrift, 15.Jh.(?).

Auf dem 2. vorderen Schutzblatt wurde von späterer Hand eingetragen:

ספר הסוד לר' יוסף ן' כספי ז"ל.

Erwerben aus dem Antiquariat Josef Jolowicz in Posen (Antiquariats-Katalog 139, Nr. 2).

Unvollständig.

טירת כסף

Ṭīrat Kesef. "Aufriss [zum Buche] des] Kaspi", auch ספר הסוד Sēfer ha-sōd "Buch der Grundlegung" genannt. Einleitung des Verfassers zu seinen Pentateuch-Interpretationen; Anfang und Ende defekt.

Verfasst von Jōsēf ibn Kaspi.

A (fol. 1r): כזה הספר קצת דברי שאר ספרי הנביאים ... / ... / קראנו ספרינו זה ספר הסוד ... / המאמר הראשון ...

E (fol. 25v): ... ועוד ראה המופתים שעשתה אשת מנוח ... / ... / ... כי ענין מיתתם הוא (Mitte Kap. 29)

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 235, WAJNBERG, S. 181-183, BENJACOB, Thes., S. 208, Nr. 75. Das Werk wurde von Isaac Last unter dem Sammeltitel משנה כסף als Heft I ediert in Pressburg 1905, vgl. FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. 699, Nr. 4149, EJ s.v. Kaspi, Jōsef.

ist die Hs. benützt? die Berl. Hs. z. B. hat er benützt, vgl. Einleitung in Heft I

עול השעבוד ... / ... ולשנה הבאה נהיה כלנו / בירושלים ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים וקאל איצֿה / ואכלתם אכול ... / ... אמן וכן יה"ר.

Fehler bei der Schreibung der Bibelzitate (meist Elisionen) weisen dasuf hin, daß es sich um eine Abschrift handelt. Die Fehler sind am Rande von anderer Hand korrigiert.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 236; WAJNBERG, S. 29-33; STEINSCHNEIDER, AL, § 236, S. 286, Nr. 90 b.

T

Ms. or. qu. 933

acc. ms. or. 1901. 209. Bde.

104 fol. in ~~modernem Halbleder~~einband; vorn und hinten je 2 Schutzblätter; fol. 49v unbeschrieben; Hebräische Pagination: כז - קלג (fol. 1r-104r, die Bl. סג und סט - סח fehlen, außerdem fehlen trotz durchgehender hebräischer Pagination noch Bl. zwischen fol. 7 und 8 sowie 16 und 17); 14,5:20cm (10,5:17cm); Kustoden; ca. 24 Zl.; Spanische Maśqeṭschrift, 14. Jh.(?).

Erworben von Josef Jolowicz in Posen (vgl. seinen Antiquariatskatalog Nr. 139, 1901, S. 84, Hs. Nr. 4).

Unvollständig.

Kein Titel

Homilien zu Pesaḥ und zu Leviticus, arabisch in hebräischer Schrift; Anfang und Ende defekt.

Der Verfasser wirkte in Spanien (fol. 21, Zl. 9 f.): רבי אברהם בן עזרא קאל אן אדם / גדול כאן פי ספרד ...

A (fol. 1r): לה' ספר תהלים וישרחה לה' פאמתתל אמרה וכתב ס' תהלים / ...

E (fol. 104v): ... כמא קאל ומעלו ביד עונם ועך / האדה קאל פי אל תורה וכי ימוך אחיך לאן אל אנסאן אדא גאלתה / שדה ותאב עך מא כאן בידה מן אל כמא וטלב מן אללה ת"ע יבלצה / מן (Kustode)

Die Hs. enthält neben den Homilien zu Pesaḥ noch Homilien zu den Perikopen שמיני-בהר aus Leviticus. Die einzelnen Homilien beginnen mit einem Zitat. Auf die Bibelzitate bei den Perikopen-Homilien folgt jeweils der für die Vorträge früherer Zeit charakteristische Passus: יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ... . Fol. 7r bringt die Überschrift: לתאני יום פסח לר' יצחק זצל ת"ר הפסח נשחט.

Die Hs. birgt eine Fülle von biblischen und aggadischen Zitaten. Von nachtalmudischen Gelehrten wird nur ʾAbrāhām ibn ʿEzrā erwähnt (fol. 21, s.o.). Im Aufbau gleicht die Homiliensammlung einer Jalqūṭ. Die Homilien schließen jeweils mit einem meist hebräisch gehaltenen Segen, z.B. (fol. 19v, Zl. 9 ff.):

... ויזכה אתכם / ותחיו לשנים רבות שנים נעימות וטובות לעלות ולירראות / ולהשתחות בנועם יי"י צבאות וירבה שמחתינו וישיב שבותינו / וישבור

T +

Ms. or. qu. 934

acc. ms. or. 19o1. 248. Hld.-einband

98 fol. in ~~modernem Halbledereinband~~; vorn und hinten je 2 Schutzblätter; fol. 1 und 2 unten beschädigt; fol. 32 und 34 Tinte stark verlaufen; 14,5:19,5cm (ca.1o:ca.14cm); Kustoden; 16-29Zl.;Deutsche Kursivschrift, geschrieben von Jiṣḥāq ...(?) ben Lēwī ben Jōsēf Šelōmō, abgeschlossen am Sonntag, dem 15. Kislēw 345 (= 1584).

Gekauft von Israel Strauß in Berlin.

Unvollständig.

Kein Titel

Religionsphilosophisches Werk in drei Pforten mit insgesamt 7o Kapiteln (16, 14 und 4o je ~~Kapiteln~~ Pforte); Anfang defekt.

A (fol. 1r): כמשה וזהו אשר עשה אותו כי כשאסף את העם אל פני הסלע הוא / עת לדבר אל הסלע כמצוה והיה הקדים על הדבור אשר היה רשות / ונחשב להם זה לעון ...

E (fol. 97v): ... / פרק ארבעים˙ כאשר האלוה תכליח לעולם ... / (fol. 98v, Zl.25) יתחייב שיהיה העולם חושק באלוה והאלוה תכלית לעולם ומדרך שהוא / תכלית יקרא אחרון כמו שמדרך שהוא פועל יקרא ראשון˙ / בסיעתא דשמיא סיימתי זה הספר יום א' ט"ו כסליו הספר לפ"ק נאם יצחק לקא(?) / ...(?) בן לוי בלא"א ה...(?) יוסף שלמה זלה"ה לוי ח(זק

Am Anfang der Hs. fehlen wahrscheinlich nur 2 Bl. Die zweite Pforte trägt die Aufschrift (fol. 13r): השער השני בשלוח(!) והא(!) האלוה / יתעלה; die dritte Pforte ist überschrieben (fol. 38r): השער השלושי הוא שער היחוד. Kapitel 11 und 12 der dritten Pforte (fol. 49v-51v) enthalten eine Abhandlung gegen die christliche Lehre, daß sich Gott verkörpern will (הדבר כנגד הנוצרים); Kapitel 13 und 14 (fol. 51v-55r) geht gegen den Islam (כנגד הישמעלים[!]).

Die Hs. weist keine Korrekturen auf. Schreibfehler sind von späterer Hand korrigiert, z.B. fol. 22v, Zl.1o יקל חלים für ילק חלירם (המוקרחים). Auch die Aufschrift der zweiten Pforte ist fehlerhaft kopiert. Fol. 52v, Zl.13, ist Dittographie. Es handelt sich also mit Sicherheit um eine Abschrift, die nicht vom Verfasser stammt.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 237; WAJNBERG, S. 136-14o; H.GROSS, in: Berliner's Magazin 1874, S. 42.

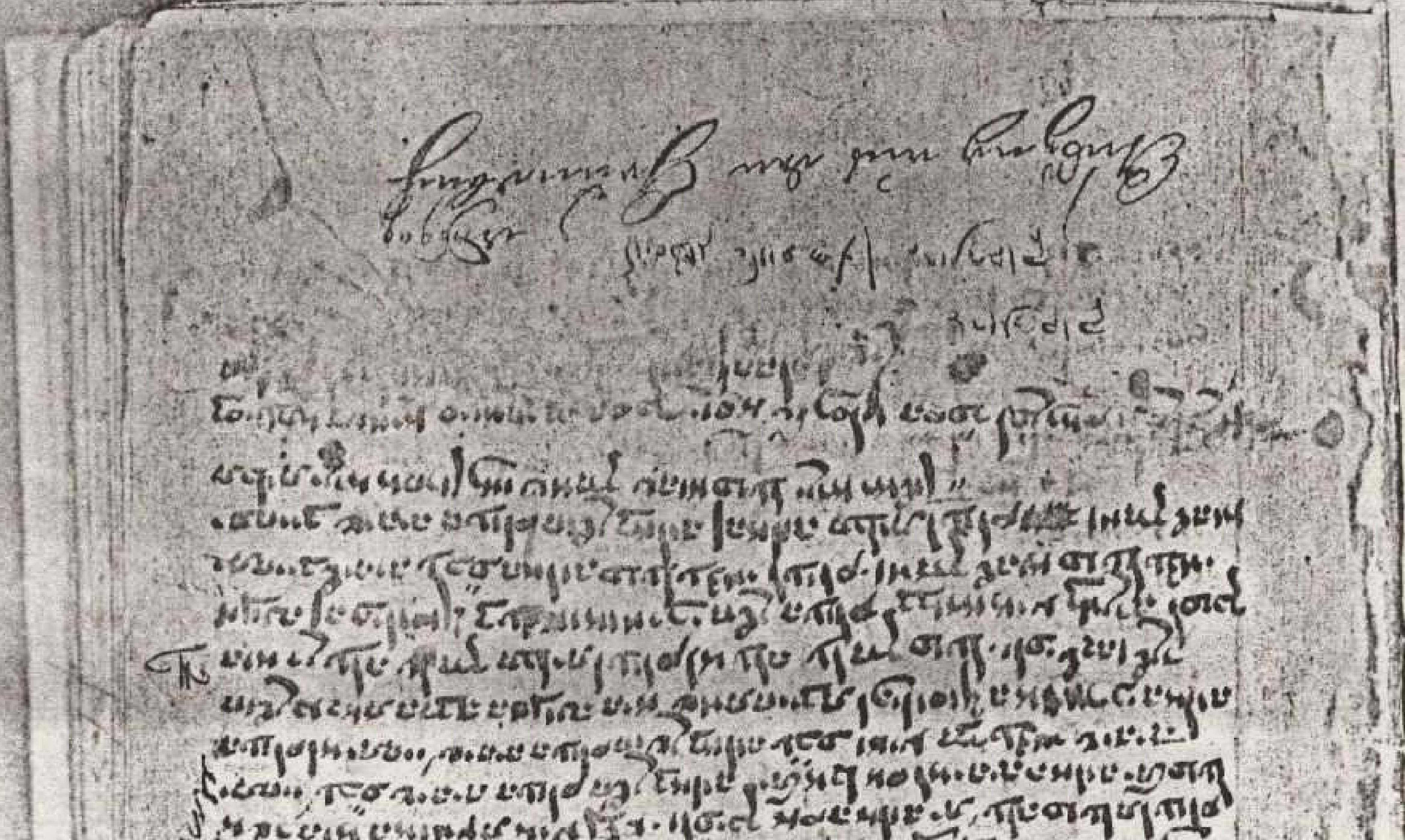

Ms. or. qu. 935

acc. ms. or. 1902. 4.

199 fol. in modernem Halbledereinband; vorn und hinten je 2 Papierschutzblätter; 21:28cm; dreispaltig, jede Kolumne 4,5:19,5cm; 35 Zl.; Franco-germanische Masqetschrift, 12./13. Jh.

Fol. 70-88 ,150 und einige beschädigte Bl. sind von anderer Hand ergänzt (Deutsche Masqetschrift, 14. Jh.).

Vermerk auf fol. 54v (Kol. 3; andere, jedoch ebenfalls alte Schrift):
זה הפרוש של רן אליהו / השי' יזכהו להגות בו הוא / וזרעו וזרע זרעו עד / סוף כל הדורת(!) סלה אמן / חזק.

Die Hs. wurde von Rabb. Dr. Koch in Weißenburg i.B. erworben.
Unvollständig.

רש"י

RaŠI. Kommentar zur Bibel; Anfang defekt.
Verfaßt von Šelomo ben Jishaq.

A (fol. 1r): כנגער בו טמא ואין טעיון כיבוס / ...
(zu Lv 15,25)

(fol. 199v): ... שְׁמַע שם דבר / הוא כמ' שְׁמַע' ומפני האתנחתא הוא נקוד קמץ גדול ולכך טעמו למעלה / תחת השין: / נשלם ספר תהילים' לאל אלים / שבח והילולים

Die Hs. enthält die Kommentare zum Pentateuch, zu den Propheten und den Psalmen. Berliner hat sie zu seiner kritischen Ausgabe des Pentateuchkommentars nicht herangezogen. In der Hs. finden sich viele Varianten, z.B. zu Dt 3,24 (fol. 36r, Kol. 3, Zl. 19 ff.): להראות את עבדך / מעתה היה לי להיות עומד / ומתפלל; zu Dt 32,24 (fol. 50v, Kol. 3, Zl. 7 ff.): מישמו של ר' / מאיר הדרשן מן טולוזא (vgl. BERLINER, Raši, z.St.); zu Ps 22,22 (fol. 170v, Kol. 1, Zl. 26 ff.): הושיעני ... / ... / גבהו' ל"א מלכים (vgl. TALPIOTH IV, New York 1949, S. 848, Nr. 54).

Die Hs. bringt auch längere Tosafot, z.B. Anfang Dt (fol. 33v, Kol. 2, Zl. 28 ff.): אלה הדברים: מה כתוב / למעלה אלה המצות והמשפטים / אשר צוה י"י ביד משה' אמ' ר' / אלעזר מי מעמיד מצות שלמעלן / התוכחות של מטן עליו נאמ' מוכיח / (Kol. 3) אדם אחרי חן ימצא' זה משה / שהוכיח את ישראל ... / (Zl. 10) ... וזאת הברכה ומברכיך ברוך: / תוספ':

צריך משיחה ואלו שהיה מפני אחיו יהויקים אחיו גדול ממנו שתי שנים כמו שכתב בענין אשר בערבו כפי עשותיו לפני יי היתה זו הרעה הבאה ביהודה על ידי הגדודים האלה וישב יהויכין לא עלתה כי אספו נעשו

במעוה בערבות ירחו והיה צדקיהו יוצא ולא מצאוהו לפרוהו והוא שנ׳ בספר ירמיהו ופרשתי את רשתי עליו ונתפש במצודתי וידבר אתו משפט והוא עלה שבעל ואת כל בית גדול בתי כנסיות ובתי מדרש

1)

וישלח יהושע: על כרחי אני צריך לומר שבתוך אבל משה שלחם שהרי בסוף שלשת ימים שתמו ימי אבל משה עברו את הירדן שהם אנו לחדש שמת משה בשבעה באדר כשאתה מוציא שלשים ושלשה למפרע מיום שעלו מן הירדן יום החמשי שני וישבו שם שלשת ימים עד שבו הרדפים בו בלילה ויעברו ויבאו אל יהושע בן נון וישכם יהושע בבקר ויסעו מהשטים הרי יום רביעי וילינו שם טרם יעברו נמצא שלא עברו עד יום החמשי: חרש תרגום יונתן אמר להם יהושע עשו עצמכם כחרשים כדי שלא יסתירו דבריהם לפניכם. וראו את הארץ ואת יריחו. והלא יריחו בכלל היתה ולמה יצאת אלא שהיתה קשה כנגד כולם לפי שהיתה על הספר. כיוצא בו ויפקדו מעבדי דוד תשעה איש ועשהאל והלא עשהאל בכלל היה ולמה יצא אלא שהיה שקול כנגד כולם כיוצא בו נשים נכריות ואת בת פרעה. והלא בת פרעה בכלל היתה ולמה יצאת שהיה מחבבת כנגד כולם ובלפי חטא שהחטיאתו יותר מכלן: שנויה בספרי: לחפר לרגל וכן משם חפר אכל:

Dieses eingeklebte Blatt wurde m. E. nicht erwähnt!

[illegible] 1985

ebenso bei 242

A (fol. 3r): בעזרת נורא תהלות אכתוב פירוש התפלות ... / ... /
אורך ימים בימינה וגומ'' פתח ר' אליעזר בן הורקנוס ז"ל ואמ' מי ימלל
גבורות ה' וגומ' (...?)/ תקן עזרא ובית דינו אחר חורבן בית מקדשנו
מעת הוסר התמיד תפלה במקום קרבן ...

E (fol.41r): ... ומשם מדת הדין מתפשט עלינו' וכבר תדע זה ובמקום זה הביאוהו
כנגד / כתחלה כנגד בי"ת ובי"ת מהשתיהם לכן וברכנו יחד וכו' באיי
המברך את עמו ישראל וכו' חזק תם ת"ל

Dazu findet sich folgende Randnotiz: האב השלישית זאת שין
של השנית לעולם.

Dieser Teil der Hs. gleicht dem Ms. or. oct. 3305 der PrSB Berlin ~~(Nr.), Literatur s. dort.~~

II

<u>Kein Titel</u>

Mystische Abhandlungen.

Ü (fol. 42r): זה השער לי"י צדיקים יבואו בו
A (fol. 42r): <u>כשברא</u> ה"ק את עולמו בששת ימים בוראו ואותן ו' ימים
נקראים ארזי לבנון / ...
E (fol. 55v): ... וגם אד"ני בי' אותיות נאצל ממנו ומקדושתו להיות /
אותיותיו עמודים קדושים בדרך לשון בני אדם כלולים בה"א אחרונה
מקדש שלמטה / מלכות בית דוד עד שהנשמה משגת מקום מחצבתה ואז יהיה
הכל אחד והכל דבר אחד:

Dieser Teil enthält Abhandlungen über:
סוד כיסוי הדם חיה ועוף; סוד סוכה ולולב; מעשה בראשית; מעשה מרכבה;
סוד למה אסרה תורה הדם והחלב; סוד סוכה; סוד לולב; סוד טעם לולב;
טעם חמץ ומצה; טעם המשכן ומעשהו; סוד צמר ופשתים; סוד שם הקדש;
סוד י' ספירות; סוד י' אותיות על פי י' ספירות.

Zwischen den Büchern der Könige und Jesaja (fol. 85r, Kol. 3, Zl. 27, bis fol. 86r, Kol. 3, Zl. 1o - auf den nachträglich ergänzten Bll.) befinden sich:

תוספתא דמלכים דירמיה / כתוב בירמיה שלחתיה ואתן ספר כריתות / אליה וכתו' בישעיה איזה כריתות אמכ' / אשר שלחתיה ...; תוספתא דיחזקיאל / וידי אדם מתחת כנפיהם וידי כת' ידו של הק"ב / פשוטה ...; תוספת' דמלכים מצאתי כיצד היה כסא שלמה עשוי היה מכובש באבנים טובות ...; תוס' שמואל / ויצא יואב מעם דוד ... / ... מבור הסירה אמר ר' אבא בר / כהנא בור וסירה גרמו לי לאבנר שיהרג˙ דבר זה / פירשוהו בני מערבא˙ בתוספת' ירושלמית בפר' / ראשון [מסכת פאה] לענין לשון הרע אמרי' ...

(zu כסא שלמה vgl. EISENSTEIN, ʾŌṣar, Vol. II, S. 526 ff.; zu בור וסירה vgl. A.N.Z. ~~Roth~~ RÓTH, in: Tarbīṣ 25, 1956, S. 147 f.). Diese Bll. ~~tragen~~ (fol. 8~~6~~5r-86r) tragen folgenden Kolumnentitel: מצאתי וכתבתי וישמע חכם ויוסיף לקח.

Nach dem Kommentar zu den Kleinen Propheten heißt es (fol. 165v, Kol. 3, Zl. 2o ff.): נמצאת אתה אומ' שהבעיסו ישר' / שלש מאות ותשעים שנה עד / שגלו עשרת השבטים ... /(fol. 166r, Kol. 1, Zl. 10) לפיכך / אמ' לו הקב"ה לחבקוק כתוב / חזון ... / ... כבר כתוב הוא / וכולה מסקנא דמילתא / כמ' שמפורש / בקונטרס / בנבואת / חבקוק / כמו / שהעתקתיה כאן וכאן הגיה(!) המורה בקונטרסיו: / <u>נשלם כל הנביאים</u>.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 238; WAJNBERG, S. 12-15; D.S.BLONDHEIM, Liste des manuscrits des commentaires bibliques de Raschi, in: REJ XCI, 1931, S. 71-1o1 und 155 - 174.

Handelt es sich wirklich um ein Or.qu. oder um ein Or.oct.?
Aufdruck auf Umschlag der Hs = Ms. orient quart. 942 !
Hs. hat dieselbe Höhe wie Ms or quart 934.

T

Ms. or. qu. 942

acc. ms. or. 1903. 2.

Sammelband in 16 Teilen.

192 fol. in modernem Halbledereinband; vorn und hinten je 2 Schutzblätter; fol. 1v-2r, 41v, 90v, 170v und 192v unbeschrieben; 14:19,5cm (Teil I-IV und XVI=10,5:15cm, Teil V-XV=8,5:14,5cm); Kustoden; ca. 28 Zl.; Deutsche Kursivschrift, 16. Jh., Teil III geschrieben im Jahre 336 (=1576).

Fol. 1r enthält Schriftproben (italienisch); auf fol. 1v ist ein Ausschnitt aus dem Antiquariatskatalog J.Kauffmann, Frankfurt a.M., 46, 1906, Nr. 29, mit einer Inhaltsangabe der Hs. eingeklebt. Fol. 2v enthält folgenden Eintrag: זה ה..(?) בר חבר ספר נקרא מיישב דעת המסליג(?) בשאלותו.

Teil I=fol.4r-41r; Teil II=fol.42r-44v; Teil III=fol.56r-74v und 169v-170r; Teil IV=fol.75r-90r; Teil V=fol.91r-94v; Teil VI=fol.95r-97r; Teil VII=fol.97r-105r und 169r-~~170r~~; Teil VIII=fol. 105r-114v; Teil IX=fol.115r-130r; Teil X=fol.130rv; Teil XI=fol.131r-135r; Teil XII=fol.135r-144v; Teil XIII=fol.144v-152v; Teil XIV=fol. 152v-160v; Teil XV=fol. 160v-168v; Teil XVI=fol.171r-192r.

Die Hs. enthält zahlreiche Randglossen, besonders zu den Teilen VIII, IX und XIII.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 239; WAJNBERG, S. 141-169.

I

פירוש התפלות

Pērūš ha-tefillōt. Kabbalistische Abhandlung über die Gebete.

Ü (fol. 3r): אתחיל לכתוב פירוש התפלות

Dann folgt ein vierzeiliges Gedicht:

בעזרת אל ועושה נפלאות	אני אתחיל לפרש סוד תפלות:
אפרשנו בדרכי התעודות	בשם איום ונורא כל תהלות:

2)

מות משה · מחובר על סדר התורה המסיימת בפטירת משה וזה מחובר לה: משה
עבדי מת · אילו היה קיים הייתי חפץ בו ורבותי דרשו על שלשת אלפים הלכות
שנשתכחו בימי אבלו של משה בא יהושע ושאל אל לו הקב״ה משה עבדי מת והתורה
נקראת על שמו לומר אי איפשא צא ושורדן במלחמה: כל מקום אשר תדרך כף רגלכם
כיוצא בו נאמר למשה ושנינו בספרי אם ללמד על תחומי ארץ ישראל הרי הוא אומר
מן המדבר והלבנון וגו' · אם כן למה נאמר כל מקום אשר תדרך כף רגלכם · אף
חוצה לארץ ~~יהיה קדוש~~ משתכבשו את הארץ כל מקום שכבשתם חוצה לארץ יהיה
קדוש ויהי שלכם: מהמדבר והלבנון הזה הוא מדבר קדש הוא מדבר צין על ידי אדום וגו'
עד הנהר הגדול נהר פרת · זה רחבה מן הצפון לדרום · כל ארץ החתים בכלל זה ·
ועד הים הגדול מבא השמש · לארכה מן המזרח למערב: חזק ואמץ · בדין ארץ
כמו [illegible]הוא אומר כי אתה תנחיל את הארץ: רק [illegible]חזק ואמץ מאד בתורה · כמו שהוא
אומר לשמור לעשות מאד ככל התורה: ספר התורה · ספר משנה תורה היה לפנין:
והגי[illegible]ת בו והתבוננת בו כל הגיון שבתורה בלב הוא כד״א והגיון לבי · לבך יהגה אימה:
הלא צויתיך חזק ואמץ במלחמה כמו שהוא או' א[illegible]ל תערץ ואל תחת · והיכן צוהו ב״מ
משה שנ' ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ וגו' · ויצו את יהושע · ביום שתמו
בכי אבל משה: בעוד שלשת ימים · בסוף, עוד תהיו כאן שלשת ימים ואחר תעברו
כל גברי החיל שבכם יעברו חלוצים: בעבר הירדן מזרח השמש · עבר מזרחי
של ירדן: ימרה · יקניט את דבריך:

VII

אלפא ביתא דרבי עקיבה

ʾAlfā bētā de Rabbī ʿAqībā, bekannt als אותיות דר"ע ʾOtijjōt de Rabbī ʿAqībā. Mystische Midrāšim über die Buchstaben.

Rabbi ʿAqībā zugeschrieben.

A (fol. 97r): א"ר עקי' אילו כ"ב אותיות שבהן ניתנה כל התורה / לישראל ...
E (fol.105r): ... מרומירון י"י צבאות ק' ק' ק' / לא מצאתי יותר (s. WERTHEIMER, a.a.O., S. ~~350~~) 396

in HS nachprüfen

Die Vorlage war demnach nicht vollständig. Einen Teil trug der Kopist aus einer anderen Hs. nach (fol. 169rv).

A (fol.169r): דבר אחר אל"ף זהו הקב"ה שהוא ראשון ...
E (fol. 169v): ... ודעת ומחשבה בינת עליוני'

Über ähnliche Midrāšim vgl. A. WERTHEIMER, Bātē midrāšōt, Bd. II, Jerusalem 5715 (= 1955), S. 333 ff. Dieser Teil der Hs. enthält beide bei Wertheimer angegebenen Versionen. Die erste Version endet fol. 102r (Zl.17) mit: ... מבור שאון מטיט היון. Dann folgt ohne Unterbrechung die zweite Version: "ר עקיבה / אל"ף בי"ת גימ"ל אמת למד פיך ...

Zur Ergänzung auf fol. 169rv vgl. WERTHEIMER, a.a.O., S. 351-355.

Der Text der Hs. ist gekürzt und weicht von den Ed. ab. fol. 99v (letzte Zl.) bis fol. 100r(Zl. 1) sind von der Zensur gestrichen (צ' יש לה שני ראשים כי [ישו תפש שני ראשים הראשון של ישראל / ובראש אדום והיה מטעה אותם(?) ...(?) וצלבוהו ישראל]...) vgl. WERTHEIMER,a.a.O., S. 408 f.

VIII

פירוש ספר יצירה

Pērūš sēfer jeṣīrā. Kommentar zum Buche Jeṣīrā.

Verfaßt von ~~ʾElīʿezer~~ Elʿāzār ben Jehūdā aus Worms. (ca 1165-1230)

Ü (fol. 105r): פרק א' / וזה הפירוש הוא פי' ספר היצירה / להחסיד ר' אליעזר מגרמיזה זצ"ל

V

<u>Kein Titel</u>

Mystische Abhandlung über die אותיות und die תנועות.

A (fol. 91r): כתי' כי ה' עליון נורא מלך גדול על כל אלהים וכי לא ידענו
שהוא / עליון אלא עליון בנוראותיו ית' שמו וזהו עליון בורא ובחר בעמו /
שנקראו עליון ... / (Bl. 8) ... וה' שמות לנפש וה' מוצאות באלפ' בית' ..

E (fol. 94v): ... / והילך החשבון אבגדהו ... / ... הרי גימ' השכינה /
לא מצאתי יותר בהעתק

VI

[מדרש על התגין]

Midrāš ᶜal ha-tāgīn. Midrāš über die Form der Buchstaben und ihrer Verzierungen.

Rabbi ᶜAqībā zugeschrieben.

A (fol. 95r): את זה המדרש דרש ר' עקיבה בן יוסף ע"ה דורש בתרי א/אותיות
ז"ל שהיה מי הרוגי מלכות ברומי ודרש על התגין / ועל הזיוני' ועל
אותיות גלולות וגדולות וקטנות והטעם של / גדולות וקטנות לא נאמר
כאן ... / (Bl. 9) ... וגנזו המדרש עד זמן דיתי אליהו זצ"ל כהנא /
רבא לעזרא הסופר וזהו המדרש / <u>א</u> יש לה ג' זיונים ...

E (fol. 97r): ... / ודברי חכמ' זצ"ל ופעמ' ת' וה' מזויינים בזיון אחת
שתיהן ל/לכל אחת כנגד שני כרובים מצויירים ביריעות ולולאות: /
סליק / תם ונשלם ת"ל מלך עולם

Vgl. A. WERTHEIMER, Batē midrāšōt, Bd. II, Jerusalem ~~5715~~ 5728 (= ~~1955~~ 1968), S. ~~469~~ 471 ff. ~~Die Hs. enthält Varianten und am Anfang ganze Teile, die bei Wertheimer nicht angeführt sind.~~

A (fol. 105r): בל"ב נתיבות פלאות חכמה חקק את עולמו כשהיה א/אברהם אבינו בן מ"ח שנה ...

E (fol. 114r): ... המאכל לכרס / והמשתה לקיבה / הגה' מבחוץ: הנאת המאכל נוטל הקרב ... / (fol. 114v, Z. 3) ... ואשר אמרנו / כללו שלדבר מקצת אילו מצטרפין כול' ... / (Z. 20) ... על כן הבינו אלהים / סוד כל דבר' תם / ונשלם שבח לבורא / עולם' תל"ח / בנל"ך ואע"י

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 228, Nr. 377. Die Hs. bietet eine stark erweiterte Fassung, die nur in der Grundstruktur mit dem Text der Ed. Mantua 1562 übereinstimmt.

Der Kommentar erstmals vollst. veröffentl. 1889 in Przemysl
Vgl. Scholem,

IX

<u>Kein Titel</u>

Erklärungen zu den 70 Gottesnamen.

A (fol. 115r): בשם השם אמן אי"ה / אלה הם ע' שמות שלהקב"ה הקדושים ושל שר הפנים ... / (Z. 4) יהואל אותיות אליהו ואלהי ...

E (fol. 130r): ... / חלילה לומר על שר הפנים שהוא שכינה או השכינה שר / הפנים ... / ... וזהו סוד אחת שמפורש בשם ר"ת זצ"ל שמצא בסיפרי / כך כולם מפו' בספר נחמיה בה"ר זצ"ל כאן הס' ב' דפי'

Dieser Teil der Hs. enthält Erklärungen zu den in den אותיות דרבי עקיבה erwähnten Gottesnamen, vgl. A. WERTHEIMER, Bātē midrāšōt, Bd. II, Jerusalem 5715 (=1955), S. 353 f. Die Überschrift בשם השם אמן, die nochmals auf fol. 122v vorkommt, ist sicher nicht als Titel gedacht. Jedoch gibt es mehrere Werke über die Gottesnamen mit dem Titel ספר השם, vgl. BENJACOB, Thes., S. 591, Nr. 794-798.

X

סוד החמה

Sōd ha-ḥammā. Mystische Notiz über die Sonne.

A (fol. 130r): סוד החמה / חכמי החוזים אומרים שהחמה עומדת בגלגל עם שאר / המזלות ...

XVI

[שער הגמול]

Šaʿar ha-gemūl. Abhandlung über die Vergeltung, d.i. über die göttliche Belohnung und Bestrafung.

Verfaßt von Mōše ben Naḥmān. (1194 - 1270)

A (fol. 171r): שנו רבותינו ג' ספרים נפתחים בר"ה ...

E (fol. 192r): ... ואדון הרחמים יזכנו לטוב אשר צפן ליראיו ופעל / לעבדיו למען רחמיו וחסדיו אמן ואמן' חזק חזק חזק' הספר(!) בל יוזק' / ת"ו' ת"ל' ב"ע

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 598, Nr. 973.

XII

ספר הנבון

Sēfer ha-nābōn. Kabbalistische Abhandlung über das Tetragramm.

Ü (fol. 135r): עמ"י זהו ספר הנבון עש"ו

A (fol. 135r): זה ספר נביאים וספר הנבון וספר כסא הכדוב שמפורש / כולו על השם שלד' אותיות ...

E (fol. 144v): ... / מי שאינו יודע זה השיעור הקומה / אינו מכיר את יוצרו ית' / ש' וית' לנצח ועד' / והיודעו / הוא / מכיר את יוצרו ואמונתו

Der Verfasser lebte in Deutschland. Auf fol. 137r (Zl. 7 f.) heißt es: ואותו המראה מראה / זוהר בענן כמראה שפיג"ל בכל ממשה וכתיקונה ...

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 391, Nr. 16.

XIII

מעשה המרכבה

Maʿase merkābā. Kabbalistische Abhandlung über den Thronwagen Gottes in sieben Abschnitten; unvollständig.

Ü (fol.144v): זהו מעשה מרכבה

A (fol. 144v): פרק ראשון הקב"ה רם ונישא ואף כסאו רם ונישא / ומניין שהקב"ה רם ונישא / ...

E (fol. 152v): ... ואדם הרוצה לידע את מראם יקח זכוכית / ... / ... ובאותן זהרורי מים הוא כעין חשמל / לכן סביב לכסא זו היא חשכת מים סביב סוכו חשמל / בלי לסוכו / לא מצאתי יותר

Dieser Teil enthält zahlreiche Randglossen auf Grund anderer Versionen. Kapitel 7 ist auf dem Rand nachgetragen (fol. 147v). Nach Kapitel 6 folgt ein längerer Exkurs über Hs 1 (fol. 147r–152v). Das Werk ist auch als מסכת הילכות bekannt, ~~vgl. EISENSTEIN, ʿŌṣar, Vol. I, S. 108 ff.~~

E (fol. 130v): ... והסילוק בא מכח המזל והלקוי / בא מכח עברות כי שנו רבותינו כשם שהעובד לוקה / כך הנעבד לוקה / סליק סוד החמה

XI

<u>Kein Titel</u>

Kurze kabbalistische Abhandlung über Teile des ספר הכבוד הגדול.

A (fol. 131r): <u>יש ספר</u> שכתוב בהן סוד העולם כו' כך מפורש שסוד / העולם כך הוא ומהלכתן רמוז כאן ...

E (fol. 135r): ... וגם כל השמות הכתובים בספר הזה / יוצאים מן בשכמל"ו˙ וזה הספר נקרא ספר הכבוד הגדול / וספר הקומה ובספר זה מסיים יהוה הוא האלהים ז"פ* / לכך רגילים בהרבה מקומות לומר ביום הכפורים ז"פ לה' הוא / האלהים˙ כאן הניח ר' עקיבה לחביריו וכשבא הר' <u>טרושטלין</u> נביא הוסיף ופי' שם של שר הפנים בשם ספר הפנים˙ / חסלת פי' ספר זה והעוסק בספר הזה לעולם כשמסיימו יאמ' / זאת הברכה בא"י אמ"ה אקב"ו להקדישנו בקדושת שמו ולשה' / את לבבינו ביראתו ומלב האבן ללב בשר ומלב מת ללב רוח / ומלב גופני ללב נשמה ומלב רשע ללב צדק מלב בהמות ללב נבואה ומלב עקוב ללב מישור מלב רע ללב טוב בא"י האל ה/הקדוש:

Jehuda he-Chasid aus Regensburg! Ben-Semuel (ca. gest. 1217)

Der Verfasser lebte in Deutschland (s.o. den Hinweis auf ר' טרושטלין). Auf fol. 134v (Zl. 18 f.) zitiert er seinen Vater: ואבא מרי פירש אדני / השכינה היא הספירה העשירית ...
und auf fol. 132r (Zl. 14 ff.) seinen Großvater: בספר / הייחוד ג"פ נשתנו הממונים בקריעת ים סוף ובמתן תורה / ובחרבן בית שיני˙ ואמר מו' זקיני הדרשן ז"ל שאף בתחלה / נשתנו ונתחדש אחר שמתעה כל העולם המתעסקים בשמות / ואת לב גדולים שבארץ ואותו ממונה כרבם שמו והוא רמוז˙ / בפסוק כרבם כן חטאו לי חסר ו' כרבם גורם שהרבנים / הוטאים לכן כבודם בקולן אמיר ...

III

פירוש ספר יצירה

Pērūš sēfer jeṣīrā. Kommentar zum Buche Jeṣīrā.

Verfaßt von Jiṣḥāq Saggī Nahōr (=der Blinde) ben ʼAbrāhām ben Dāwīd aus Posquières (~~um 1200~~). (ca. 1160-1235)

Ü (fol. 56r): פי׳ ס׳י אשר פירש החסיד רבינו / יצחק סגינהור(!) בן הרב הגדול ר׳ / אברהם ב"ר דוד ז"ל / מפרשקרא(!)

A (fol. 56r): בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה: ה"ב רמז לחכמה וההשכל ונרמז / בה כל מה שהשגת המחשבה משגת עד אין סוף ...

E (fol. 74r): ... וזהו רמז שהכל / חוזר בסוף ה/האלף / השביעי ביובל ויחזרו הנפשו׳ / לאצילותם הראשונה שנאמר / בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו / אמן וכן יהי רצון אמן דא"הד"ו"ח"ב / הספר(!) לא יוזק / של"ו לפ"ק (=1576)

Dann folgt ein fünfzeiliger Nachtrag (fol. 74v):
מצאתי כתוב בתחלת פי׳ / קודם כל דבר הזהירונו חז"ל להתחזק מג׳ דברי׳ ...

Zwei weitere kurze Nachträge befinden sich auf fol. 169v und 170r.

Vgl. G. Scholem, Haq-qabbālā be-Provence. Ḥūg hā-RABaD Ben Dāwīd u-benō Rabbī Jiṣḥāq Saggī Nahōr, Jerūšālajim [1962-64]

IV

ספר המפתח

Sēfer ha-mafteaḥ. Abhandlung über die zehn Sefīrōt.

Ü (fol. 75r): זה הספר נקרא ספר המפתח

A (fol. 75r): יתברך שמו של בורא כל שהוא חי וקים לעד ולנצח והוא ב/ברחמיו יאיר עינינו במאור תורתו ויחשבינו משגיא / ראשית כל דבר הוא ראשון לכל וקדמון לכל ונעלם מכל האצילות / ...

E (fol. 90r): ... אבן ישראל כי היא בתוך בני ישראל: כלה כי / היא כלולה מן הכל וכלולה בכל: סליק סליק

Ms. or. qu. 949

acc. ms. or. 1904. 116.

153 fol. in dunkelbraunem Ledereinband; fol. 6 unten beschädigt (Textverlust); Hebräische Pagination: א-קן (=fol. 6r-153r; die Ziffern לג und מר sind je zweimal verwendet, עה-עת fehlen [nach fol. 81], nach fol. 137 fehlen - trotz durchlaufender Hebräischer Pagination - ebenfalls einige Bll.); 14:20cm (9:14cm); 24 Zl.; Kustoden; Spanische Masqetschrift, 15. Jh. Im vorderen Einbanddeckel ist ein Zettel von Steinschneider über den Wert der Hs. eingeklebt.

Erworben aus dem Antiquariat J. Kauffmann in Frankfurt a.M.

Unvollständig.

חבור בקדחות בקוצר

Hibbūr be-qaddaḥot be-qoṣer. Über medizinische Praktiken; Ende defekt.

A (fol. 6r): חבור בקדחות בקוצר כס"ר אמ' [אבן סינא?] הקדחת / היא חום נכרי / מתלהב בלב ויתפשט ממנו במיצוע הדם ...

E (fol. 153v): ... ואלחצבא והוא שרנפיון יותר מסוכן מן הגדרי / והוא וירוחילאש אלא בעין' ורפואתו ... / ...(verlöscht H.) והזהר שלא תשלשל / הטבע כי באחרית יש לירא משלשול חזר' ואם יתחדש

Es handelt sich bei deiser Hs. nicht um das Werk des Jehūdā Nātān. Die Struktur ist eine andere als die bei STEINSCHNEIDER, HÜ, § ____, S. 738 f., beschriebene. Abrāhām Abigdor's hebräische Übersetzung des Werkes "De Febribus" von Gerhard de Solo (vgl. ALL.-LOEW., Nr. 291) aus dem Jahre 1379 ist in die Hs. aufgenommen (fol. 13r-24v); vgl. Ms. or. fol. 4105 ~~der PrSB Berlin~~. Die Hs. ist nicht in Kapitel aufgeteilt. Es ist jedoch möglich, daß der Kompilator die"Practica" des Jehūdā Nātān als Vorlage benutzt hat.

Folgende Ärzte werden genannt: אבוקרט;בןהיתם;טברי;אבן מאסויה;דיאסקורדס זהראבי; גאלינוס; בן ואפר; חנין; ראזי; (ב"ר) אבן ראשד; מנצורי; אבן סינה(ב"ס) sowie das Werk אעתמאד von Ibn al-Ǧezzar. Von den christlichen Ärzten wird גוררו oft genannt. Einige Namen fehlen bei STEINSCHNEIDER, HÜ, z.B.: גאפיקי; ב"ז (ב"ג?) בתיסיר; בן אלגזאר; מאורידי; מדארי;מראסתאן;סרסי.

Vermutlich ist die Hs. auch am Anfang unvollständig, da sonst wohl בס"ד näher bezeichnet wäre.

Ms. or. qu942

In der Hs. steht auf hinterem Schutzumschlag: 189 gez. Blt.

Der Beschreiber zählt die ersten 3 Fol. mit, die keinerlei Zählung haben.

Eine Bleistifzählung beginnt erst auf dem 4. Blatt mit der Zahl 1.

Differenz zwischen Zählung der Beschreibung und der Bleistiftzählung im der Hs. = 3.

Beschreibung: Fol. 4r = Bleistiftzählung Fol 1r.

Mit Fol. 97 dieser Bleistiftzählung beginnt eine 2. Bleistiftnummerieru

mit 100 (entspricht also der Zählung in der Beschreibung.)

XIV

פירוש הפטרה

Pērūš hafṭārā. Mystische Auslegung des Prophetenabschnittes zum ersten Tage des Wochenfestes (Hs 1).

U (fol. 152v): פיר' הפטרה

A (fol. 152v): <u>ויהי</u> וגומ' ל' שנה מזכריה שגנז ספר עפה עד / יחזקאל
שמצאו כדאית' ...

E (fol. 160v): ... / ישרות' פי' לשון יושר כי הייתי שבור כיון שהרקיע
מדובק / עליהם במקום הכנפים היה צד שלא יוכלו להדריכם קא"ל / שעודות
להם ביושר ובתיקונו כמו שאר / כנפים' ואשמע את קול כ/כנפיהם כקול מים /
רבים כקול / שדי / בלכתם קול המולה כקול מחנה בעומדם תרפנה
כנפיהם / וכול'

XV

סוד אותיות השמות ונקודם

Sōd ʾōtijjōt ha-šēmōt we-niqqūdām (s. letzte Zl. fol. 162r). Geheimnis der Buchstaben der Gottesnamen und ihrer Punktation, mystische Abhandlung über das Tetragramm.

U (fol. 160v): סוד י"י ליריאיו ובריתו להודיעם

A (fol. 160v): כבר קיבלנו מרבותינו הגאוני' הם בעלי הסוד ...

E (fol. 168v): ... / <u>נקודת שבא</u>(!) עתה נבאר בפי' נקודה ... / (Zl. 16)
... שבו / חשק ואמץ לבם של הנבראים כולם' / לא מצאתי יותר בהעתק

In der Einleitung werden viele Mystiker genannt, u.a.
יצחק הפרוש; אברהם בר' דוד; יצחק סגי נהור.
Auf fol. 161r (Zl. 17 ff.) heißt es: ... ואיש אין בארץ לבא זולתי
עין החכמ' השכלי ר' / יעקב בן הר' משולם מדמשק' ור' עזריה הכהן ב"ר
שלמה ~~צ"ל~~ / אשכנזי' גם ר; יעקב הספרדי' וכן לרבותינו נזרי הקודש /
רבני ספרד ...

Der Kompilator war selbst Arzt (fol. 145r, Zl. 2: נסיתי) und möglicherweise audh Übersetzer (fol. 144v, Zl. 22: אמ׳ המעתיק).

Im Inneren der Einbanddeckel sowie auf den fol. 1r-4r und 5v befinden sich verschiedene medizinische Rezepte; fol. 4v-5r bringen ein Inhaltsverzeichnis darüber.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 253; WAJNBERG, S. 193-198.

Ms. or. qu. 957

acc. ms. or. 1903. 188.

179 fol. in rotbraunem Ledereinband mit Blindprägung; fol. 179v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-קנה (=fol. 2r-156r); 16:21,5cm (11:ca.15,5cm); ca.25 Zl.; Kustoden; Persische Maśqeṭschrift, 17. Jh.. Besitzvermerk auf fol. 2r: עבדא דנורא אכדא דמכּיה זעירא דדריה עבדא דבי לויא עובדיא בכה"ר מ' חיים הלוי זצוק"ל תקס"ט (=1809).

Von Dr. Mann-Berlin in Teheran gekauft.

דברי נחמיה

Dibrē Neḥemjā. Bemerkungen und Kommentationen zum Pentateuch. Verfaßt von Neḥemjā Ḥajjūn.

Ü (fol. 2r): פרשת בראשית / ספר דברי נחימיה(!) בעזרת האל וישועתו אתחיל לכתוב ספר בראשית

A (fol. 2r): במדרש שאל רשב"ן את ר' יהושע ...

E (fol. 178v): ... / עוד יתכן לומר שארז"ל ישראל עלו במחשבה תחילה לבראות / (Н. 25) ... היו לעיני כל ישראל בראשית ברא / אלהים ∴ / סליק ספר דברים ∴ תם בעזרת צור משפיל / ∴ נמקים ∴

Fol. 1rv und 179r enthalten kurze Texte verschiedenen Inhalts (fol. 1rv: Inhaltsverzeichnis zu einigen Stellen der Hs.; fol. 179r: ~~arabische~~ persische Notizen). Die Hs. enthält zahlreiche Randglossen. Das Verhältnis zur Ed. Berlin 1712 ist noch zu untersuchen.

Vgl. Kopie!

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 254; WAJNBERG, S. 26-28; BENJACOB, Thes., S. 106, Nr. 111.

noch einlegen, wird nicht neu geschrieben

Ms. or. qu. 958

Folgende Fol. wurden nachträglich entweder ganz oder nur teilweise ergänst:

1r - 8v, 16v - 17r, 26r - 27v, 28r (teiweise), 36r - 47r, 48r (teiweise), 56r - 57r, 58r, 65v - 69v, 76rv, 77r (teilweise), 87r, 88r (teilweise), 105r-108r, 109r (teilweise), 116v, 127r, 137r und 194v.

Diese ergänzten Fol. haben etwas anderes Format, anderes Papier und sind nicht superlinear vokalisiert wie der übrige Text, sondern tiberiensich sublinear.

Die Hs. enthält die Ketubim außer: Psalmen, Rut, Ezra, Nehemia und Chronik.

Zum Inhalt im einzelnen s. Kopie des vorn in der Hs. eingeklebten Verzeichnisses.

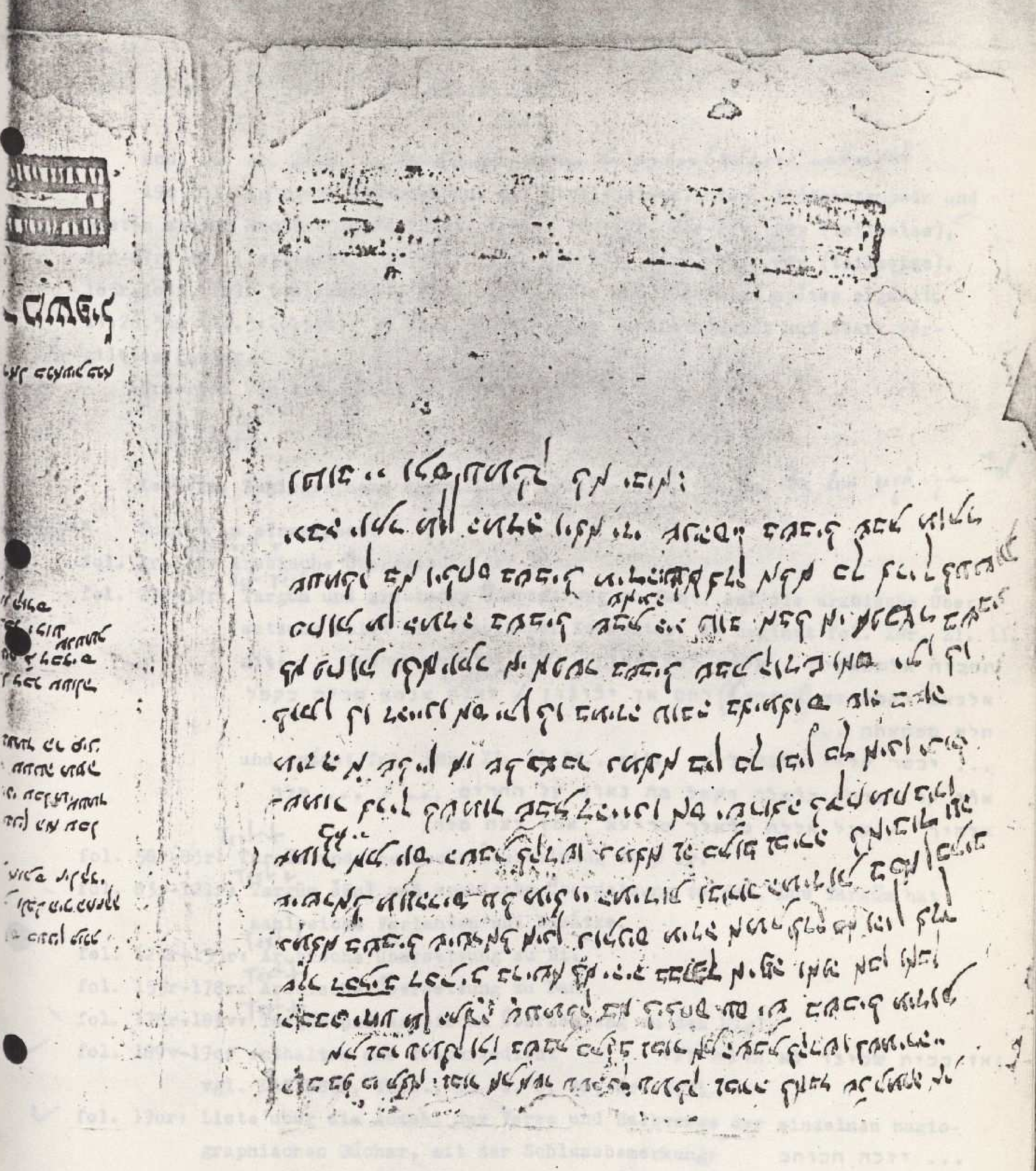

Ms. or. qu. 958

acc. ms. or. 1904. 2.

194 fol. in rotem Ledereinband mit Streicheisenlinien, Blütenstempeln und Resten zweier Knopfschlaufen; fol. 1r-8v, 16v-17r, 26r-27v, 28r (teilweise), 36r-47r, 48r (teilweise), 56r-57r, 58r, 65v-69v, 76rv, 87r, 88r (teilweise), 105r-108r, 109r (teilweise), 116v, 127r, 137r und 194v sind später ergänzt; 19:26,5cm (14,5:20,5cm); 25 Zl.; Jemenitische Quadratschrift auf stark vergilbtem Papier.

Erworben von A.S.Yahuda in Darmstadt.

כתובים

Ketubîm. Hagiographen; supralinear vokalisiert.

Inhalt im einzelnen:

fol. 1r-27v: Arabische Übersetzung der Spr.

fol. 27v-58r: Targūm und arabische Übersetzung zu Cant. Auf die arabische Übersetzung folgt ein arabischer Kommentar. Er beginnt fol. 28r, Zl. 11, mit: תסביח אלתסאביח / אלדֹי לסלימאן: וגמיע עבארתה פראית אלנאס יקסמונה (ריחק) להם אן יכֹרצֹון / לאנה אנמא שב"ה בקפל תלף מפתאחה ...

und endet fol. 58r, Zl. 11 ff., mit: ... יכשר עלי' אלגבאל / אדֹי קד ועדהא כדֹאלך וקאל מה נאוו על ההרים ... / ... מלך אלהיך' / עגל אללה כדֹאלך סריעא' אמן נצח סלה.

fol. 58r-83r: Targūm und arabische Übersetzung zu Pr.

fol. 83r-121r: Targūm šēnī und arabische Übersetzung zu Est. Das Targūm hat zahlreiche Varianten und Zusätze.

fol. 121r-155r: Arabische Übersetzung zu Hi.

fol. 155r-178r: Arabische Übersetzung zu Dan.

fol. 178r-189v: Targūm und arabische Übersetzung zu den Klgl.

fol. 189v-190r enthalten das Trauergedicht ;אז בכית שבינו לא הונח לנו vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 98, Nr. 2091.

fol. 190r: Liste uber die Anzahl der Verse und Halbverse der einzelnen hagiographischen Bücher, mit der Schlussbemerkung: ... יזכה הכותב לחזות בנועם יי' / שלי' ולי' שלי' רח' שמ'(?).

fol. 190v-194v bringen die מגלת אנטיוכוס, aramäisch mit arabischer Übersetzung. Die Hs. schliesst mit: ... וכל דיהי עלוהי נדרא / ישלמינּיה: פפיה לא צרכ ולא יבכא ולא צדר צומא ואי רגל כאן עליה נדרא פאליודיה:

Für eine kritische Textausgabe ist die Hs. heranzuziehen.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 255, WAJNBERG, S. 1-9.

8v

דאעמוה אוקאר דאת אחצא ודאעמי אגנ ראהבין: גמל נפשו איש חסד ועכר
שארו אכזרי: אמחסן לאהלה דו אפצל ופאצח אקרבאה הו אקאסי: רשע עשה
פעלת שקר וזרע צדקה שכר אמת: אצאלם יפעל מא אגרתה אלבאטל וזארע
אנצפה אגרתה אחק: כן צדקה לחיים ומרדף רעה למותו: כדאך אצאח לאחיאה
ומטאלב אשר למותה: תועבת יהוה עקשי לב ורצונו תמימי דרך: יכרה אלה עקרי
אקלוב ורצאה אצחא אטריק: יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט: כתקלב
יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם:
כשנף מן והב פי אנף כנזיר כדאך אמראה חסנה זאילה אראי: תאות צדיקים
אך טוב תקות רשעים עברה: שהוה אצאלחין אכיר ורגא אצאלמין עברה: יש
מפזר ונוסף עוד וחשך מישר אך למחסור: כם מן מבדד יזתאד איצא ואצאד
מן אמקתארה פהו אלא אנקץ: נפש ברכה תדשן ומרוה גם הוא יורא: אנפס אמבארכה
תדסם ואמרויה הי איצא תרוי: מנע בר יקבהו לאום וברכה לראש משביר: מאנע
אבר תדמה אמלה ואברכה תחל בראס אממיר: שחר טוב יבקש רצון ודרש רעה
תבואנו: טאלב אכיר יטלב ארצא ומלתמס אבלא יחל בה: בוטח בעשרו הוא יפול
וכעלה צדיקים יפרחו: ואתק ביסארה הו יקע ואצאלחין יפרעון בורק: עכר
ביתו ינחל רוח ועבד אויל לחכם לב: אמנתחל אגהל פאצח אהלה פיגב אן יכון
אגאהל עבדא לאחכים: פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם: תמר אצאלח
שגרה אחיאה ומקתני אנפוס חכים: הן צדיק בארץ ישלם אף כי רשע וחוטא:
לית אצאלח יסלם פכיף אפאסק אכאטי: אהב מוסר אהב דעת ושנא תוכחת
בער: אמחב אאדב מחב אעקל ושאני אעצה גאהל: טוב יפיק רצון מיהוה
ואיש מזמות ירשיע: אכייר יואפק ארצא מן ענד אלה ודו אהמה יפלג: לא
יכון אדם ברשע ושרש צדיקים בל ימוט: לא יתבת אאנסאן בפסק ואצל
אצאלחין לא יזול: אשת חיל עטרת בעלה וכרקב בעצמותיו מבישה: אמראה
דאת חיל תאג בעלהא וכאעפן עצאמה אמכזיה: מחשבות צדיקים משפט
תחבלות רשעים מרמה: אפכאר אצאלחין פי אחכם וחייל אטאלחין פי אמכר: דברי
רשעים ארב דם ופי ישרים יצילם: כלאם אצאלמין אכמון לאדם וקול אמסתקימין
ינגיהם: הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד: יקלב אטאלחין פיעדמון וביות
אצאלחין תקום: לפי שכלו יהלל איש ונעוה לב יהיה לבוז: עלי קדר עקלה ימדח אמר
ואמעווג אקלב יציר מזדרא: טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם: אהיין לה
עבד כיר מן מתנבל ועוז אטעאם: יודע צדיק נפש בהמתו ורחמי רשעים
אכזרי: יתעאהד אצאלח חאל נפס בהימתה ורחמה אפאסקין אקסאוה:
עובד״

620 OPÉRATIONS DE PETITE CHIRURGIE.

de l'instrument à la température du corps ; en effet s'il ne coupe pas mieux, du moins il cause moins de douleur, car, outre l'action de l'instrument tranchant, le malade n'éprouve point celle d'un corps froid en contact avec ses tissus.

9° Les petites ...

SAIGNÉE.

5° La seconde *bande* sert à fixer la petite compresse ; ... gueur variera avec le volume du membre ou de la partie sur laquelle on fait la saignée. On la fixe tantôt avec une ou bien ...

9 v

[illegible]

261

T

Ms. or. qu. 959

acc. ms. or. 1904. 4.

50 fol. in ~~modernem Halbledereinband~~; vorn und hinten je 4 Schutzblätter; fol. 49 und 50 stark beschädigt; 16:21cm (13:19cm); Kustoden; 23 Zl.; Spanische Maśqeṭschrift, 14. Jh. (?).

Die Stichwörter sind rot geschrieben.

Unvollständig.

[מקתצר כתאב אלאצול]

Muktaṣar kitāb al-uṣūl. Kurzes Buch der Wurzeln. Wörterbuch, arabisch in hebräischer Schrift. Zweiter Teil des תנקיח Tanqīḥ (ספר הרקמה). Die hebräischen Wörter sind supralinear vokalisiert.

Verfaßt von Abu'l-walid Merwān ibn Ǧanaḥ, genannt Rabbi Jōnā.

A (fol. 1r): עליה אי אנה סיגלי ...

(Mitte der Wurzel עוף)

E (fol. 50v): ... מערוף במשעול הכרמים (...)

(Mitte der Wurzel שעל)

Die Hs. stellt eine Kürzung des Kitāb al-uṣūl dar. Sie enthält zahlreiche und z.T. wertvolle Varianten. Vor Beginn eines neuen Buchstabens findet sich jeweils folgende Überschrift:

אלו תיבות שבקרא המש'(?) באות ... שצריכין פתרון. (13v, 23v, 28v, 34r, 40v)

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 256; PrSB Berlin, Ms. or. fol. 3044.

Gibt es eine Ausgabe des Muktaṣar.

vgl. Enc. Jud. 8/1972, Sp. 1183/84

Verzeichnis im Buchdeckel

Ms.or.quart.958

Bl.	1 - 27v	Proverbia (hebr.Text u.arab. Übersetzung)
	27v- 58r	Hohes Lied (hebr.Text, aram. Targum u.arab.Übersetzung)
	58r- 83r	Prediger (dto.)
	83r-121r	Esther (dto.)
	121r-155r	Hiob (hebr.Text u.arab.Übersetzung)
	155r-180r	Daniel (hebr. bzw. aram.Text u.arab.Übersetzung)
	178r-189v	Klagelieder (hebr.Text, aram. Targum u.arab.Übersetzung)
	190v-194v	Megillat Antiochus (aram.) *u. arab. Übersetzung.*

Zählung beginnt mit der ersten Seite des Textes.

189v - 190r *Trauergedicht:* *אך הבי׳א עביני לא יתנה לך*
190r *Liste über Anzahl d. Verse u. Halbverse der einzelnen Bücher*

Ms. or. qu. 960

acc. ms. or. 1905. 4.

159 fol. in modernem Pergamenteinband, vorn und hinten je 2 Schutzblätter; 17:23cm (12:17cm); ca. 21 Zl.; Deutsche kalligraphische Quadratschrift auf Pergament, 13./14. Jh.; von zwei Schreibern. Nach fol. 127 fehlt 1 Bl.

Das Initialwort von אורך כי אנפח (fol. 24v) ist mit Federzeichnungen verziert. Auch die Alphabetbuchstaben einiger Pijjūṭīm sind mit gleichbleibenden Rankenzeichnungen geschmückt.

Kaum noch lesbarer Besitzvermerk auf fol. 159v: יעקב בר' יר(זי)ל(?) שלי"ט / קוק(ב? ר?) בר יוסף שלי"ט.

Die Hs. wurde aus dem Antiquariat J. Kauffmann in Frankfurt a.M. erworben. Unvollständig.

מחזור

Maḥzōr. Gebetbuch fur die Sabbate, ausgezeichneten Sabbate und Pesaḥ; nach deutschem Ritus, mit Anweisungen; vokalisiert, Anfang defekt.

A (fol. 1r): ... תפלה למשה איש האלהים ...
E (fol. 158v): ... / ערך היום ... / (Z. 14, 159 159v) ... קדוש ישראל: / ויברך הברכות הכתובות לעיל' ואחר יאמ' תהלה
(Hafṭārā zum 8. Tage des Pesaḥ)

Die Hs. enthält wertvolle Varianten, z.B. fol. 10v: ראה ותיקון צורת הלבנה; fol. 13v: שומע תפילה עדיך כל בשר יבואו; fol. 14r: עוזר אבותינו אתה; fol. 14v: י"י שפתי תפתח ... ומצמיח לנו ישועה und fol. 18rv: מפני חטאינו ... ותגדל כבודו ותכנה עירך ותחדש את היכלך ותכנס גליות ישראל לתוכו ותמלוך עליהם בהדרך ובשבחך ובתפארתך אבינו מלכינו.
Zur Verkündigung der kommenden Festtage heisst es (fol. 19r): צום פלוני יהיה יום פלוני יהפכהו הקב"ה. Der Segensspruch der Hafṭārā lautet (fol. 128v): רחם על ציון כי הוא בית חיינו ולעלובת נפש תנקום נקם במהרה בימינו; .. dann heisst es: שלא תִכָּבֶה נרו, vgl. BAER, S. 227. Nach fol. 127 fehlt das 4. Alphabet des Pijjūṭ אילי הצדק ידועים vom Buchstaben ח an.
SCHIRMAN, Ant. Ital., S. 522, hat aus dieser Hs. einen Pijjūṭ des Mōše ben Qalonimos veröffentlicht.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 257, WAJNBERG, S. 170-172.

T **Ms. or. qu. 1o26**

acc. ms. or. 19o6. 33.

12o fol. in Pappeinband; fol. 1r-3v und 117v-12ov unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-קיד (=fol. 4r-117r); 15:21cm (1o,5:16,5cm); 28 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, abgeschrieben von Mōše ben Šemū'ēl Rosso für Don Jehūdā ben Šemū'ēl Abravanel, abgeschlossen am 26. 'Adār II 53o9 (= 1549).

Auf fol. 2r eingeklebter Ausschnitt aus dem Verkaufskatalog 11, 19o6, von Schwager und Fränkel, Nr. 3o4.

Erworben aus dem Antiquariat Schwager und Fränkel in Husiatyn.

ספר העזר

Sefer hā-ʿezer. Religionsphilosophisches Werk in zwei Teilen.
Verfaßt von Mōše ha-kōhēn aus Tordesilla, später in Avila; 14. Jh.

Teil I (fol. 4r-14v): עזר הרת, antichristliche Religionsphilosophie in 7 Kapiteln.

A (fol. 4r): אמר המעתיק מאיר בן החכם ר' יעקב ז"ל ראינו ספר אחד / שחבר החכם מאיש משה ז"ל ... / ... (fol. 5) וקראו ספר העזר להיות / לעזר בגלותינו / ... / ... חברו בלשון לעז והיו / שעריו נעולים אטומים ... / ... בקשו ממני קצתם להעתיקו / ומכלי אל כלי להריקו ולהשיבו לדת ... / ... שמעתי לקולם / (fol. 14) אמר המחבר השכל הוא כח שתשיג האדם האמת מן ה/השקר ...

E (fol. 14v): ...ואם זה נעלם ממנו מן הנביאים לא / נחכר הדבר הזה כמו שנ' כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה / סודו וכו': / נשלם זה הספר הנקרא עזר הרת אוחילה / לאל ... / ... / ... ויעזרם ה' ויפלטם / וגו':

Dieser Teil war ursprünglich nicht in hebräischer Sprache abgefaßt; auf fol. 4r, Zl. 8 f., heißt es: ... אשר לא נסו החברים / ללכת בו ... Der Übersetzer hat eigene Ergänzungen hinzugefügt (Ende Pforte 3, fol. 9rv). Auf fol. 4r befindet sich über dem Text folgender Hinweis: חברו ר' משה כהן בשנת ה' אלפים וקל"ט לבריאת עולם.

Teil II (fol. 14v-117r): עזר האמונה. Religionsdisputation über 14o biblische und rabbinische Punkte.

Ü (fol. 14v): ספר העזר האמונה לר' משה הכהן ז"ל

A (fol. 14v): אמר משההכהן בהיותי בטורדישיליאס שלו ושקט ואין חסר / כל כאשר ימצאו התירוש באשכול' והאלהים ברך / אותי בכל' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל' הוד בכורי הזמן המר / צופי ...

E (fol. 117r): ... / ומה שכתבתי על מה שאמרו חז"ל שעתידה / תורה שתשתכח מישראל / ... / ... (fol. 18) שלא / תמצא הלכה / ברורה / ומשנה ברורה במקום אחד: תם ונשלם: / שכח והוראה לאל בורא עולם:

K (fol. 117r): עת יד הצעיר משה בכמר אא שמואל רושו בן לרביל יצ"ו העתקתיו / ליקר נישא ונעלה לאדון דון יהודה דון ככמ"הר שמואל אבראבאניל / זצ"ל יהי רצון ... / ... ותהי השלמתו יום ששה ועשרים לחדש ואדר / שנת חמשת אלפים ושלש מאות ותשע ליצירה: / כיל"או כנ"לך וא"עי:

Der Verfasser mußte an einer Disputation in Avila (אבילה) teilnehmen, wo er viermal gegen einen tüchtigen Apostaten aufgetreten ist (fol. 15r, Zl. 23: כי האחד מהם היה מפולפל ובעל לשון). Auf Wunsch des דון דוד ן' יעיש schickte er ein Protokoll der Disputation nach Toledo (fol. 18v, Zl. 9-11: והנכבד דון דוד ן' יעיש שלח כתב לי ופייסני/שאשלח לו העתקת הספר/הזה לטליטלה(!) ושלחתיה לו). Der Apostat wird in der Hs. mit אמר הממיר, der Verteidiger mit השיב המאמיר eingeführt. Auf fol. 87r-88r befindet sich ein längerer Exkurs zu Dan 9,24: פירוש אחר לרב יהודאי גאון ז"ל , wo im Namen des Gā'ōn gesagt wird (fol. 87r, Zl. 26-28): ... ויש על הנוצרים תשובה / אחרת כאשר אמר הנביא / כענין השבועים שבועים ... Auch der Kommentar des 'Abrāhām ibn 'Ezrā mit einem Zitat aus Sa'adjā Gā'ōn wird angeführt (fol. 89r, Zl. 1 ff.).

Über das Werk vgl. STEINSCHNEIDER, Oṣ, S. 342, s.v. משה הכהן (aus Tordesillas); H.J. MICHAEL, 'Ōr ha-ḥajjīm, Frankfurt a.M. 1891, S. 231 und 578; STEINSCHNEIDER, Berlin II, Nr. 74; J.D. EISENSTEIN, 'Ōṣār wikkūḥīm, New York 1928, S. 26: עזר האמונה; A. MARX, Polemical manuscripts in the Library of the Jewish Theological Seminary of America, in: Studies in Jewish Bibliography and Booklore. In memory of Abr. Sol. Freidus, New York 1929, S. 251, Nr. 11 (I).

vgl. Loewinger – Weinryb, Cat. of the Hebrew Mss in the Library of the Jüdisch-Theol. Seminar in Breslau 1965, 172.

Ms. or. qu. 1026

Eine weitere Bleistiftzählung (nach ihr richtet sich der Beschreiber) am unteren Rand beginnt auf dem 1. leeren Bl. Nach dieser Zählung beginnt der Text auf Bl. 4r. (4r = א = 3r der anderen Bleistiftnummerierung.)

T **Ms. or. qu. 1027**

acc. ms. or. 1906. 34.

Sammelband in 9 Teilen.

156 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 2 Schutzblatt; von fol. 102 ist in der Mitte ein Stück herausgeschnitten; fol. 153-156 leicht beschädigt; fol. 1rv, 5v-6r, 10v-11v, 22v, 26v-27v, 29rv, 31v-35r, 46r, 47v, 49-50v, 56v und 103r-104v unbeschrieben; 14:20cm (ca.10:ca.16cm); 20-38 Zl.; Italienische Maśqetschrift von verschiedenen Händen, 14. Jh.

Fol. 67v-86v Federzeichnungen zu den Stichworten des III. Teils (Fabelwesen). Vorn eingehefteter Zettel mit kurzer Beschreibung der Hs. (Schrift Pinners). Fol. 1rv aufgeklebter Ausschnitt aus dem Verkaufskatalog 11 /1906 von Schwager und Fränkel, Nr. 348.

Erworben aus dem Antiquariat Schwager und Fränkel in Husiatyn.

Teil I = fol. 2r-5r; Teil II = fol. 7r und 8r; Teil III = fol. 7rv, 8v-53v und 67r-91v; ~~Teil IV = fol. 92r-97r;~~ Teil IV = fol. 54r-65v; Teil V = fol. 66r-67r; Teil VI = fol. 92r-97r; Teil VII = fol. 97r-102v; Teil VIII = fol. 105r-154v; Teil IX = Divergentes, s. Beschreibung.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 259; Wajnberg, S. 34-62.

I

פירוש איוב

Pērūš ʾIjjōb. Kommentar zum Buche Hiob; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Zeraḥjā ben Jiṣḥāq ben Šeʾaltiʾel (חן, s. STEINSCHNEIDER, HÜ, §, S. 111).

A (fol. 2r): אמר זרחיה בן יצחק בן שאלתיאל ראיתי את כל ישראל על / הרי החכמה נטועים ...

E (fol. 5r): ... וזה דבר מופלא שיהיו ששה מדברים ולא יהיה / הפרש במליצתם וכל אחד מהם ידבר דבריו כדברי חברו / כמליצה' והלא אנו רואים בדברי הנביאים שכל דבריהם מרצון / אחד והוא רוח הקודש ואין מליצת אחד כמליצת חברו

Die Hs. bringt nur einen Teil der Einleitung. Es handelt sich um eine Abschrift, vgl. FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, s.v. תקות אנוש.

II

פתרון חלומות של יוסף הצדיק

Pitrōn ḥalōmōt šel Jōsēf ha-ṣaddīq. Traumdeutung.

Auf fol. 7r befinden sich nur 2 Zl., auf fol 8r beginnt der Kopist von Neuem, hier geht der Text über 12 Zl.: הרואה שור ונבחו ... הישן תחת האילן בנים לבד רבים יהיו לו.

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 503, Nr. 1328-1330; Hebr. Bibl. VI, , S. 92, Nr. 2a.

III

Kein Titel

Sammlung medizinischen Inhalts; teils Rezepte teils Auszüge aus medizinischen Werken.

A (fol. 7r): קח א' ליט' משמרים ושים כה' ליט' מים ...

E (fol. 91v): לורשטרמקך קח קמח אפונים ... / ... כמה אפונים

Der Nachtrag auf fol. 6v gehört zu diesem Teil.

Inhalt im Einzelnen:

fol. 7r-9v: Rezepte

fol. 10r: Pflanzentabelle mit kurzen Erklärungen

fol. 12r-13r: מאמר ראשון מן הכאבים ומן הסומות אשר יקרו בפנים

(Vermerk am Rande: ומן הסרפיאו[ני] בסימן קכ"ד

fol. 13rv: מאמר ל"ז מגרידת הרחם מן הסרפיאוני בסימן קנ"ח

fol. 14r-15v: מאמר כ"ד מן הגיכון הוא יימכוסטאטי בלעז בסימן קמ"ח מן הסרפיאו[ני]

fol. 16rv: מאמר ג' מאלכרם בסימן קכ"ו

fol. 17r-19r: מאמר רביעי מן הספחת ... אלכרם ... ומאמר ה'-ז'

fol. 19r-22r: מאמר כ"ג-כ"ה

fol. 23r-26r: Rezepte; fol. 25v s. Teil IX

fol. 28rv: מאמר כ"ח מחניקת הרחם

fol. 30rv: זהו מספר אלמנסור שער י"ב מאינקורו ... שער י"ג ממלנקוניאה(!)

fol. 31r: s. Teil IX

fol. 35v-43v: Rezepte

fol. 44rv: s. Teil IX

fol. 45rv: מספר ההברלה שער ל"ה ... שער ל"ח

fol. 46v-47r: s. Teil IX

fol. 48rv: Rezepte

fol. 51r-53v: מהנה אכתוב מחלק השלישי מהאלמנסור שער א' מכאחות המאכלים... שער ב' מכחות מיני החטה והזרעים ... שער ג' ממיני הלחם ... שער ד' מכחות המים ... שער ה' מכחות היין ... שער ו' מכחות המשקין ... שער ז' מכחות הבשר למיניו

fol. 54r-55v: s. Teil IX

fol. 67r-72r: (החלק הששי מן האלמנסור והם י"ט שערים (שער א'-ה', י'-י"ט
fol. 72v-89r: (החלק השביעי מרפואות המכות והם ל"ב שערים (ספר אלמנסור
fol. 89v-91v: Rezepte

Unter den Rezepten befinden sich auch solche von Avicenna und Hippokrates. Der Schreiber war selbst Arzt; fol. 24r, Zl. 31: ... ואני רפאתי נער אחר שהתחילו כפניו הקשרים ...

Über סרפיוני vgl. STEINSCHNEIDER, HÜ, §   , S. 737, und über אלמנסור ebda, §   , S. 725.

IV

[גורלות]

Gōrālōt. Losbuch mit 36 Fragen und 36 Vogeltabellen.

A (fol. 57r): בשם השם אמן / אמנם השם ידע כי הוא מעתיק הרים ...
E (fol. 65v): ... / ל"ו חופר בירנת / ... (vollendet dt.) תמו הגורלות שבח לבורא עלמות / והבוטח ... אמן

Vgl. SB Marburg, Ms. or. oct. 2254. Fol. 55v-56r enthalten drei Tabellen (לוח הפרצוף, לוח המלכים, לוח החיה והבהמה) und gehören vermutlich zu einem anderen Losbuch.

V

הגורלות שלאחיתופל

Ha-gōrālōt šel Aḥitōfel. Losbuch.

A (fol. 66r): הגורלות שלאחיתופל / הרוצה לחשב בגורלות אילו יחפש בלוח השאלות ...
E (fol. ~~66v~~ 67r): ... / תם לוח השאילות תם לוח הפרצוף

Dieser Teil zeigt Übereinstimmungen mit Teil IV, er ist jedoch gestraffter und vereinfacht. Die Antworten auf die 36 Fragen sind nach den Zodiakbildern geordnet.

VI

Kein Titel

Medizinische Zwiegespräche über Frauenkrankheiten zwischen Dīnā und ihrem Vater (ותשאל דינה – השיב אביה).

A (fol. 92r): אינקטישמא' וכאשר יתגלה הדבר ויחל להראות ...
E (fol. 96v): ... / ותצא דינה מלפני אביה וידע אותה אייובכ(!) בעלה ויולד בנים ובנות / (fol. 97r) ומהם נפצה כל הארץ. בריך רחמנא ... / ... / ... אמן

VII

ספר האם אל גאלינוס

Sēfer ha-ʾem ʾal-Galenus. Über Krankheiten der Gebärmutter.

Ü (fol. 97r): ספר האם אל גליאינוס(!) הוא הנקרא גיניסיאש

A (fol. 97r): הקדמתי אני לראות דבר מועיל ...

E (fol.101v): ... ותערב שם יין תמזוג כרכש זך ותניח אליה

Auf fol. 101v-102v befindet sich ein Auszug aus ar-Rāzī: אמר אלראזי מן האכן הנולדת בכליית ...

Häufig wird העזר zitiert (aus Sirka Istanz = Circa Instans ?).

VIII

שער השמים

Šaʿar ha-šāmajīm. Himmelspforte. Naturwissenschaftlich-philosophische Enzyklopädie; Ende defekt.

Verfaßt von Geršōm ben Šelōmō d-Arles.

Ü (fol. 105r): כשם השם נעשה ונצליח הוא ברחמיו יסייעיני / להתחיל ולסיים זה הספר שאני רוצה לכתוב והוא / ספר שער השמים להר' גרשום זצ"ל

A (fol. 105r): נתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה העליונה / הנשאה והרמה ...

E (fol. 152v): ... / וכן כתב הפילוסוף (=אריסטוטולוס) בספר בעלי חיים (Mitte (בחילוף טבע הפירות, מאמר ג' שער ג'

Fol. 153r-154v enthalten ein Stück des פרק לבאר טבע מין האדם ויצירתו aus dem מאמר החמישי, שער ד'.

S. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 3, S. 9. Die Hs. enthält ein übersichtliches Inhaltsverzeichnis (fol. 106r-108v). Danach bestand das Werk aus 3 Teilen (חלקים), 5 Abschnitten (מאמרים) und 68 Pforten (שערים).

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 601, Nr. 1053; S. BODENHEIMER, Rabbi Gershon ben Shlomo d-Arles. The Gate of the Heaven, Jerusalem 1953.

IX

Kein Titel

Varia ~~Divergentes.~~ Kleinere Teile.

a) גימטריה. Gematria-Sammlung nebst einigen kurzen Bibelerklärungen (fol.25v).

~~mfnd~~ A: יבא שילה בגימטרי' משיח ...

Ein wesentlicher Teil der Gematria ist in בעל הטורים enthalten.

b) דברי הר' מנחם. Mystische Bemerkungen von Menaḥem, einem Schüler des ʾĔlîʿezer aus Worms (fol. 31r), Ende defekt.

A : כת' כי ביה י"י צור עולמים ...

E : ... והשם יתברך בה לפי שהיא מראה

Vgl. SB Marburg, Ms. or. oct. 3305 (Nr. 000).

c) יגדל. Jigdal mit bedeutenden Varianten (fol. 44r), z.B.: אחד מכל יחיד ויחודו נעלם; וכל נוצר יורה; אכן למשה לא נהיה עוד.

d) חרוז לפרשיות Ḥārûz le-pārāšijōt und חרוז להפטרות Ḥārûz le-hafṭārōt. Kurze Gedichte zum Memorieren der Reihenfolge der Perikopen und Prophetenabschnitte (fol. 44v).

e) Kalendarisches (fol. 46v-47r).

A : חידוש / לעולם לא יבוא רה אלא בבגהס ...

f) פסק פסחים. Pesaq Pesaḥîm. Talmudkompendium des Jiṣḥāq Alfāsî zum Traktat Pesaḥîm, leicht gekürzt (fol. 54r-55v), Ende defekt.

E : ... אין חוששין שמא גיררה / חולדה מבית לבית וממקום למקום ... / מה שאור האמור בבתים עובר משום כל יראה וכל (Lehre H.)

g) Rezepte (fol. 155r-156v).

T

Ms. or. qu. 1049

acc. ms. or. 1908. 203.

79 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 15,5:20cm (ca.10:ca.14cm); ca. 20 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, 15. Jh.

Erworben aus dem Antiquariat J. Kauffmann in Frankfurt a.M. (vgl. ZfHB IX, S. 192). Besitzvermerke auf fol. 3r, 60v und 65v/66r: אני אלי' כר אהרן שליט; fol. 65v/66r mit dem Zusatz: ... חמשה עשר כשבט תפ"(ה? =485=1725)
Auf dem vorderen Schutzblatt befindet sich ein Zettel von P. (=Pinner) mit kurzer Beschreibung der Hs.

Unvollständig.

מנהגים

Minhāgīm. Bräuche. Liturgische Anweisungen in jüdisch-deutscher Sprache; Anfang und Ende defekt.

A (fol. 1r): אן דיזן טאגן זאגט מן ביט חחינות / אם שכת ארנ' אם יום טרב ארנ' / אן ערב יום טוב ...

E (fol. 79v): ... קול מבשר דרייא / מול אי איין מול הוהר רען רש / דר פון ארנ' דיר נוך הושעה (=הושיע)

Von den in jüdisch-deutscher Sprache abgefaßten Minhāgīm-Werken wurden einige ediert, vgl. BENJACOB, Thes., S. 336, Nr. 1407-1408, und FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. 618, Nr. 2175. Der Aufbau dieser Hs. gleicht dem bei Eisiq Tirnau und Jaʿqōb Mollin. Sie enthält grobe orthographische Fehler, z.B.: ארנ' מן זאל בכבנה(!) (fol. 33v, Zl. 6); תפילתי (!)זאגט מן רעני (fol. 38v, Zl. 13); und auch Sachfehler, z.B.: דיא א' פון אברהם מיינט ערב פסח (fol. 33r, Zl. 14 f.).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 260; WAJNBERG, S. 173-176.

T

Ms. or. qu. 1107

acc. ms. or. 1909. 373.

14 fol. in Pappeinband; vorn 3 und hinten 1 Papierschutzblatt; 15,5:20cm (9,5:14cm), von fol. 5-8, 11 und 13-14 sind die Ränder abgeschnitten, davon nur fol. 5 und 6 ohne Textverlust; 24 Zl.; Deutsche Masqetschrift auf Pergament, 13./14. Jh.

Randglossen in spanischer Schrift. Im vorderen Einbanddeckel eingeklebter Zettel mit Inhaltsangabe (die angegebenen Seitenzahlen beziehen sich auf den Talmud), Inhaltsangabe auch auf dem 3. vorderen Schutzblatt.

Abgelöste Einbandfragmente.

[רי"ף]

RĪF. Fragmente aus dem Talmudkompendium des Jiṣḥāq Alfāsī.

fol. 1rv: Berākōt IX Ende, Bl. 44b-45a, von: יעקב שמעיה לבריה ... חייב אדם
bis: סילון החוזר מכיא לכרך.

fol. 2rv: Šabbāt I Ende, Bl. 6b-7b, von: רב אשי שרי...בית שמי אומ' אין
bis: בבי קרשים העמידו דבריהו במקום פורסין.

fol. 3r-8v: Sukkā III (zweite Hälfte) und IV, Bl. 17b-23a, von: פסול ואם נחתך
ולבני ארץ ישראל דחולו של מועד הוא פוחת. bis: (fol. 3v, Zl. 5) העץ..שיעור אתרוג

fol. 9rv: Ḥullīn VII (Mitte), Bl. von: (9r, Zl. 14) למיכלינהו כבותחא..שולח אדם לנכרי
bis: כשר שנתעלם מן העין אסור מיתיביה מקולין לטבחי.

fol. 10rv: Ḥullīn VIII (Anfang), Bl. von: (fol. 10r, Zl. 9) הוה ליה ספיקא דאורייתא..תני אגרא
bis: דמים אמצעיים חובה אבל אקרומי.

fol. 11r-14v: Menāḥōt Ende, Bl.

~~Die Varianten gegenüber der Ed. Wilna 1922 wurden mitgeteilt von L. TETZNER, in:~~

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 262.

Z **Ms. or. qu. 1108**

acc. ms. or. 1909. 374.

120 fol. in Pappeinband mit Pergamentrücken; fol. 117v-120v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-קיז (=fol.1r-117r); 21,5:27cm (13,5:20,5cm); 40 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 18. Jh.

Erworben von Lazarus Goldschmidt in Berlin. Im vorderen Einbanddeckel befindet sich ein Zettel mit der Abschrift des ersten Teils der Einleitung.

גירסא דינקותא

Girsā de-janqūtā. Lehrbuch für die Jugend. Pädagogisch-methodologisches Werk (zum Titel vgl. bŠabbāt, Bl. 21b).

El (fol. 1r): גירסא דינקותא / אסקולוסטיכא (!=אסקולוסטיקא) דאורייתא /
אבן כוחן לבחון הני בי רב בן חמש עשרה לתלמוד, אם / עשו אזניהם
כאפרכסת אר כמשפך שמכנים בזו ומוציא / בזו, כי היכא דלא לימרו
להו כר הויתון בי רב - / ראיסקומדרי איטלליתו ויעלה ריח ניחוח
לזכרון: / אל עין הקורא / מי אתה בן אדם ...

Dann folgt auf fol. 3r-4v der מבוא התלמוד des Šemū'ēl ha-Nagid.

A (fol. 5r): יום ראשון / ד"ר (=דברי רב) קרב אתה ושמע תלמידי חביבי
את אשר אני דובר אליך ...

E (fol. 117r): ... / ד"ת (=דברי תלמיד) כמעט פירשנו כלו בעניין הברייתות,
והוא שאין מביאין סיוע מאמורא / לברייתא ... /(vorletzte Zl.)
ד"ר אם כן אפוא לך לשלום יהי' ירפאך / ד"ת אשתחוה ואשובה

Das für Talmud-Anfänger bestimmte Werk weist den aus Italien stammenden Verfasser (fol. 105v, Zl.7: איטליא ארץ מולדתנו) als tüchtigen Lehrer aus; vgl. auch fol. 1v, Zl. 30f.: ... כי מנעורי הציקתני רוח בטני להיות/מלמד תנוקות...

Der Lehrstoff wird in Zwiegesprächen vorgestellt und auf 18 Tagespensen verteilt. Vermutlich war das Ganze größer angelegt und wurde nicht zu Ende geführt. Es enthält vor allem talmudische Methodologie (דרכי המשנה,שלשלת הקבלה,מדות), aber auch erzieherische und philosophische Gedanken. Der Verfasser zitiert folgende Werke: (!ספר היוחסים; הילכות עולם; שארית יוסף (von יוסף בן ווירגא) und כלי יקר (von שמואל לאגיאדו). In den Teilen über die Middōt bringt er auch einige kurze Erklärungen in italienischer Sprache. Aus zwei Schreibfehlern geht hervor, daß es sich um eine Kopie handelt; fol. 1r, Zl. 2: אסקולוסטיבא statt אסקולוסטיקא und fol. 13v, Zl. 21: אתה בא לעקחתי statt אתה בא לפקחתי.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 263; WAJNBERG, S. 84-94.

T

Ms. or. qu. 1277

acc. ms. or. 1923. 17.

1 fol. in Pappumschlag, oben und unten abgeschnitten; 18,5:24cm; zweispaltig, jede Kolumne 7 cm breit; noch 32 Zl.; Jemenitische Quadratschrift auf Pergament, 16. Jh.(?).

Abgelöstes Einbandfragment.

מדרש הגדול

Midrāš ha-gādōl. Jemenitische Midrāš-Sammlung. Fragment zu Nm 21,13-27.

A (r): ויתנו מעבר ארנון (...) ארנן מארץ / מואב שנ׳ ...

E (v): ... / אדם עצמו כעיר הזה שהולך אחר שיחה

Šelōmō [redacted] FISCH, Midrash Haggadol on the Pentateuch Numbers, London 1957, enthält nur die Abschnitte I-XV.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 265; ~~UB Tübingen;~~ Berlin: Ms. or. fol. 4208 (Nr. ooo).

T

Ms. or. qu. 1276

acc. ms. or. 1923. 19.

1 fol. in Pappumschlag; 19:29,5cm; zweispaltig, jede Kolumne 6:21cm; 3o Zl.; Französische Maśqeṭschrift auf Pergament, 13. Jh.

Abgelöstes Einbandfragment.

Kein Titel

Kommentar zum Gebetbuch. Fragment zu den Buchstaben מ-ע eines alphabetischen Pijjūṭ.

A (r): מעת הוסר התמיד עול' / מחיך' הם הקורבנות שהייתה / כוחר כהם' מכל מקום שהיו לו שני / תבשילין ...

E (v): ... אמ' / הקבה למשה אמור להם לישראל

Die ה sind oben noch geschlossen. Der Text ist charakteristisch für die alten französisch-deutschen Maḥzōrkommentare. Auf der 4. Kolumne, Zl. 4 ff., heißt es: ... ערובת טוב והצלה / היות ערכם' שכך מצאתי בספר / השכם בפרשת אלה המשפ' כשרא' / דור שהדיינין והצדקה חביבין לפני / הקבה חפס (=תיפיס) כשתיהם ...

Dieses Zitat findet sich weder bei L. GRÜNHUT, Sēfer ha-liqqūṭīm I, Jerusalem 1868, noch bei H.G. ENELOW, Midrash Hashkem quotations in Alnaqua's Menorat Ha-maor, in: HUCA IV, 1927, S. 311-343.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 264.

T

+

Ms. or. qu. 1279

acc. ms. or. 1923. 2o.

1 fol. in Pappumschlag; 28:49cm; zweispaltig, jede Kolumne 1o,5:38cm; 64 Zl.; Deutsche Kursivschrift, 18. Jh.

Unvollständig.

Kein Titel

Fragment einer kabbalistischen Abhandlung über die 1o Sefirot.

A (r): הם עצמן כחי' אזני' מהאוזן וכ' נקבי החוטם שנתגלו בכאן בפה
כי מן האוזן ימין נמשך האור / ויוצא דרך הפה כסוד א"מ ...

E (v): ... ובסוף פרק הג' הנ"ל / נת' כ"ז שלא סיים הכתר להיות
במאציל אז היתה הכתר מפסיק בין המאציל ובינה / וכתר עצמה
לא הי' מאיר בה וכן עד"ז בכחי' חי' בזא' שהי' מקבל מן
הכתר עד"ז החכמ'

Kolumne 1, Zl. 48 ff., heißt es: ... התשובה בזה כמ"ש במקום אחר
כי לא חזרו הי"ס שנתעלו / במקומם לחזור ולירד כלם אמנם הט"ס
לבדה ירדו והעליונה שהיא כתר נשאר' / תמיד עם המאציל ...

ALL.-LOEW., Nr. 267.

T

Ms. or. qu. 1281

acc. ms. or. 1923. 27.
Gedichtsammlung in 1o Teilen; in Pappumschlag.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 269.

I

4 fol.; fol. 4v unbeschrieben; 9,5:14cm (ca.3:12cm); 17 Zl.; Italienische Kursivschrift, Anfang 19. Jh., geschrieben von Matitjā ben Mōše Zagut ha-lēwī in Alessandria.

קינה

Qīnā. Elegie für Fasttage; vokalisiert.

Verfaßt von Binjāmīn (Akrostichon).

T (fol. 1r): קינה לאומרה אחר / הודי נהפך כפי הנוסח / והיגון שנוהגים / פה אליסאנדריא

A (fol. 1v): בורא עד אנא / בורא עד אנא / ~~ע~~ יונתך במצורה / ...

E (fol. 4r): ... / קבץ נדחים / פזורים בעמים / וגואל תביא / וגואל תביא / עד אנא בכיה וגו'

Vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 13, Nr. 275.

II

4 fol.; fol. 4v unbeschrieben; 11:16cm (ca.4:14,5cm); 17 Zl.; Italienische Quadratschrift, s.u.

קינה

Qīnā. Elegie für Fasttage; vokalisiert.

Dieser Teil gleicht Teil I und enthält nur geringfügige Abweichungen. Verfasser und Schreiber wie bei Teil I.

T ✓ **<u>Ms. or. qu. 1278</u>** +

acc. ms. or. 1923. 16.

12 fol. in Pappumschlag; fol. 2v unbeschrieben; 15:21,5cm (13:18cm); ca. 29 Zl.; Kustoden; Spanische Kursivschrift, 16. Jh.(?).

Fol. 3-7 und 8-12 gehören zusammen.

Unvollständig.

<u>Kein Titel</u>

Fragment einer Homiliensammlung zum Pentateuch; Ende Genesis und Exodus.

A (fol. 1r): ... כשני אצבעות קרקע בתולה / עמר וא"כ יעקב אם היו
קוברים אותו בכאן במצרים וכשהיו / רוצים להוציאו היה צריך
ליטול שני אצבעות קרקע בתולה / ...

(סדר ויחי)

E (fol. 12v): ... / ואמר משל למלך שסרח עליו ... והוא רוצה
להכותו / ... ([illegible]) פחיתות הוא לו / שינקם ממנו
אלא שיסרהו ... / ... והוא אינו לוקח נקמה

Die Homilien sind auf dem Midrāš rabbā aufgebaut. Es finden sich folgende Aufschriften: שמות רבה פרשת וארא (fol. 4v) und שמות רבה פרשת בא אל פרעה. רבה בא אל פרעה (fol. 8v).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 266.

Ms. or. qu. 128o

acc. ms. or. 1923. 18.

2 fol. in Pappumschlag; 2o:25cm (16:21,5cm); noch 27 Zl.; Deutsche Quadratschrift auf Pergament, 15. Jh.(?).

Abgelöste Einbandfragmente.

מחזור

Maḥzōr. Gebetbuch. Fragmente zu den ersten Tagen des Pesaḥfestes; vokalisiert.

Fol. 1rv enthält den Pijjūṭ אוני פטרי רחמה des Jannai; von: תפיל צר לשוחה ורנחיה כגשם ישועה כ׳ א׳ י״י מחיה המתים ...

bis: אדיר דר מתוחים ... תאיר כאור יום חשכת לילה ... Dann folgt (fol. 1v)

bis: ... בכלי ראשון תיקונו ...

Fol. 2rv bringt den Pijjūṭ אפיק רנן von Mešullam; von: לאום משחריך ... דודי / (...) קמתי יחרתיו כחצובי שלהבו und bricht ab mit: כואי בניצוח לשחריך פתחתי כבודו.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 268.

V

8 fol.; fol. 1v und 6v-8v unbeschrieben; 11,5:19,5cm (6:14,5cm); 21 Zl.; Italienische Kursivschrift, Anfang 19. Jh., geschrieben in Alessandria.

Autograph.

אנקה למדינות

ʼAnāḳa la-medīnōt. Trauergedicht in 25 Strophen.

Verfaßt von Matitjā ben Mōše Zacut ha-lēwī in Alessandria.

T (fol. 1r): אנקה למדינות / אנקה שוברת ללוי ... / ... (Str. 5) אל
הלקח ... / ... / הרב המפורסם כמהר"ר חזקיה יחיאל חיים / טריויש
זצוק"ל ... / ... (Str. 18) על זה לבי / דוי ... / ... (wirkliche Str.)
הצעי' מתתיה בלא"א / מו"ר כמהרר משה זכות הלוי נרו ס"ט /
פה אליסנדריא ...

A (fol. 2r): לך התפאר אכזר מגל הזעם / ...

E (fol. 6r): ... / הנני פה אחי, שם חזקיהו / מונח יהיה שם עד בוא
אליהו

Das Gedicht ist bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet.

VI

1 fol.; Versoseite unbeschrieben; 21:29cm; dreispaltig, jede Kolumne ca. 4,5:15 bzw. 18cm; 4o Zl.; Italienische Kursivschrift, Anfang 19. Jh.

Autograph.

Kein Titel

Gedicht in 19 Strophen; vokalisiert. Abgefaßt anläßlich der Hochzeit des אברהם יעקב בן יהושע אוטו' (Ottolenghi=) aus Ankona (אקוני) mit der דבורה בת יהודא לבית ברוך aus Nizza (ניצא).

A : אם אל תהום קורא תהום אחר / ...

E : ... / אתם בכבוד רב ובנכסים / תראו בני בנים באדמתכם /
יחדו בארץ זו יהוא חוסים / נשבע ה' לאבותיכם

Das Gedicht ist bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet.

VII

1o fol.; fol. 1rv und 1orv unbeschrieben; 11,5:15cm (ca.7,5:ca.11cm); 13 Zl.; Italienische Quadratschrift, geschrieben im ʼAdār 1833 in Alessandria.

Autograph.

III

1 fol.; 13:18cm (10,5:16cm); 27 Zl.; Italienische Kursivschrift, Anfang 19. Jh.

קינה

Qīnā. Elegie für Fasttage.

Dieser Teil enthält die gleiche Qīnā wie Teil I.

Vermerk auf der Versoseite: יעלה ויבא ליד האלוף כמוהר"ר מז"ל (=משה זכות לוי) נר"ו.

IV

7 fol.; fol. 1v und 6v-7v unbeschrieben; 13:18,5cm (ca.5,5:15,5cm); 21 Zl.; Italienische Kursivschrift, geschrieben im Jahre 1809 in Alessandria. Autograph.

מגלת שבר

Megillat šeber. Trauergedicht in 20 Strophen; vokalisiert.

Verfaßt von Matitjā ben Mōše Zacut ha-lēwī aus Alessandria (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd, IV, S. 451, s.v. מתתיהו לוי).

T (fol. 1r): מגלת / שבר / קראת קינה ... / ... (Ḥ. 9) עלי לכי דודי קול בן לוי לוקה / ... (Ḥ. 13) אנא הוא כר / לואי ... / מתתיה בלא"א מו"ר כמהר"ר מז"ל נר"ו פה אליסנדריא / ...

Dann folgt (fol. 2rv) eine Einleitung (פתח הצער), in der der Verfasser den am 15. Ṭebet 1809 Verstorbenen namentlich nennt: יאושוע ן' צירן סגרי in וירצייללי (=Vercelli) und פריז (=Paris); vgl. S.J.Finn, Keneset Jiśrā'ēl, S. 430 f.

A (fol. 3r): ארץ ארץ ארץ. ספדי היליליו! / ...

E (fol. 6r): ... / עד אנה(!) ממנו תסתיר פניך / תם

Das Gedicht ist bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet.

זמרת הלולים

Zimrat hillūlīm. Gedicht in 18 Strophen; vokalisiert. Abgefaßt anläßlich der Hochzeit des (Vitali=)ויטאלי יאושע מרדכי בן קולונימוס(!) mit der רחל בת אברהם אוטולינגי (=Ottolenghi).

Verfaßt von רפאל ברוך עמאר ס"ט בן אברהם עמאר in Alessandria.

T (fol. 2r): זמרת הלולים / ... / ... מנחת/ער"ב (=עמאר רפאל ברוך) הלא היא שלוחה אל הקצין הנעלה / לשם ולתהלה כמ"ר אברהם אוטולינגי שב"ח משפחה ...

Dann folgt eine Einleitung (הקדמה), fol. 2v-3r.

A (fol. 3v): זה לי ימים כביר לשיר חדלתי / עמל ושוא אקרא רעיון הרוח / ...

E (fol. 7v): ... / קח נא את מנחתי כי לך הבאתי

Dann folgen קול חתן und קול כלה (fol. 8r), קול המשורר (fol. 8v) und ein Sonett (שיר זהב) auf die Braut (fol. 9rv); das Sonett beginnt mit: על ראש שמחתי/שירתי קמה / ... und endet mit: ... / ויחי קולונימוס עם רחל סלה.

Die Hochzeit fand am 1o. ʾAdār 593 (= 1833) statt. Dichter und Gedicht sind bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet.

VIII

12 fol.; fol. 1v, 7r und 8v-12v unbeschrieben; 12,5:19cm; zweispaltig, jede Kolumne ca. 4,5:ca.15cm; Italienische Kursivschrift, Anfang 19.Jh., vermutlich geschrieben von Matitjā ben Mōše Zacut ha-lēwī.

דברי שיר

Dibrē šīr. Gedichte; vokalisiert. Abschriften aus den Werken דברי שירה und יפיר ישראל.

T (fol. 1r): דברי שיר שהעתקתי / מהספר דברי שירה / שאומרים בליל שמחת תורה / ונדפס בליוורנו

Dieser Teil enthält folgende Gedichte:

1) יודו חתן נעים היום במנעמים את רוב גדלך ...
2) אל רם על כל גויים יתן לכם הטוב ...
3) שמחו בסוד עדה אחי מיודעי
4) יואל שדי אתכם לשמור ממנע רע
5) שדי ירבה חילם ולעתות בצרה

T Ms. or. qu. 1397

acc. ms. or. 1925. 208.

73 fol. in marmoriertem Pappeinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 73v unbeschrieben; Lateinische Pagination: 1- 138 (=fol. 4r-73r); Italienische Schrift mit lateinischen Buchstaben.

Autograph.

El Conciliador

Italienische Übersetzung des 4. Teiles aus dem Werke des Menaššē ben Jiśrā'ēl, mit Glossen und Anmerkungen.

Übersetzt von Mardŏkai Luzzatto.

Ü (fol. 1r): 4ta Parte di Menassè Ben Israel / Alli Molto Nobili Prudenti, e Magnifici Sig.ri Deputati, / e Parnassim de K.K. di Talmud Torà ... (dann folgen Namen)

A (fol. 1r): Molto Nobili, e Magnifici SS.ri: / È precetto degl'antichi savi, che chi esce dal mare, ...

E (fol. 73r): ... che tengo frate mani. / כי עמך מקור חיים באורך נראה אור/ תושל"בע

S. EJ X, Sp. 1240, s.v. Luzzatto Mordechai (Marco), und JL III, Sp. 1358, s.v. Manasse ben Israel. Yaari, A. – Ni-Bit Defuso shel Menasheh ben Israel 1947. (s. E.J. 1971, Bd 11, Sp. 855 f.)

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 270.

6) יפתח אלהים את אוצר רקיע
7) שמחה לכבוד חתן היום גדלה
8) ברוך אתה לאל ובשלחנך
9) אל חי ברוב שלום מכם יפריח
10) שמש כבוד האל מאד יצרח
11) פצחו בחירי רננו יחדיו
12) זה היום עשה אל שוכן על ישראל

Dann heißt es: תמו השירים שיש בספר דברי שירה - שירים שהעק תקתי (=שהעתקתי) בספר(!) ישיר ישראל ונדפס בליוורנו.

13) בואו אחי אל ראש פנה הנה יום בא שפות השיר
14) קומו עדת ברים (=גברים?) הבו שוכן שירים

Die Gedichte 13 und 14 sind bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet.

IX

9 fol.; fol. 1r-2v, 3v und 6r-9v unbeschrieben; 10:14,5cm (ca.3:13cm); 16 Zl.; Italienische Kursivschrift, geschrieben im Jahre 1811 in Alessandria. Autograph.

המון חוגג

Hāmōn ḥōgēg. Gedicht in 8 Strophen. Abgefaßt anläßlich der Geburt Napoleons II. (L'Aiglon).

Verfaßt von Matitjā ben Mōše Zacut ha-lēwī in Alessandria.

T (fol. 3r): המון חוגג / תהלת ה׳ ידבר / קהל עדת ישראל אליסנדריא ליום / הולדת / השר ומלך רומא בן לאדונינו האדיר / קיסר ומלך נפוליאון ראשון / ירום הודם אכ"יר / אשר שר איש צעיר קטן למלך מעבדיו הנאמנים / מתתיה לבית הלוי ס"ט

A (fol. 4r): קומו שרים / עם כנורים / ...

E (fol. 5v): .../כסאם נכון / לעד יכון / נאמר תמיד / הללויה

Das Gedicht ist bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet.

Die Juden Italiens setzten große Hoffnung auf Napoleon II., vgl. auch Studies in Bibl. II, Nr. 3, Judaica-Napoleonica, D.

X

1 fol.; Versoseite unbeschrieben; 16:20,5cm; vierspaltig, jede Kolumne ca. 2:15cm; 17 Zl.; Italienische Kursivschrift, Anfang 19. Jh.

Autograph.

Kein Titel

Gedicht über den Friedensschluß Napoleons mit England.

A : עדי יבלום אנוש יגלום לאב עולם עושה שלום / ...

E : ... / יגיל עם בבוא יום ושב עם בנוה שלום

Das Gedicht ist bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet. Vgl. Studies in Bibl. II, Nr. 3, War and Peace, B.

T

Ms. or. qu. 1465

acc. ms. or. 1924/25. 53.

In Bibliothekseinband über dem alten dunkelbraunen Leder...

Sammelband in 2 Teilen. (Beschreibung nach diesem Bleistiftvermerk...)

139 fol. in altem ~~rot~~dunkelbraunem Ledereinband, der mit einem Bibliothekseinband umgeben wurde; alte Lateinische Pagination: 2-220 (=fol. 1r-~~99r~~138r, Textlücken, s.u.); fol. 5v, 7rv, 9v-11v, 17rv, 20r-21v, 25v-27v, 30rv, 32v, 37v, 40v, 43rv, 46v, 52v, 56rv, 58v-59v, 70v , 72rv, 76v, 78v, 81v, 87rv und 139r unbeschrieben; 15,5:20,5cm (ca.13:ca.17cm); 22-42 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, geschrieben vor 1741 (Jonātān Eibenschütz lebt noch und wirkt in Prag, fol. 113v, Zl. 10) vermutlich von Mardokai ben Benjāmin aus ~~Ihle~~Uhlefeld (Bayern), vgl. ~~UB Tübingen~~ Berlin, Ms. or. qu. 1466/II (Nr. 000).

Besitzeinträge auf fol. 139v: "Dieses Buch geherdt den Sallmän abraham alten Kunstadt" und: זה הספר יש בידי בתורת הלואה(!) מהתורני ה' שמערן מק"ק אלטן קונשטט.

Teil I = fol. 1r-95v; Teil II = fol. 96r-138v.

Unvollständig.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 271.

I

Kein Titel

Homiletische Bemerkungen zum Pentateuch und Novellen zu verschiedenen Talmud-~~traktaten~~stellen.

A (fol. 1r): במדרש אמר קין אתמול גרשת את אכל ...

E (fol. 95v): שייך לפרשת קרח מהגאון מהו"ר יונתן / במדרש וקרח שפקח גדול
/ (!)הי' ומטעני ארץ הי' ... / ... (verkehrt H.) א"ו הפסוק בא להוריח
דיהא בקי בחמישי(!) חמשי תורה ושפיר בא לחלק על משה ודו"ק

Der Verfasser war Schüler des Jonātān Eibenschütz, fol. 4v, Zl. 14: מאמ"ו מהורר יונתן דרשן בק"ק פראג. Das Werk, von dem 66 Blatt fehlen, ist z.T. kompiliert. Zitiert werden u.a. Jonātān Eibenschütz (passim), מאב"ד דמדינות ארנשבך(!) (fol. 24r, Zl. 30, und fol. 82r, Zl. 13), מאמ"ר מהא"ב דצ"ל (= ? אברהם ברודא; fol. 45r, Zl. 4, fol. 64r, Zl. 1, und fol. 89v, Zl. 18), מאב"ד דמדינות אהשבאך
מהגאון מהור"ר שמעון שפירא זצ"ל (fol. 51r, Zl. 10), כמוהרר משה נר"ו (fol. 61r, Zl. 1, und fol. 61v, Zl. 1), מאב"ד דק"ק פירדא (fol. 65r, Zl. 9),
מהגאון מאמ"ר הגאון מהורר העשיל זצ"ל (fol. 65r, Zl. 22, und fol. 65v, Zl. 1),
מאמ"ר מהור"ר, הב"ל כמוהר"ר משה אב"ד דשוואבך (fol. 88v, Zl. 18, und fol. 93v, Zl. 5),
מהגאון הרב דק"ק אייבשיץ יעקב שאבי אב"ד ור"מ דק"ק פ"פ דמין (fol. 89v, Zl. 1), (fol. 91r, Zl. 10).

II

לקוטים

Liqqūṭīm (Kolumnentitel). Sammlung zu verschiedenen Talmud- und Midrāšstellen; Anfang defekt.

Verfaßt von Mardōkai ben Benjāmīn aus ~~Ihlefeld~~ Uchlfeld (Bayern) ?

A (fol. 96r): לא קאמר אלא דיש טובה למוחל כי הכא דהוי לרב חסרא טובה ...

E (fol. 138v): ... / במדרש אמר משה להקב"ה גלית לי כסנה לכך אל תמסרני
ביד מלאך המות ... / ([illegible]) ולמה דווקא כסנה אלא לרמז א"כ נשלם
זמני א"כ אל תמסרני ביד / מ"ה טול אותו בעצמך ודוק

Verglichen mit Teil I überwiegen hier die talmudischen Deutungen. Das Werk ist ebenfalls z.T. kompiliert. Zitiert werden u.a. Jōnātān Eibenschütz (passim), ממהררר
מאמ"ר מהא"ב זצ"ל (fol. 102r, Zl. 18), יעקב [ריישר] אב"ד ור"מ דק"ק מיץ
(s.o., fol. 119v, Zl. 1), (מה"ה מהורר וואלף בר"י אב"ד דרויזניץ (&
(fol. 130v, Zl. 2), מה"ר אב"ד דבאמבערג (fol. 135v, Zl. 9).

Fol. 139v enthält eine Aufstellung über Einkünfte im Winter 5508 (=1747).

T **Ms. or. qu. 1466**

acc. ms. or. 1926. 2o7.

Sammelband in 2 Teilen.

73 fol. in ~~modernem~~ Bibliothekseinband; vorn 2 und hinten 1 Schutzblatt; fol. 3v unbeschrieben; 16,5:2o,5cm (ca.14:ca.15cm); Hebräische Pagination: א-נא (=fol. 3r-55r; die Ziffern לה-לו wurden zweimal verwendet); 2o-34 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, geschrieben in den Jahren 1733-1742 in Mühlhausen von Mardokai ben Benjāmin aus ~~Ihlefeld~~ Uehlefeld (Bayern).

Teil I = fol. 1r-55r; Teil II = fol. 56r-73v.

Vgl. ALL.-Loew., Nr. 272.

Mit Federzeichnungen verziertes Titelblatt.

I

דרשות ופשוטים

~~Derasot/u-pesatim/Homiletische/Bemerkungen~~

Derāšot ū-pešūṭīm. Homiletische Bemerkungen, vorwiegend zum Pentateuch.

Verfaßt von Naftali, dem Onkel des Schreibers; vgl. ~~UB Tübingen~~ Berlin, Ms. or. qu. 1465 (Nr. ooo).

T (fol. 3r): חדושי הלכות מגאונים: / שכתוב בו דרשות ופשוטים: / ממנהיגי ומגאוני עולם: כתבתי / מאדוני דודי: הנקרא שמו / נפתלי אילה שלחה: ה' יתן לו / מזל וברכה: לכך חתמתי בחתימתי: / כי מרדכי היהודי: היושב כשער / הזה: אני הקטן מרדכי בר / בנימין שליטא מאילפעלד לע"ע דק"ק מיל הויז(!) נעשה היום יום ג' ב' חשון / בשנת והגיתה בו יום ולילה / לפ"ק

A (fol. 4r): פ' בראשית / במסכת ר"ה וז"ל דמקשה הני עשרה ויאמר כנגד מי ומשני כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא עולם / ומקשינו הג"מ והלא ט' הוי ומשנינו בראשית נמי מאמר הוא עכ"ל י"י למה כאמת לא נאמר ויאמר בבריאות שמים וארץ / ...

E (fol.55v): סוכה דף י"ב בתוס' ד"ה אמר ר"ז ... / ...(vorletzte Zl.)... ואפשר לומר דזה / נמי דעת התוס' לעיל בפי' לר"י דאמר באספך בפסולת גורן ויקב וכו' ר"י לא יליף מע"כ הי'

Auf fol. 2rv brfindet sich ein Inhaltsverzeichnis. Fol. 1rv enthält eine poetische Einleitung zu einer Homilie.

Viele Teile werden im Namen anderer Gelehrter zitiert, z.B. ʾAbrāhām Broda (fol. 8r), Dāwīd Oppenheim (fol. 9r), Jaʿaqōb Kōhen aus Frankfurt a.M. (fol. 54v: בשם הגאון מהרי"ך אב"ד דק"ק פפ"ד), Mōse aus Mühlhausen (fol. 35r), von demselben eine Trauerrede auf Jaʿaqob Kohen (fol. 41v). Vermutlich reicht die

T **Ms. or. qu. 1485** +

acc. ms. or. 1924/25. 52.

Sammelband in 2 Teilen.

111 fol. in Pergamenteinband (Missale) mit Resten zweier Bandschließen; fol. 72v und 1oor-111v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-לז (=fol.64r-1o2r, כב und כו sind zweimal verwendet; 15,5:18cm (ca.12:c a.13cm); 19-32 Zl.; Deutsche Kursivschrift, 18. Jh., geschrieben von Mardōkai ben Jiṣḥāq מזיטרט; ab fol. 64r von anderer Hand; Teil I datiert vom 1. ʾAdār I 47o (= 171o).

Vermerk im vorderen Buchdeckel: יען שראיתי אנשי רעות ... / ... ממני / מרדכי בר יצחק ז"ל מזיטרט(?) נכתב ביו' ראש חודש אדר ראשן(!) תע לפק.
Die Schrift dieses Vermerks gleicht der auf fol. 2r-13r; ab fol. 13v anderer Duktus, jedoch von derselben Hand.

Besitzvermerke auf fol. 1r: אפרים בן כה' אלי' קרליסרוא'
und: "Dieses Buch ist zu geherig den Herrn Juden student Ephraim Elias Willstätter von Karlsruh studiert dato in Frankfu[rt]".

Teil I = fol. 2r-63v; Teil II = fol. 64r-99v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 273.

I

Kein Titel

Homiletische Abhandlungen in jüdisch-deutscher Sprache.

Verfaßt von Mardōkai ben Jiṣḥāq (s.o.).

A (fol. 2r): תהלים לאזט זיך אויז כל הנשמה תהלל יה אונ' היבט זיך אן אשרי האיש אשר לא הלך ...

E (fol. 63r): ... ניט איז קשה איין / דיקדוק אים פסוק ראש משה רבינו האט גיזאגט ויאמרו הגוים דיא / גוים ווערדן זאגן

Auf fol. 63rv befinden sich Inhaltsangaben.

II

Kein Titel

Sammlung von Novellen zu Talmudstellen und homiletische Bemerkungen.

A (fol. 64r): לפסח / איתי' בירושלמי מסכת פסחים כל חודש ניסן אסור להתענות ...

E (fol. 99v): ... /(Z. 2)כמתניתין אין מדליקין(!) ... / ... (letzte Zl.) רע"כ דקר' להסיקה תחת תבשילך ודו"ק

(zu bŠabbāt, Bl. 24b; im Namen des Pinhas ha-lewi aus Frankfurt a.M.)

Es handelt sich vorwiegend um Kompilationen im Namen verschiedener Gelehrter des 18. Jh.s. Der Schreiber war Schüler des שמואל הילמן aus Mannheim und des שמואל שאטן(!) (=Schattin). Vieles wird im Namen des Jōnātān Eibenschütz dargeboten. Auf fol. 98v befindet sich eine datierte Homilie: מהגאון מה' פנחס הלוי אב"ד דק"ק פפ"ד בדרשות שבת הג' (=הגדול) כשנת תקל"ט (=1779).

צתצ"ט(?) ל'

Abschrift nur bis fol. 34v (זאת דרשות ופשוטים נגמר היו' יו' ו' עש"ק ט"ו אלול). Von da an ist der Schreiber zugleich der Kompilator. Auch die fol. 71r-73r gehören zu diesem Teil; dort heißt es (fol. 71v, Zl. 1): מה ששמעתי מאמ"ו מה' ליהמן ש"ץ ומ"ץ כוואהל הויזן.

Auf fol. 73v befindet sich in jüdisch-deutscher Sprache (ein Text mit der Übe[illegible]): פר דם חו' רפואה וסגולה כרוק ומנוסה...

II

שחיטות ובדיקות

Šeḥīṭōt ū-bedīqōt. Ritualkodex.

Verfaßt von Jaʿaqōb Weil.

A (fol. 56r): מסקינן לשון העלאה ...

E (fol. 70v): הראיה נפסלת בה' מראות ... / ... / ... וסימנך כאי"ל לכרא / אדומה ירוקה לאזור / תושלבע

K (fol. 70v): הקטן מרדכי בר בנימין שליט"א מא"ף / לע"ע מלמר פה טיש בעק (=) / כתבתי מכ"ב שלי מהורר משה טיש בעק / נגמר היו' יו' ה' י"ג אייר תק"ב (=1742)

Vgl. BENJACOB, Thes., S. 570, Nr. 385.

T Ms. or. qu. 1545

acc. ms. or. 1926. 151.

18 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 13v-18v unbeschrieben; 9:27,5cm (ca. 7,5cm breit); Zl. variierend; Italienische Kursivschrift, 18. Jh.

Autograph.

Kein Titel

Alphabetisches Verzeichnis von Personen und Städtenamen zur Verwendung in Heiratsurkunden und Scheidebriefen.

A (fol. 1r): כ"ה / אבטליון, אברהם, אלחנן ...

E (fol. 13r): ... / הורה הרב אדמו לכתוב בכתובה מרת / גראציא סרזאנא מבת בת המנוח / כמ' שלמה מנחם מלאך דמחקרי / רפאל

Das Verzeichnis kann als Quelle für die italienisch-jüdische Namensforschung des 18. Jh.s dienen. Der Schreiber beruft sich viermal auf seinen Meister, nennt ihn aber nicht mit Namen.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 480.

T ✓ **Ms. or. qu. 1551**

acc. ms. or. 1926. 402.

✓ 100 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 71r-72v und 99r-100v unbeschrieben; 15:20cm (10:15cm); 18 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 18. Jh.

עמק הבכא

ᶜEmek ha-bākā. "Tal der Tränen". Chronik über Judenverfolgungen. Verfaßt von Jōsēf ha-kōhēn.

T (fol. 1r): ספר / עמק הבכא / אשר חיבר הרופא ר' יוסף הכהן ז"ל הוא בעל
רברי הימים בו / כתב את כתלאה אשר מצאתנו מיום חרכן כית קרשנו /
ותפארתנו ער עצם היום הזה / עוד הוסיף בעל ההגהות מאשר מצא זעיר
שם ~~[illegible]~~ זעיר שם ליקוטי / כתר ליקוטי מאשר מצאה ידי למען תהיה המלאכה
שלימה כתכלית / השלימות למען רעת כל עמי הארץ ... /(Z. 15) ויקבוץ
פזורינו מארבע / כנפות הארץ אמן / כן יהי רצון / אמן סלה

A (fol. 2r) אמר יוסף כן יהושע בן מאיר בן יהודה בן יהושע / בן יהודה
בן רוד בן משה מן הכהנים אשר / יצאו [מהראיטי = Heute] מארץ
ספרד (= Kastilien) / להיות כי התלאות אשר עכרו עלינו מיום גלות
יהודה ...

E (fol. 98v) ... / בעת ההיא נולד בן אל המלך פיליפו מלך ספרד ... / ...
לעשות חסר עמנו ועם כל ישראל אמן ואמן (letzte Z.)

Auf fol. 1v befinden sich zwei Glossen, die in den von M.WIENER benutzten Hss.(s.u.) fehlen: 1. כשנת חמשת אלפים רנ"ו (=1496)
הקונסילייו של עשרה גזרו על היהודים / לשאת כובע אדום ונתנו סימן
לשנה כל. 2. ראיהם יכירום / ועיין שרשים שרש כרכום: / ואחר ט"ו
שנים היינו שנת רע"א (=1511) היה דפוס הראשון של לשון הקדש / כויניצ
[מרניאל בומכירגי]

Die Hs. hat Varianten und enthält auch die Ergänzungen des Korrektors (s. M.WIENER, a.a.O., S. XII; STEINSCHNEIDER, GL, § 114/2). Der Kopist hat für zahlreiche Wörter, die er in der Vorlage nicht lesen konnte, Platz freigelassen.

[Randnotiz: ? Steht am Rand, mit Bleistift geschrieben Kl]

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 274; BENJACOB, Thes., S. 443, Nr. 435; zu Verfasser und Werk s. Emek habacha von R. Joseph ha Cohen. Aus dem Hebräischen ins Deutsche übertragen ... von M.WIENER (in: Bibliothek jüdischer Chroniken und Reisewerke ... 1 = Schriften hrsg. vom Institute zur Förderung der israelitischen Literatur, Jhg. 3, Leipzig 1858).

A hebr. 1184 g s. G. Musso, in: Scritti in Memoria di L. Carpi

Pilar Leon Tello, span. Übers. 1964

Uppsala Universitet
Humanistiskt-Samhällsvetenskapligt
Centrum (HSC)
Box 513, 751 20 Uppsala, Schweden
~~Kyrkogårdsgatan 10~~
~~tel. 018/15 54 00~~

Abteilung d. semitischen Sprachen
K. Almbladh

Uppsala, Schweden 1977-11-02

EINGEGANGEN - 9. NOV. 1977

Bayrische Staatsbibliothek
Herr Doktor Striedel

Ludwigsstrasse 16,
München

Sehr geehrter Herr Doktor Striedel!

Herr Dr. Dieter George an der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz, Berlin, hat mich benachrichtiget dass Sie mit der Katalogisierung einer Handschrift, die vielleicht von Interesse für meine Studien ist, beschäftigt sind. Es handelt sich um MS Or. 4° 1551 im Besitz der Orientabteilung der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz.

Ich wäre Ihnen sehr dankbar, wenn Sie einige Angaben über diese Handschrift mitteilen wollten.

1) Was ist der genaue Inhalt dieser Handschrift. Nach einige Angaben handelt es sich um "Emeq ha-Bakha" von Joseph ha-Cohen.
2) Ist es möglich, eine genaue Datierung der Handschrift festzustellen?
3) Gibt es einige andere Charateristika der Handschrift?

Hoffentlich ist es Ihnen möglich, diese Fragen zu antworten. Wenn es der Fall ist, dass Sie bis jetzt nicht in der Lage gewesen sein, die Handschrift genau zu studieren, können Sie vielleicht jedoch etwas darüber mitzuteilen.

Hochactungsvoll

K. Almbladh

Frl. Karin Almbladh

U. B. Tübingen, Ms. M. gr. 1551

1/ עמק הבכא 2/ ספר עמק הבכא/ אשר חיבר הרופא ר' יוסף הכהן ז"ל,
עוד הוסיף עליו בעל ההגהות ... מאשר מצאה ידו,... ויקבוץ פזורינו... אמן סל
3/ אמר יוסף בן יהושע... מן הכהנים אשר/יצאו מארץ ספרד./להיות כי התלאות...
4/ בעת ההיא נולד בן אל המלך פיליפו מלך ספרד ... לעשות חסד עמנו ואם כל...ואמ
5/ בשנת חמשת אלפים רנ"ו(=1496),הקונסיליו של עשרה גזרו על היהודים/לשאת כובע
אדום,ונתנו סימן לשנה כל ראיהם יכירום,/ועיין שרשים שרש כרכום:/ואחר ט"ו שנים,
היינו שנת רע"א ,היה דפוס הראשון של לשון הקדש/בויניציאה מדניאל בומבירגי.

1) Nr. 35

2) Ms.or.qu. 1551.

3) U.B. Tübingen.

4) - - -

5) - - -

6) - - -

7) - - -

8) 102 Bll. Alte Pagination: 1 - 98 (= 2 - 99). Bll.1, 72 - 73, 100 - 102 unbeschrieben.

9) 15 x 20 cm.

10) 9,5 x 14,5 cm.

11) - - -

12) 18 Zll.

13) Mit Kustoden.

14) Italienische Kursivschrift, XVIII.Jhdt.

15) - - -

16) - - -

17) - - -

18) - - -

19) &, ʿE m e q h a - b ā k ā ; Chronik über Judenverfolgungen.

20) JOSEPH ha - Kohen (XVI.Jhdt.)

21) - - -

22) Tbl.: &&

A.: &&&

23) E.: &&&&

24) - - -

25) Verz. bei A l l . - L o e w ., Nr.274.

R. Joseph ha Cohen, Emek habacha … ins Deutsche übertragen v. M. Wiener (Bibl. jüd. Chroniken u. Reisewerke … Schriften hrsg. v. Inst. z. Förderung der israel. Lit.), Lpzg. 1858.

26) ✱, vgl. B e n j a c o b , Thes.Libr.Hebr.443, Nr.435; ~~M. W i e n e r , Emek Habacha, Leipzig, 1858~~. Das Ms.hat Varianten; die Ergänzungen des Korrektors, die in der Vorlage waren, wurden mitübernommen; vgl. S t e i n s c h n e i d e r, Gesch.Lit. § 114.2.

Viele Wörter in der Vorlage konnte der Kopist nicht lesen ~~, für sie hat er~~ und hat deshalb Platz für sie freigelassen. Bl.2b enthält folgendes: 5 & . Ob diese Glosse in anderen Mss.ebenfalls vorhanden ist, muss noch geprüft werden.

Die Hss. befindet sich nicht mehr i. Hch.

Miss
Karin Almbladh, B.A.
Rackarbergsgatan 42
S-752 32 Uppsala
Schweden

Sehr geehrtes Frl. Almbladh,

Ihr Schreiben v. 2. März kann ich leider erst heute beantworten, da ich einige Tage verreist war. Ich lege Ihnen eine Kopie der Beschreibung von Prof. Röth bei; ich glaube jedoch, daß ich Ihnen in meinem Schreiben v. 15. Nov 1977 bereits alles angegeben habe, was die Beschreibung enthält. Zu eigenem Studium der Hs. Ms. or. qu. 1551 bin ich, wie ich schon mitgeteilt habe, noch nicht gekommen.

Mit freundl. Gruß

Miss Karin Almbladh, B.A.,
Rackarbergsgatan 42
S-752 32 Uppsala
Sweden

Uppsala 1978-03-02

Ms Or 4° 1551

Dear Dr Striedl,

It was with great interest that I read your letter from November 15 last year. I have now been able to study the manuscript, MS Or 4 1551 Staatsbibliothek Berlin, on a microfilm, and as far as I can understand, the observations, made by Prof. Ernst Róth, are well- founded. It would, however, be of great interest for me to be able to study the complete description of this manuscript. Therefore I wonder if it be possible for you to forward a copy of this description. In case you are not in the position to do this, I would very much appreciate if you could kindly forward this request to the one it may concern.

Perhaps I should add that so far my interest in this description is chiefly to compare it with my own observations. As yet it is no qestion of publishing this information. In case any kind of publication will be contemplated, it will of course be my pleasure to ask for permission to use any material. In that case I will also be happy to supply you with any result that might appear in print.

Yours faithfully

K. Almbladh

T

Ms. or. qu. 1568

acc. ms. or. 1926. 152.

4 fol. in Pergamenteinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 15,5:18,5cm (ca.12,5:ca.15,5cm); ca. 22 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, 15./16. Jh. Im vorderen Einbanddeckel eingehängt ein Verkaufszettel.

Unvollständig.

נביאי אמת וקבלה ישנה

Nebī'ē 'emet we-qabbālā ješānā. Magische Abwehr- und Bewirkungsmittel; Ende defekt.

Verfaßt von 'Abrāhām bar Jehūdā.

A (fol. 1r): מגילת סתרים מגבורת הנפלאה יותר ממאה וחמשים דברים
הנבחנים ונבדקים ע"י כמה/כמה אנשים אוהבי ה' ... / ... (Z. 5)
מחובר ע"י אברהם בר יהודא בשנת קצ"ו לפ"ק (=1436) פה מתחיל
ספר נביאי אמת/וקבלה ישינה(!) כאשר שקצת מהם קבלתי בסוד ע"י
קבלה ... / ... וקצת מהם קבלתי ובחנתי לעצמי ... / ... / ...
ותפעל כאמונה הדברים שאזכיר / הסמים הנצריכים אל הקטורת ...

E (fol, 4v): ... / ח' לרוח סערה על הים קח ... ז' פתילות ויעשה
כמו כוכב / וכתוב עליו אנא ה' אלקי שמים וארץ ... / וזרוק
עליו קטורת והדליקו כז' קרנות שבכוכב שכלם כאחד ידליקו עד
שיגיע האש / אל (Kustode)

Die einzelnen Mittel sind in Gruppen eingeteilt: gegen Krankheiten, zur Überwindung des Gegners, zur Erleichterung der Geburt, zum Schutz gegen Feuer, Gewitter und Wasser, und zum Schutz gegen böse Geister (! לגרש שטנים).

56 Mittel werden genannt, folglich fehlen 2/3 der Hs.

Es ist schwer zu entscheiden, ob die einleitenden Worte פה מתחיל vom Verfasser stammen und die Hs. eine Abschrift seines Werkes ist, oder ob das Werk von einem anderen Verfasser umgearbeitet wurde und der Titel des Originals nur ספר נביאי אמת lautete. Zwischen fol. 3 und 4 fehlen Bl.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 275 (mit dem Titel מגלת סתרים).

Ms. or. qu. 1769

acc. ms. or.

418 fol. in grünem Leineneinband; Hebräische Pagination: ב-קיא (= fol. 3r-112r); fol. 1rv, 2v, 64v, 67v-68v, 99r, 112v, 113v, 246r-249v, 253v, 254v, 264v-265r, 279v, 285v, 299v, 321v-322v, 354rv, 379r und 418rv unbeschrieben; 17,5:25cm (ca.12:ca.21cm); Zeilenzahl variierend; Kustoden; Französische Masqet- und Quadratschrift, geschrieben in den Jahren 1718-1720 von ~~einem noch jungen~~ Mardokai Selomo de-Milhaud, wahrscheinlich in Avignon; der Schreiber ~~[illegible]~~ führte die Arbeit in jungen Jahren aus (fol. 353v): הבחור מרדכי בר שלמה דמילייאב.

מחזור

Mahzor. Gebetbuch für das Neujahrsfest, den Versöhnungstag und das Laubhüttenfest, nach dem Ritus von Avignon; Ende defekt.

T (fol. 2r): סדר של ... כמנהג קהל קדש אויגניון יגן השם בערם אמן ... על ידי הפועל במלאכת הקדש מרדכי בר' שלמה דמילייאב תפ״ף בשנת ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 278. Die Hs. zeigt Ähnlichkeit mit der Hs. Brit. Mus. Nr. 699 und der Hs. Bodl. NB 1074.

In der Hs. finden sich einige unbekannte Pijjutim. Beim Morgensegen heißt es (fol. 10r): שעשני יהודי (vgl. BAER, S. 40). Für Neujahr heißt es: המברך את עמו ישראל בשלום (vgl. BAER, S. 390). Im Achtzehngebet heißt es immer: שלום רב (vgl. BAER, S. 103). Das 'Alenu-Gebet hat (fol. 57v): ומושב הדרו בשמים. Kol nidre (fol. 114r) ist nach altem Brauch in rückwirkendem Sinne gemeint. Nach dem Kol nidre folgt מי שברך für die Gemeinde (fol. 114v). Die 7. Nacht des Laubhüttenfestes wird ליל החותמת genannt, es wurden 7 Umzüge veranstaltet (fol. 323r-353v: סדור ליל החותמת). Der 7. Tag des Laubhüttenfestes wird יום ערבה genannt (fol. 360r-378v). An Simhat tora wurde der Segen gesprochen für Stifter und Spender des הקדש ספר תורה ומפות ועטרות ... הקדש שמן ... הקדש ממון לפרנס עניים ... ולהשיא ממנו יתומות ... לחכמים מלמדי תינוקות המלמדים בני העניים ... הקדש מקואות ... הקדש בתי מדרשות וספרים ... (fol. 414v). Fol. 415v bringt einen פזמון und מי שברך für den Papst. Fol. 416r מי שברך für die Kardinäle. Die defekte Hs. bricht mit dem Musaf-Gebet ab.

Auf fol. 217r hat der Schreiber die Namen der männlichen Mitglieder seiner Familie(?) angegeben: אני שלמה דמילייאב יצ״ו אני אברהם ... אני יהושע ... אני יעקב ... אני מרדכי ... אני יהונתן עוזיאל דמילייאב יצו אמן סלה

Auf fol. 354v berichtet er in einer späteren Eintragung über eine schwere Epidemie in Avignon: זה הסימן בזמן שהדבר היה בעיר אויגניון בשנת תפ״ב לחדש אלול ותחלו ותוכל בשנת תפ״ב / לחדש אלול. וימותו מהיהודים אנשים או נשים בחורים או / בתולות מאה וששה, והערלים מתו עשרת אלפים. הרחמן יצל לן, אכי״ר.

T

Ms. or. qu. 1594

acc. ms. or. 1928. 382.

172 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Papierschutzblatt; 22:27cm (14:17,5cm); 25 Zl.; Italienische Quadratschrift auf Pergament, 13./14. Jh.
Im vorderen Einbanddeckel befindet sich eine Beschreibung der Hs. (von Spanier?).
Unvollständig (Lagensignatur ב-יט, 18 Lagen zu je 10 fol., am Anfang fehlen also 10 fol.).

[ספרי]

Sifrē. Tannaitischer Midrāš zu Nm und Dt; Anfang und Ende defekt. Mit zahlreichen Rand- und Interlinearglossen aus dem 15. Jh. (italienische Kursivschrift).

A (fol. 1r): שאיבה ראויה ליליד· ס"פ (=סליק פרקא)· זאת תורת הקנאות·
אין לי אלא לשעה / לדורות מנין ת"ל זאת תורת ...

(Dt 5,29; ed. pr. Venedig 1545/46, Kol. 16, Zl. 13 v.u.)

E (fol. 172v): ... ומתחת זרועות עולם מלמד שאין ישראל היא
(ed. pr., Kol. 249, Zl. 7)

Nach der genannten Beschreibung gleicht die Hs. im wesentlichen der Sifrē-Hs. im Britischen Museum, teilweise auch der vatikanischen Hs.

Die Randglosse zu Nm 31,23 (fol. 70r), auf die in der Beschreibung aufmerksam gemacht wird, stammt nicht vom Hauptglossator: בבא זו אני עזריה ראיתיה יפה מפורשת כמהדורא השנית של רבינו ישעיה ראשון.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 276. Über die Hs. und ihre Bedeutung vgl. auch L. FINKELSTEIN, Prolegomena to Sifre, in: Proceedings of the American Academy for Jewish Research, 3/1931/32, S. 9 und 17.

H. [illegible], fortgesetzt von A.A. Finkelstein, Berlin 1937–39, Photoprint NY 1969

H. Albeck, [illegible] 1, 1969

T

Ms. or. qu. 1806

acc. ms. or. 1928. 288.

2 fol. in Bibliotheksmappe; 15:21,5cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Kustoden; Marokkanische Kursivschrift, geschrieben in der 2. Hälfte des 18. Jh.s in Sefrou (Marokko).

Auf dem Umschlag Beschreibung der Hs. von J.M. Toledano.

Autographe.

[אגרות]

ʼIggerōt. Briefsammlung.

Die Hs. enthält 2 Briefe des Šelōmō ʼAbiṭabūl (אביטבול). Der erste Brief ist an vier Gelehrte in Dadès gerichtet, die alle den Namen ʼAbiṭabūl tragen (Mordekai, Jiṣḥāq, Śālem und Jaḥjā). Er gibt einen Bericht über die Lage der Juden in Sefrou und Dadès mit wertvollen geschichtlichen Angaben (fol. 1rv). Die Anschrift zu diesem Brief befindet sich auf fol. 2v.

Im zweiten Brief wird der in Marokko weilende Ḥabīb Mizraḥi begrüßt und vom Verfasser ersucht, für das religiöse und physische Wohl der Juden zu beten (fol. 2r).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 279; J.M.TOLEDANO, Ner ha-maʿarab, Jerusalem , S. 117, Nr. 69. Der erste Brief wurde veröffentlicht von J.M.TOLEDANO, שריד ופליט, קובץ ראשון, Tel-Aviv (ohne Jahr), S. 30 ff. Über die Familie ʼAbiṭabūl s. auch M. EISENBETH, Les Juifs de l'Afrique du Nord, Alger 1936, S. 180, s.v. Tebolle.

T

Ms. or. qu. 1807

acc. ms. or. 1928. 292.

6 fol. in Bibliotheksmappe; fol. 2v und 4r-6v unbeschrieben; ca.16:ca.20cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Marokkanische Kursivschrift, geschrieben in den Jahren 1735-1776 in Meknes (Marokko).

Auf dem Umschlag Beschreibung der Hs. von J.M.Toledano.

Autographe.

[אגרות]

Iggerot. Briefsammlung.

Die Hs. enthält drei Briefe, die sich mit einer Erbschaftsangelegenheit der Familie Birdogo (בירדוגו) in Meknes befassen.

Der erste Brief (fol. 1rv) enthält drei aufeinanderfolgende Gutachten mit verschiedenen Daten: 16. Sīwān 512 (= 1736); 14. ʾAdār I 532 (= 1772) und 18. ʾIjjār 536 (= 1776). Die Gutachten tragen ~~fünf~~ sechs Unterschriften, von denen nur die ersten 4 lesbar sind: שלמה טאפיירו, סעדיה בן עולו, חסדן(?) ן׳ לחסין, מסעוד ארחבי.

Der zweite Brief ~~[illegible]~~ (fol. 2r) ist datiert vom 1. Sīwān 496 (= 1736) und unterschrieben von משה ארהאן.

Der dritte Brief (fol. 3rv) ist datiert vom 12. ʾAdār 495 (= 1735) und trägt drei Unterschriften, von denen nur zwei lesbar sind: משה ארהאן, יעקב טולידאנו.

Über die Familie Bordogo vgl. J.M.TOLEDANO, Nēr ha-maʿarāb, Jerusalem , passim, und M.EISENBETH, Les Juifs de l'Afrique du Nord, Alger 1936, S. 101, s.v. Berdugo.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 280.

T

Ms. or. qu. 1808

acc. ms. or. 1928. 295.

1 fol. in Bibliothekseinband zwischen 2 Schutzblättern; 19:27,5cm (16:23cm); 35 und 23 Zl.; Kustode; Marokkanische Kursivschrift, geschrieben im Jahre 446 (=1685) in Aleppo, mit einer Ergänzung vom Nīsān 454 (=1694).

Vorn eingeheftete Beschreibung von J.M.Toledano.

Autograph.

פתוחי חותם

Pittuḥē ḥōtām. Einleitung zu אדרת אליהו 'Adderet 'Ēlijjāhū.

Verfaßt von Ḥijjā ben Jōsēf Dajjān.

Ü (r) מעמע :פתוחי חותם ואלה שמותם / אדרת אליהו .

A (r): אמר המר ממרירות הזמן חייא צועק פייא כייא בן לא"א החכם השלם כמוה"ר יוסף זלה"ה בן לאדוני זקני החכם ג׳ ...(?) / חייא דיין ז"ל ממשפחת ...(?) הדיין ממשפחת הדיינים הראשונים אשר בדמשק מנוחתם ...

E (Zl.18,v): ... עד כי באתי פה צובה יעא ומצאתי אלו המפתחות כתובות על שמי בספר אחר / ... והעתקתים גם אני פעם אחרת / ... נאם קיר נטורי גדר הדחויה חייא׳ כותב / בצובה בתשרי משנת הנני מושיע"ך מרחוק לפ"ק תמ"ו / ועוד גליתי פעם ששית לערי פרס ... / ...
כותב בצובה בניסן שמת החיי"ם והשלו"ם ליצירה התנ"ה

Die Hs. stellt eine Einleitung und einen Index zu dem halachischen Werk 'Adderet 'Ēlijjāhū dar, das selbst ein Verzeichnis ist und von 'Ēlijjāhū oder 'Ēlijjāhū ḥajjīm (r, Zl. 22: אדוני אליהו עליו החיים והשלום) verfaßt wurde.

Auf der Rectoseite, Zl. 2 v.u. ff., heißt es: ... ועשיתי כל דבר / דבור על אפניו דברי תורה לחוד ודברי חכמים לחוד ולשונות רש"י עטרת ראשי והתוס׳ ורבינו אשר זכותם ממני / אל ינשה ...

Auch über die Lebensgeschichte des Schreibers gibt die Hs. Auskunft: Seine Familie stammt aus Damaskus und übersiedelte nach Jerusalem. Er selbst war häufig als שד"ר in Nordafrika, Italien und der Türkei.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 281.

T

Ms. or. qu. 1809

acc. ms. or. 1928/29. 299.

175 fol. in schwarzem Leineneinband mit rotbraunem Lederrücken; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 16,5:23,5cm (10,5:17cm, ab fol. 142r 12:18cm); 19 Zl., ab fol. 142r 23 Zl.; Jemenitische Quadratschrift, 17. Jh.(?), fol. 142r bis Ende von anderer Hand und mit farbigen Überschriften.

Unvollständig.

[משנה תורה]

Mišnē tōrā. Ritualkodex; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Mōše ben Maimūn.

A (fol. 1r): ח' שלא לעבות אמללים: ט' שלא להלוך / רכיל: ...
(Einleitung der Miṣwōt, Mitte Hilkōt deʿōt)

E (fol, 141v): ... / לעולם שכולו טוב והארכת ימים לעולם
(Hilkōt tešūbā VIII 1)

Dann folgt von anderer Hand:

A (fol. 142r): ואינו זוקק את אשתו ...
(Hilkōt jibbūm I 6)

E (fol. 175v): ... / ואפילו לא אירע לה דבר מדברים האלה מפני שאין המים
(Hilkot sōṭā III)

Zu Hilkōt jibbūm VI 12 findet sich die Version (fol. 157v, Zl. 9): או מתיבמת ; vgl. A.N.Z.RÓTH, in: Genizah Publications in Memory of Prof. Dr. D. Kaufmann, Bd.I, Budapest 1949, S. 63f.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 282.

T

Ms. or. qu. 1810

acc. ms. or. 1928/29. 303.

39 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 20v-21r leicht beschädigt; 18,5:26,5cm (11,5:18cm); 23 Zl.; Kustoden; Jemenitische Quadratschrift, 16. Jh.(?),

Besitzeinträge auf fol. 1r: הצעיר סאלם שראדה ן' סעיד שראדה

und auf fol. 33r: הצעיר יחיה שראדה.

Auf fol. 22r befindet sich am Rande der Hinweis: הארא שלחן ערוך und unter dem Text heißt es (verwischt): כתאב [...] סאלם ~~שראדה~~ לסעיד שראדה

שראדה אכן סעידא שראדה

Unvollständig.

[אל־סיראג]

Al-Sirāǧ. Arabischer Mišnā-Kommentar. Fragment zu den Traktaten Keritōt, Meʿīlā und Tāmīd.

Verfaßt von Mōše ben Maimūn.

A (fol. 1r): ור' יוסי בי"ר' יהודה יקול הו אליום אלסאבע אלדי הו יום תגלחתו ...
(Mitte Mišnā II 3)

E (fol. 39v): ... ולדאך קאל ענהא וברכו / את (Kustode)
(Mitte Mišnā V 1)

Der Sirāǧ zum Traktat Tāmīd wurde veröffentlicht; s. ABR. YAARI, in: KS IX, Jerusalem 1932, S. 233, Nr. 51.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 283.

T

Ms. or. qu. 1811

acc. ms. or. 1928. 316.

Sammelband in 2 Teilen.

12 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 2r 10v-11v unbeschrieben; Jemenitische Quadratschrift.

Teil I = fol. 1rv und 12rv (diente als Umschlag zu Teil II); 17:23,5cm (13,5:20cm); 22 Zl.; Pergament, ca. 14. Jh.

Teil II = fol. 2r-~~11~~ 10r; 17:23,5cm (11,5:17,5cm); ca. 24 Zl.; Kustoden; 17.Jh.

Vgl. ALL.LOEW., Nr. 284.

I

תהלים

Tehillīm. Psalmen mit Interlinearer arabischer Übersetzung, superlinear (babylonisch) vokalisiert und akzentuiert. Fragment zu Ps 18,39-21,4.

A (fol. 1r): ~~[illegible]~~ אמחצם ... רגלי: תם ארהנהם חתי / לא יסתטיערן אלקיאם כל יקערן תחת רגלי: ...

E (fol. 12v): ... לם תמנעהא סרמראי [:] תקרמנו

Das Fragment ist für das Studium des babylonischen Akzentsystems von Bedeutung. Der Verfasser des arabischen Übersetzung konnte nicht festgestellt werden.

II

אגדתא דפסחא

ʼAgadtā de pisḥā (Kolumnentitel). Pesaḥhaggada mit Anmerkungen in arabischer Sprache; nach jemenitischem Ritus.

T

Ms. or. qu. 1812

acc. ms. or. 1930. 128.

2 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 2v unbeschrieben; 19,5:26,5cm (ca. 17cm breit); 24-31 Zl.; Italienische Kursivschrift, geschrieben am 17. Tammūz 5444 (= 1684) in Rom.

[אגרת]

'Iggeret. Rundschreiben der jüdischen Gemeinde in Rom.

A (fol. 1r): כ"ה / אנשי חיל רבי פעלים השרירים ... / ... / ... הרבנים הגאונים יאריכו כלם ימים בנעימים אכי"ר: / גלוי וידוע לכל העמים ...

E (fol. 1v): ... ואנחנו נפלל [=נתפלל] לאל שוכן מעונה יושיענו [יושיעכם?] מכל / צרה ויריק לכם ברכה ... אכי"ר: / רומא י"ז לחדש תמוז התמ"ד ליצירה

Dann folgt (fol. 2r) Ṭōfes ha-ḥumrā (Kopie der Steuerbestimmungen in der römischen Gemeinde): טופס החמרא / יען כי כעה"ר רבו כמו רבו לרוב מאד ... בטח ושאנן מפחד רעה / והבוא עליו mit dem Schluß: ברכת טוב וכל ישראל יהיו בכלל הברכה החיים והשלום אכי"ר:

Auf fol. 2v befindet sich folgender Vermerk: חרם של ק"ק בני רומא Sept. 1684

Die jüdischen Gemeinden werden aufgefordert, den Juden der verschuldeten römischen Gemeinde (fol. 1r, Zl. 8 f.) kein Aufenthaltsrecht zu gewähren, wenn sie nicht nachweisen können, daß sie in Rom ihren Steuerverpflichtungen (5%; חמשה למאה, fol. 2r, Zl. 4) nachgekommen sind. Römische Juden, die sich durch Hinterlist oder Auswanderung der Steuerpflicht entzogen haben, werden mit dem Bann (חרם) belegt.

In dem Schreiben werden auch die Steuerschulden der jüdischen Gemeinde in Rom gegenüber dem König (200 000 סקודי, fol. 1r, Zl. 9), den Fürsten anderer Länder (70 000, fol. 1r, Zl. 9) und den Herzögen (?, פחתיהם, jedes Jahr 10 570, fol. 1r, Zl. 10) genannt.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 285.

Ms. or. qu. 1813

acc. ms. or.

2 fol. in Bibliothekseinband; fol. 1r unbeschrieben; 18,5:27cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Italienische Quadratschrift, 17. Jh., geschrieben von Eli'ezer Hajjim Bangocaa (fol. 2v) in Cita Forti. ← s. Kopie!

~~Autograph.~~

Kein Titel

Pijjutim. Zwei religiöse Gedichte.

Pijjut 1 beginnt: ... לכה דודי (1v)

Pijjut 2 beginnt: (2r) סליחה לכמהור"ר יעקב לוי יוזכיל נר"ו / יושב שמי מרום חושה לעזרתי מתוך ומחמס נתמלאה ירה ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 286. Über den Verfasser vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. IV, S. 414. Das zweite Gedicht ist dort nicht verzeichnet.

All.-Loew. hat:

סידור, עם סליחות (אחת מהן: יושב שמי מרום לעזרי ליעקב בן משה הלוי ווערב?)

כמה עונותלי
נפשי ימי נסן
אין די קץ מדה
כמה בבא אייר
לבי לרע שם טוב
בין גם בעת סיון
עת תקפה עלי
כי כל אנוש רמה
גבר זדון לבי
לא חש ולא נכאב
אם רפה נפשי
היה לבבי בלול
מי ידברי אוי לי
כי גם בראש תשרי
בין זורעי עמל
הזיר ונתכבן

נושא אני עון
מרע לרעה חורה
לכתוב בעור ונייר
ועברי מרדים ביתרה
טובות לרעשין
דלת זכותי נסגרה
חמה בחום תמוז
קשר בנפשי נקשרה
ערבי בחדש אב
על רע יצרה עדלה
אך טוב ימי אלול
שזור בחוש חטא שזה
אוי לי עלי ויצרי
מתני בעוז לא אזרה
יצרי במרחשון
תוך ראון אך יצרה

וטוב לב ומשתה שם
גם אהיה שליו
על אח מבוערת
כל יום וליל רבות
לא אזכרה כל עת
כי לי לבד מבט
כן שכחה חסדי
נפשי אדר נהדר
תשתוחחי נפשי
רעה ראה אולי
בינו לבד כי טוב
תועה מאד רעה
הופכה כמו נשב
אנא סלח ומחל
על כי תרחם איש
(כי כל אנוש כזב)

לי כל ימי כהלה
כלם בחזים אעירה
אבחר אני שבת
אשתה וגם אשתכרה
קרח יהי בשבם
לכסות עברה קודרה
אל חי בעוז נאדר
לא זמרה לא שירה
מה תהמי עלי
את תוכלי נא כפרה
לרחוץ במי דמעה
עד עת כלאת יום טהרה
לבי תתחלחל
נפש לך אל עתרה
מודה וגם עוזב
סלעי לאל חי אומרה

תושלב״ע

Lazzaro Vita Forti

Eliezer Caim Pangoa

Ms or qu 1813

Vor einigen Abschnitten befinden sich kurze Einleitungsgedichte.

Zum Buch Exodus (fol.29r-30v):

נפשות קדושות ליה	מודות בזכרם ימות
עולם ותורות אמת	הוגות ומתחכמות
ונאם כבוד אל כלי	לשון ופה |=קשפה| נאומות
ושמו מפורש בראש	ספר ואלה שמות

<u>נאם אברהם בר' מאיר בן עזרא הספרדי</u>

ברוך י"י אלהי תעצומות	אשר בימינו לנצח תעצומות[=נעימות]
הוא הנותן תבונות לנשמות	להוציא לאור כל תעלומות
ובספר הזה מקומות ואומות	שמצאנו הורנו ברב כל ימות[=סלמות]
ואלה התחדשו אחרי מות	נזיר[=שר] אחים בעל החלומות
ונולד אבי הנבואות והחכמות	ויקרא השם בעל חמות
ויוצא אבותינו וידיהם רמות	ברכב כסף וזהב ושמלות
ויעש לעיניהם בצריהם נקמות	ויאר לבותם בתורות תמימות
והם בכתם אמת רשומות	ובם סודות ופליאות סתומות
ודבר משכן נעשה מתרומות	בסוף[=ספר] ואלה שמות

Zur Parāšā וידבר (fol. 38r):

שם אל שדי סוד התורה	גם כן השם הוא הנורא
עתה פורש בתחילת זאת	הפרשה היא וארא

Zur Parāšā בא (fol. 41v):

זרע איש תם אל הושיעו	וביד עבדו |=עבדיו| חוק הודיעו
הנה מצות החדש היא	סוד פרשת בא אל פרעה

Zur Parāšā בשלח (fol. 47v):

איל מורה(?) כעושהו היצלח	בשלוחו כבדו חץ יפלח
ראה שוכב ושים על לבך כל	דבר פרעה בפרשת בשלח

Zur Parāšā יתרו (fol. 52v):

נאם אברהם אסיר תקוה	אשר פתח עני יתרו
עדי הלך חצי לבו	וקשר הכבוד יתרו
וזה פירוש בפרשה	תחלתה דבר יתרו

Die Gedichte zu Exodus und zu den Parāšījōt בא und וידבר befinden sich auch in Ms. Ad. 26880 des Britischen Museums (geschrieben 1401). Die Abweichungen sind in Klammer verzeichnet; vgl. M. FRIEDLÄNDER, Ibn Ezra Literature, Essays on the writings of Abraham ibn Ezra (= Publications of the Society of Hebrew Literature, Second Series, Vol. IV, London 1877), S. 198 f. Das Einleitungsgedicht zur Parasa וידבר steht in der Londoner Hs. vor den Parasijot וארא und בא.

Die Hs. weist viele wertvolle Varianten auf, besonders zu Exodus; vgl. J.L. FLEISCHER, Ha-ṣōfē VIII, Budapest 1924.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 287.

310

4

T

Text v. Fol. 3-121 (Bleistift [illegible]) 1-118 [illegible] am unteren Rand

Ms. or. qu. 1861

acc. ms. or. 1931. 91.

119 ~~118~~ fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 3 Schutzblätter; 21,5:29,5cm (12,5:18,5cm); Kustoden; 32 Zl.; Marrokanische Kursivschrift, lt. Kolophon (fol. ~~118v~~ 119v) geschrieben von Jehūdā ben Mōše אל בוטהני (?), abgeschlossen am 1. Kislēw 5249 (= 1488). Auf dem 1. vorderen Schutzblatt befindet sich eine kurze Beschreibung der Hs. in aškenasischer Kursivschrift.

Unvollständig.

פירוש על התורה

Pērūš ʿal ha-tōrā. Pentateuchkommentar; Anfang defekt.

Verfaßt von ʾAbrāhām ben Meʾīr ibn ʿEzra.

A (fol. 1r): כדרש שכתורה קדמה אלפים שנה קודם העולם ...

K (fol. 119v): חזק וחזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לי"י תם בילא"ו תם / ברוך י"י לעולם אמן ואמן / אני יהודה בר משה אלבוטהני(?) ס"ט כתבתי זה הפי' מן התורה לר' אברהם ן' עזרא וסיימתיו בראש חדש כסלו שנת הרמ"ט הרמ"ט / כשם יזכני להגות בו אני וזרעי וזרע זרעי עד(?) עולם ויקיים בי מקרא שכתי' לא ימוש ספר תורה הזה מפיך וגו' / בפרשת אתה עתה ברוך י"י

Die Hs. ist ~~zensiert~~ an drei Stellen zensiert: zu Gn 27,40 (fol. 18v) von ...והיו אנשים bis מלכות אדום..., der zensierte Text wurde am Rande in einer anderen Version nachgetragen: והיו אנשים מתי מספר שהאמינו באיש ששמוהו אלוה וכאשר האמינה רומי בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ושם על דגלו צורת תלוי על ידי ~~בומר~~ אדומי ולא היו ששמרו התורה החדשה חוץ מהאדומיים מעטים על כן נקראת רומי מלכות אדום.

Dt 32, 18 (fol.117r) wurde והתימה מתועי הלב בעבור אני היום ילידתיך נה רחסרי אמר ושכחו זה הפסוק gestrichen; Dt 33,2 (fol.118r) wurde על דת ישמעאל ואלה טועים פארן gestrichen, für stand in der Hs. על דת אדום ופארן על דעת ישמעאל ואלה טועים על דת אדום, davon wurde und טועים gestrichen. ~~Alle genannten Streichungen sind nur~~ Die genannten Stellen sind nur dürftig gelöscht, der ursprüngliche Text ist noch lesbar.

1. Kopien

~~Zwischen Gn und Ex (fol. 30~~

Zu Gn 37,35 (fol. 23v) fehlt פיגוד.

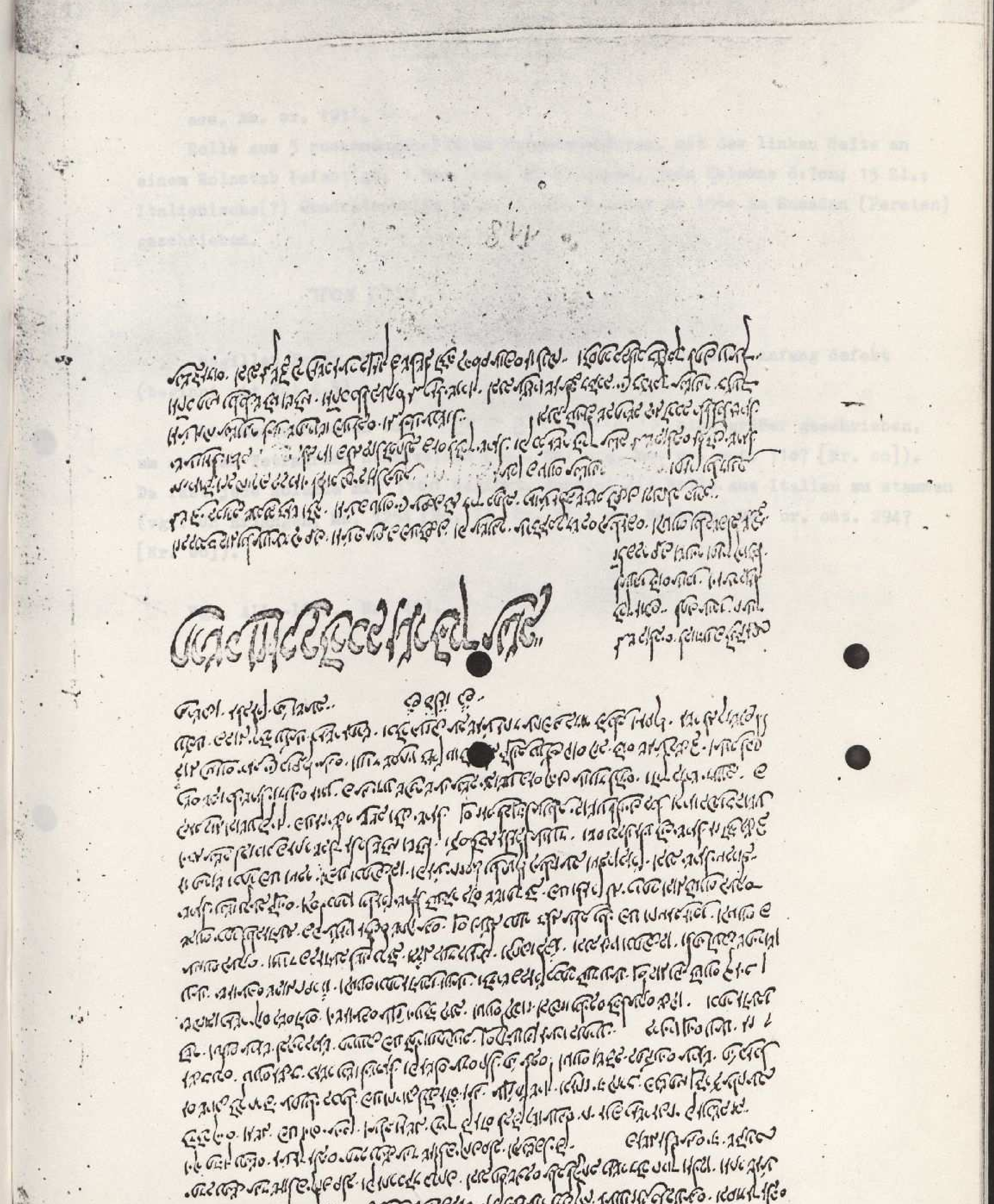

[illegible]

M

8

Ms. or. qu. 1880

acc. ms. or. 1931, 151.

Rolle aus 5 zusammengehefteten Pergamenthäuten, mit der linken Seite an einem Holzstab befestigt; 1,90m:10cm; 22 Kolumnen, jede Kolumne 8:7cm; 15 Zl.; Italienische(?) Quadratschrift (s.u.), nach Spanier um 1900 in Hamadan (Persien) geschrieben.

מגלת אסתר

Megillat ʾEstēr. Rolle zum gottesdienstlichen Gebrauch. Anfang defekt (beginnt mit Est 4,3).

Die Endbuchstaben von כי כלתה אליו הרעה sind größer geschrieben, um auf das Tetragramm hinzuweisen (vgl. Marburg, Ms. or. oct. 1107 [Nr. 00]). Da fast jede Kolumne mit המלך beginnt, scheint die Rolle aus Italien zu stammen (vgl. UB Erlangen, Ms. 1254 [Bd. II, Nr. 56], und Marburg, Ms. or. oct. 2947 [Nr. 00]).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 461.

T

Ms. or. qu. 1898

acc. ms. or. 1931. 286.

2 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; am inneren und unteren Rand beschädigt; 18,5:noch 29 cm (16:noch 26cm); noch 26 Zl.; Orientalische Maśqeṭschrift, 15. Jh.(?).

Abgelöste Einbandfragmente.

Kein Titel

Fragment eines astrologischen Werkes in arabischer Sprache.

Verfaßt von Andruzağar ibn Zadi al-Farruk. (persischer Jude)

A (fol. 1r): ... (Z. 3) קאל אלאנדרזער פי אלמואליד אן צאחב מתלתה
אלטאלע אלאול / ...

E (fol. 2v): .../(Z. 15) סני אלאפראדאראת ודאלך סני אלאפרא[דאראת] /
אלמולוד ... / ... (letzte Z.) אלכוכב אלדי קבלה פי אלסבע
אלאכיר מ[...]

Der Verfasser dieses Werkes wird von Abraham ibn Ezra und dem arabischen Astrologen al-Qabiṣi zitiert (vgl. STEINSCHNEIDER, in: MGWJ 33, 1884, S. 479; DERS., HÜ, § 525, S. 854, Anm. 54b; R.LEVY, The astrological works of Abraham ibn Ezra, Baltimore-Paris 1927 [= Johns Hopkins Studies in Romance litaeratures and languages 8], S. 16).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 288.

Neugebauer, in HUCA 22/1949, 321 ff.

T

Ms. or. qu. 1991

acc. ms. or. 1935. 64.

146 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Papier Schutzblatt; fol. 1 und 145-146 leicht beschädigt; Hebräische Pagination: ד-ו (=fol.3r-5r) und יט-קלט (=fol.19r-139r), zwischen fol. 5 und 19 befindet sich kein überflüssiges Bl., מג (= fol.41) wurde irrtümlich zwischen מ und מא gebunden; 20,5:29,5cm, zweispaltig, jede Kolumne 7,5:23,5cm; 32 Zl.; vereinzelt Kustoden (z.B. fol. 13v); Jemenitische Quadratschrift, 18. Jh.(?), geschrieben von ʿAmram ben Šālōm Šerara(?).

שלחן ערוך אורח חיים

Šulḥān ʿarūk ʾōraḥ ḥajjīm. Ritualkodex, Teil I.

Verfaßt von Jōsēf Qaro.

K (fol. 146r): כריך רחמנא דסייען בהדין הוא יסייפינן על מה ראשתאר /
כהוב"ש / נשלם וברוך העוזר / כרוך מי שעזרני להשלימו כן יעזריננו/
על מעשה רצוננו' אסתיים כס"ר כר' / נשבא / סברא(!)
חלשא ומסכינא הצריך לרחמי האל והנשען על / גואל ישראל הוא יושיע
אותי בעת צרה האל הגדול / הגבור והנורא עמרם שׂצ׳ בן שלום נׂעׂ בן יתר /
נׂבׂתׂ כן סעדיה [illegible] ויׂא בן שלמה תׂנׂצׂבׂהׂ הידוע / שראדה השם ימחול לי על
כל מה ששגיתי / וטעיתי והוספתי וגרעתי ונסתר מע[יני] / שגיאות מי יבין
מנסתרות נקיני אׂבׂ מל[כי] / וקובי / ברוך יׂיׂ לעולם אמן ואמן / בׂגׂלׂטׂ
שׂבׂטׂ (= ברוך גומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב)

Dann folgt noch ein neunzeiliger Text, der jedoch nur noch in Bruchstücken erhalten und zu lesen ist. Zwischen נשבא und סברא hat der Schreiber Platz frei gelassen (für einen Nachtrag?). Nach fol. 145 fehlt 1 Bl. (Nr. 690,18-694,4). Fol. 146v enthält ein Inhaltsverzeichnis zu Nr. 1-60 von Jore deʿa, wahrscheinlich enthielt die Hs. ursprünglich auch diesen Teil. In den Text eingestreut sind kurze Erklärungen, von denen die meisten auch in den Edd. zu finden sind. Die Glossen des Mōše Isserles sind in der Hs. nicht enthalten.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 289.

Ms. or. fol. 3088

acc. ms. or. 1906. 36.

Sammelband in 3 Teilen.

174 fol. in Pappeinband, vorne und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 165r und 168r unbeschrieben; fol. 174 Pergament; Hebräische Pagination: ה-קס (= fol. 6r-159r; ז ist herausgerissen, חנ ist übersprungen); fol. 2 steht an falscher Stelle; nach fol. 7, 60, 159, 165 und 169 fehlen Bl.; 21:30cm (Teil I = 12,5:18,5cm; Teil II und III = ca. 19,5:ca.29cm); Teil I: ca. 31 Zl.; Teil II und III: ca. 65 Zl.; z.gr.T. Kustoden; Teil I Spanische Masqetschrift, 14. Jh.; Teil II und III Italienische Kursivschrift, 15. Jh.

Erwerbseintrag ohne Namensnennung im vorderen Einbanddeckel. Die Bibliothek kaufte die Hs. von den Buchhändlern Schwager & Fränkel in Husiatyn (auf dem vorderen Schutzblatt ist ein Ausschnitt aus dem Antiquariatskatalog Schwager & Fränkel Nr. 11, Husiatyn 1906, Nr. 366, eingeklebt).

Teil I = fol. 1r-159r; Teil II = fol. 159r-167v; Teil III = fol. 168v-174r.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 463; WAJNBERG, S. 185-192.

I

Kein Titel

Medizinisches Sammelwerk, nicht zu Ende geführt. Es enthält Auszüge aus älteren Schriften, dazu eigene Erfahrungen des anonymen Verfassers, Kurpfuscherei und ein Verfahren zum Unsichtbarmachen (fol. 68r). Sonst in solchen Sammlungen anzutreffende Amulettvorschriften und Zaubermittel kommen nicht vor.

Verfaßt und gesammelt von einem spanischen Arzt (fol. 51rv: / ... אמר המעתיק ... / ... ולא ראינו בארצנו מהם ... / ... ובקשטילה הוא ...).

A (fol. 1r):בספר סגולת הרשים לעקור הכרוג"ש בנסיון ...

E (fol. 159r): ... / שער באסכראות ... / (Z.18) עם דבש דבורים ואם יתמיד

Die umfangreiche Hs. enthält viele, z.T. über einige Seiten gehende, hebräische Auszüge aus arabischen Werken, auch solchen, die sonst unbekannt sind. Folgende medizinische Schriften werden zitiert:

סגולת הרשים fol. 1r, 16r, 17r, 85r, 119r und 127r.

צירת הרבכים fol. 1v, 10r, 17v, 27v, 113v, 124r, 127rv und 130r.

פרקי משה fol. 1v, 4r, 17v, 18rv, 21v, 25v, 62v, 65r, 75v, 79v, 82r, 86v, 90r, 105r, 111r, 112v, 113r, 114v, 122r, 126rv, 128r, 139v, 140v, 150v und 154r.

סגולת אבן זוהר fol. 6v, 17v, 117r, 121v, 129v und 152r.

קאנון לאבן סינה fol 11r.

סירקא אשטנץ fol. 11v, 82v, 93v, 119v und 122r.

ספר טריקא fol. 12r.

שער בתפוחים fol. 13r.

אותות מאבן סינא fol. 157v.

T

Ms. or. fol. 3087

acc. ms. or. 1906. 35.

48 fol. in Pappeinband; fol. 46^r-48^v unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-מד (= fol. 1^r-44^r); 17,5:29cm (ca.13:28cm); ca. 38 Zl.; Italienische Kursivschrift, 18. Jh., geschrieben in Vercelli. Im vorderen Einbanddeckel ist ein Ausschnitt aus dem Antiquariatskatalog (Nr. 11) von Schwager und Fränkel, Husiatyn 1906, Nr. 363, eingeklebt.

Autograph.

קנה וקנמון

Qāne we-qinnāmōn. Würzrohr und Zimt. Teil II des Kommentars zu den Jerušalmi-Zitaten in Jaᶜaqōb ibn Ḥābib's Werk ᶜĒn Jiśrā'ēl (= ᶜĒn Jaᶜaqōb, vgl. BENJACOB, Thes., S. 437, Nr. 291) zur Ordnung Mōᶜēd.

Verfaßt von Jehōšūᶜa Segre, Rabbiner in Vercelli.

T (fol. 1^r): ב"ה / ספר / קנה וקנמון / חלק שני / כולל ביאור
כל מאמרי ירושלמי של סדר מועד שליקט הרב בעל עין /
ישראל אשר יסדתי וחברתי אנכי הצעיר ... / יהושע סגרי

Dann folgt das Vorwort (fol. 1^v).

A (fol. 2^r): שבת ירושלמי / מא׳ א׳ / מנין שהוצאה קרויה מלאכה
וגו׳ ...

E (fol. 43^v): ... / מא׳ פ"ג / אחר היציץ וקצץ בנטיעות וגו׳./.
... (fol. 44^r) מפרק בכרמלית ... ואיסור הוצאה /
מד"ה לר"ה או להפך ותרוייהו מדרבנן / תם

Fol. 44^v enthält ein Lobgedicht zum Abschluß des Werkes. Der Titel lautet: גמרא של תורה. Das Gedicht trägt die Unterschrift des Verfassers.

Auf fol. 45^r befinden sich zwei poetisch abgefaßte Erinnerungen mit dem Titel מזכרת לטובה und זכר רב anläßlich der Errettung aus Lebensgefahr in den Jahren 1737 und 1747. Segre hat diese beiden Erinnerungen für מתתיה חיים קולרנייא und für אברהם מנחם כהר"ר אלחנן דקיניאני geschrieben.

Mit einem Empfehlungsschreiben Segres für einen Bedürftigen, fol. 45^v, schließt die Hs.

Zur Randglosse auf fol. 13^r: עיין אשם תלוי חלק א׳ עי"ב שלי:
מה שכתבתי על הנבואה הזאת לפי דרכי הנוצרים וביטולם ופירושו האמיתי
vgl. BENJACOB, Thes., S. 56, Nr. 1049.

Vgl. All.-LOEW., Nr. 462; WAJNBERG, S. 68-73.

Ms. or. fol. 3044

acc. ms. or. 1904. 3.

76 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 4 Schutzblätter; 21:29cm (14,5:22cm); 32 Zl.; Kustoden; Orientalische (Jemenitische?) Maśqeṭschrift, 15. Jh. (?). Verzierte Initialwörter.

[כתאב אלאצול]

Kitāb al-uṣūl. Buch der Wurzeln; erster Teil des Werkes Tanqīḥ (Grammatik) in arabischer Sprache; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Abu'lwālīd Merwān (Jōnā) ibn Ǧanāḥ.

A (fol. 1^{r}): ומעני אלגמיע אזהמאל ואזכסאט ותסייב ...
(Abschnitt אלנון ואלטא ואלשין)

E (fol. 76^{v}): ... ורבמא / כאן מעני תרגלתי רפעת אפרים אכ̇רא
להם עלי ד̇ראעי יאי רפעת ארגלהם
(Abschnitt אלרא ואלגים ואללאם)

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 477 (s. auch die Nrr. 824 und 256); BENJACOB, Thes., S. 611, Nr. 1291; FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. 1047, Nr. 2428; FÜRST, BJ I, s.v. Gannah; STEINSCHNEIDER, Berlin II, Nr. 1418.

Die Hs. hat wesentliche Varianten zur Ed. Neubauer, Oxford 1875.

כתראן fol. 156v.

ספר קוליית(=כליית?) fol. 2ov.

ספר מלאכה קטנה fol. 24v, 74r, 81r und 117v.

ספר מוקטיל fol. 24v, 25r, 1o3v, 127rv und 153r.

ספר אלמנצור fol. 1r, 14v, 1o5r, 119r und 127r.

יאיר נתיב fol. 16v, 91r und 94v.

ספר אסף fol. 16v, 19rv, 127v, 128r, 151r, 152r, und 155rv.

ספר מעלות fol. 19r, 93v, 94r, 95v und 96v.

נסיונות הרופאים לגאלנוס fol. 7r, 12r, 19v, 82v, 9or, 93v und 122r.

תחבולה לגאלנוס fol. 26r, 27r, 29v, 3ov, 31rv, 32r, 33r, 113rv, 126r, 13or, 14orv, und 141rv.

חדות והשגחות לאפוקרט

כעניני מלא כגביה מן אסחק(!) כן עמרם הרופא fol. 41r-61r, 61v; auf fol. 49v heißt es: כשלם החלק הראשון ח"ל / וככר אמר יעקב בר אסחק אלכנדרי. und auf fol. 52v: החלק השני בדרך הרפואות

כללים מן הרפואה (והאסטר') לאבן רושד fol. 28v, 61r, 72v.

עמקי(=נסיונות וסגולות) הרב ר' משה ברי נחמן ז"ל fol. 62r.

בעלות (ו)המקרים fol. 31r, 32v, 126r und 157r.

סגולות הרב ר' משה בר' נחמן ז"ל fol. 119v und 141v.

סגולת בעלי חיים לגאליבוס

ארגוזה לאבן סינה fol. 12r, 28r, 72v, 81r, 86r, 87r, 1o7r, 11or, 116v, 15/1v und 157r.

מבוא מחנין fol. 75r und 77r(מבוא לחנן).

סגולות אפוקראט fol. 79v.

אלנסאן אשר פרשו רבינו אלסעדיה ז"ל fol. 79v und 151r.

חלוק וחלוף fol. 84r und 118v (חלוף וחלוק).

מסעדים לאפוקראט fol. 86v.

נתוח לגאליבוס fol. 148r.

ספר מאסר fol. 95v und 119v.

ספר הנקרא אמיקוסינ רי ונקרא גם כן פלאסי ריש fol. 96r.

המנורה fol. 1o3r.

ניתוח לאבן סינא fol. 1o4v.

סגולת אבן עזרא fol. 24r.

אגור fol. 1o7v und 155v.

הקדחות ליצחק ישראלי fol. 114r, 13orv, und 132r.

ספר אלזהראבי (= אלתצריף?) fol. 157v. (1)

כללים ליצחק ישראלי כשתן fol. 146r (2) (= סגולת זהרבי ?).

פרקי אבוקרט fol. 106v, 116v, 148v, 154v und 155v.

ספר אסר fol. 141v.

זכרון השמים לאבן זוהר fol. 5v und 122r (זכרון השמנים ...).

ההורעות (לגאלינוס?) fol. 29v, 30rv (הורעה), 32v, 96r (הורעה), 114r, 128r, 129r, 140v, 141r, 154v und 156rv.

הקרחות fol. 29v, und 130rv (מיצחק).

אגלוקן fol. 30r.

הנהגת הבריאות fol. 30r, 31v und 32rv.

מיאמיר fol. 31rv, 33v, 130r und 141rv.

(אל)אפידימיאה (=Epidemia) fol. 30r, 31v, 32r und 112v.

מזרכות fol. 32rv.

גיד הנשה fol. 32r.

טבע האדם fol. 32r.

חליים (ה)חרים fol. 32v, 33r, 128r, 129r und 151v.

ההנהגה המרקרקת fol. 33v und 129v.

ספר האותות לאבוקראט (= Pronosticas פרונושתיקש) fol. 34v, 36v (אותות השינק und אותות התוציאות), 37r (אותות השתן und אותות הקיא), 37v (אותות הרוק und עטוש), 38r (מיני קצמח und קרחת אין מפסקת) und 38v (אותות הקדחות).

הקטרה למשה בר' נחמן fol. 62v.

איגנוס fol. 62v.

משה בר' נחמן fol. 63r.

אמר אבן סינא fol. 73rv und 85r (aus dem ספר ארגוזה).

Sehr häufig wird angeführt מספר אחר. Die Namen der mündlich zitierten Ärzte werden meist nicht angegeben, häufig begegnen die Formeln: שמעתי מפי רופא אחד, שמעתי מפי איש מכיר, שמעתי מפי אשה חכמה רפאה.

הקזה fol. 140r und 141r.

ספר הזרע fol. 105v.

תועלה/תועלות fol. 105v und 140r.

רפ"ק fol. 128v.

ליחות fol. 140r und 154r.

fol. 87r – 97v enthalten Liturgisches zu den Fest- und Fasttagen.

Die ~~drei~~ einzelnen Teile hängen nicht zusammen. Zwischen fol. 20 und 21, 32 und 33 fehlen Blätter.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 473;

Hs. or. fol. 3088 verschollen

acc. ms. or. 1906.36.

Sammelband in 3 Teilen.

174 fol. in Pappeinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 165r – 168r und fol. 174 Pergament; Hebräische Pagination: ~~ס~~ ב – ה (= fol. 6r – 159r; fol. 5 in herausgerissen, ס) ~~[illegible]~~ ist übersprungen)); fol. 2 steht an falscher Stelle; nach fol. 7, 60, 159, 165 und 169 fehlen Bl.; 21 : 30 cm (Teil I = 12,5 : 18,5 cm; Teil II und III = ca. 19,5 : ca. 29 cm). Teil I = ca. 31 Zl.; Teil II und III = ca. 65 Zl. z. gr. T. Kustoden, Teil I Spanische ~~Kursiv~~ Quadrat-schrift, 14. Jh., Teil II und III Italienische Kursivschrift, 15. Jh.; ~~Besitzeintrag im vorderen Einbanddeckel~~:

~~[illegible] / [illegible]~~

Erwerbseintrag ohne Namensnennung in vorderen Einbanddeckel;

Erworben von Schwager und Fränkel in Husiatyn (aus dem vorderen Schutzblatt ist ein Ausschnitt aus dem Antiquariatskatalog Schwager und Fränkel Nr. 11, Husiatyn 1906, Nr. 366, eingeklebt).

Teil I = fol. 1r – 159r; Teil II = fol. 159r – 167v; Teil III = fol. 168v – 174r.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 463, WAJNBERG, S. 185–192.

I

Kein Titel

Medizinisches Sammelwerk, ~~[illegible]~~ nicht zu Ende geführt/. ~~[illegible]~~ Auszüge aus älteren Schriften, rezeptiv und eigenen Erfahrungen, Kropfschnitt, Vorgehen zum Unsichtbarmachen (fol. 68r) u. ä.

Verfaßt ~~[illegible]~~ und gesammelt von einem spanischen Arzt (fol. 51r-v: ...אני / הרופאים ~~[illegible]~~ ... / ולא ראינו בארצנו ערק ... / ... ובקשטילה הוא ...)

A (fol. 1r): בספר ~~[illegible]~~ סגולות הרשיק לעקיר הבוג"ש הנסיון ...

E (fol. 159r): ...עד האסכראות ... / (Z. 18) עד בכל הרופאים ואין ...

Die umfangreiche Hs. enthält viele (medizinische) Exzerpte aus arabischen Werken, auch solche, die sonst unbekannt sind. Zitiert werden u.a. folgende medicinische Schriften:

~~סגולת הראשים~~ ... ~~a. Rāzī (?)~~

סגולת הרשים 1r/16r/17r/85r (הראשים)/119r/127r/

צידת הדרכים 1r/10r/17v/27v/113v/124r/127rv/130r/

פרקי משה 1v/4r/18rv (17v)/25v (21v)/62v (112v)/65r/75v/79v/82r/86v/90r/105r/111r/113r/114v/122r/126rv/128r/139v/140v/150v/154r

סגולת אבן זהר (=זהרי) 6v/117r/121v (סגולות)/129v/152r/17v/

כאנון לאבן סינא 11r

סירקא אשגין 11v/82v (auch אשגין)/119v (אשגין)/122r (סירקא אשגין) (93v/)

ספר פריקא 12r

שער בתפוחים 13v

בראשון בבחראן 156v	אומא מאבן סינא (...) 157r

ספר קולייאת (Ibn Rušd?) 20v

מלאכה קטנה 24v/74r/81r/117v

ספר מוקפיד 24v/25r/103v/127r/127v/153r/

ספר אלמנצור(י) 1r/14v/105r (בספר מנצור)/119r (מנצורי)/127r

יאיר נתיב 94v/16v/91r

ספר אסף 127v/128r/151r/152r/155r/155v/16v/19r/19v/

ספר מעלות 19r/93v (המעלות)/94r/95v (המעלות)/96r (ה-)

נסיונות הרופאים לגאלינוס (7r) (12r)/19v/82v/122r (סגולת נסיונות הרופאים) 90r/93v

התחבולה לגאלינוס 26r/29v/27r/29v/30v/31rv/32r/33r/113rv/126r/130r/140r/140v/144rv

(חזות והשקפות לאבוקרט)

(בעניני מלאכות (רפואה)) מן אסחק בן עמרן הרופא 41r 61r 161v (= יצחק!) [בעניני החלי (Teil II)] נלה החלק הראשון ת"ל / החלק השני: fol. 49v: בדרך הרפואות)) וכבר אמר יצחק בר אסחק: fol. 52v אלבגדדי u.s.

כללים מן הרפואה לאבן רושד / (החכמה) 28v/61r/72v/ (הכליית)

([עיקר] הרב ר' משה בר' נחמן נ"ע) 62r/ נסיונות וסגולות

...3r/32v/126r (מעלות ב...)/157r

zu
fol. 3088

II

Kein Titel

Medizinische und kurpfuscherische Rezepte sowie Abergläubisches.

Verfaßt von einem italienischen Arzt.

A (fol. 160r): רפואה לנחק ע"פ מר משה רניסייה(?) ... ויש להאמין באמת כי אמן היה מרפא רבים ...

E (fol. 168v): ... לפיישטרן ... ולשבר הבועות ...

Fol. 168r trägt die Überschrift: ינגויינטי לכל חולאים וכולם מרופאים מומחים ומנוסים.

Fol. 174v-175r bringen ein Verzeichnis der Rezepte.

III

Kein Titel

Abhandlung zur Kalenderkunde in 14 Pforten (שערים); Ende defekt (V-X fehlen).

A (fol. 169v): שער א כח"ף ... תשרי יום ב' מרחשון וכסליו חסרין ...

E (fol. 174r): ... / תמו הי"ד שערים וחוזרין חלילה ... סדר התקופות והקליני שהוזרים חלילה לעולם / רבותני ז"ל תקנו לנו מחזור גדול ... שנה קפ"א ... שנה כ"ה ... יום א' תקופת ניסן

Die Hs. ist nicht abgeschlossen. Fol. 173r beginnt mit dem Sonnenzyklus für die Jahre 181-208 (=1420-1447). Nur 25 von den 28 Jahren sind bearbeitet. Dieser Teil ist vermutlich um 1420 geschrieben worden, während die beiden ersten Teile älter sind. Die vierzehn Pforten sind auch im Ms. or. oct. 3337/VIII-XV (Nr. ooo) der PrSB enthalten.

סגולות הרב ר' משה בר' נחמן נ"ע (119v | 141v)

סגולת בעלי חיים לפלינוס / ספר א... 12r / 28r | 72v (ארסטוסה) | 86r | 116v | 157r | 151v / (10r 107r 81r)

ארסטוטלאס לאבן סינא

מבוא למחלות מבוא 75r | 77r (למבוא לספר)

סגולות אבוקרט 79v

אלפסאן אשר פרשו רבינו סעדיה נ"ע (79v | 151r)

הלוך והלוך 84r | 118v (הלוך והלוך)

מספיק לאבוקרט 86v

נאום לפלינוס 148r |

ספר מאסר 95v | 119v |

(ספר הנקרא אמיגומינצי יענא דק"ן בלאסירוס) 96r ע.ח.

המנורה 103r

נאום לאבן סינא 104v

סגולת אבן עזרא 24r

אפור 107v | 155v |

הנהגות לזהב ישראלי 114r | 130rv | 132r |

ספר אלנהראבי 146r (= סגולת נהרבי ?)

(= אלגזריף ?)

ספר סורקאים סירקא ... 28r = [illegible] (לנויף)

סרג'י אבוקרט 106v (בפכי !) | 116v | 148v | 154v | 155v |

ספר אסר 141v

כללים לזהב ישראלי בשתן 157v

זכרון השמות לאבן זהר (ע.ח.) 5v

מספר אחר

[illegible] häufige Anführung

ההנהגות (לפלינוס ?) 29v | 30rv (הוצאה) | 32v 96r | 114r | 128r | 129r | 140v | 141r | 154v 152rv

ההנהגות 29v | 130rv (מזלות) ע.ע.

אפליון 30r

הנהגת הבריאות 30r | 31v | 32rv |

מיאמיר 31rv (אלמיאמיר) | 33v | 130r / 141rv

אפידימיאה (אל) [Epidemia] 30r | 31v | ~~32~~ 32r | 112v

הקדחה 140r / 141v

מזונות 32rv | Steinschneider S. 749

~~ספר~~ ספר הדרך 105v

גיד הנשה 32r

גועלה 105v / גאוון 140r

טבע האצן 32r

זכרון השמנים לאבן זהר 122r

סלייק (ה)חריף 32v | 33r | 128r / 129r / 151v (הנזכר)

רפ"ב 128v

הנהגה המדבקת 33v | 129v

ליאות 140r / 154v

ספר האותות לאבוקרט (=griech. Prognosticon= פרונושטיקש) 34v | 36v (אותות השינה und אותות התנועות)

37r (אותות הקיא und אותות השתן)

37v (עפוש und אותות הרוק)

38r (בזכות אין מפסקת und מיני הזיעה)

38v (אותות הקדחות)

הקדחה לאשה בן נחמן 62v

איפנוס 62v

אשה בר' נחמן (unbekannt wo!) 63r |

ספר ארגוזה (aus dem 73rv) אמר בן אבן סינא ~~ohne Angabe~~ ~~אמר~~ 85r

Die Namen mündlich befragter Ärzte werden meist nicht angegeben, häufig begegnet die Formel:

שמעתי מפי רופא אחד

oder שמעתי מפי אשה מכיר

oder שמעתי מפי אשה חכמה רופאה

u. ä.

אבוקרט בפרקי[3] וזה מצאתי 92r | 106v (וזה מצאתי אני...) | (פרקי) 107v ; 116v

(!תנחום) אמר גאלינוס
(!פרקי) אמר אבוקרט } 150v

המאמר בתכבד מפרק במנה 95r

המאמר במאמר התשיעי[2] 96r

ספר ... 97r

4) ~~Abū ʿAlī al-Ḥusain b. ʿAlī b. Sīnā~~

Abū ʿAlī al-Ḥusain b. ʿAbd Allāh b. Sīnā al-Qānūnī (Avicenna)

Titel: al-Qānūn fī 'ṭ-Ṭibb

BROCKELMANN, GAL I, S. 452 ff.

Ms. or. fol. 3282 ✓

acc. ms. or. 1923. 22.

✓ 2 fol. in Papierumschlag; 25,5:33,5cm, dreispaltig, jede Kolumne 5:26,5; 4o Zl.; Französische Maśeṭschrift auf Pergament, 13. Jh.

AbgelöstesEinbandfragment.

סמ"ג

SeMaG. Sēfer miṣwōt gādōl. Ritualkodex. Fragment.

Verfaßt von Mōše aus Coucy.

A (fol. 1r): בכורים אלא משבעת מינין / האמורים בשבח הארץ / ... (Anfang עשין § 139) ✓

E (fol. 1v): ... / שבכורים שעונין תנופה (עשין § 140) ✓

A (fol. 2r): ארצות לחלה מארץ ישר' / עד כזיב חלה ... ✓

(Mitte עשין § 141)

E (fol. 2v): ... ותניא בירושלמי / בפ' אילו עוברין ובביצה

Zwischen dem Doppelblatt fehlen 2 Bl., von: שנאמר ולקח הכהן (עשין § 140) bis ר"ג אומר גרסי' במס' חלה פר'ד' (עשין § 141).

Das Fragment hat gute Varianten.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 466.

Die umfangreiche Hs. enthält viele, z.T. über einige Seiten gehende, hebräische Exzerpte aus arabischen Werken, auch solchen, die sonst unbekannt sind.
Folgende medizinische Schriften werden zitiert:

סגולה הרשים (auch הראשים) : fol. 1r, 16r, 17r, 85r, 119r und 127r.

צידה הדרכים [1] : fol. 1r, 10r, 17v, 27v, 113v, 124r, 127rv und 130r.

פרקי משה [2] : fol. 1v, 4r, 17v, 18rv, 21v, 25v, 62v, 65r, 75v, 79v, 82r, 86v, 90r, 105r, 111r, 112v, 113r, 114v, 122r, 126rv, 128r, 139v, 140v, 150v und 154r.

סגולה אבן זהר [3] ~~(...)~~ : fol. 6v, 17v, 117r, 121v, 129v und 152r.

קאנון לאבן סינה [4] : fol. 11r.

סיראג אלגלין (auch אלגליאן und אלגאליאן) : fol. 11v, 82v, 93v, 119v und 122r

ספר פריגא : fol. 12r.

שער המגדלים : fol. 13r.

ארגוזה אבן סינא : fol. 157r.

הבחראן : fol. 156v.

ספר קוליאת (= כליאת?) : fol. 20v.

ספר מלאכה קטנה : fol. 24v, 74r, 81r und 117v.

ספר מוקדמות : fol. 24v, 25r, 103v, 127rv und 153r.

---

1) s. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 449, S. 704. Verfaßt von Abū Ǧaʿfar Aḥmad b. Ibrāhīm b. abī Ḫālid al-Ifrīqī al-Qairuwānī Ibn al-Ǧazzār (2. Hälfte 10. Jh.), einem Schüler des Isḥāq Isrāʾīlī. Arabischer Titel: זאד אלמסאפר. Anonyme Übersetzung: ויאטיקו (s.u.) [Viaticum (peregrinantis)], Übersetzung des Mōše ibn Tibbōn: צידה הדרכים auch צידה הולכי הדרכים.

Zād al-musāfir wa-qūt al-ḥāḍir

BROCKELMANN, GAL, I, S. 238, Suppl. I, S. 424.

2) v. Mōše b. Maimūn; s. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 481, S. 766.

3) s. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 477, S. 748 f. 752 (nicht zu verwechseln mit Zahrawi!)
Arabischer Titel: אלתיסיר פי אלמדאואה ואלתדביר, verfaßt von Abū Marwān ʿAbd al-Malik (gest. 1162 in ~~Sevilla~~ Marrākeš) bzw. abū Bakr b. Muḥammad b. Marwān b. Zuhr (Avenzoar) | lebte in Sevilla

Brockelmann GAL, I, S. 487, Suppl. I, S. 890
at-Taisīr fi 'l-mudāwāt wat-tadbīr

Ms. or. fol. 3284

acc. ms. or. 1925. 28.

Sammlung in 15 Teilen.

24 fol. in Papierumschlag; fol. 3^r-4^v, 11^v, 13^v, 15^v, 16^v, $2o^v$, 21^v, 22^v, 23^v und 24^v unbeschrieben; Deutsche Kursiv- und Quadratschrift, 18.Jh. Fol. 19^r teilweise kolorierte Bleistiftzeichnung: Gebirgslandschaft mit Wolf (zu Teil X).

Autographe.

Teil I = fol. 1^r-4^v; 12,5:18cm (1o:15cm); 15-22 Zl.; Kustoden.
Teil II = fol. 5^r-8^v; 1o:16cm (ca.8:ca.12cm); 14-22 Zl.; Kustoden.
Teil III = fol. 9^r-12^v; 1o:15,5cm (ca.8:ca.13cm); 9-22 Zl.
Teil IV = fol. 13^{rv}; 17:19,5cm (14:11cm); 21 Zl.
Teil V = fol. 14^{rv}; 2o:22cm (ca.9:14,5cm); 16 Zl.
Teil VI = fol. 15^{rv}; 2o,5:16,5cm (19:8,5cm); 13 Zl.
Teil VII = fol. 16^{rv}; 23,5:19cm (21:15cm); 1o Zl.
Teil VIII = fol. 17^{rv}; 17,5:22,5cm (16:15,5cm); 21 Zl.
Teil IX = fol. 18^{rv}; 17:2ocm (15:19,5cm); 29 Zl.
Teil X = fol. 19^{rv}; 19,5:24,5cm (ca.15:ca.22cm); 21 Zl.
Teil XI = fol. $2o^{rv}$; 15:24,5cm (ca.11:23cm); 22 Zl.
Teil XII = fol. 21^{rv}; 19,5:3o,5cm (ca.12:29cm); 26 Zl.
Teil XIII = fol. 22^{rv}; 2o:27,5cm (16,5:21,5cm); 2o Zl.
Teil XIV = fol. 23^{rv}; 19,5:31,5cm (8 und 17:29cm); 33 Zl.
Teil XV = fol. 24^{rv}; 25:38cm (21:34cm); 29 Zl.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 468; über Binger vgl. auch ALL.-LOEW., Nr. 386.

I

חלום פורים

Ḥalōm pūrīm. Purim-Traum.

Verfaßt im Jahre 1775.

A (fol. 1^r): חלום פורים / ויהי מקץ מחשבות איש עובד ...
E (fol. 2^v): ... / הנה בעל החלומות הלזה עודנו בחיים וכן /
ברוך בפורים, שנת הבעל והאשרה (=1775) הפרים

Die einzelnen Buchstaben sind mit Krönchen verziert.

VIII

Kein Titel

In Memoriam eines Brandes im Hause שויאבורג im Jahre 1772 in Amsterdam.

Im Jahre 1792 in Amsterdam verfaßt.

A (fol. 17^r): לזכרון אשר נעשה באמשטרדם / בשנת וַיִּצַּל עֲשָׁנוֹ (=1792)...

Bei dem Brand ist eine Angehörige der portugiesischen Gemeinde ums Leben gekommen (Zl. 18 ff.): ... אשה / אחת מקהל ספרדים אשר היתה בחיי׳ אשה מן הגביר דוד / טאשיירה (=Taxeira)... ונקברתם ביום א׳ / ז"י אייר ... / ולמנינים היה י"א מאיר 1772.

Auf der Versoseite befinden sich zwei unleserliche Vermerke.

IX

Kein Titel

Über den Verein הכנסת כלה, zur Aussteuerung armer Mädchen in Amsterdam (?); teilweise vokalisiert.

A (fol. 18^r): באשר שכבר היו מעמד ידידים ...

E (fol. 18^r): ... / וגם כל התלונות אז תהי מורק

X

Kein Titel

Gleichnis zur praktischen Lebensweisheit.

Verfaßt von Ḥajjīm ben Mardŏkai Binger aus Amsterdam und einem Freund anläßlich seiner zweiten Hochzeit 1798 gewidmet; vokalisiert.

A (fol. 19^r): קורא ידידי! הבט מללי הנה / צורת זאב ...

E (fol. 19^v): ... / נאם המחבר לכבוד ... ולברכו על חתונתו האחרונה / ה"ה ... ר׳ וואלף בן מרדכי שוואהב עם הב"י מ׳ בלימה בת ר׳ יהודא ליב ז"ל / ביום ה׳ ר"ח שבט שנת וראה בנים לבנים שלום על ישראל (=1798)

Unterschrift:
חיים בינגר

II

מעשה חושב מחשבות

Maʿasé ḥošeb mi-ḥešbōt. Satirisches über Trachten.

A (fol. 5^r): מעשה חושב / מחשבות / נדרשתי לאשר שאלינר ואוהבי נאמני בקונשטאנטי / נאפל אגרת שלחני ...

E (fol. 8^v): ... זו טוב כי זה דבר כלנו / אלך במרוצה ואשלחו עם הספונה אל ארץ פזקן

III

Kein Titel

Satirisches Gedicht eines Mannes namens Jaʿaqōb, der auf einer Reise von Italien nach Amsterdam in Frankreich vom Ungeziefer geplagt wurde; vokalisiert.

Vermutlich verfaßt von Jiṣḥāq kōhēn.

A (fol. 9^r): דברי ליר קינים הזה והי על נשיבת ...

Dann folgt das Gedicht: ... / כנים ופרעושים הלא תאמרו / א

E (fol. 10^v):... / לא נראתה כזֹאת בעון וערץ / תם / שיח יצחק / ושפתי כהן

IV

קינה

Qīnā. Klagelied über das Sterben; vokalisiert.

Im Jahre 1756 verfaßt von Jaʿaqōb Ḥaj (=Wita) ha-lēwī.

A (fol. 11^r): קינה על איש תמים ופועל ... / ... / החכם השלם מורינו ורבינו כמהרר יעקב חי / הלוי נ"ע

E (fol. 11^r): ... / חנן אלדים חי ברוב חסדהו

V

שיר זהב

Šir zāhāb, Hochzeitsgedicht; teilweise vokalisiert.

Vermutlich verfaßt von Ḥajjīm ben Mardōkai Binger aus Amsterdam, abgeschrieben von Jiṣḥāq kōhēn.

Ms. or. fol. 3283

acc. ms. or. 1923. 24.

2 fol. in Papierumschlag, von fol. 1 existiert nur noch ein schmaler Streifen (8 Zl.); 22,5:33cm; zweispaltig, jede Kolumne 7,5:23,5cm; 36 Zl.; Deutsche Quadratschrift auf Pergament, 14. Jh. Bleistiftaufschrift auf fol. 2ᵛ: "Von Graues Kloster, Inv. 751, Henning, de tutela eterna, Wittenb. 1635".

Abgelöste Einbandfragmente.

תלמוד בבלי

Talmūd Bablī. Fragment zu Traktat Zebāḥīm.

Fol. 1ʳ, Kol. a enthält einen Teil der Mišnā des 8. Abschnittes, von: ... אחת אמר לו רבי bis: את התחתונים למעלה כאילו הן ... (Bl. 79b-80a); Kol. b enthält den Anfang der Gemārā des 8. Abschnittes bis: ... אסורין בכל שהן (Bl. 71b).

Fol. 1ᵛ: Gemārā zum 8. Abschnitt, Kol. a von: אף בכורות של בעל ... כל דבר [illegible]יש בו bis: הבית ... (Bl. 72b-73a); Kol. b von: יבוא ... איתיביה רב הונא בר bis עשרה כהנים ... (Bl. 73b).

Fol. 2ʳᵛ beginnt mit: ... מין במינו ברובה ונשער und endet mit: ... אמ' ריש לקיש לא שנו (Gemārā, Bl. 78b-81a).

Die Zusammenfassung der Mišnājōt am Anfang des Abschnittes spricht für das hohe Alter der Fragmente.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 467.

XI

Kein Titel

Zwiegespräch zwischen dem Verfasser und einer Maus, die 1773 die Speisekammer "besuchte"; vokalisiert.

Verfaßt von Ḥajjīm ben Mardŏkai Binger aus Amsterdam.

A (fol. 2o^r): על עכבר שבא בחדרינו / ביום ד' ר"ח מרחשון תקל"ד (1773=) ...

E (fol. 2o^r): ... / דע אדם מלך מי יפרוץ פרץ / נעשה ע"י חיים בינגר

XII

Kein Titel

Gedicht von ʿAqība Sammeš, gewidmet seinem achtzigjährigem Vater Naftālī; vokalisiert.

Vermutlich ist der Schreiber dieses Teiles, Ḥajjīm ben Mardŏkai Binger aus Amsterdam, auch der Verfasser.

A (fol. 21^r): על משכבי בלילות ...

E (fol. 21^r): ... / עתירת בנך עקיבא שמש

XIII

Kein Titel

Gedicht; vokalisiert.

Anläßlich der Verlobung seines Bruders im Jahre 1775 verfaßt von Ḥajjīm ben Mardŏkai Binger aus Amsterdam.

A (fol. 22^r): שיר השירים לשלמה / זאת עשיתי והחרזתי על הקנס מאחי ר' זלמן שי' ביום ג' י"ט מנחם שנת בשורה טובה (1775=) / עם בת האלוף כ"ה זעליג כהן ...

E (fol. 22^r): ... / לכבוד אחי החתן כ"ד חיים בן ר' מרדכי בינגר יצ"ו

XIV

Kein Titel

Drei kurze Gedichte über:

1) die Tochter Pharaos und Mose nach dem Tod Pharaos, 2) Mizraḥ und 3) religiöse Zustände.

A (fol. 12^r): <u>שיר זהב</u> / אשר עשה המשורר אוהבי בעל זה הספר
יצ"ו / לבקשת אדם ...
E (fol. 12^v): ... / כי מן תבונה מצעדיו כוננו:

IV

<u>Kein Titel</u>

Purimgedicht in 9 Strophen.

A (fol. 13^r): <u>א</u> / שמעו אלי כל הערה ...
E (fol. 13^r): ... / כימי פורים

V

<u>Kein Titel</u>

Gedicht über die מגידים des Anšel Danziger; vokalisiert.

Im Jahre 1777 verfaßt von Ḥajjīm ben Mardōkai Binger aus Amsterdam.

A (fol. 14^r): <u>תלואות חן</u> / במשקל יחד ...
E (fol. 14^r): ... <u>לכ</u>בוד <u>ולתפא</u>רת לפ"ק (=1777) / ... / חיים
בן ר' מרדכי בינגר

Auf der Versoseite befindet sich folgender Vermerk von der Hand Bingers:
שיר אשר עשיתי על המגידים מן ר' אנשיל דאנציגר בשנה הקלז אבל
לא נדפס.

VI

<u>Kein Titel</u>

Schilderung eines Wirtshauses.

A (fol. 15^r): ידידים ונעימים אם תאבל לראות בסוד מרחקים ...
E (fol. 15^r): ... ואני ... הלכתי מאתם כמרצת המרגלים הושע וכלב

VII

<u>Kein Titel</u>

Philosophisches über במופלא ממך אל תדרוש.

Verfaßt von Āšēr ben Lēb Fās aus Haag und Ḥajjīm ben Mardōkai Binger aus Amsterdam.

A (fol. 16^r): מעילותך אם ערותך ...
E (fol. 16^r): ... כבר מעשיך אל לבך בוא / נעשה ע"י אשר בן ר'
ליב פאס מק"ק האג וע"י חיים בן ר' מרדכי בינגר
יצ"ו מק"ק אמסטרדם

Ms. or. fol. 3342

acc. ms. or. 1925. 396.

167 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1^v, 72^v-74^r und 75^{rv} unbeschrieben; Hebräische Pagination: א-סו (=fol. 6^r-71^r) und סט-קס (=fol. 76^r-167^r); 25,5:40cm (20:ca.35cm); ca. 74 Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, Ende 18. Jh., vermutlich vom Verfasser des Kommentares geschrieben.

ספרי

Sifrē. Tannaitischer Midras zu Nm und Dt, mit dem Kommentar זרע אברהם Zeraʿ ʾAbrāhām von ʾAbrāhām Jequtiʾēl Zalman Lichtenstein .

Titelbl. (fol. 1^r): זה / ספר ספרי / ... (א.6) נדפס בבית דניאל בומברגי
בשנת רנב"ר צדיקים / בוויניציאה / ושוב נדפס פעם שנית בק"ק הומברג
שנת תקמ"ט לפ"ק / ועתה הובא פעם שלשי' לבית הדפוס עם פי' נחמד
נקרא / זרע אברהם / שחבר הרב המאור הגדול המפורסם בישראל מוה' /
אברהם יקותיאל זלמן / בהמנוח מוה' משה יוסף זלה"ה ליכט שטיין
אב"ד דק"ק פלונצק יע"א ...

Der Text steht auf der Mitte der Seiten und wird meist zweispaltig vom Kommentar umrahmt. Die Hs. weist Verbesserungen auf und diente als Vorlage für den vom Sohn des Verfassers besorgten Druck (Dyhernfurt 1811 und Radawel 1820). Die beim Druck vorgenommenen Abkürzungen sind in den Text eingetragen, am unteren Teil der Bl. befinden sich Bogensignaturen. Am Rande befinden sich viele Glossen vom Sohn des Verfassers (z.B. fol. 56^v und 104^r). In der Edition lautet der Text des Titelblattes anders (vgl. CAT.-ROEST II, S. 1065, s.v. Sifri).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 469.

XV ✓?

Kein Titel

Gedicht.

Für Dāwid Qampāᶜ anläßlich der Hochzeit seiner Tochter verfaßt von Mōše Ḥajjīm Morpurgo (um 1750); vokalisiert.

A (fol. 24^{r}): מנחה שלוחה אל הקצין ... דוד / קאמפע יצ"ו ביום נשואי בתו ... מרת / רבקה מב"ת עם החתן ... כמ"ר אברהם / בן יאקב מהאג יצ"ו

E (fol. 24^{r}): ... ובכן לך אכרעה ברך / עבדו הצעיר המחבר / משה חיים מורפורגו

Fol. 24r in Hs. oct 3306 hat dieses Gedicht nicht!
s. Kopie!

סוף פיסקא

פיפו נדרש יפה בל"ה

אמר המחבר [illegible]

[illegible]

Die HS besteht aus 2 Teilen, hat 2 Titelblätter.

eintragen!

1. T. (1r) זה ספר ספרי / חלק ראשון / .... (weiter wie Beschreibung)

(2r) הקדמה ראשון לבעל המחבר...

(2v) הקדמה השני למחבר...

Fol. 4rv falsch gebunden, steht auf dem Kopf

(5r) ראשי תיבות הנמצאים בתוך הספר...

A (6r) א. וידבר ה' אל משה צו את בני ישראל וישלחו המחנה...

E (70r)...כי אני ה שוכן בתוך בני ישראל./ סליק להו ספר במדבר סיני.../ ...והן קלו כריתות.

(70r unten) אברך לאל אחרון וראשון שזיכני להשלים החבור על חלק ראשון ועתה באתי כתפילה לעני שיסיעני / להשלים החבור גם על חלק שני...

(70v) דרוש יפה לחתימת הספר ספרי חלק ראשון.

(71v s. Kopie)

---

2. T. (72r) זה / ספר ספרי / חלק שני/ ...

נדפס בוביציאה ועתה הובא פעם שנית לבית הדפוס עם פי' נחמד נקרא זרע אברהם...

(74 v s. Kopie)

A (76r) א. אלה הדברים אשר דבר משה וגו'...

E (163v) וכאן הוא אומר אשר עשה משה לעיני כל ישראל./ סליק פסקא וסליק סידרא סליק ספר ספרי תהלה לאל חי ה' וברוך צורי.

(163v) התנצלות המחבר.

(~~166r~~)(163v-166r) דרוש ראשון לחתימת הספר ספרי חלק שני.

(166r-167v) דרוש שני לחתימת הספר ספרי חלק שני.

(167v) סליק דרוש ראשון ושני...

[illegible]

[illegible]	פוסקים שאלות ותשובות	[illegible]	[illegible]

[illegible]

ספרא
ספרי
קרבן אהרן
ירושלמי
ירו' [illegible]
[illegible] בכרכים
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o סדר עולם
o [illegible]

o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o עיר [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
[illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]

שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
שו"ת [illegible]
[illegible]
[illegible]
o שו"ת [illegible]

o [illegible]
[illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]
o [illegible]

Ms. or. fol. 3383

acc. ms. or. 1925. 381.

64 fol. in modernem Ledereinband, vorn und hinten je 2 Papierschutzblätter; viele der Ränder sind abgeschnitten; 30:42cm, zweispaltig, jede Kolumne 8:27cm; 46 Zl.; teilweise Kustoden; Deutsche Quadratschrift auf Pergament, Kalligraphie aus dem 14. Jh. Die langschäftigen Buchstaben (ך,ן,ף,ץ,ק) sind an den unteren Zeilen stets verziert.

סמ"ג

SeMaG. Sēfer miṣwāt gādōl. Ritualkodex; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Mōše aus Coucy.

Die Hs. enthält die §§ 1-141 des Teiles לאוין. Sie beginnt mit dem Inhaltsverzeichnis (von § 265 an) und endet mit: ... לפי שהלפה מתוק / ואין טעם שומן ניכר בו ועוד מיקל (Schluß von § 141). Die einzelnen Paragraphen werden mit verzierten Initialwörtern eingeleitet. Am Rande der Hs. befinden sich zahlreiche den Text ergänzende Glossen. Die ה sind oben noch geschlossen.

Geringfügige Varianten.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 470.

Ms. or. fol. 4057 ✓

acc. ms. or. 1926. 147.

167 fol. in modernem Halbledereinband, vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 41^{v}, 52^{v}, 57^{v}-58^{r}, 97^{v}-99^{v}, 128^{r} und 167^{v} unbeschrieben; 19,5:27,5cm (14:2o,5cm); 43-53 Zl.; teilweise Kustoden; Italienische Kursivschrift, lt. Kolophon auf fol. 167^{r} geschrieben von ʾAbrāhām Provenzale und abgeschlossen am Donnerstag, dem 11. Mai 1553 in Roviga.

Besitzvignette im vorderen Einbanddeckel: שלום בן נחום הכהן אקסער מבראד (= Brody).

מלחמות ה׳

Milḥāmōt ha-šēm. Kämpfe Gottes. Religionsphilosophisches Werk in zwei Teilen, Teil I (fol. 1^{r}-97^{r} ist nicht abgeschlossen).

Verfaßt von Lēwī ben Geršōm (RaLBaG).

A (fol. 1^{r}): בדבר ה׳ שמים נעשו מעשה חושב ...

E (fol. 97^{r}): ... כשהיה הכוכב מתנועת החלוף בצ׳ מעלה כמו שאנו מניחים
(Maᶜamār V, Teil I, Abschnitt 49)

Dann folgen der 2. und 3. Teil des fünften Maᶜamār (fol. 1oo^{r}-167^{r}) mit dem Kolophon.

K (fol. 167^{r}): ברוך ה׳ אשר עזרני וזכני להשלים זה ספר מלחמות ה׳
לרלב"ג זצ"ל / אשר העתקתיו לעצמי פה רודיגו(!)
אני הצעיר אברהם פרווינצילו / בן השלם כמ׳ דוד
פרווינצי׳ יצ"ו ותהי השלמת העתקתו / ביום ה׳ י"א
מאייר הוא יום כנופיא שלהם הוא יום / הסינ״זי
... בשנת / יג"ש (=1553) להקריב מהאלף הששי ליצירת
עולם / ואל ה׳ אתחנן ... / ([illegible]) אמן

Für geometrische Zeichnungen ist häufig Platz gelassen, aber nicht immer ausgefüllt. Maᶜamār I hat 14, II 8, III 6, IV 7, V 159 und Maᶜamār VI hat 43 Abschnitte. Die Abschnitte 49-136 des Maᶜamār V, Teil I, fehlen. Zwischen Hs. und Edd. (vgl. FRIEDBERG, Bēt ᶜeqed II, S. 61o, Nr. 1984) bestehen starke Abweichungen und Differenzen. Teil I des Maᶜamār V, der in vielen Hss. und Edd. fehlt, ist vorhanden. Für eine textkritische Ed. des Werkes ist die Hs. von großer Bedeutung.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 471.

T **Ms. or. fol. 4060**

acc. ms. or. 1926. 294.

9 fol. in Bibliothekseinband; fol. 2v,3r,4v,5r, 6r und 7r unbeschrieben; ca.17:ca.23cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Marokkanische Kursivschrift, 16./17. Jh. Vorn eingeklebter Zettel von Spanier mit einer kurzen Charakterisierung der Sammlung.

[אגרות]

ʼIggerōt. Sammlung von Briefen und Urteilen marokkanischer Gelehrter.

Fol. 1r-2r: Brief der Richter in Feṣ an die Richter in Saale. Es handelt sich um einen Prozeß zwischen Kaufleuten in Saale (סאלי), Tetuan (טיטוראן), Feṣ (פיס), Meknes (מקניס), Gibraltar (! גיבאלטאר) und London (לונדריש) bei dem es um wirtschaftliche Angelegenheiten geht. Der Brief ist datiert vom 25. Tammūz 484 (= 1724) und trägt drei Unterschriften:

1) יעקב בכמהר"ר ראובן אבן צור זצללה"ה
2) משה בירדוגו
3) ?

Dann folgt ein Zusatz des Jehūdā ibn ʽAṭṭār (יהודה ן' עטר), der seine Zustimmung verweigert.

Fol. 3v: Jehūdā ibn ʽAṭṭār und Sālem ʼEdrēʽī (שלם אדרעי) stimmen dem Urteil in einem Waisenprozeß zu. Von der Hand Jehūdā ibn ʽAṭṭārs.

Fol. 4r: Urteil der Richter aus Feṣ über die Polygynie. Datiert vom 17. (כטו"ב) ʼAdār I 456 (= 1696), mit drei Unterschriften:

(1 Mardokai b. David
(2 Al-Ǧazāʼir ?
(3 ?

Fol. 5v: Urteil in einem Steuerprozeß. Gefällt von Jehūdā ibn ʽAṭṭār und Sālem ʼEdrēʽī. Schrift Jehūdā ibn ʽAṭṭārs, datiert vom 6. ʼAdār 490 (= 1730).

Fol. 6v: Schreiben der Richter von Algasair (Algier; אלגזאייר) an die Richter von Meknes (מיכנאסא). Jiṣḥāq ben ʼAbrāhām המכונה ן' זנו soll veranlaßt werden, seiner Frau einen Scheidebrief zu senden. Datiert vom Sonntag der Perikope Šōfeṭīm 480 (= 1720), mit drei Unterschriften:

1) צמח בכמהר"ר בנימן דוראן (2 mal)
2) מימון יאפייל
3) ידידיה שלמה בכהה"ר ישועה צרור

Fol. 7v: Urteil des Jehūdā ibn ʽAṭṭār in einem Zivilprozeß. Schrift ʽAṭṭārs. Datiert vom 1. Ḥešwān 492 (= 1731) in Feṣ.

4060

Fol. 8rv: Urteil in einem Zivilprozeß. Datiert vom Kislēw 5492 (= 1731) in Fes; mit einer Zustimmung Jehūdā ibn ʿAṭṭārs und drei Unterschriften:

1) אברהם עלאל

2) יעקב אבן צור

3) שלמה, אלבאז

Fol. 9r: Vormundschaftsurkunde (Kopie), ausgestellt von Ḥabīb Toledano. Datiert vom 12. ʾAdār I 461 (= 1711) in Meknes.

Fol. 9rv: Schreiben des Rabbinats von Fes an Mōše Birdogo (משה בירדוגו), den Nachfolger des Ḥabīb Toledano. Datiert vom ʾAdār I 482 (= 1723); mit einer Zustimmung des Jehūdā ibn ʿAṭṭār. Unterschriften von:

1) יעקב בכמהר"ר ראובן אבן צור זצללה"ה

2) יעקב |אבן צור| ~~(derselbe?)~~ kaum erkennen

Die Schreiben weisen auf die besondere Stellung Jehūdā ibn ʿAṭṭārs hin; anscheinend war seine Zustimmung zu den Urteilen des Rabbinats in Fes notwendig.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 481.

T

<u>Ms. or. fol. 4065</u>

acc. ms. or. 1926. 295.

9 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 8v-9v unbeschrieben; 19:25cm (ca.15:ca.23,5cm); ca.25 Zl.; Kustoden; Italienische Kursivschrift, 17. Jh., geschrieben von Šelōmō Jehūdā Lēwī aus Modena, einem Schüler des Jiṣḥāq Lēwī Vali (vgl. MORTARA, S. 67). Der Schreiber zeichnet am Ende auch als Besitzer.

[שאלות ותשובות]

Šeʼēlōt ū-tešūbōt. Kopien einiger Responsen und Gutachten sowie vom Schreiber selbst verfaßte Gutachten; Anfang defekt.

A (fol. 1r): הקלושה רע ומר המעשה המכוער הזה והוא מוקצה מחמת איסור ומחמת / מיאוס ...

E (fol. 8r): ... ככר קי/קיבלו עליכם אבותיכם חומרתו / שלי שלמה יהודה לוי יצ"ו אכי"ר ממורונה(!)

Fol. 1r-5v: Responsum über die Pflicht der Bestattung von Frühgeburten, verfaßt von Šemūʼēl ~~Jehuda~~ Jūdā Katzenellenbogen (קנצילנבוגן) in Venedig, datiert vom 19. Tammūz 316 (= 1556).

Fol. 6r: Über Beschneidungsprobleme, verfaßt von Mōše Provenzalo.

Fol. 6rv: Über Fleischwässern am Sabbat, verfaßt vom Schreiber.

Fol. 6v-7r: Beurteilung des Werkes מאור עינים von ʻAzarjā de Rossi - von Jōsēf Karo verworfen, von Šemūʼēl Portaleone (שש"א עכ"ה = שמואל שער אריה אבר השם) verteidigt; vgl. L. ZUNZ, in: Kerem Ḥemed V, S. 141.

Fol. 7v: Über Fleischessen im Monat ʼĀb beim Beschneidungsmahl und über das Tragen von Taschentüchern am Sabbat, beides verfaßt von Jiṣḥāq Lēwī Vali.

Fol. 7v-8r: Nochmals über Fleischwässern am Sabbat, ~~und Behauptung~~ wobei die Behauptung aufgestellt wird, daß die Juden in Modena ~~sich~~ den Meinungen des Mōše Isserles anschließen ~~würden~~, beides verfaßt vom Schreiber.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 290. Die Schrift dieser Hs. weist große Ähnlichkeit mit der ~~dem~~ ~~Schrift~~ des Ms. Kaufmann auf (vgl. Kat. Kaufmann, Nr.141).

348

T

Ms. or. fol. 4105

acc. ms. or. 1926. 148. Sammelband in 3 Teilen.

153 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 3 und 4 beschädigt; fol. 1-2 und 152-153 (Pergament) stammen aus einer anderen Hs. und wurden wohl ursprünglich als Schutzumschlag verwendet; 21:27,5cm (13,5:19cm); 32 Zl.; Kustoden.

Teil I = fol. 4r-145r, Teil II - fol. 146v-151v, beide Teile in Marokkanischer Kursivschrift, lt. Kolophon auf fol. 145r und 151v geschrieben von Ješūʿā ben Jiṣḥāq, genannt Jōzēl, abgeschlossen am 13. bzw. 14. ʾĀb 5244 (= 1484) in ליקאטא ~~(Likoto in Belgisch-Kongo?~~, Licata bei Girgenti in Sizilien?); Teil III = fol. 1r-2v und 152r-153v (in umgekehrter Reihenfolge (153vr, 152vr, 2vr, 1vr), Französische Quadratschrift auf Pergament, 13. Jh.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 291.

I

[פראטיקא]

Prāṭīqā. Practica. Hebräische Übersetzung des lateinischen Kommentars von Gerard de Solo zum neunten Buch des "al-Manṣūrī" (in nonum Almansoris) von ar-Rāzī; Anfang defekt (beginnt mit der ersten Hälfte des 3. Kapitels).

Übersetzt von Leon Jōsēf, abgeschlossen am 21. ʾĀb 5154 (= 1394) in Carcassonne.

A (fol. 4r): והנשאר והוא החלק הרב נשאר בפנימי הגוף שם היו ושם
נמצאו ...

E (fol. 145r): ואם לא פה הניח הרפואה כאשר לא יספיקו הדברי' האלה ואמר שאם
יספיק / זה טוב ואם לא השלשל העלול כמה שתוציא הלחיות ותתיך /
אותם ואם יהיה האבר קר המשוש אז תחפפהו ואחר תמשחהו / עם שמן
קושט או שמן כיון פושר והדומה ואם יספיק זה / הנה מה טוב ...
... / ... / ואם אלה הדברי' לא יספיקו יעיין בשער הפלאג(?) כי
שם מבאר הטב' נשלם הספר ת"ל וה"ל / בר"ח לב"א נשלמה העתקת הספר
בכ"א לחדש אב י"ל שנת הקנ"ד ת"ל

K (fol. 145r): והשלמת כתיבתו היתה על יד זעירא דמן חברייא ישועה בכמ"ר יצחק
המכונה יוזל בפה מאתה ליקאטה / לאור הנר בי"ג מחדש אב יה"ל
[= יחכה ה' לחוננכם] שנת הרמ"ד ליצירה וסימ' הפרט הורני יי'
דרכ"ך ונחני בארח מישור וגו' / אי"ר נ"ס

Vgl. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 496, 1b, S. 794-797. Die Hs. zählt 98 Kapitel, das letzte Kapitel trägt die Überschrift (fol. 144v): בכאיבי הקצרות.

Auf fol. 3rv und 145v-146r befinden sich medizinische Notizen von ~~eigenartiger orientalischer (syrischer?)~~ Hand, die jedoch nicht direkt mit dem Werk in Verbindung stehen. Von gleicher Hand finden sich auch einige Bemerkungen zu den Teilen I und II.

II

מבוא הנערים

Mebō ha-neʿārīm (Introductorium iuvenum). Hebräische Übersetzung des Werkes "De Febribus" von Gerard de Solo.

Übersetzt von ʾAbrāhām Abigdor im Jahre 1379 in Montpellier.

El (fol. 146v): אמר אברהם אביגדור / בעלותי ההרה לשמוע חכמת הרפואות מפי
נבוני הנוצרים / וחכמיהם בישיבה הנכבדת אשר בעיר מונפשליר
כי שם מושב החכמי' הקדומים ומקור החכמה ההיא / יגעתי ומצאתי
בין שאר הספרים ספר אחר קטן הכמות רב התועלת לכל מי שירצה
להתעסק במלאכה / הזאת באמונה ואם הם מעט ובפרט יגדל תועלתו
למתחילים אשר קצרה ידם בחלק המעשי למעוט הרגילם / יותר
משאר הקצורים והמבואות המפורסמים אצלינו זה עד היום חברו
החכם המעולה גירברט דישול והעתקתיו / שנת קל"ט לפרט האלף
הששי' אמר הרופא המעולה גירברט ~~של~~ דישול כבר חברתי בזמני /
חבורים ארוכים וביאורים בחכמת הרפואה ועתה ראיתי לחבר כלל
קטן ומועיל / בעייני הקדחת קראתי מבא הנערים וחלקתיו לפרקים

A (fol. 146v): פרק א' בקדחת ארומיית / אמר המחבר הליחה האדומה אם שתתעפש חוץ
מן העורקים / ואז תתהווה ממנה קדחת שלישית ...

E (fol. 151v): ... סילקי מאלוא ביש מאלורא יונתשו ותערב עמהם / שמן שקדים
מתוקים העשה(?) מכל יה / תחבושת כי הוא מרכך וממעיר' / תם
ונשלם תהלה לאל / עולם אוי"ר

K (fol. 151v): נכתב על יד ישועה בכמ"ר יצחק המכונה יו׳זל פה הליקאטא העירה
ונשלם בי"ד לחדש אב יה"ל משנת הרמ"ד ליצירה / וסימ' השנה לפרט
הורני יי' ד"רכ"ך ונחני באורח מישור וגו' וכתבתיו לעצמי הרחמן
יזכני להגות בו ובזולתו / אני וזרעי וזרע זרעי עד סוף כל
הדורות ויקיים בי מקרא דכתי' לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי
זרע זרעך אמר / מעתה ועד עולם / אוי"ר נ"ס

Tetragram

Das Werk ist in 6 (!) Kapitel aufgeteilt.

Vgl. STEINSCHNEIDER, HÜ, § 496,3, S. 797 f.

III

רשב"ם

RaŠBaM. Kommentar zum Talmud, Traktat Baba batra; Fragment.
Verfaßt von Šemū'ēl ben Mē'ir.

Das Fragment enthält den Kommentar zu BL 88a (am Anfang noch Raši), 89b-90a, 106ab und 108b-109a. Sehr wesentliche Abweichungen von der Ed. Es handelt sich wohl um eine andere Redaktion, vgl. E.E.URBACH, The Tosaphists, S. 46 (hebräisch). Das Fragment wurde in Faksimile wiedergegeben und veröffentlicht von

f. 1r - 2v
152r - 153v } Fotogrammierung

Am 13.3.74
von Klein zurückgegeben

351
erledigt

T **Ms. or. fol. 4179**

acc. ms. or. 1930. 184.

1 fol. in Bibliothekseinband, einseitig beschrieben; 25:37,5cm; zweispaltig, jede Kolumne 8:ca.28cm; Deutsche Masqetschrift auf Pergament, 14. Jh.; Schrift teilweise stark verblaßt und unleserlich.

Abgelöstes Einbandfragment.

ספר מצות קטן

Sēfer miṣwōt qāṭān. Kleines Buch der Gebote. Ritualkodex, letzte Seite.

Verfaßt von Jiṣḥāq aus Corbeil.

Das Fragment enthält § 294 Mitte bis Ende. Kolumne b bringt einen kaum noch lesbaren Text von anderer Hand über das Hohlmaß מ' סאה; darin heißt es: בעיר אנקונא.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 292.

T **Ms. or. fol. 4195**

acc. ms. or. 1930. 209.

Sammelband in 3 Teilen.

133 fol. in schwarzem Leineneinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; 19,5:28,5cm (15:23cm); 34 Zl.; Kustoden; Jemenitische Mašqetschrift, 16.Jh.(?).

Teil I = fol. 1r-10r; Teil II = fol. 10r-131r; Teil III = fol. 131r-133v.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 293.

I

מדרש טעמי חסרות ויתרות

Midrāš ṭaʿame ḥaserōt we-jeterōt. Midrāš über Plene- und Defektivformen der Bibel; Anfang defekt.

A (fol. 1r): שלכרכה וראשונה שלקללה כי לקחו מבנותיהם להם ולבניהם ...
(zu Lv 5,8)

E (fol. 10r): ספר עזרא עזרא הוא מלאכי מקדם ראשי כי בימי דוד ואסף מקדם׳
ראש / כה למה ללמדך שהיה ראש למשוררים ובשביל לחלוק כבוד שיתפו עם
אסף׳ שלים

Vgl. EISENSTEIN, ʾŌṣar, S. 194-201; WERTHEIMER, Bd. 2, S. 203 ff.; weitere Literatur s. JE 8, Sp. 577. Die Hs. ist nach der Reihenfolge der Bibel geordnet.

II

שרח אלחבור

Šarḥ al-ḥibbūr. Arabischer Kommentar zur Mišne tōrā des Mōše ben Maimūn.
Verfaßt von Jaḥjā ben Suleiman al-Israili.

A (fol. 10r): בשם י״י אל עולם / אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים׳ טובלי
תורת פיך מאלפי זהב וכסף׳ טוב מן לקור לנפש / תדרשנו׳ קאל אלחכים
יחיא בן סלימאן אלאסראלי אנה למא כאן פי שנת אתשלח (=1427) /
לאלאסכנדר ד׳ו אלקרנין ... / ... (vollst. Z.) דאלך ללא יפות ויעדם מן
אלמלה גמלה ואללה / אלמופק נחו אלצואב׳ סואל לם רבינו יבדא פי כל כתאב
מן כתבה ויקול בשם י״י אל עולם אלגו׳ / ...

E (fol. 122r): ... אחרת כיף יקול / אין אדם מקנא לאשתו ... / ... (Z. 12)
פנסאלה תע אן יעיננא עלי דאלך אמן ואמן׳ בריך רחמנא דסייען ∴

Dann folgt (fol. 122r-131r): סואל למה זכה פטר חמור בפדייה כשה׳ קאלו לפי
שלא נהק ביציאת / ישראל ממצרים ...

Dieses Stück endet mit: ... אחרת כיף קן אלחכמ׳ מן דמודי בארעיה מת/קבר
בארעיה ומן דלא צצצ מודי בארעיה לא מתקבר בארעיה׳ ... / ... זה יוסף
... / זה משה ... ולא מיחה ואמ׳ עברי אנכי׳ / קאל פי ספר המדע האחרון
שבהם יעני מלאכי

Über das Werk und seine Hss. vgl. Y.RATZABY, in: KS 28, S. 274-275, Nr. 130. Den Teil, der in der Hs. Sassoon am Ende steht, bringt diese Hs. mit Recht am Anfang (vgl. oben). Die Korrektur אלענאיה stimmt mit der Hs. überein. Das Ende des Vorworts, bei Sassoon defekt, ist angegeben. Die Hs. hat eine Einleitung mit einigen סואל und אלגו׳ , die Einteilung ist folgende: ספר המדע (fol. 10v-48r), ספר אהבה (fol. 48r-70r), ספר זמנים (fol. 70r-107v)/ und ספר נשים (fol. 107v-122r). Der letzte Abschnitt fehlt in den anderen Hss. des Werkes. Fol. 95r-102v bringen einen ausführlichen Kommentar zur Pesaḥhaggada. Im Schlußteil (fol. 122r-131r) werden kurze Fragen und Antworten zu verschiedenen Themen vorgestellt; er trägt keinen einheitlichen Charakter und vieles hat mit dem Kommentar nichts gemeinsam. Fol. 127v-129v enthalten eine größere Sammlung von Aggādōt (hebräisch), sowie eine ausführliche Abhandlung über אלישע בן אביה (!). Ob Jahja auch der Verfasser dieses Teiles ist, bleibt fraglich.

III

שרח אלמגילה

Šarḥ al-Meg̃illa. Arabischer Kommentar zum Buche Ester.

A (fol. 131r): והדא כעץ שרח / לאלמגלה׳ ויהי בימי אחשורוש רבי ברכיה פתח מי פעל ...

E (fol. 133r): ... / |ואת דתי המלך אינם עושים דמפקין לשתא בשיהי פיהי כלומ׳ מתעוללין עלילות ליבטל / (fol. 133v) ליבטל ממלאכת המלך שהן אומ׳ היום (zu Est 3,8)

Die Hs. stellt einen Kommentar auf Grund der ʾAggādōt ʾEstēr dar. Viele ʾAggādōt sind auch erklärt. Das Verhältnis zu anderen Estēr-ʾAggādōt ist noch nicht untersucht, vgl. EISENSTEIN, ʾŌṣar, S. 51-61; RATZABY, a.a.O., Nr. 69-71.

T **Ms. or. fol. 4199**

acc. ms. or. 1927. 417.

181 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; hebräische Pagination: א–פב (=fol.1r-82r); fol. ~~15o~~ 149v unbeschrieben; 2o,5:34cm (ca.18: ca.27cm); ca.5o Zl.; Kustoden; Deutsche Kursivschrift, 18. Jh.

כוונות גדולות

Kawwānōt gedōlōt (gedruckt unter dem Titel מבוא שערים). Kabbalistisches Werk in 27 Abschnitten zu Gebeten und Festen.

Auf Grund der Lehren des Jiṣḥāq Lurjā verfaßt von Ḥajjim ben Jōsēf Vital.

Ü (fol. 1r): ספר כוונת(!) גדולות מן מהאר"י בוצינא קדישא ז"ל ...
(von anderer Hand später nachgetragen?)

A (fol. 1r): שער התפלה יתבאר בו ענין עלית... / ... / ענין תפלה הנה כל תפלה היא בעולם ...

E (fol.181v): ... ומזדיין בכל כלי דיינן שתוכל / צייר: / סליק סליק
(Kapitel סור סדר היוצ[א] לדרך)

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 294; FRIEDBERG, Bēt ʿeqed II, S. 54o, Nr. 329; vgl. auch BENJACOB, Thes., S. 237, Nr. 59-62. Die Hs. bietet eine andere Version als die Ed. Saloniki 18o6, stimmt jedoch am Anfang mit der Ed. Korez 1782 überein.

Ms. or. fol. 4200

acc. ms. or.

308 fol. in restauriertem Ledereinband mit Blütenstempeln; vorne und hinten je 1 Papierschutzblatt; fol. 1rv, 2v und 307v-308v unbeschrieben; 20:29,5cm (ca. 12:ca. 19cm); ca. 34 Zl.; teilweise Kustoden; Italienische Masqetschrift auf Pergament, geschrieben von אלייא ידיי"א (de Rossi=) בכמ"ר מנחם ע"ה מן האדומים in Rom(?) (fehlt bei ZUNZ, Abschreiber), abgeschlossen am 11. Kislew 5239 (= 1479).

Farbige Blütenverzierungen auf fol. 4r, 59v und 192r. Um die Initialwörter ist Platz gelassen, vermutlich sollten sie verziert werden.

מחזור רומא

Mahzor Roma. Gebetbuch mit Anweisungen, nach römischem Ritus; vokalisiert.

A (fol. 4r): יתברך / שם הבורא / אשר ברא את / העולם ומלאו / בחכמתו / ...

E (fol. 306r): ארבעה הם צריכין להודות ... בֹּאֵ הגומל לחייבים טובות' וערנין' יודו לי"י חסדו ... לבני אדם ...

Dann folgt (fol. 306v): ותכל מלאכת עבודה זה המחזור היום יום ה' י"א ימים לחרש / כסליו שנת חמשת אלפים ורל"ט (=1479) ליצירה וכתבתיו אני / אלייא(!) ידיי" לכמ"ר / דוד ישׂרו ! = יחיה שנים רבות וטובות| בכמ"ר יעקב ע"ה וקבלתי ... שכירותי / משלם ומחלתי לו דמי אונאה. השם ... רצון' אמן' לק"י.

Später ergänzt mit רשות לנשמת של סוכות. Auch am Anfang (fol. 2r-3v) befinden sich Ergänzungen von späterer Hand.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 295.

Die Hs. stammt von einem guten Kalligraphen, der auch mit dem Ritus Rom gut vertraut war. Er war Schüler des Selomo ben Jishaq (fol. 178v: מכתיבת מורי). Anscheinend ist Rabbi Selomo identisch mit Selomo aus Perugia. Fol. 190r heißt es: זאת הבכא הוסיפה כמה"ר שלמה זלה"ה בעת המגיפה שנת קל"ג (= 1374) (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 173, Nr. 3735; ZUNZ, LG, S. 592). Der Lehrer wurde spätestens um 1350 geboren, der Schüler war jedoch noch 1479 als Kalligraph tätig, die Zeitspanne ist zu groß. Im wesentlichen ist die Hs. eine Abschrift (fol. 160r: בכאן רלג המעתיק שאין אנו רגילין' לומר). Der Schreiber fügte selbst Ergänzungen hinzu, z.B. die Gebetsordnung an einem Fasttag anläßlich einer jüdischen Delegation an den königlichen Hof: זה סדר תפלת תענית ציבור נעשה / ברומא ביום ה' כ"א בסיון שנת / פ"א לפרט (=1321) כשנסער שלוחי / הקהל ללכת בח' / בחצר (176v). Das Gebet wurde in einem Qonteros seines Meisters gefunden, der es seinerseits מר' יהודה ישר"ו בכ"ר משה דפינצי מכ"ע erhalten hat (fol. 178v), vgl. Hs. Frankfurt, StuUB, Hebr. oct. 12, fol. 2v; Bodl. Nb., Nr. 245; HB VII, 115, Nr. 16.

Die Vorschriften stimmen mit denen des Mahzor-Roma, Bologna 1540 oft wörtlich überein (vgl. BENJACOB, Thes., S. 319, Nr. 979), vgl. z,B. den Anfang. Daher ist dieser Teil der Ed. nicht als Arbeit des Kommentators קמחא דאבשונא anzusehen, sondern aus Vorlagen übernommen (die Ed. von S.D. LUZZATTO, Livorno 1856, war leider nicht zu beschaffen).

In der Auswahl der Pijjutim geht die Hs. nicht immer mit der Ed. gleich. Doch haben nicht in der Ed. befindliche Pijjutim der Hs. ihre Parallele in anderen römischen Hss. (vgl. ZUNZ, LG, zum jeweiligen Gedicht). Oft sind die Namen der Dichter angegeben. Die Hs. ist für die Pijjutimforschung und die Rekonstruktion des römischen Ritus von großem Wert.

Zum Neujahrs- und zum Laubhüttenfest bringt die Hs. (fol. 192rv und 278v): מערבית. Einige Pijjutim sind bei DAVIDSON, Thes., nicht verzeichnet, z.B. רשות לקריש לנועם יה שמך (aramäisch) zum Morgengebet des Pesah (fünf Strophen mit Akrostichon Binjamin) auf fol. 68v-69r). Zum Morgengebet des Pesah bringt die Hs. einen alphabetisch abgefaßten Silluq (fol. 72v-73r): אוהל נכון ונשא נחלת עשר נוסה ... תכענה שפתייך תהילה תוקף דר מעלה כסוד שרפי מעלה נופת תטופנה שפתותיך כלה.

Fol. 73v ein alphabetischer Zulat für Pesah, er beginnt mit: אם מצותי תקיימי מעשה תרצה תכריתי יפה את רעייתי / ... und schließt mit: משה הקטן חזק (dieser Zulat ist aus anderen Quellen nicht bekannt). Das 'Alenu-Gebet ist zensiert (fol.17v und 198v), der Text lautet: שהם היו(!)משתחוים. Auch der Vers כאשר פרעת מן הראשונים כן תפרע את האחרונים des Purimgedichtes ארור המן ist zensiert(fol.55r); vgl. Mahzor-Roma I, S. 72. כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ im Achtzehngebet des Neujahrsfestes und des Versöhnungstages ist gestrichen (fol. 193r, 198r, 206r, 212r, 270r). Das Ne'ila-Gebet trägt bei חזרת ש"ץ die Überschrift (fol. 269r): סדר נעילה להר' אלעזר מוורמשא. Die Pijjutim dieses Teils entsprechen der Ed. (vgl.DAVIDSON, Thes., Bd. I, S. 4, Nr. 47). Der Widduj ha-gadol ist mit der Überschrift וארמ' זה הודוי שלהגאון קודם הסליחות versehen (fol. 223r). Ob damit Nissim Ga'on gemeint ist (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 382, Nr. 613) bleibt fraglich. Bei der Beschreibung des Sederabends heißt es (fol. 62v-63r): ומביאין לפניו / סל או קערה ... ומגביהין את הסל ואומרי' Die Bezeichnung סל ist also nicht allein im spanischen Ritus üblich (vgl. The Kaufmann Haggadah. Facs. ed. (= Publications of the oriental Library of the Hungarian Academy of sciences 1), Budapest 1957, Einleitung S. 14).

Die Ed. hat vor לעולם יהא אדם (am Anfang) einen unvollständigen Text: ולאחר שמתקבצין ... ברוב עם הדרת מלך. Dieser Text kann nach der Hs. (fol. 7v) ergänzt werden: כלומ' רוב מנין וארמ' לעולם .... Fol. 290r wird berichtet, daß am siebenten Tage des Laubhüttenfestes nach dem Gottesdienst die Höhe der Steuer für die einzelnen Mitglieder festgelegt wurde. Die Steuer war zum Wohl der Bedürftigen zu entrichten (ופוסקין צדקה כפי כחם).

~~Die poetischen Teile der Hs. wurden ausgewertet von L.TETZNER.~~

Fol. 6

Fol. 6r: Vier Delegierte der Gemeinde Meknes suchen wegen zu hoher Steuern den Sultan in Fes auf und stellen ihre Bedingungen. Datiert vom 28. Kislēw 5584 (=1824). Die Bedingungen tragen folgende Unterschriften:

1) שמואל ן' מלכא und משה יבני

2) שאול שמואל טולידאנו und חיים יצחק ן' גיג

3) שמואל ן' מלכא und אברהם תושכול(?)

4) שמואל ן' מלכא und שאול שמואל טולידאנו

5) שמואל ן' מלכא

Fol. 8r-9r: Protokolle eines Prozesses, den die Gemeinde in Meknes wegen Rückzahlung einer Strafsumme führte. Die Gemeinde hatte einigen Personen, die verbotenerweise die Gasse des Sultans in Fes mit Maultieren begangen hatten, die Geldbuße vorgestreckt. Es handelt sich um drei Protokolle mit unterschiedlicher Datierung: 1) 25.Tišrī 529 (=1768) in Marokko; unterschrieben von שלמה בירדוגו und אברהם חליואה 2) 8.Tebet 529 (=1769) in Tetuan; unterschrieben von אפרים מונסונייגו und יעקב בן מלכא 3) Tammūz 529 (=1769) in Fes; unterschrieben von אליהו הצרפתי.

Fol. 10r: Empfehlungsschreiben des Mōše Toledano für Jaᶜaqōb Bibas (ביבאס). Geschrieben in Rabat, in der Perikope be-ḥuqqōtai des Jahres 617 (=1857).

Fol. 11r: Zeugenaussagen über die Heirat des מרדכי בירדוגו mit ריינא, der Tochter des Mōše Birdogo (משבי"ר) sowie über den Tod des Ehemannes und seines Bruders. Gegeben in Meknes. Der Todestag des Ehemannes ist mit dem 1. ʾAdār 554 (=1794) angegeben. Unterschrieben von (?)... und יוסף שראר.

Fol. 13r: Eidesstattliche Erklärung zweier Gemeindebeauftragter, die zur Abwicklung eines Tauschhandels mit Immobilien bevollmächtigt wurden. Gegeben am 9. ʾIjjār 562 (=1802) in Meknes. Unterschrieben von?... שמואל ן' und יעקב ן' לחסין.

Fol. 15r und 16r: Zwei Fragmente von der gleichen Hand. Abschriften von Verpfändungsurkunden. Fol. 15r bringt die Jahreszahlen 472 und 473 (=1712 und 1713); die Abschriften wurden im Jahre 489 (=1729) angefertigt.

Fol. 17r-22v: Responsen und Dezisionen unterschiedlichen Inhalts, verfaßt von marokkanischen Gelehrten des 18. Jh.s; Fragment.

A (fol. 17r): נ"ל שאם מת הבעל בחיי אשתו ולא הניח מאומה כא' חפצי ברוניתה ... / ...(8 Zl.) עכ"מ בכ"י דודי נר"ו / ...

E (fol.22v): ... / ולמה שטוען הנתבע מתשובת הרשב"א ז"ל והביאו המחבר בסוף סי' הנז' אין / כרבריו (= Lücke)

Die Responsen sind durchnumeriert. Das Fragment beginnt mit Nr. 125. Nach Nr. 157 (Mitte) fehlen Blätter (zwischen fol. 20 und 21). Die Responsen auf fol. 21 und 22 sind nicht gezählt. Im Fragment werden u.a. erwähnt: Ḥabīb Toledano (Nr. 128), Mōše Birdogo (Nr. 129) und Jaᶜaqōb ibn Ṣūr (Nr. 133). Der Sammler lebte in Meknes und war ein Zeitgenosse des

Mōše und Jehūdā Birdogo sowie des Jaᶜaqōb Toledano (Nr. 142). Fol. 22rv enthält einen Briefwechsel zwischen דוד ן׳ שטרית und יהודה ן׳ עטר, der in der Mitte der Antwort ᶜAṭṭars abbricht.

Die Sammlung ist wichtig zur Ergänzung der Geschichte der marokkanischen Juden. Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 296.

T **Ms. or. fol. 4202**

acc. ms. or. 1928. 293.

8 fol. in Pappkarton; ca.21,5:ca.30cm, fol. 6=16:19,5cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; fol. 2v,5v,7r und 8v unbeschrieben; Marokkanische Kursivschrift, 18/19. Jh.

Ein vorn aufgeklebtes Blatt und ein Streifen zwischen fol. 4 und 5 enthalten eine kurze Beschreibung der Schriftstücke von J.M.Toledano, datiert vom 'Ab 1928.

Kein Titel

Sammlung von acht Schriftstücken verschiedenen Inhalts aus Nordafrika.

Fol. 1r: Beschlußfassung der jüdischen Gemeinde in Fes. Wegen der Ausschreitungen und Plünderungen im Jahre 1822/23 dürfen die Frauen drei Jahre lang keine luxuriöse Kleidung und keinen Gold- und Silberschmuck tragen. Datiert vom Elul 583 (=1823) in Fes.
Die Urkunde ist mit 6 Autogrammen und 30 Approbationen versehen, die z.T. sehr schlecht lesbar sind (vgl. auch fol. 2r):

1) יצחק דוד   2) שלמה(?) ן' אברהם   3) יהונתן סירירו
4) רפאל אהרן ...(?) Monsonigo   5) יעקב סירירו   6) יצחק ן' יעקב ן' מלול

1) ...(?) בר חיים אבן רדא   2) רפאל אברהם לכרייפה(?)   3) דוד הכהן סקלי
4) משה ן' דוד ויוסף   5) יוסף קדוש   6) אברהם ן' מאמאן
7) אברהם ן' יוסף(?) ן' סמחון   8) יוסף אצלאן(?)   9) חיים קדוש
10) יעקב ן' סמחון   11) דוד קדוש   12) יוסף ן' סמחון
13) יעקב ...(?) Monsonigo   14) שמואל ן' קדוש |הרושן| 15) יוסף ן' ששרן
16) אברהם כרטבן(?) Bitbol   17) אברהם שיטר   18) פנחס הכהן   19) יעקב ן' סערדן
20) מסעוד מו...(?) Monsonigo   21) משה ן' עמרם   22) מסעוד ן' ...(?)
23) יוסף ן' מלכה   24) מסעוד ...(?)   25) יהודה לקרנקי   26) חיים ן' מאימר
27) אברהם ן' סיסו(סיטר?| 28) מסעוד ן' ...(?)   29) שמואל עטייא
30) משה ן' חמרון

T **Ms. or. fol. 4201**

acc. ms. or. 1928/29. 290.

22 fol. in Pappkarton; fol. 1-7 und 10 = ca.15:ca.21cm, fol.8-9=18:29cm, fol. 11-22=ca.10,5:ca.16cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; fol. 17-22 Kustoden; fol. 16 nur noch obere Hälfte erhalten; fol. 1v-2v,5v,6v,7v,9v,10v,11v-12v,13v-14v, 15v und 16v unbeschrieben; Marokkanische Kursivschrift, 18./19. Jh.

Vorn 1 Bl. mit einer Beschreibung der Schriftstücke von J.M.Toledano, datiert vom Ab 1928.

Kein Titel

Sammlung von 16 Schriftstücken verschiedenen Inhalts aus Nordafrika sowie Fragment einer Responsensammlung.

Fol. 1r: Urteil im Prozeß des יוסף ר' שמואל בן gegen den ר' יוסף, beide aus Imran (איימראן). Der Prozeß wurde in einer Verkaufsangelegenheit geführt Das Urteil wurde von den Dajjānīm ~~חסאן ן' אלחסין~~ und ~~שלמה ן' ערלר~~ gefällt; es ist unter schrieben von חסאן ן' אלחסין und שלמה ן' ערלר.

(1) יעקב ן' צור (2) שלם ארדעי

Fol. 3r: Urteil in einem Erbschaftsprozeß. Streitobjekt ist eine Synagoge in Meknes, die im Jahre 498 (=1738) zerstört und im Jahre 523 (=1763) vom Enkel des Erstbesitzers Danī'ēl Bahlūl (בהלול) wiederaufgebaut wurde. Gefällt im Tammūz 556 (=1796) in Meknes. Das Urteil wurde unter dem Vorsitz von יקותיאל בירדוגו gefällt; es ist unterschrieben von יוסף אזראר(?) und יעקב ...(?).

Fol. 3rv: Urteil in derselben Angelegenheit. Ebenfalls gefällt im Tammūz 556 (=1796) in Meknes; unterschrieben von יוסף אלמאליאח.

Fol. 4r: Eidesstattliche Erklärung des איריר וראעבוט aus Imran, daß sein verstorbener Bruder Jōsēf kein Vermögen hinterlassen hat. Ausgestellt am 12. 'Ijjār 5506 (=1746); unterschrieben von שלמה הכהן und שלמה טאחיירו (=Taxeiro).

Fol. 4v: Prozeß in der vorigen Angelegenheit, geführt von der Witwe des Josef. Urteil vom 12. 'Ijjār 506 (=1746); unterschrieben von יעקב, חיים טוליראנו מרדכי בירדוגו und טוליראנו.

Fol. 4v: In derselben Angelegenheit und mit dem gleichen Datum. Unterschrieben von מרדכי בירדוגו und מרדכי אלב[אז].

Fol. 5r: In derselben Angelegenheit. Unterschrieben von מרדכי אלבאז und יוסף ...(?).

Fol. 7r: Zeugenaussagen über einen Raub in der Nähe von Fes. Datiert vom Kislēw 5521 (=1761); unterschrieben von: יצחק ן' צור und יוסף ן' משה מצליח.

Fol. 2r: Beschluß über die Begrenzung der Spendenhöhen für die Israel-Gesandten, ebenfalls wegen der Plünderungen und Ausschreitungen im Jahre 1822/23. Datiert vom Kislew 583 (=1822) in Fes. Auf fol. 1v kurzer Text, bei dem es sich anscheinend um eine Vorarbeit zu dem Beschluß auf fol. 2r handelt. Folgende, z.T. schwer lesbare Autogramme (vgl. fol. 1r):

1) שמעון בר חיים 2) משה ן' סמחון 3) ח|יים ן'| סמחון 4) רפאל אברהם
לכדיפה(?) 5) דוד קדוש 6) יוסף ן' ששון 7) דוד הכהן סקלי 8) משה ן'
עמרם 9) יהודה לקונקי 10) שאול ן' דאוויד ויוסף 11) משה ן' סמחון
12) שמואל קדוש 13) יוסף קדוש 14) |מ|שה ן' דוד 15) יצחק מרבאן(?)
16) יעקב ן' סעדון 17) יעקב מרג...(?) 18) שמואל ...(?) 19) יצחק
ן' ...(?) 20) כלכין(?) ן' בטון(?) 21) משה אפלא... 22) |מ|שה ן' חמרון
23) ישראל אברהם חאסון(?) 24) אליהו ן' סרירו 25) שמואל ...(?)
26) חנון(?) ן' ...(?) 27) חיים ...(?) 28) מכלוף ן' סיסו |סיטו?|
29) יצחק ן' וואחנון(?) 30) משה ן' שאול 31) שימון(!) מאמאן
32) יוסף ן' מלכה 33) אברהם ן' סיסו 34) מיוש(?) ן' עטיא
35) מסעוד מרג...(?) 36) יאודה בן עכר 37) מרדכי כוטבול
38) יהודה קדוש 39) יעקב ן' חיים

Fol. 3rv: Schreiben über die Bedeutung der Familie Bibas (ביבאס) in Tetuan (טיטואן). Das Schreiben stellt eine kurze Geschichte der Familie Bibas dar. Es ist datiert vom Siwān 540 (=1788) in Tetuan und trägt die Unterschrift: יעקב ביבאס. Vgl. SB Berlin, Ms. or. fol. 4201 (Nr.000).

Fol. 4rv: Urteil im Prozeß der Erben des אהרן הסבעוני gegen den ר' אהרן הצרפתי um das Besitzrecht einer Synagoge in Sale (סלה). Gefällt im Jahre 488 (=1728) in Sale von den Rabbinen אברהם הכהן ן' משה אלחראר und דוד הלוי... (Unterschriften), mit separaten Approbationen von יוסף ן' דוד סעדון, שמואל קארו und(?) שלמה... (Unterschriften).

Fol. 5r: Eine Liste von Personen aus Meknes, die beim Sultan in Fes die Bitte vortrugen, ihnen Land für Wohnsiedlungen zur Verfügung zu stellen (Zl.10: להוסיף להם בעיר קטינא דארעא לקבוע בו דירתם). Dann folgt eine Vollmacht für ר' דוד בן מרדכי, die Angelegenheit nach bestem Können zu fördern. Datiert vom 6. Ijjār 615 (= 1855) in Meknes, mit separaten Approbationen. Beide Teile sind unterschrieben von יעקב ן' סעדון und נחמיה ...(?).

Fol. 6r: An die Gemeindeleitung von Taza (תאזא) und deren Oberhaupt Menahēm ben Gigi (גיגי) gerichteter Aufruf der Rabbinen von Fes, die Streitigkeiten innerhalb der Gemeinde beizulegen (hebr.-arab.). Datiert vom Siwān 534 (=1774) in Fes. Der Aufruf ist unterschrieben von:

T

Ms. or. fol. 42o4

acc. ms. or. 1928/29. 298.

1o2 fol. und 1 ungezähltes Bl. nach fol. 7 in Papphülle, Reste eines alten Ledereinbandes; teilweise stark beschädigt; 2o:27cm (16:21cm); 31 Zl.; teilweise Kustoden; Spanische Masqetschrift, 15. Jh. (?).

זוהר

Zōhar. Fragment zu Leviticus und Numeri.

A (fol. 1r): [ראי]הו כתב ואית אחר ראיהו לאענשא ... / (Bl. 7) חזקיה הוה יתיב קמיה דר׳ יצחק קמו בפלגות ליליא למלעי באורותא ...

E (fol. 1o2v): ... תא חזי שלח לך אנשים בגינך׳ ר׳ / יהודה (Kustode)

Nach fol. 6, 7 und 65 fehlen Bl. Fol. 17r-22v, 6or-65v und 93r-1o2v scheinen von anderer Hand ergänzt zu sein.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 299. Nur geringfügige Abweichungen von den Editionen.

1) אליהו הצרפתי　　2) מתתיה סירירו

3) יעקב בן זמרה　　4) שמואל אבן צור

Fol. 6v: Empfehlungsschreiben der Alliance Israélite Universelle für שלמה עול|ר| (vgl. ~~SB Berlin,~~ Ms. or. fol. 4201, fol. 1r; Nachkomme des dort erwähnten שלמה עולו ?), gestützt auf dessen pädagogische Erfolge. Datiert vom Hešwān 645 (=1884) in Paris. Ohne Unterschrift. Das Schreiben dient als Schutzunterlage für den auf die Rückseite geklebten Aufruf fol. 6r.

Fol. 7v-8r: Schreiben der Rabbiner von Fes. Es wird gebeten, den יוסף צרפתי (Enkel des fol. 4r genannten אהרן צרפתי) finanziell zu unterstützen. Datiert vom Jahre 509 (=1749) in Fes. Unterschrieben von:

1) יעקב סירירו　　2) יעקב אבן צור　　3) ראובן סירירו

4) ישראל הצרפתי　　5) ידידיה מונסונייגו

Fol. 8r bringt drei Approbationen von:

1) נתן עמרם (im Stempel: Rabbinato Alessandriae)

2) יקיר גירון und נסים יעקב בה"ר דוד

(Mitglieder des Rabbinats von Konstantinopel)

3) שלום טובין und שמואל ...(?)

(eine dritte Unterschrift ist unlesbar)

Die Sammlung ist wegen der zahlreichen Autogramme marokkanischer Gelehrter und als Quelle zur ~~Ergänzung der~~ Geschichte der marokkanischen Juden wertvoll.

Vgl.- ALL.-LOEW., Nr. 297.

T

Ms. or. fol. 4203

acc. ms. or. 1928. 294.

Sammelmappe mit drei Briefen.

4 fol., fol. 1v, 2v und 3v-4v unbeschrieben; ca.20:ca.30cm; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; fol. 2 beschädigt; Brief I und II Spanische, Brief III Orientalische Kursivschfift, 18./19. Jh. Inliegend Zettel mit kurzer Beschreibung von J.M. Toledano.

Kein Titel

Briefsammlung.

Brief I: Schreiben der Rabbiner von Hebron an den Rabbiner Šelōmō Toledano in Meknes, daß er den Gesandten דוד ן' מרגי bei der Sammlung von Spenden für die bedürftige Gemeinde unterstützen möge. Datiert: Perikope תצוה des Jahres 5528 (= 1768).

Sieben Unterschriften:

1) אברהם ן' גבאי
2) מרדכי רוביו
3) חיים יהודה גומיץ פיֿטו (?)
4) חייא זאבי
5) אליהו ן' ארחא
6) פנחס מרדכי באגֿאטו |באגֿאיו?|
7) הצעיר אברהם בלנק(?)

Unten angeklebt eine Liste mit Namen.

Brief II: Schreiben der Rabbiner von Tiberias an יצחק ן' יפלאח, daß er den Gesandten יוסף ן' גבאי bei der Sammlung von Spenden für die verschuldete Gemeinde unterstützen möge. Datiert vom Sīwān 5575 (= 1815).

Noch sechs Unterschriften erhalten:

1) יצחק אבואלעפיא
2) הצעיר שלמה אבואלעפיא
3) הצעיר יחזקאל אבואלעפיא
4) שמואל(?) קוק
5) הצעיר יעקב אבואלעפיא
6) הצעיר יששכר אביאלעפיא

Brief III: Urkunde über die Bestellung des שר"ר מכלוף אדרעי als Vormund, ausgestellt am 28. Sīwān 5609 (= 1849).

Drei Rabbiner- und zwei Zeugenunterschriften:

1) ע"ה(?) משה ן' יבני |יבגֿי?|
2) הצעיר משה יוסף פינצו
3) משה ן' ערבי
4) רפאל מאמאן
5) משה(?) מאמאן

Über Toledano vgl. M.J.TOLEDANO, Nēr ha-maᶜarab, Jerusalem 1911, S. 187 und 230.

Die erwähnten Gesandten fehlen bei A.YAARI, Šilluḥē ʾeres Jiśrāʾēl, Jerusalem 19

Ms. or. fol. 42o7

acc. ms. or. 1928. 3o6.

23 fol. in Pappdeckel; von fol. 1 fehlt die rechte untere Ecke; Hebräische Pagination: צה-קיד (= fol. 5^r-23^r, קב fehlt); 2o:28,5cm (16:24,5cm); ca. 31 Zl.; teilweise Kustoden; Jemenitische Maśqetschrift, 17. Jh.

תכלאל

Tiklal. Jemenitisches Gebetbuch. Supralinear punktiertes Fragment.

A (fol. 1^r): י"י הוא האלהים׳ גלגלי מעלה אומרים י"י אדונינו ...

(Mitte von: רבונו של עולם אתודה על עבירות)

E (fol. 23^v): ... אלי שבשי דרוש רמינו מיר צרינו׳ אלי שבשי / היה (Kustode)

(שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו zum Versöhnungstag)

Zwischen fol. 11 und 12 fehlt ein Blatt. Das Fragemth enthält סליחות לאל רחמים תחנה Bußgebete für den Monat Ĕlūl, zum Neujahrsfest und zum Versöhnungstag. Die Form des Tetragramms (יְ) ist sonst unbekannt (s. J.Z. LAUTERBACH, Substitutes for the Tetragrammation, in: American Academy for Jewish Research, Philadelphia 193o-1931, S. 39-67, bes. Nr. 49); sie findet sich noch in SB Marburg, Ms. or. oct. (Nr.) und scheint ein Spezificum der jemenitischen Juden zu sein.

1) SB Marburg, Ms. or. oct. 3324/II, fol. 79^r-126^r (Nr. 101)

Ms. or. fol. 4205/I-II

acc. ms. or. 1928/29. 304.

2 Bände mit 156 und 175 fol. in beschädigten orientalischen Ledereinbänden über Papier; beide Hs. befinden sich in sehr schlechtem Zustand; die Innenränder der einzelnen Blätter sind großenteils brüchig und abgerissen, viele Seiten sind an den brüchigen Stellen überklebt (mit Textergänzung) und an den Rändern eingefaßt; einige Blätter sind später ergänzt, Bd. I fol. 62-64 stammen aus einer anderen Hs.; durchgehende Hebräische Pagination vom Schreiber der Hs., oft überklebt oder abgerissen; Bd. I = 21,5:32cm (ca.15:ca.23cm), Bd. II = 21,5:30,5cm (ca. 16:ca.21,5cm); Bd. I = 29 Zl., Bd. II = 27 Zl.; Kustoden; Jemenitische Quadratschrift.

Federzeichnungen zu Beginn der einzelnen Perikopen. Bd. I fol. 114v verziertes Hexagramm (Davidsschild) mit dem eingeschriebenem Namen Dawid, vermutlich Hinweis auf den Schreiber. Bd. II bringt auf jedem Blatt ein brennendes Licht in einem verzierten Behälter: Symbol der Lehre.

תורה

Tora. Petanteuch mit Onkelos und arabischer Übersetzung nach jedem Vers; supralinear vokalisiert.

Bd. I bringt die Bücher Gn-Ex, Bd. II Lv-Dt.

Am Ende der einzelnen Perikopen und Bücher ist die Gesamtzahl der Sätze der Perikopen bzw. Bücher in der bekannten Form angegeben. Bd. II hat bisweilen Randbemerkungen zu Anfang Ex, z.B. ר"ת וחייב אדם לקרות הפרשה שניים מקרא ואחר תרגום . Das Tetragramm in den Onkelosteilen hat in Bd. I eine andere Form als in Bd. II. In Bd. I gleicht es dem bei J. Z. LAUTERBACH (Substitutes for the Tetragrammaton, in: Proceedings of the American Academy for Jewish Research 1930/31, S. 39-68) abgebildeten Nr. 56 doch mit dem Fuß von Nr. 49; Bd. II gleicht Nr. 32 mit dem Fuß von Nr. 49. S. auch die Bemerkung LAUTERBACHs zu Nr. 49; vgl. auch BIRNBAUM, The Hebrew Scripts, London 1954-1957, Plate 222. Fol. 62-64 aus Bd. I sind Fragmente einer anderen Hs., die als Ergänzung eingefügt wurden (Gn 37,23-39,3). Diese ~~beiden~~ fol. haben den Kommentar des Raši unter dem Bibeltext (vgl. BIRNBAUM, a.a.O.)[1]. Im Einbanddeckel des ersten Bandes Fragment eines mystischen Kommentars zu I Sam 1,6-8 in spanischer Kursivschrift. In der Hs. fehlen Bl.

vgl. ALL-LOEW, Nr. 472.

[1] vom Gn 37,17 bis Gn 38,26

[illegible] ...

...[illegible]

als erster Pijjūṭ des Šelōmō ha-qāṭān angeführt (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. III, S. 243, Nr. 171).

Fol. 76r-86v enthalten Kalendarisches, sie beginnen mit dem 283. Zyklus, mit dem Jahr 191o der Sel. Ära, dem Jahre 5359 (=1598) der Weltschöpfung.

Fol. 87r-97v beinhalten Liturgisches zu den Fest- und Fasttagen.

Die einzelnen Teile hängen nicht zusammen. Zwischen fol 2o und 21 soqie 32 und 33 fehlen Blätter.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 473.

Ms. or. fol. 4206

acc. ms. or. 1928/29. 305.

97 fol. in dunkelbraunem Ledereinband mit Streicheisenrahmen und Blütenstempeln; 20,5:30cm (15:23,5cm); fol. 1^r-6^v: 29 Zl., fol. 7^r-86^v: 30 Zl., fol. 87^r-97^v: 34 Zl.; Kustoden; Jemenitische Maśqetschrift, ca. 1600 (s.u.). Vor fol. 21 befindet sich ein schmales Reststück eines fol.

סדור גאמע

Siddūr ǧāmiʿ, auch תכלאל Tiklal genannt. Jemenitisches Gebetbuch; z.T. supralinear vokalisiert; unvollständig.

A (fol. 1^r): לירום ששי / למען אב נס יקה נא למען בן נעקד על הר חנה ...
Ü (fol. 1^v): אברכה את ה' בכל עת תמיד תהלתו בפי: שאו ידיכם / קדש וברכו את ה'
A (fol. 1^v): סדור / גאמע לאלברכות ואלתפילות אלמלזומה בפם גמיע ישראל מע מא דכל בטייפהא / מן אלצ̇ראיר אלמחומה ... / ... (Z. 11) ברוך אתה יי' מלך העולם / המפיל חבלי שינה ...
E (fol. 97^v): ... ותפלת יום שני כתפלת יום ראשון בערבית ושחרית ומוסף ומנחה: / ומפטירין (Kustode)

Die Hs. setzt sich aus drei verschiedenen Fragmenten zusammen.

Fol. 1^r enthält Hošaʿanā-Gebete von späterer Hand.

Fol. 1^v-6^v enthalten das Abend- und das Morgengebet bis: אמת ויציב ... מי כמכה באלים.

Fol. 7^r-86^v behandeln u.a. Tischgebete, Trauungen, Formulare zu rituellen Zwecken und die Festtage. Zum Neujahrstag sind viele Pijjūṭīm aus dem Dīwān des Jehūdā ha-lēwī aufgenommen, ferner Pijjūṭīm des ʾAbrāhām ibn ʿEzrā, Šelōmō ha-qāṭān, Mōše ibn ʿEzrā, Jiṣḥaq ibn Ǧajjāt und des Lēwī ben Jaʿaqōb Altaban. Der Pijjūṭ יום יום יחידתי trägt die Überschrift (fol. 59^v, Zl. 27): אקאויל מגמועה לאחאד מן שערא אלעלמא ז"ל (vgl. DAVIDSON, Thes., Bd. II, S. 341, Nr. 17-79, und den Index s.v. שעאיה). Der Pijjūṭ סמר גבי צור מגבי wird fol. 55^v

T

Ms. or. fol. 42o9

acc. ms. or. 1928. 315.

25 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 1 oben beschädigt; nach fol. 1 fehlen Bl.; 19,5:30cm (15,5:23,5cm); 26 Zl.; Jemenitische Ma´getschrift, 16. Jh. (?).

Unvollständig.

משנה תורה

Mišnē tōrā. Ritualkodex; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Mōše ben Maimūn.

A (fol. 1r): ו[...] ולשם האשר המתגרשת ... (Gerūšin III 1)

E (fol. 1v): ... אר שהוא מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא (Gerūšin III 15)

A (fol. 2r): לא בשעת בתינתה גט לידה ... (Gerūšin VIII 1)

E (fol. 25v): ... ובא היבם על אחת מהן (Jibbūm V 26)

Geringfügige Abweichungen von der Ed. pr. Rom 1480.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 300 (irrtümlich als Ms. or. fol. 4909).

T

<u>Ms. or. fol. 4211</u>

acc. ms. or.

26 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; originale hebräische Seitennumerierung: א-נב (fol.1r-26v), teilweise abgerissen; spätere hebräische Pagination: פז-קיב (=fol. 1r-26r); 21:31cm (ca.17:ca.25cm); ca.32 Zl.; Italienische Kursivschrift, 16. Jh.

<u>Kein Titel</u>

Aktensammlung eines Finanzprozesses in Italien.

A (fol. 1r): ההעתק מהתנאים נעשר כיום כ"ג נרב' [= Nov.] שי"א (=311=1550) / מעידים אנחנו ... פה מנטובה מתא' איך כאו לפנינו ח"מ שני החלקים' / ... כמ' שלמה פנזי מארייר יצ"ו בכ"מ דוד רפאל זצ"ל ושני בניו ה"ה כמ' יצחק ובנו אלי' יצ"ו מזר אחר' והמפרא' / כמ' אברהם מרוויגו חתנו מכמ' שלמו הנ' יצ"ו בכמ' דוד ר' סירינו זצ"ל מזר אחר ...

E (fol. 26v): ... / העתק מכתב שני שלח כמה"ר י"פ [=יצחק פרטור] כ"ץ יצ"ו לכמ' יצחק הנ"ל על תשובתו הנ"ל / ... (lehk Bl.) בקר השכם יום ד' י"ר תמוז

Dann folgt noch ein Nachtrag:

הנה שלוחך מאן להוליך כתב הנ"ל עדיך אשר גם זה מראה איזה / סימן ... / (...) וכחרת בטוב' ואני ø שלום' יצחק כהן מפורטו

Fol. 1 ist falsch herum eingeheftet. Die Hs. enthält die Kopien verschiedener Aktenstücke eines Prozesses zwischen ʼAbrāhām aus Rovigo und seinem Schwager Jiṣḥāq Finzi מארייר. Auf fol. 24v (fol.) sind alle Forderungen des ʼAbrāhām aus Rovigo zusammengestellt; fol. 25rv enthält ein italienisches Stück in derselben Angelegenheit. Nach den Akten dauerte der Prozeß mindestens bis Juli 1553.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 302.

Ms. or. fol. 4208 ✓

acc. ms. or. 1928. 313.

143 fol. ohne Einband, in Pappkarton; von fol. 100 fehlt die untere Hälfte, fol. 101 ist am Innenrand und unten stark beschädigt; 19:26cm (13,5:20,5cm); 26 Zl.; Kustoden; Jemenitische Quadratschrift, 15. Jh.

Unvollständig.

מדרש הגדול

Midrāš ha-gādōl. Fragment zu Nm ~~V,~~ 5,12-31,20.

A (fol. 1r): שחטאת על בעלה זה דן ומפרנס והיא הולכת ומקלקלת / ...

E (fol. 143v): ... מותיב ר׳ אלמא מפץ במת מכיין ודין הוא ומה
פכים / קטנים (Kustode)

Die Hs. hat Randglossen. S.FISCH, Midrash haggadol on the Pentateuch, Numbers ..., Manchester 1940, hat sie nicht benutzt.

Zwei weitere Hss. zum Midrāš ha-gādōl zu Nm sind verzeichnet bei CAT.-SASS. I, S. 49, Nr. 335, und II, S. 644, Nr. 815. Vgl. auch UB Tübingen, Ms. qu. 1277 (Nr.   ).

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 474; M.MARGULIES, Midrash Haggadol, Jerusalem 1956, Einleitung.

erledigt

T

Ms. or. fol. 4210

acc. ms. or. 1928. 316.

Sammelband mit fünf Fragmenten. ca. 18. Jhdt

88 fol. in Pappkarton; Kustoden; Jemenitische Quadratschrift.

Fragm.I= 2 fol.; 20:26,5cm (15:20cm); 23 Zl.

Fragm.II= 56 fol.; fol. 1 und 37 beschädigt; 17:25cm; zweispaltig, äußere Kolumne ca.5:ca.20cm, innere Kolumne ca.7:ca.20cm; 20-35 bzw. 18-29 Zl.

Fragm.III= 9 fol.; von fol. 1 ist nur noch ein kleines Stück vorhanden und von fol. 8 fehlt das untere Drittel; 20:29cm (15:24cm); 26 Zl.

Fragm.IV= 4 fol.; 20:29cm (15:24cm); 26 Zl.

Fragm.V= 17 fol.; von fol. 8 fehlt links unten ein Stück; 16:22cm (11:17cm); 20 Zl.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 301 (94 fol!). Fragment III und IV scheinen aus dem gleichen Kodex zu stammen.

I

תורה

Tōrā. Pentateuch. Fragment zu Dt 28,2-46 (fol. 1rv) und 31,1-32,4 (fol. 2rv); vokalisiert und akzentuiert.

II

תורה

Tōrā. Pentateuch. Fragment zu Lv 1,1-23,19 mit Targum Onqelos (äußere Kolumne); vokalisiert und akzentuiert (nur bis 20,11).

III

תורה

Tōrā. Pentateuch. Fragment zu Lv 23,13 (fol. 2r) - 27,10; supralinear punktiert, mit interlinearem Targum Onqelos und Masora parva am Rand.

IV

תורה

Tōrā. Pentateuch. Fragment zu Nm 20,4-22,20; supralinear punktiert, mit interlinearem Targum Onqelos und Masora parva am Rand.

V

הפטרות

Hafṭārōt. Prophetenlektionen zu den Perikopen Šelaḥ bis debārīm und zum 9. ʾĀb; supralinear punktiert, mit interlinearem Targum Jonatan.

Die Hafṭārā zur letzten Perikope von Nm ist Js 1,1-20 und die erste Haftara von Dt Js 1,21-31; vgl. E.Z.MELAMMED, Le gilgūlehen šel hafṭārōt ʾehādōt (Concerning Variations in Some Haftarah Readings), in: Tarbiṣ 24, 1955, S. 73-82, bes. S. 75.

T **Ms. or. fol. 4212**

acc. ms. or. 1929. 51,3-14 und 51,17.

Sammelmappe mit 13 Briefen.

17 fol.; Schriftspiegel un d Zeilenzahl variierend; Italienische Kursivschrift, 16./17. Jh. Angehängt Zettel mit kurzen Beschreibungen von Spanier.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 303 und 307 (die einzelnen Stücke von Ms. o r. fol. 4212 und 4216 waren bei Allony-Loewinger anders verteilt.) ~~Wir haben die Gruppierung Spaniers beibehalten und chronologisch neugeordnet~~).

Kein Titel

Briefsammlung.

Brief I: 1 fol.; 15:21c m. Autograph.

Responsum des Mōše ben ʼAbrāhām Provenzalo, warin er den Kauf von Aussteuer zu hohen Preisen verbietet, wenn erst nach der Heirat gezahlt wird (versteckte Verzinsung). Auf der Rückseite eine Notiz zu den Hilkōt malwē we-lōwē.

Brief II: 2 fol.,fol.1r-2v unbeschrieben; 19:27cm. Autograph.

Urteil in einem Prozeß über die finanzielle Beteiligung der Anlieger eines Hofes zur Leerung einer Grube (הרקת פונדרה), gefällt am Sonntag, dem 6. August 1662 in Mantua.

Unterschriften des Richterkollegiums:

1) יחיאל בכמו"הרר ידידיה שלמה מנורצי זצוק"ל

2) מר(?) אריה יצ"ו בכמה"חר משה הושיעה הלוי זלה"ה פוסק ב"ד

3) ישעיה בכמ' אתיאל מרכו ז"ל פוסק ב"ד

Brief III: 1 fol., einseitig beschrieben; 21,5:31cm. Autograph.

Autorisation zur Übernahme des Rabbinats in Rovigo für Jehūdā (ben Jaʿaqōb) Mendola (מינדולה); erteilt von Jehūdā ben ʼĔlīʿezer Briel (בריאל) in Mantua am Donnerstag, dem 2. ʼElūl 5470 (= 1710). Zu Briel vgl. EJ IV, Sp. 1074, und Ms. or. fol. 4216 (Nr. 000).

Brief IV: 1 fol.; 21:29,5cm. Kopie(a) und Autograph(b).

a) Verteidigungsschriftdes Jehūdā Bassan für Mōše Ḥajjīm Luzzatto, adressiert an die Gemeinde in Venedig; datiert vom Dienstag, dem 6. Šebaṭ 5490 (= 1730).

b) Italienischer Brief von Šelōmō Dina ("Salomon Dina"), ~~im dem es um privats~~ Privatbrief mit persönlichen Anfragen bezüglich Wohlergehen ~~mit~~ usw., in dem auf das kopierte Schreiben angespielt und hingewiesen wird. Datiert Padua, Sabbatausgang, 18. Šebaṭ 5570 (תפ"ץ (?!)= 1810).

<u>Brief V</u>: 1 fol., einseitig beschrieben; 21,5:16cm. Autograph.

Rabbinisches Urteil in einer Heiratsangelegenheit. Ein minderjähriges ist von ihrem Vormund verlobt worden und ficht - inzwischen volljährig geworden - die Verlobung an. Der Kontrakt wird für ungültig erklärt und dem Mädchen eine Verlobung nach ihrem Willen ~~anheim~~freigestellt.
Datiert vom Dienstag, dem 12. (בתריסר) ʾElūl 5495 (= 1735) in Mantua.

Unterschriften:

1) אברהם יצחק כ.ו.ר דוד מורינבי
2) ירדאב"ב במהח"ר יעקב מינבדולה זלה"ה
3) מר(?) אריה בכמ' בנימן מנצי |=פנצי?| זל"הה

<u>Brief VI</u>: 2 fol.; fol. 1v-2v unbeschrieben; 19,5:29cm. Autograph.

Urkunde über die Ehescheidung des Šemūʾēl ben Ṣijōn ben Jisrāʾēl ha-lēwī und der Ḥannā bat ʾEljāqīm ha-lēwī. Datiert vom Mittwoch, dem 5. Ḥeswān 5497 (= 1736) in Venedig.

Zwei Zeugen- und drei Richterunterschriften:

1) שלמה בן דוד עד
2) שמחה בן אברהם עד
3) יוסף בכמו"הרר שמואל אבוהב זלה"ה דיין
4) יצחק בכ"ר אשר פאציפיקו ז"ל דיין
5) שלתיה בכמ"ר משה הלוי מינץ זלה"ה דיין

Es handelt sich um ein זכוי גט.

<u>Brief VII</u>: 1 fol.; 17:24cm. Autograph.

Brief aus Amsterdam an Jaʿaqōb Saraval (סאראוול). Er wird gebeten, die Brüder eines gewissen Šemūʾēl zu veranlassen, daß sie dessen Vermählung mit Perle Bassan (פירלה באסן) aus Livorno, wohnhaft in Amsterdam, zustimmen. Datiert vom 5. Tisri 5500 (= 1739). Ohne Unterschrift. Der Brief endet mit: העומד על התורה ואל העבודה תוך אמוני עם סגולה ק"ק ת"ת אמשטרדם / ומצודתו פרוסה אל ק"ק בילגראדו

<u>Brief VIII</u>: 2 fol.; fol. 1r und 2v unbeschrieben; 15,5:20cm. Autograph.

Brief des ʾAbrāhām ben Menaḥēm Mendel ha-lēwī, Rabbiners in Prossnitz, an die Gemeinde in Mantua. Die Erben des in Tunis verstorbenen Sender Kōhēn (סענדר כ"ץ) möchten durch Vermittlung der Gemeinde Mantua den Nachlaß des Verstorbenen von Tunis nach Prossnitz kommen lassen. Datiert vom Donnerstag, dem 14. ʾĀb 5501 (= 1741).

Unterschriften:

1) אברהם במהורר מנחם מענדל הלוי זצל אשכנזי חונה(!) פה ק"ק פרוסטיץ לע"ע
2) ונאם משה כמה"ריל זצ"ל מפינטשוב רב"ר בק"ק הנ"ל
3) ונאם יהודא ליב ב"הרב מוה"רי"ל דיינא דק"ק הנ"ל

Nachschrift: אדרעסי לכאן (=Adresse).

Absender: "H.(?) abrahm madre rabiener in Proßnitz bey olmitz in mehren per vien(?) Proßnitz.". Adresse(fol. 2r): "Alloms: Monsieur Mendola rabiener Mantova per vien Mantova.".

Brief IX: 2 fol.; fol. 1v und 2r unbeschrieben. Autograph.

Brief des Buchhändlers Natān ben Jeḥi'el Mikā'el (מיכל) in Venedig an Šelōmō Jehūdā Raminel (ראמינעל) in Mantua. Der Buchhändler bietet dem Empfänger an, dessen Sohn zwecks einer gemeinsamen Reise nach Amsterdam Geld zu überbringen. Datiert vom Donnerstag der Perikope Wa-jišlaḥ 5506 (= 1746).

Adresse (fol.2v): ליד ... שלמה יהודא ראמינעל במאנטובה"

Absender (fol.2v):"ex me pagarete al s.r R. Nadan venditore di libri tanti ...".

Brief X: 1 fol., einseitig beschrieben; 15,5:21,5cm. Autograph.

Brief (oder Konzept eines Briefes?) des Jūdā ben Ja'aqōb Mendola an die Gemeinde Augsburg (ארגושבורג), worin er der Hoffnung Ausdruck verleiht, daß sich die schlechte politische Lage der Juden in Augsburg bald bessern und die Königin (המלכה) sich gnädig erweisen möge, wie es ihr Verwandter, der Kaiser (הקיסר), in Mantua getan habe. Außerdem schreibt Juda Mendola, daß die Gemeinde Mantua einen Geldbetrag an Baron Aguilar (vgl. EJ I, Sp.1062-1064) schicken werde. Datiert vom 13. Šebaṭ 5505 (= 1745).

Brief XI: 1 fol., einseitig beschrieben; 14,5:20cm. Autograph.

Rituelle Anfrage des 'Abrāhām Ḥaj Senegalia (סניגאליה) in Ostia an Jūdā Mendola in Mantua. Datiert: אוסטיי' לסד' כאשר צוה ה' תק"ו (1746=5506=). Das Perikopenzitat ist jedoch als Zeitangabe nicht genau.

Brief XII: 1 fol; 16,5:21,5cm. Autograph.

Schreiben einer Rabbinatsbehörde an das Rabbinat in Mantua. Die Schreiber begründen als Ausnahmefall ihre Zustimmung zur Übernahme des Scheidebriefes durch den Beauftragten der den Scheidebrief empfangenden Ehefrau. Datiert vom Dienstag, dem 28. Ab der Perikope Šōfeṭīm, ohne Ort und Jahr.

Drei Unterschriften:

1) הצעיר יצחק בכמה"רר אברהם אשקונטיני זצ"ל
2) הצעיר יחיאל בלא"א יעקב הכהן ז"ל
3) הצעיר משה שמואל בלאא' אליה גיניאטי ז"ל

Brief XIII: 2 fol.; 22:30,5cm. Italienisch.

"Prefatione / All' opera intitolata עין ישראל, ossia compendio / di Dizione Storiche, Morali, e Religgiose(!)".

Ms. or. fol. 4213

acc. ms. or.

92 fol. in Bibliothekseinband; einige Bl. leicht beschädigt; fol. 1rv und 92rv unbeschrieben; 19:29cm (15:25cm); 31 Zl.; Kustoden; Jemenitische Masqetschrift, um 163o.

Fol. 12r zwei geometrische Federzeichnungen.

סדור גאמע - תכלאל

Siddur gami' - Tiklal. Jemenitisches Gebetbuch mit Anweisungen.

A (fol. 13r): אברכה את ה׳ בכל עת ... / סדור גאמע..

E (fol. 9ov): ... / תחנה אחר התפלה יהי רצון ... והושיענו למען שמיך. / תושלב"ע / זכה ובחל ותיקן ז׳ מ"ר אברהם אלמגהז יזכה הרו"ז אכי"ר

VGL. ALL.-LOEW., Nr. 3o4; Hs. ~~Bambim~~ PRSB Ms. or. fol. 42o6 (Nr. ooo).

Die Hs. enthält auch Kalendertabellen (defekt, fol. 85r). מחזור רפ"ו (= 1656-1675) ist noch als Fragment erhalten, folglich wurde die Hs. vor 1656 geschrieben. Es sieht so aus, als ob noch 1 bis 2 Mondzyklen angegeben waren, so daß die Hs. ~~mindestens~~ 19 bis 38 Jahre älter ist. Die Hs. ähnelt der Hs. PrSB Ms. or. fol. 42o6, ist jedoch vollständiger. In der Reihenfolge der Texte weichen die beiden Hss. voneinander ab. Den Abschluß bildet eine Ergänzung (ותקן) von späterer Hand. Von dieser Hand stammen auch zahlreiche Bl., die ergänzt wurden. Fol. 12-14 stammen aus einer anderen Hs. ~~und~~ Fol. 12 bringt ס"ת הוצאת und הנותן תשועה. Dieser Teil ist mit Federzeichnungen versehen, dazwischen steht: שחרטתי ארתו / נחום בן עודד / עדידרי / לאהוכי / לשלמה / הלוי / אלחשפי ——— Im linken Zirkel ist אני עמרם בן שלמה הלוי angegeben. Fol. 2-11 sowie fol. 91, das Fortsetzung von fol. 14 ist, stammen aus zwei anderen Hss. Fol. 2-3 bringen: תפלת החולה, התר נדרים |=נדרים|, הקפות למת, צדוק הדין, נוסח התר הכשופים ——— und andere kurze Texte. Fol. 5-1o enthalten die Einleitung zum Tora-Lesen (מתי ומה קוראים) und Urkundenformulare. Fol. 11 stammt aus der gleichen Hs. wie fol. 2-3 und bringt Urkundenformulare sowie..תוכחות ובקשות ברכי נפשי des Bahja. Dieses Gebet ist auch in der eigentlichen Hs. enthalten (fol. 9or). Fol. 3v hat eine Bemerkung zum Laubhüttenfest: יום הו"ר לראותך בלבנה א׳ בשבת לח׳ שעות, כ׳ה׳ שעות. ד׳, ו׳ לז׳ שעות מצאתי זה בדוק ומנוסה.

T **Ms. or. fol. 4215**

acc. ms. or. 1930. 210.

165 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 158-159 und 165 beschädigt; 22:28,5cm (16:20cm); 21 Zl.; Jemenitische Quadratschrift, lt. Kolophon auf fol. 84v im Jahre 1328 geschrieben von יצחאק בן דוכן אלכפיקי in אכמת צבל.

ספר המצות

Sefer ha-miṣwōt. Buch der Gebote. Die 14 Prinzipien zur Feststellung der Anzahl der Gebote und Verbote, arabisch mit hebr. Schrift; Anfang und Ende defekt.

Verfaßt von Mōšė bėn Maimūn.

A (fol. 1r): [אלאצל אלסאדס] אן אלמצוה אלתי יכון פיה; עשה ולא תעשה ינבג[י
אן יער] עשה / שכה מע מצות עשה ולאו שכה מע מצוות לא תע|שה| / ואלאצל
אלסאבע ... **

(Inhaltsverzeichnis; am Anfang fehlt also nur 1 fol. mit den ersten 5 Wurzelbuchstaben

E (fol.165v): ... / [אחיא] הנה אחיא קמה יעני אנה קאל פי בת בנך

(Mitte Verbot Nr. 336). *

Nach Abhandlung der Gebote findet sich folgender Kolophon:

K (fol. 84v): בריך רחמנא דסייען / ברוך י"י לעולם אמן ואמן / חלקי י"י אמרה
נפשי / אני יצחאק בן דוכן אלכליפי מעיר אכמת צבל תצ"ו [=תכבנה ציון
וירושלם] / בשנת ה̇ פ̇ח̇ ליצירה אלף̇ תרלט לשטרות

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 306.

* 158-159 müssen nach 165 stehen. Vor ihnen fehlt 1 fol
** den [illegible] 337 b. 343, [illegible] die Gebote 344-[illegible]
[illegible] 4 fol
[illegible]

T

Ms. or. fol. 4214

acc. ms. or. 1930. 185.

2 fol. in Pappkarton; Doppelblatt; 20,5:32cm (14,5:20cm); 36 Zl.; Deutsche Masqet-schrift, 14. Jh.(?).

Abgelöstes Einbandfragment; auf fol. 1r und 2v sind nur einzelne Wörter zu lesen, das andere ist noch mit Resten des Einbandes überklebt.

טור אורח חיים

Tūr ʾōraḥ ḥajjīm. Ritualkodex. Fragment zu Teil I der ארבעה טורים ʾArbaʿa ṭūrīm. Verfaßt von Jaʿaqōb ben ʾAšēr.

A (fol. 1r): המוציא(!) חמ[ץ בביתו...] י"א שיכפה עליו כלי עד / הלי[לה]...
E (fol. 1v): ... אע"פ שאמ' לו העבר מ(?)בית יין נסך ממקו' למקום
A (fol. 2r): ובער' הפסח מחצות ולמעלה אסור ומשמתינ' לי' ...
E (fol. 2v): ... / ונוטל ידיו לצורך טיבול הרא[שון ...]

Das Fragment enthält die Nr. 446-450 und 468-473 der Edd. Der Kodex war anders aufgeteilt, er verzeichnet die erhaltenen Teile unter den Nr. 443-447 und 464-469.

Geringfügige Abweichungen gegenüber der Ed. Konstantinopel 1545.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 305.

T **Ms. or. fol. 4216**

acc. ms. or. 1930. 214a-h.

Sammelmappe mit acht Briefen.

12 fol.; Brief I beschädigt, Brief III Schrift stark verblaßt; Schriftspiegel und Zeilenzahl variierend; Italienische Kursivschrift, 17./18. Jh. Angehängt Zettel mit kurzen Beschreibuggen von Spanier.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 303 und 307 (die einzelnen Stücke von Ms. or. fol. 4212 und 4216 waren bei Allony-Loewinger anders verteilt). ~~Wir haben die Gruppierung Spaniers beibehalten und chronologisch neugeordnet).~~

Kein Titel

Briefsammlung.

Brief I: 2 fol., fol. 2rv unbeschrieben; 22:30cm. Autograph.
Urteil bezüglich der Forderung des ʾElīʿezer ben Ḥajjīm Kōhen in Alessandria an ʾAhārōn Kōhen (כצ"י = כהן צדק יחיה), gefällt am 2. ʾAdār II 410 (= 1650) in Casale (קסלה). Der Kläger ~~hatte~~ hatte dem Beklagten ein Bethaus vermietet.

Brief II: 2 fol., fol. 1v-2r unbeschrieben; 18:26cm.
Abschrift eines Protokolls über Forderungen zweier Gemeinden (Monferrato und Casale?) an ʾElīʿezer in Alessandria vom Sonntag, dem 28. ʾElūl 419 (= 1659). Die Namen der Gemeinden stehen in einem Vermerk auf fol. 2v, es bleibt jedoch fraglich, ob sich dieser Vermerk auf die Kopie bezieht.

Brief III: 2 fol., fol. 2rv unbeschrieben; 20,5:29,5cm. Autograph.
תנאים (Tenāʾīm), Heiratsvertrag zwischen Jehūdā Ḥajjīm und Sārā bat Qalonimos Lēwī, ausgestellt an einem Mittwoch im Tammūz 5440 (= 1680) in Venedig. Die Verpflichtungen seitens der Braut übernahm deren Bruder Jehōšuʿa Bārūk.
Zwei Zeugenunterschriften:

1) אהרן בר יהודה וולטירה עד
2) מנחם בר מררי מררי(?) עד

Brief IV: 1 fol.; 15:21cm.
Kopien zweier Vollmachten zur Ausübung des Rabbineramtes. Die Vollmachten wurden im Jahre 1681 dem Binjāmīn Kōhen von Mōše Zacuto und Šelōmō Bazila (באזילה) erteilt; vgl. A.N.Z.RÓTH, in: Ṣijōn, A Quarterly for Research in Jewish History, 15, Jerusalem 1950, S. 146.

Brief V: 1 fol., einseitig beschrieben; 19,5:28cm. Autograph.
Klagelied über den Tod des Šelōmō ben Ješājā Niṣa (ניצה) am 13. ʾAdār II 5464 (= 1704); in 10 Strophen. Das Gedicht beginnt mit:

<u>Brief V</u>: 1 fol., einseitig beschrieben; 21,5:16cm. Autograph.

Rabbinisches Urteil in einer Heiratsangelegenheit. Ein minderjähriges ist von ihrem Vormund verlobt worden und ficht - inzwischen volljährig geworden - die Verlobung an. Der Kontrakt wird für ungültig erklärt und dem Mädchen eine Verlobung nach ihrem Willen frei gestellt. Datiert vom Dienstag, dem 12. (בתריסר) 'Elūl 5495 (= 1735) in Mantua.

Unterschriften:

1) אברהם יצחק בז"ר דוד מוריני

2) ירדא כ"ב במהח"ר יעקב מינדרולה זלה"ה

3) מר(?) אריה בכמ' בנימן מנצי |=פנצי?| זל"הה

<u>Brief VI</u>: 2 fol.; fol. 1v-2v unbeschrieben; 19,5:29cm. Autograph.

Urkunde über die Ehescheidung des Šemū'ēl ben Ṣijōn ben Jiśrā'ēl ha-lēwi und der Ḥannā bat 'Eljāqim ha-lēwī. Datiert vom Mittwoch, dem 5. Ḥeswān 5497 (= 1736) in Venedig.

Zwei Zeugen- und drei Richterunterschriften:

1) שלמה בן דוד עד

2) שמחה בן אברהם עד

3) יוסף בכמו"הרב שמואל אבוהב זלה"ה דיין

4) יצחק בכ"ר אשר פאציפיקו ז"ל דיין

5) שלתיה בכמ"ר משה הלוי מינץ זלה"ה דיין

Es handelt sich um ein זכוי גט.

<u>Brief VII</u>: 1 fol.; 17:24cm. Autograph.

Brief aus Amsterdam an Ja'aqōb Saraval (סאראויל). Er wird gebeten, die Brüder eines gewissen Šemū'ēl zu veranlassen, daß sie dessen Vermählung mit Perle Bassan (פירלה באסן) aus Livorno, wohnhaft in Amsterdam, zustimmen. Datiert vom 5. Tišri 5500 (= 1739). Ohne Unterschrift. Der Brief endet mit: העומד על התורה ואל העבודה תוך
אמונֵי עם סגולה ק"ק ת"ת אמשטרדם / ומצורתו פרוסה אל ק"ק בילגראדו

<u>Brief VIII</u>: 2 fol.; fol. 1r und 2v unbeschrieben; 15,5:20cm. Autograph.

Brief des 'Abrāhām ben Menaḥēm Mendel ha-lēwi, Rabbiners in Prossnitz, an die Gemeinde in Mantua. Die Erben des in Tunis verstorbenen Sender Kōhen (סענדר כ"ץ) möchten durch Vermittlung der Gemeinde Mantua den Nachlaß des Verstorbenen von Tunis nach Prossnitz kommen lassen. Datiert vom Donnerstag, dem 14. 'Āb 5501 (= 1741).

Unterschriften:

1) אברהם במהורר מנחם מענדל הלוי זצל אשכנזי חורה(!) פה ק"ק פרוסטיץ לע"ע

2) ונאם משה כמה"ריל זצ"ל מפינטשוב רב"ד בק"ק הנ"ל

3) ונאם יהודא ליב כ"הרב מוה"רי"ל דיינא דק"ק הנ"ל

Nachschrift: ארדעסי לכאן (=Adresse).

T

Ms. or. fol. 4223

acc. ms. or. 1931. 92.

2o6 fol. in Bibliothekseinband; vorn und hinten je 1 Schutzblatt; fol. 2o6v unbeschrieben; 27:4ocm; zweispaltig, jede Kolumne 9,5:31cm; 48 Zl.; Kustoden; spanische Mašqetschrift, abgeschlossen Mitte Tammūz 52oo (= 144o).

נמוקי יוסף

Nimmūqē Jōsēf. Kommentar zum Kompendium des Alfāsī; zu den Traktaten Qiddūšīn (fol. 1r-31r), Ketūbōt (fol. 31r-85r), Giṭṭīn (fol. 85r-126r), Jebāmōt (fol. 126r-174r) und ʿAbōda zārā (fol. 174r-2o6r).

Verfaßt von Jōsēf Ḥabībā.

1 (fol. 1r): נהגא דאינשי אתריה שמעינן ליה' וכן כת' הריטב"א ז"ל ושמעינן
מ/מהכא דקידושין שנאמרו בכל לשון ...

2 (fol. 2o6r): ... ע"כ הרשב"א / ז"ל בחדושיו' טהור עינים יושב שמים יקיים
בנו קראי דכתיבי / וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל
טומאותיכם / ומכל גלוליכם אטהר אתכם: ושאבתם מים בששון ממעיני /
הישועה: ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם / והסירותי את
לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב חדש: והלכו / עמים ואמרו לכו
ונעלה אל הר י"י אל בית אלהי יעקב ויורנו / מדרכיו ונלכה
באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר י"י / מירושלם' ברוך י"י
לעולם אמן ואמן ∴

3 (fol. 2o6r): סליק פרק השוכר וסליקא מסכת עֲבודה זרה' / וסליק ספר נמקי יוסף
תהלה לאל עליון ונורא' / והיתה השלמתו לפרט שנת מאתים ליצירה' /
במחצית חדש תמוז סימנו י"י חפץ למען צִדְקוֹ (=14406200) יגדיל
תורה / ספר נמקי יוסף נשלם לאל ההודאות בורא עולם / תושבחות
רבות אלאראלם(?) עוזר ותומך חוסיבו ומצילם

Am unteren Rand befindet sich noch die ursprüngliche Pagination: תלנו–תרקסב (fol. 1-2o5), תרקנז ist ohne Textlücke übersprungen. Die Hs. war also einmal vollständig, vielleicht in mehreren Bänden.

Nach fol. 28v fehlen 2 Bl.; der Text bricht ab mit: ... תנאי כל מקום שיש
קדושין ... ואי זה זה הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה
und setzt auf fol. 29r wieder ein mit: חביבא צדם תשיב עליך מלך כל מעימות ואתה
משיש לא יהיו אלא מקרב אחיך ... Auch nach fol. 74v
fehlt 1 Bl.; der Text bricht ab mit: ... אמ' רמי בר חמא ראובן שמכר שדה לשמעון
... אמ' ליה רבא בהי דאחריות דעלמא לא קביל עילויה אחריות דנפשיה מי
איכא und setzt auf fol. 75r wieder ein mit: שהיה נשוי ד' נשים ...

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 5o8. Der Kommentar des Jōsēf Ḥabībā wurde mehrere Male - jedoch in verschiedenem Umfang - mit dem Kompendium des Alfasi zusammen gedruckt.

T **Ms. or. fol. 4247**

acc. ms. or. 1935/36. 29-31.

Sammlung mit drei Urkunden.

3 fol., fol. 1 und 2 einseitig beschrieben; Deutsche Masqeṭschrift auf Pergament.

TeilI = 15:21,5cm; 24 Zl.; Teil II = 24:24,5cm; 13 Zl.; Teil III = 29,5:35cm;52 Zl.

Vgl. ALL.-LOEW., Nr. 311.

I

כתובה

Ketūbā. Heiratsurkunde für חוה בת החבר ר׳ und רבי צדוק בר׳ ברוך ז״ל פנחס המכונה זעליגמן; ausgestellt am Mittwoch, dem 1 Ṭebet 5584 (= 1823) in Friedberg. Drei Unterschriften (Zwei Zeugen und der Bräutigam):

1) הק׳ הרבנו(?) כ״ץ ש״ץ ונאם(?) עד ק״ק פ״ב [=פרידברג]
2) צדוק בר ברוך החתן
3) הק׳ נתנאל בלא״א כ״ה דוד בוסוו״ל(?) עד

II

גט

Gēṭ. Scheidebrief des אשר המכונה לעלמי והמכונה לאם בן מרדכי המכונה גומפריך für seine Frau יטלכא בת משה. Zeugenunterschrift: שמעון בן משה עד.

III

[תקנות]

Taqqānōt. Gründungsurkunde und Statuten eines Jugendvereins in Friedberg, datiert vom Sabbatausgang, dem 19. ʾElūl 552o (= 176o).

A: הנה אנחנו צעירים ...(?) השרוים ערין בלי תורה חרדת ה׳ נפלה עלינו

E: ... נעשה ונגמר מפינו ומדעתינו: פה ק״ק פרידבורג קרי[ת באמא?] / ליל מש״ק נהגי לירם א׳ בטוב אלול דהאי שתא תק״כ לפ״ק הכל שריר וקים

Dann folgen zahlreiche Unterschriften.

... / ויהי הנבל כנורי עוגבי תחת und endet mit: אכל אקרא קינה אשא / ...
יקול בוכים, bei DAVIDSON, Thes., ist es nicht verzeichnet; ALL.-LOEW. gibt als Verfasser Jehūdā ben ʾElaʿzar Briel aus Mantuan, der Beweis dafür steht jedoch noch aus.

Brief VI: 1 fol.; 20:29cm. Kopie.
Aufforderung der venetianischen Gemeinde an Mōše Ḥajjīm Luzzatto, seine kabbalistische Tätigkeit in Wort und Schrift in der Öffentlichkeit einzustellen, nebst einem Bericht der Gesandten der Gemeinde in dieser Angelegenheit. Datiert vom Donnerstag, dem 15. Ḥešwān 5495 (= 1734) in Venedig.

Brief VII: 1 fol., einseitig beschrieben; 18,5:26cm. Kopie.
Dankschreiben des Zakarjā Dāwīd Vitali an Jiṣḥāq Berekjā Canton (יב"ק = קנטון) in Turin (טורינו) für die am Sonntag der Perikope Waʾērā des Jahres 5500 (= 1740) schriftlich erfolgte Erteilung des Titels eines Ḥābēr. Abschrift des Enkels von Vitali, Refāʾēl Bārūk ʿAmār (עמאר).

Brief VIII: 2 fol., fol. 2rv unbeschrieben; 17,5:26,5cm. Autograph.
תנאים (Tenāʾīm), Heiratsvertrag zwischen Jehōšuʿa ben Šelōmō Pugliese (פולייסי) und Sārā bat ʾĒlijjāhū ben Refāʾēl Šelōmō; ausgestellt am Montag, dem 9. Kislēw 5518 (= 1758) in Alessandria.
Zwei Zeugenunterschriften:
1) זכריה דוד בנימן בן ציון שלמה כהן ויטאלי יצ"ו עד
2) אברהם ישראל בכמר שלום ז"ל עד

M

1

✓

Ms. or. fol. 4253

acc. ms. or. 1840. 37.

Rolle aus 46 zusammengehefteten Pergamenthäuten; 32,64m:52cm; 186 Kolumnen, jede Kolumne ca. ~~[illegible]~~15:38,5cm; 42 Zl.; Deutsche Quadratschrift, 18. Jh.(?).

תורה

Tōrā. Rolle zum gottesdienstlichen Gebrauch. Anfang defekt.

Die Rolle beginnt mit Gn 50,3. Die Buchstaben שעטנ"ז
ג"ץ sind mit Krönchen verziert.